

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

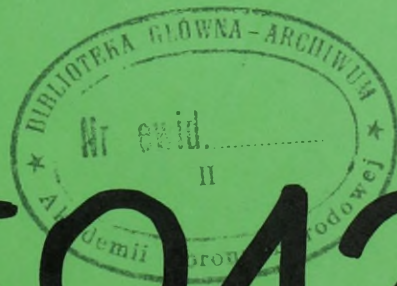
AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY

IŁOŚCIOWO-JAKOŚCIOWE WARTOŚCIOWANIE STANU BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA NA PRZYKŁADZIE RP

MODEL KIEROWANIA SYSTEMEM BEZPIECZEŃSTWA
W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

I ETAP BADAŃ

59135

WARSZAWA

2005

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY

ILOŚCIOWO – JAKOŚCIOWE WARTOŚCIOWANIE STANU BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA NA PRZYKŁADZIE RP

MODEL KIEROWANIA SYSTEMEM BEZPIECZEŃSTWA
W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

I ETAP BADAŃ

ZESPÓŁ AUTORSKI :

prof. dr hab. inż. Roman KULCZYCKI

płk dr Marek OBRUSIEWICZ

dr Jarosław GRYZ

ppłk mgr inż. Ryszard PIREK

mjr mgr Dariusz NOWAK

ZESPÓŁ AUTORSKI :

prof. dr hab. inż. Roman KULCZYKI – wstęp; rozdział: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; zakończenie

płk dr Marek OBRUSIEWICZ – podrozdział: 1.3; 3.4; 4.1; 7.1.3

dr Jarosław GRYZ – rozdział: 2; 5; podrozdział: 1.2.; 3.5

ppłk mgr inż. Ryszard PIREK – podrozdział: 1.3.; 4.2; 6.2; 7.1

mjr mgr Dariusz NOWAK – podrozdział: 1.3; 6.2; 7.1

Spis treści

	str.
WSTĘP	4
ROZDZIAŁ I	
OPIS METODY EKSPERCKIEJ I BURZY MÓZGÓW DO OCENY POTENCJAŁU BEZPIECZEŃSTWA I POTENCJAŁU ZAGROŻENIA	6
1.1. Istota zastosowania metody eksperckiej oraz burzy mózgów	6
1.2. Ocena potencjałów bezpieczeństwa i zagrożenia bezpieczeństwa państwa	10
1.2.1. Podstawy teoretyczne badań	10
1.2.2. Badania potencjałów bezpieczeństwa i zagrożenia bezpieczeństwa państwa	20
1.3. Analiza i ocena stanu zagrożenia i bezpieczeństwa podmiotu	21
1.3.1. Ocena potencjału zagrożenia politycznego RP	25
1.3.2. Ocena potencjału zagrożenia gospodarczego RP	26
1.3.3. Ocena potencjału zagrożenia społecznego RP	28
1.3.4. Ocena potencjału zagrożenia ekologicznego RP	29
1.3.5. Ocena potencjału zagrożenia kulturowego RP	30
1.3.6. Ocena potencjału zagrożenia informacyjnego RP	31
ROZDZIAŁ II	
DOSKONALENIE SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA RP	34
2.1. Doskonalenie SB RP obiektywną koniecznością	34
2.2. Sformułowanie problemu badawczego koncepcji SB RP	37
2.3. Idea opracowania koncepcji SB RP XXI wieku	41
ROZDZIAŁ III	
SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA RP XXI WIEKU- PODMIOT BADAŃ	44
3.1. Definicja SB RP oraz jej interpretacja	44
3.2. Ogólne założenia a system prawny bezpieczeństwa RP	52
3.3. Założenia organizacyjno-funkcjonalne	64
3.4. Założenia systemowe	72
3.5. Podsystem kierowania bezpieczeństwem RP	73
ROZDZIAŁ IV	
SYSTEM KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM RP	76
4.1. Idea systemu kierowania (zarządzania) bezpieczeństwem RP	76
4.2. Kierowanie (zarządzanie) bezpieczeństwem RP	81
ROZDZIAŁ V	
PODSYSTEMY WYKONAWCZE SYSTEMU KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM RP W PRZECIWDZIAŁANIU ZAGROŻENIOM TYPU-P	102
5.1. Podsystem bezpieczeństwa politycznego RP	102
5.2. Podsystem bezpieczeństwa gospodarczego RP	106
5.3. Podsystem bezpieczeństwa społecznego RP	110
5.4. Podsystem bezpieczeństwa ekologicznego RP	120
5.5. Podsystem bezpieczeństwa kulturowego RP	124
5.6. Podsystem bezpieczeństwa informacyjnego RP	129

ROZDZIAŁ VI

PODSYSTEMY WYKONAWCZE SYSTEMU KIEROWANIA

BEZPIECZEŃSTWEM W PRZECIWDZIAŁANIU ZAGROŻENIOM TYPU-D	138
6.1. Podsystem bezpieczeństwa militarnego RP	138
6.2. Podsystem bezpieczeństwa wewnętrznego RP	147
6.2.1. Policja	148
6.2.2. Państwowa Straż Pożarna	149
6.2.3. Straż Graniczna	153
6.2.4. Obrona Cywilna Kraju	155
6.2.5. Państwowe Ratownictwo Medyczne	158
6.2.6. Biuro Ochrony Rządu	162
6.2.7. System kierowania bezpieczeństwem wewnętrznym RP	163

ROZDZIAŁ VII

ZASTOSOWANIE METODY EKSPERCKIEJ I BURZY MÓZGÓW

DO DIAGNOZOWANIA BEZPIECZEŃSTWA RP	170
7.1. Zastosowanie metody eksperckiej do oceny zagrożeń typu-P	170
7.1.1. Ocena systemu kierowania (zarządzania) bezpieczeństwem RP	170
7.1.2. Ocena organizacji i funkcjonowania SB RP $O_i(t)$	171
7.1.3. Ocena stanu organizacji SKB RP – $F_i(t)$	172
7.1.4. Ocena stanu infrastruktury organizacyjno-technicznej SKB RP – $T_i(t)$	173
7.1.5. Ocena stanu przygotowania merytorycznego kadr do obsługi SKB RP – $K_i(t)$	174
7.1.6. Ocena stanu odporności SKB RP na destrukcyjne działania przyrody oraz ludzi – $D_i(t)$	175
7.1.8. Ocena globalna potencjału zagrożenia RP – diagnoza (prognoza) na 2005)	176
7.1.9. Ocena globalna potencjału bezpieczeństwa RP – diagnoza (prognoza) na 2005)	177

ZAKOŃCZENIE	178
--------------------------	------------

BIBLIOGRAFIA SELEKTYWNA	182
--------------------------------------	------------

WSTĘP

Podjęta przez autorów problematyka w pracy naukowo-badawczej pt. *Ilościowo-jakościowe wartościowanie stanu bezpieczeństwa państwa na przykładzie RP* stanowi I etap badań do systemu „Wisła”, wychodząc naprzeciw współczesnym wymaganiom bezpiecznego rozwoju państwa. Zawarte w poszczególnych rozdziałach poglądy na kwestie ujęte w tytule wydawnictwa nie stanowią przy tym końcowego efektu prac naukowo-badawczych w tych obszarach wiedzy, a są jedynie próbą ich otwarcia.

Wiedza o podjętych w wydawnictwie problemach w zakresie ilościowo-jakościowego wartościowania stanu bezpieczeństwa państwa na przykładzie RP jest nowa. Jej zgłębienie wymaga zastosowania nowych interdyscyplinarnych podejść badawczych, dyscyplin a nawet dziedzin naukowych. Złożoność badań komplikuje fakt, iż poszukiwane odpowiedzi na interesujące nas pytania dotyczące ilościowo-jakościowego wartościowania stanu bezpieczeństwa państwa dotyczą wiedzy prognozowanej. Ustalenie zatem właściwych podejść – badawczych dotyczących możliwości antycypowania przyszłości jest kluczem do badań symulacyjnych. Na tym tle, wiarygodność modeli bezpieczeństwa i modeli zagrożeń zależy od ilościowo-jakościowego wartościowania czynników pozytywnie i negatywnie wpływających na wiarygodność obu modeli. Owa wiarygodność jest przy tym uzależniona od czasu prognozowanej rzeczywistości odwzorowanej w modelach.

Wyniki badań w zarysowanym obszarze dociekań zostały opisane w następujących rozdziałach.

Rozdział pierwszy, metodologiczny, przedstawia koncepcję systemowego ujęcia problemu badawczego opartą na metodach: eksperckiej i burzy mózgów.

Rozdział drugi opisuje uwarunkowania związane z zastosowaniem metody zdefiniowanej w rozdziale pierwszym

Rozdział trzeci określa system bezpieczeństwa RP w XXI wieku

Rozdział czwarty określa system kierowania bezpieczeństwem RP w XXI wieku.

Rozdział piąty określa podsystemy wykonawcze systemu kierowania bezpieczeństwem RP w przeciwdziałaniu zagrożeniom typu pełzającego. Opisane podsystemy uwzględniają przedstawione w poprzednich rozdziałach rozwiązania.

Rozdział szósty poświęcony został podsystemom wykonawczym systemu kierowania bezpieczeństwem w przeciwdziałaniu zagrożeniom typu dynamicznego w zakresie systemów: militarnego i wewnętrznego

Rozdział siódmy prezentuje zastosowanie metody eksperckiej i burzy mózgów do diagnozowania bezpieczeństwa RP

W zakończeniu uogólniono częściowe wnioski wynikające z poszczególnych rozdziałów i przedstawiono postulaty dotyczące dalszych badań nad podniesionymi obszarami wiedzy dotyczącej bezpieczeństwa RP.

Pracę uzupełniono schematami modelu systemu bezpieczeństwa RP „Wisła” oraz modelami poszczególnych rozwiązań w zakresie prezentowanej treści.

Zebrane w I etapie pracy materiały będą stanowiły bazę dla pogłębionej analizy problemów bezpieczeństwa państwa. Ukierunkowanie badań na ilościowo-jakościową ocenę czynników pozytywnie i negatywnie wpływających na procesy decyzyjne posiada przy tym walor stricte użytkowy, łącząc badania teoretyczne z empirią dnia powszedniego.

Przedstawiony model kierowania bezpieczeństwem państwa jest modelem idealnym, w sposób uproszczony ukazujący mechanizm decyzyjny. W założeniu, w kolejnych etapach badań zostanie on uszczegółowiony.

ROZDZIAŁ I

OPIS METODY EKSPERCKIEJ I BURZY MÓZGÓW DO OCENY POTENCJAŁU BEZPIECZEŃSTWA I POTENCJAŁU ZAGROŻENIA (NA PRZYKŁADZIE GRY KIEROWNICZEJ TAJFUN – 1)

1.1. Istota zastosowania metody eksperckiej oraz burzy mózgów

W grze kierowniczej nt. *Organizacja i funkcjonowanie SB RP w sytuacjach kryzysowych „TAJFUN-1”* cele w postaci:

- nauki praktycznego zastosowania teorii problemu;
- doskonalenia praktycznej realizacji zadań;
- wykorzystania gier dla celów badawczych w tym głównie diagnozowania stanu rzeczywistości w oparciu o jej symulacyjny model;

są realizowane w toku procesu kształcenia studentów na Wydziale Strategiczno-Obronny Akademii Obrony Narodowej. Program studiów na kierunku bezpieczeństwo narodowe przewiduje naukę teorii problemu w ramach przedmiotu Zarządzanie Bezpieczeństwem Państwa, natomiast gra kierownicza pk. „TAJFUN-1” umożliwia studentom zdobytą wiedzę teoretyczną zastosować w praktyce (**Cel pierwszy**). **Cel drugi** – doskonalenie praktycznej wiedzy studenci realizują w toku całej gry kierowniczej poprzez zajmowanie różnych stanowisk funkcyjnych i realizację na tych stanowiskach zadań w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym, w tym szczególnie w sytuacjach kryzysowych. **Cel trzeci** – osiągnąć jest również w trakcie całej gry kierowniczej poprzez realizację niniejszej metodyki badań – dotyczącej diagnozy systemu bezpieczeństwa RP metodą ekspercką uzupełnioną „burzą mózgów”.

Metodyka zawiera w treści wyjaśnienie istoty metody badawczej opartej na grach kierowniczych, wykaz problemów (atrybutów) diagnozowanej rzeczywistości – bezpieczeństwa RP oraz opis cząstkowych symulacyjnych modeli Systemu Bezpieczeństwa RP wyrażanych w formie zadań, które każdy z nich powinien realizować w czasie sytuacji kryzysowej. Metodyka w końcowej części opisuje sposób oceny (diagnozy) potencjałów bezpieczeństwa RP na podstawie cząstkowych modeli podmiotów reprezentujących SB RP, którym przeciwstawione są

różne rodzaje zagrożenia. W zakończeniu metodyki ujęte zostały praktyczne uwagi dotyczące organizacji przetwarzania danych przez ćwiczące grupy dydaktyczne oraz udokumentowania otrzymanych wyników.

Podstawą diagnozowania (oceny) potencjałów bezpieczeństwa podmiotów i potencjałów ich zagrożeń jest oszacowanie metodą ekspercką wartości wektorów.

Każdy podmiot bezpieczeństwa np.: państwo (RP), jego terytorialne elementy gminy, powiaty, województwa, itp. charakteryzują się dwoma względnie odosobnionymi składowymi stanowiącymi fundament pojęcia bezpieczeństwa:

- potencjałem bezpieczeństwa podmiotu – $P_B(t_b)$;
- potencjałem zagrożenia bezpieczeństwa podmiotu – $P_Z(t_z)$.

Potencjał bezpieczeństwa podmiotu wyraża „siłę” podmiotu, zdolną do przeciwstawienia się zagrożeniom bezpieczeństwa podmiotu. Natomiast potencjał zagrożenia bezpieczeństwa podmiotu stanowi siłę, którą bezpieczeństwo podmiotu może być zagrożone. Potencjały bezpieczeństwa podmiotów oraz potencjały ich zagrożenia mogą być wyrażone w postaci **wektorów** leżących na jednym kierunku przeciwnie skierowanych, o długościach proporcjonalnych do ilości czynników (symptomów) pozytywnie i negatywnie wpływających na ich wartość.

Czynniki pozytywne wpływające na stan bezpieczeństwa z zasady łączone są w całość w postaci systemów bezpieczeństwa podmiotów. W tym kontekście możemy mówić o systemie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej (SB RP) i o jego terytorialnych wykonawczych podsystemach bezpieczeństwa – gminnym systemie bezpieczeństwa (GSB), powiatowym systemie bezpieczeństwa (PSB), wojewódzkim systemie bezpieczeństwa (WSB) oraz innych, ogólnonarodowych podsystemach bezpieczeństwa. Na tym tle, czynniki negatywne wpływające na stan bezpieczeństwa podmiotów połączone w logiczną całość mogą stanowić przeciwstawny system – zagrażający bezpieczeństwu podmiotów. Mogą to być składowe (czynniki) sił natury albo systemy celowo zorganizowane przez człowieka (inne państwa) po to aby zdezorganizować lub osłabić bezpieczeństwo podmiotu poprzez zniszczenie jego podsystemów bezpieczeństwa. W tej sytuacji podobnie jak w przypadku systemów bezpieczeństwa podmiotów można mówić o systemach zagrażających bezpieczeństwu podmiotów.

Istota diagnozowania stanu dowolnego podmiotu, bezpieczeństwa – w naszym przypadku RP, metodą gier kierowniczych sprowadza się do modeli

symulacyjnych podmiotów (części podmiotu) oraz ich przebadania (doświadczenia) w procesie gry kierowniczej różnymi zagrożeniami (systemem zagrożeń). Ponieważ bezpieczeństwo podmiotu zależy od stanu jego systemu bezpieczeństwa w toku gry kierowniczej będziemy go badać najbardziej prawdopodobnymi rodzajami zagrożeń.

Definiując SB RP jako zbiór względnie odosobnionych podsystemów filarów bezpieczeństwa RP w postaci zbioru 1.

$$\mathbf{SB\ RP} = \{ P_K^B \in P_B^P, P_B^G, P_B^M, P_B^W, P_B^S, P_B^E, P_B^K, P_B^I \} \quad (1.)$$

gdzie:

P_K^B – podsystem zarządzania bezpieczeństwem RP podsystemami wykonawczymi;

P_B^P – podsystem bezpieczeństwa politycznego RP;

P_B^G – podsystem bezpieczeństwa gospodarczego RP;

P_B^M – podsystem bezpieczeństwa militarnego RP;

P_B^W – podsystem bezpieczeństwa wewnętrznego RP;

P_B^S – podsystem bezpieczeństwa społecznego RP;

P_B^E – podsystem bezpieczeństwa ekologicznego RP;

P_B^K – podsystem bezpieczeństwa kulturowego RP;

P_B^I – podsystem bezpieczeństwa informacyjnego RP.

W każdym wyżej wymienionym podsystemie można wyróżnić centralne i terytorialne elementy SB RP np. gminy, powiaty, województwa, resorty itp. Stanowiąc one będą oddzielne podmioty badań w procesie gry kierowniczej TAJFUN-1.

System bezpieczeństwa RP oraz jego podsystemy terytorialne i ogólnonarodowe mogą być doświadczane zagrożeniami ich bezpieczeństwa wykazanymi w zbiorze 2.

$$\mathbf{Z_B^{RP}} = \{ Z_B^P, Z_B^G, Z_B^M, Z_B^E, Z_B^W, Z_B^S, Z_B^K, Z_B^I \} \quad (2.)$$

gdzie:

Z_B^P – zagrożenie bezpieczeństwa politycznego RP;

Z_B^G – zagrożenie bezpieczeństwa gospodarczego RP;

Z_B^M – zagrożenie bezpieczeństwa militarnego RP;

Z_B^E – zagrożenie bezpieczeństwa ekologicznego RP;

Z_B^W – zagrożenie bezpieczeństwa wewnętrznego RP;

Z_B^S – zagrożenie bezpieczeństwa społecznego RP;

Z_B^K – zagrożenie bezpieczeństwa kulturowego RP;

Z_B^1 – zagrożenie bezpieczeństwa informacyjnego RP.

Wymienione wyżej zagrożenia mogą dotyczyć podmiotów bezpieczeństwa zarówno na poziomie centralnym jak i terytorialnym. Ich modele symulacyjne, np. GSB, PSB, WSB, mogą być doświadczane zagrożeniami wymienionymi w zbiorze 2. kompleksowo ale również wybiórczo. Podsystem bezpieczeństwa wewnętrznego RP – PBW powinien np. przeciwstawić się wszelkim zagrożeniom zdefiniowanym w ustawie o stanie klęski żywiołowej.

Podsystem bezpieczeństwa militarnego – PBM powinien natomiast zapewnić bezpieczeństwo militarne RP w zakresie ustalonym np. w ustawie o powszechnym obowiązku obrony państwa. Częstkowe podmioty bezpieczeństwa RP, takie jak np. GSB, PSB, WSB, mogą być doświadczane wybiórczo względnie odosobnionymi rodzajami zagrożeń, np. powodzią, pożarem, zakażeniem środowiska ludzi i zwierząt, cyberuderzeniem itp. Zagrożenia swoim zasięgiem mogą obejmować lokalnie obszary gmin, powiatów, województw, ale również część obszaru kraju, stwarzając warunki do wprowadzenia stanu nadzwyczajnego. Reasumując stan bezpieczeństwa podmiotu może być mierzony potencjałem jego systemu bezpieczeństwa a więc RP – potencjałem SB RP, GMINA – potencjałem SBG, POWIAT – potencjałem SBP, a WOJEWÓDZTWO – potencjałem SBW. Stan zagrożenia bezpieczeństwa podmiotów natomiast jest zależny od rodzaju zagrożeń, skali i intensywności ich wystąpienia.

Stosownie do tych dwóch zbiorów zmiennych 1 i 2 dotyczących stanu potencjałów bezpieczeństwa podmiotów jak i potencjałów zagrożeń ich bezpieczeństwa ćwiczące zespoły reagowania gmin i zespoły reagowania kryzysowego, powiatów i województw powinny w toku gry decyzyjnej rozwiązać układ równań funkcyjnych w postaci zbioru 3.

$$\begin{aligned} P_z(t) &= f(\Delta Z_1, \Delta Z_2, \dots, \Delta Z_i) \\ P_B(t) &= f(\Delta P_1, \Delta P_2, \dots, \Delta P_i) \\ S_B(t) &= f(\Delta S_1, \Delta S_2, \dots, \Delta S_i) \end{aligned} \quad \begin{matrix} \\ \\ \end{matrix} \quad \begin{matrix} \\ i=1,2 \\ \end{matrix} \quad (3.)$$

gdzie:

$P_z(t)$ – potencjał zagrożenia bezpieczeństwa podmiotu;

$P_B(t)$ – potencjał bezpieczeństwa podmiotu;

$S_B(t)$ – strategia wykorzystania $P_B(t)$ w różnych sytuacjach kryzysowych spowodowanych zagrożeniami o potencjałach $P_z(t)$;

$\Delta Z_1, \Delta Z_2, \dots, \Delta Z_i$ – cząstkowe potencjały zagrożeń bezpieczeństwa podmiotów

proporcjonalne do wartości czynników **negatywnie** wpływających na stan bezpieczeństwa podmiotu;

$\Delta P_1, \Delta P_2, \dots, \Delta P_i$ – cząstkowe potencjały bezpieczeństwa podmiotu, proporcjonalne do wartości czynników **pozytywnie** wpływających na stan bezpieczeństwa podmiotu;

$\Delta S_1, \Delta S_2, \dots, \Delta S_i$ – cząstkowe strategie wykorzystania ΔP_i przeciwko ΔZ_i .

Kierując się hipotezą, że podmiot jest bezpieczny jeżeli jego potencjał bezpieczeństwa – $P_B(t)$ będzie zawsze równoważył potencjał zagrożenia bezpieczeństwa podmiotu – $P_Z(t)$ w toku gry kierowniczej będziemy dążyć do weryfikowania przyjętej hipotezy. Oczywiście nie wszystkie parametry z równań 3. uczestnikom gry uda się oszacować w postaci liczb z przedziału 1-10 punktów. Będzie natomiast możliwy ich werbalny opis jako czynników pozytywnie i negatywnie wpływających na stan bezpieczeństwa i zagrożenia diagnozowanego podmiotu. Ażeby diagnozowanie potencjałów bezpieczeństwa podmiotów i jego zagrożeń w toku gry kierowniczej (ćwiczeń) miało charakter systemowy proponuję wykorzystać od dawna stosowany w wojskowości i sprawdzony w grach sztabowych algorytm wypracowania decyzji. Jego uogólniona idea sprowadza się do wykonania trzech bardzo istotnych dla każdego procesu decyzyjnego ciągu zamierzeń.

1.2. Ocena potencjałów bezpieczeństwa i zagrożenia bezpieczeństwa państwa

1.2.1. Podstawy teoretyczne badań

Istotą bezpieczeństwa wydaje się być jego podmiotowość. Zasada podmiotowości bezpieczeństwa koncentruje się w stwierdzeniu, że bezpieczeństwo jest zawsze czyjeś, państwa lub grupy państw (sojuszy, koalicji). Ze względu na kryterium podmiotowe łatwo jest zredukować pojęcie bezpieczeństwa i rozróżnić w nim bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe¹. Obecnie pod pojęciem bezpieczeństwa państwa rozumie się rzeczywisty stan stabilności wewnętrznej

¹ R. Zięba, *Kategorie bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych, Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, FSM, Warszawa, 1997, s. 6.

i suwerenności państwa, który odzwierciedla brak lub występowanie zagrożeń.² Takie podejście odzwierciedla zaspokajanie istotnych potrzeb egzystencjalnych społeczeństwa i traktowanie państwa jako suwerennego podmiotu stosunków międzynarodowych.

Uwzględnienie uwarunkowań politycznych i militarnych w dziedzinie bezpieczeństwa daje inne podejście do badanego pojęcia. Jeżeli pojmuje się bezpieczeństwo jako stan "bez pieczy"³ lub "stan spokoju", braku zagrożenia⁴, to sedno bezpieczeństwa tożsame powinno być z pewnością i oznacza brak zagrożeń fizycznych⁵.

Kryterium podmiotowe pozwoliło dokonać dekompozycji bezpieczeństwa na narodowe i międzynarodowe. Podmioty państwowe starają się w takim układzie bezpieczeństwa oddziaływać na otoczenie, którym jest środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego. Oddziaływania te pozostają wzajemnymi. W związku z powyższym państwo oddziałuje tak samo na zewnątrz jak i do wewnątrz. W ten sposób wyodrębnia się wewnętrzny i zewnętrzny desygnat bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa to odniesienie do stabilności i porządku wewnętrznego. Bezpieczeństwo zewnętrzne oznacza natomiast brak zagrożeń ze strony innych podmiotów międzynarodowych.⁶

Bezpieczeństwo nie jest jedynie określonym stanem rzeczy. Jest ciągłym procesem społecznym, w ramach którego działające podmioty starają się doskonalić mechanizmy zapewniające im poczucie bezpieczeństwa.⁷ Państwo poprzez analizowanie wszelkich uwarunkowań bezpieczeństwa zewnętrznego, oraz kojarzenie ich z uwarunkowaniami bezpieczeństwa wewnętrznego będzie dostosowywać się do zaistniałych w środowisku bezpieczeństwa zmian. Przy czym państwo ma wpływ na kształtowanie bezpieczeństwa wewnętrznego (poprzez kreowanie uwarunkowań wewnętrznych - ustrojowych, formalnych, instytucjonalnych) oraz bezpieczeństwa zewnętrznego (poprzez swą politykę zagraniczną i jej główne narzędzia: dyplomację i siły zbrojne). Państwo z jednej strony obserwuje i ocenia

² S. Dworecki, *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 1994, s. 16.

³ R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, *Sprawy międzynarodowe* 1990, nr 10, s. 49.

⁴ F. Rubin, *The Theory and Concept of National Security in the Warsaw Pact Countries*, *International Affairs* 1982, nr 4, s. 648.

⁵ J. Gould W.L., Kolb A., *Dictionary of the Social Sciences*, London 1964, s. 629.

⁶ J. Sałajczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, ISP PAN, Warszawa 1996, s. 18.

⁷ J. Kukułka, *Nowe uwarunkowania i wymiary bezpieczeństwa międzynarodowego Polski*, Warszawa 1995, s. 198.

zmiany uwarunkowań bezpieczeństwa zewnętrznego, z drugiej strony poprzez swą aktywność w środowisku międzynarodowym, samo wpływa na kreowanie tych uwarunkowań. Mamy tu do czynienia z szeregiem wzajemnie powiązanych zjawisk, szczególnie przeplatających się: zjawiska internacjonalizacji i zjawiska internalizacji stosunków międzynarodowych⁸. Jedną ze sfer dostosowawczych państwa do nowych uwarunkowań polityczno-militarnych jest ciągła diagnoza uwarunkowań politycznych i militarnych bezpieczeństwa, która służy projekcji rozwoju sił zbrojnych, jako jednego z głównych narzędzi strategii bezpieczeństwa państwa. Siły zbrojne traktowane są jako narzędzie ochrony i obrony przed zagrożeniami, jak również w sferze polityki stanowią przedmiot państwa w międzynarodowych stosunkach wojskowych. Ochrona i obrona bezpieczeństwa państwa nie jest przy tym jedynie domeną resortu obrony narodowej. Pozostaje w sferze odpowiedzialności całego potencjału państwa. W takim rozumieniu bezpieczeństwo państwa będzie stanem uzyskanym w wyniku zorganizowanej ochrony i obrony przed możliwymi zagrożeniami, wyrażonym stosunkiem potencjału obronnego do skali zagrożeń⁹.

Dotychczasowe badania prowadzone w AON wskazują, że w obecnych i przewidywalnych uwarunkowaniach kryzysowych zbiór sklasyfikowanych zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa będzie zawsze zbiorem otwartym. W sytuacji „zmiany strategicznej” zwiększy się nieprzewidywalność zagrożeń dla bezpieczeństwa. Wydarzenia z 11 września 2001 r. dowodzą, że zagrożenia mogą nadejść z najmniej przewidywanego kierunku. W związku z tym w dotychczasowych badaniach prowadzonych w AON analizowano nie tylko wyzwania i zagrożenia dla bezpieczeństwa¹⁰, ale przede wszystkim SZANSE. „Orientacja na zagrożenia jako główny, często jedyny wyznacznik strategii wojskowej i kształt sił zbrojnych oraz niedostrzeżenie (niedocenianie) roli SZANS jakie pojawiają się przed siłami zbrojnymi. Skutkuje to kształtowaniem i utrwalaniem postaw zachowawczych, stagnacyjnych”.¹¹

⁸ M. Obrusiewicz, *Internacjonalizacja stosunków wojskowych w Europie u schyłku XX wieku a kształtowanie się strategii bezpieczeństwa*, AON, Warszawa 2000.

⁹ *Słownik terminów w zakresie bezpieczeństwa międzynarodowego*, AON, Warszawa 2002, s. 16.

¹⁰ R. Zięba, *Kategoria bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych*, D. B. Bobrow, E. Haliżak, R. Zięba (red.), *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, Warszawa 1997, s. 4-5.

¹¹ *Rozwój SZRP w świetle nowych wyzwań, szans i zagrożeń. W stronę armii XXI wieku*, praca badawcza „Adaptacja”, C. Rutkowski, A. Dawidczyk, A. Kasprzeski (red.), AON, Warszawa 1999 r., cz. I, s. 7.

Logika dotychczasowego podejścia zagrożeń AON do identyfikacji zagrożeń niemilitarnych wskazuje, że są one pierwotne do grupy zagrożeń militarnych¹². Zagrożenia niemilitarne determinują stany kryzysowe bezpieczeństwa państwa. Są przesłankami sytuacji kryzysowych¹³.

Z badań prowadzonych w uczelni wynika, że w identyfikowanej triadzie: „wyzwania”, „szanse” i „zagrożenia”, WYZWANIA są pojęciem pierwotnym, nadrzędnym, odnoszą się do wszelkich, aktualnych lub prognozowanych zdarzeń, sytuacji i procesów, które z racji swej natury, charakteru i cech mogą mieć istotny wpływ na stan bezpieczeństwa. Wyzwania więc są tym wszystkim, co może się zdarzyć i co państwo musi brać pod uwagę. Będą one tymi problemami dla bezpieczeństwa, które można rozwiązać przy pomocy części potencjału obronnego. Wyzwania rozpatrywane z punktu widzenia systemu wartości, interesów, zamiarów i celów państwa przybierają postać ZAGROŻEŃ. Te zaś pojawiają się w sytuacji, gdy w ocenie subiektywnej szkodzą państwu i jego interesom. SZANSE natomiast pojawiają się w sytuacji, gdy w ocenie subiektywnej, prognozowane zjawiska mogą zwiększyć bezpieczeństwo państwa – sprzyjają one tworzeniu nowych pól aktywności.

Zasadnym byłoby doprecyzowanie, że tak naprawdę poszukujemy sytuacji zamierzonego (wręcz rozmyślnego) wykorzystania SZ RP jako narzędzia realizacji przez PAŃSTWO celów związanych z podstawowymi potrzebami narodu (w działaniach kreatywnych państwa, nie związanych z zagrożeniami militarnymi)¹⁴. Stąd też przed dokonaniem klasyfikacji zagrożeń niemilitarnych warto ustalić możliwości państwa w zakresie wykorzystania sił zbrojnych w sytuacjach kryzysowych o charakterze niemilitarnym oraz zakres tego zaangażowania. Podkreślenia wymaga użycie sił zbrojnych w reagowaniu kryzysowym. Wskazane byłoby sprecyzowanie, które zdarzenia, procesy czy zjawiska, mogą stanowić przesłankę dla zagrożenia bezpieczeństwa państwa, czyli stać się determinantą sytuacji kryzysowej. Zgodnie z poglądami przeważającymi w Akademii, kryzys oznacza okres funkcjonowania państwa, w którym odstępstwa od normalności

¹² Ibidem, s. 23, oraz C. Rutkowski (red.), *Strategia wojskowa państwa – członka sojuszu. Narodowe oraz sojusznicze aspekty kształtu i użycia sił zbrojnych*, praca badawcza „SZ – Sojusz”, Warszawa AON, 1998 r., s. 47.

¹³ R. Wróblewski, *Metodologia strategii wojskowej*, AON, Warszawa 1995, s. 222.

¹⁴ C. Rutkowski, A. Dawidczyk, *Strategia wojskowa – państwa członka sojuszu*, Warszawa AON, 1998, s. 41.

w życiu społecznym (określane również jako konflikt) w skali makro rozwiązywane są na poziomie poniżej progu wojny. Sytuacja kryzysowa jest więc nagromadzeniem się „konfliktów”, w różnych dziedzinach życia społecznego, które prowadzą do nowych zjawisk oraz wartości w życiu państwa¹⁵. Istotne jest więc by wskazać te zdarzenia, procesy i zjawiska, które mogą być czynnikiem zagrażającym bezpieczeństwu państwa. Nasuwa się więc pytanie o skalę, rozpiętość czasowo-przestrzenną zdarzeń negatywnych (zagrożeń niemilitarnych dla bezpieczeństwa).

W celu zachowania przejrzystości rejestru, przyjmowano do tej pory różne podejścia klasyfikujące zagrożenia, np. wg podstawowych kryteriów podziału na zagrożenia:

- 1) wewnętrzne i zewnętrzne (wg kryterium miejsca pochodzenia ataku),
- 2) pierwotne i wtórne (wg charakteru ataku),
- 3) państwowe, niepaństwowe, koalicyjne, mafijne...(wg kryterium podmiotowości ataku),
- 4) ekonomiczne, ekologiczne, religijne, społeczne...(wg kryterium podłoża ataku – dla zagrożeń pierwotnych),
- 5) polityczne, terytorialne, sieciowe (wg kryterium podłoża ataku – dla zagrożeń wtórnych),
- 6) niszczące (*interruption*), przechwytyjące (*interception*), modyfikujące (*modification*), podrabiające (*fabrication*) ...(wg kryterium skutków ataku)¹⁶,
- 7) prawdopodobne, mało prawdopodobne, nieprawdopodobne...(wg kryterium możliwości wystąpienia),
- 8) bliskie, dalekie, perspektywiczne...(wg kryterium czasu),
- 9) możliwe do wystąpienia „w razie”, „jeżeli” ...(wg kryterium uwarunkowań),
- 10) strategiczne, operacyjne, taktyczne (wg kryterium poziomu oddziaływań oraz szczebla atakowanego),
- 11) atmosferyczne, komunikacyjne, atmosferyczne, budowlane ...(wg kryterium żywotnych obszarów funkcjonowania państwa),
- 12) eksplozje, epidemie, przemyt, katastrofy, niekontrolowane zjawiska...(wg kryterium formy),

¹⁵ R. Wróblewski, op. cit. S. 224-225.

¹⁶ Własne na podstawie Powszechnej Encyklopedii Powszechnej, Wielkiej Interaktywnej Encyklopedii Multimedialnej (<http://wiem.onet.pl/wiem/01596c.html>): atak niszczący powoduje zniszczenie części systemu lub jego unieruchomienie, atak przechwytyjący powoduje uzyskanie dostępu do zasobów systemu przez czynnik postronny, atak modyfikujący powoduje zmianę zasobów przez czynnik postronny, atak podrabiający powoduje zmianę autentyczności przedmiotu ataku i jego otoczenia.

- 13) bytu, suwerenności, integralności...(wg kryterium rodzaju zagrożonych interesów państwa),
- 14) obszaru państwa, jego części terytorium, regionu ...(wg kryterium obszaru występowania),
- 15) transgraniczne, transferowe, międzyregionalne, międzygraniczne (wg kryterium kierunku występowania),
- 16) inne...

Powyższe propozycje kryteriów zagrożeń niemilitarnych są jednocześnie wskaźnikami umożliwiającymi uogólnioną charakterystykę sytuacji kryzysowych i pozwalają na podjęcie decyzji co do strategii reagowania kryzysowego.

Przedstawiony algorytm sprawnego, procesualnego przeciwdziałania kryzysowego wydaje się zespołowi autorskiemu niespójny i niepełny. Zachodzi pytanie dla jakiego szczebla (strategicznego, operacyjnego czy taktycznego sił zbrojnych) przedstawiony układ jest adekwatny? Faza planowania dotyczyć powinna szczebla operacyjno-strategicznego. Faza reagowania powinna dotyczyć szczebla taktyczno-operacyjnego. Należałoby mieć na uwadze, że domeną reagowania kryzysowego jest państwo a nie siły zbrojne. Wojsko jest jedynie jednym z narzędzi państwa w stabilizowaniu wewnętrznych sytuacji kryzysowych oraz destabilizujących stanów zewnętrznych. Dlatego też opracowywany układ procedur powinien odzwierciedlać powyższe tezy. W związku z tym zespół autorski w procesie weryfikacji dotychczasowych badań nad kategoryzacją zagrożeń uznał, iż:

1. W układzie procedur brakuje trzeciej fazy ocennej, po fazie reagowania. W fazie tej dokonywano by ocen i analiz działań antykryzysowych, ich sprawności, efektywności, szybkości. Faza ta byłaby naturalną „klamrą” spinającą proces „od planowania do planowania”. Stanowiłaby znakomity asumpt dostosowywania systemu reagowania kryzysowego do nowych wyzwań, przeciwstawienia się starym i nowym zagrożeniom, wykorzystania szans sił zbrojnych. W fazie oceny dokonywano by weryfikacji dotychczasowych rozwiązań i wdrażano by wnioski z przeprowadzonego reagowania. Przede wszystkim uznano, że brakuje podstawowego narzędzia jakim jest ocena potencjałów bezpieczeństwa i zagrożenia bezpieczeństwa państwa.
2. W fazie planowania brakuje elementów planowania strategicznego, choćby analizy strategicznej (rozumianej jako narzędzia planowania). Rodzaje

planów, terminy ich sporządzania, wykonawcy – to bardzo istotne sprawy. Wydaje się również, że podstawa i zakres planowania oraz dostosowawczy charakter systemu reagowania kryzysowego są o wiele ważniejsze. Proces planowania powinien być skoordynowany z cyklem planowania sił zbrojnych.

3. W fazie reagowania należałoby skoncentrować się na analizach operacyjnych (jako narzędziach sprawnego działania antykryzysowego). Prognozowanie rozwoju zagrożeń nie powinno być elementem reagowania lecz fazy planowania (planów rozwoju sytuacji kryzysowych) oraz fazy ocennej (oceny potencjałów bezpieczeństwa i zagrożenia bezpieczeństwa państwa) jako formuła przejścia od ocenianych zdarzeń przeszłych do prognozowania sytuacji przyszłych. W koordynacji działań SZ RP wskazane byłoby opracowanie procedur koordynowania współpracy cywilno-wojskowej w formie oddziaływań. Przy czym zachodzi istotne pytanie kto ma być koordynatorem oraz kto ma oddziaływać? Otóż w przyszłych sytuacjach kryzysowych zakłada się, że charakter zagrożeń wskazuje na głównego koordynatora. W opracowywanym materiale rozważa się użycie sił zbrojnych w kryzysach wywołanych zagrożeniami niemilitarnymi. Stąd reagowaniem kryzysowym będzie koordynowała inna, ponad resortowa instytucja. W procedurach reagowania dla sił zbrojnych należałoby więc uwzględnić formy oddziaływań na wojsko i formy współzależności wojska ze środowiskiem cywilnym.

Środowisko AON rozumie złożoność rozwiązywanego problemu. Oferuje przy tym swoje możliwości i zasoby wiedzy, zwłaszcza w formie już wydanych publikacji. Poza przedstawionymi w przypisach pozycjami poniżej zespół autorski szczególnie podkreśla wartościowe publikacje podejmujące przedmiotową tematykę lub będące próbą rozwiązania analogicznych problemów:

- 1) T. Jemioło, K. Malak (red.), *Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej*;
- 2) A. Dawidczyk, *Nowe wyzwania, zagrożenia i szanse dla bezpieczeństwa Polski u progu XXI wieku*;
- 3) M. Gąska, *Obronność w aktach prawnych RP*;
- 4) K. Jałoszyński, *Terroryzm antyizraelski*;
- 5) K. Jałoszyński, *Terroryzm czy terror kryminalny w Polsce?*;
- 6) K. Jałoszyński, *Zagrożenie terroryzmem w wybranych krajach Europy Zachodniej oraz w Stanach Zjednoczonych*;

- 7) T. Jemiolo, *Globalizacja. Szanse i zagrożenia*;
- 8) W. Kitler, *Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych*;
- 9) W. Kitler, *Obrona cywilna (niemilitarna) w obronie narodowej III RP*;
- 10) R. Kwećka, *Współczesny wymiar terroryzmu – zagrożenia bezpieczeństwa europejskiego w aspekcie teorii użycia sił specjalnych* (publikacja ukaże się w październiku br.).

Identyfikacja możliwych zagrożeń militarnych i niemilitarnych wymaga eksploracji poznawczej wszelkich innych sfer w całej ich jednostkowej złożoności i systemowym, synergicznym powiązaniu, w całej ich turbulencyjnej i trudnej do przewidzenia dynamice. Logika podejścia do identyfikacji zagrożeń militarnych wskazuje, że są one wtórne do grupy zagrożeń politycznych, ekonomicznych, społecznych, innych. Zagrożenia militarne mogą być następstwem powyższych w czasie pokoju, kryzysu i wojny¹⁷.

Wyzwania, szanse i zagrożenia rozpatrywane są w AON w aspekcie megatrendów:

- postępującej dyfuzji cywilizacyjno-kulturowej oraz globalizacji zjawisk i procesów społecznych (za: Toynbee, Huntington, Krzysztofek),
- nabierającej tempa dynamiki państwowo-narodowej struktury świata (za: Brzeziński, Kennedy, Krzysztofek, Buzan),
- kształtowania się nowego ładu polityczno-gospodarczego i militarnego (za: Brzezińskim, Kennedym, Kissingerem, Kisielewskim, Perczyńskim),
- gwałtownego postępu naukowo-technicznego (za: Tofler, Sadowski, Pajestka),
- osiągnięcia przez cywilizację granic biosfery (za: King- Sneider, Pajestka, Wierzbicki).

Pojęcie "trendu" jest raczej bliższe innej nauce społecznej - ekonomii aniżeli politologii czy naukom wojskowym. Niemniej trendy określane są jako tendencje rozwojowe, ogólny kierunek zmian zjawisk w długim okresie, traktować można je jako płaszczyznę przemian polityczno-militarnych. Trendy badano za pomocą metod statystycznych (np. szeregów chronologicznych), eliminując zjawiska cykliczne,

¹⁷ Ibidem, s. 23, oraz C. Rutkowski (red.), *Strategia wojskowa państwa – członka sojuszu. Narodowe oraz sojusznicze aspekty kształtu i użycia sił zbrojnych*, praca badawcza „SZ – Sojusz”, AON, Warszawa 1998, s. 47.

szeregowe i nieregularne. Z kolei poprzez pojęcie megatrendy - rozumieć należy pewne ogólne i fundamentalne procesy czy zjawiska społeczno-ekonomiczne¹⁸.

Wiedza traktowana jest dziś jako narzędzie militarne, odsuwając w cień dotychczasowe wyposażenie armii. A. Toffler uważa, że odpowiednie wykorzystanie potencjału informacyjnego - przez polityków czy żołnierzy - to element prowadzonych dziś wojen, które nazywa "antywojnami". Znaczenie czynnika wiedzy determinuje rolę czynnika informacji¹⁹.

Zgodnie z teorią zmiany społecznej W. Ogburna, można stwierdzić, że to technologia doprowadziła do zwiększenia się przepływu informacji w społeczeństwie. W badaniach podkreśla się, że nowoczesna technologia doprowadziła do:

- a) pokonania bezwładu informacji,
- b) zwiększenia się ilości interakcji pomiędzy ludźmi.

Wszelka komunikacja wymaga nadawcy, odbiorcy i kanału komunikacyjnego. Dzieje się tak w sektorze cywilnym jak i wojskowym. Bezwład informacji to czas, w którym informacja znajduje się w kanale komunikacyjnym. Na przykład, list tradycyjny dotrze do odbiorcy po kilku dniach, ale już list elektroniczny (e-mail) w ciągu kilku sekund. Podobnie dzieje się z informacją w sieci dowodzenia. Warunkiem jest jedynie sprawny i zunifikowany kanał komunikacyjny. Czas skrócony w ten sposób to pokonanie bezwładu informacyjnego. Podobnie ze środkami masowego przekazu.

Dzisiaj obserwujemy dwa procesy, które jeszcze bardziej zwiększają ilość interakcji pomiędzy ludźmi: zwielokrotnienie i zróżnicowanie środków wymiany informacji oraz odmasowienie i rozproszenie środków przekazu.

Wymiana informacji została zwielokrotniona i zróżnicowana poprzez użycie różnych nośników: nie tylko książek i gazet, ale i kaset wideo, dyskietek, taśm i płyt, kserokopii, itp. Do tego doliczyć trzeba takie nośniki, jak internet, telewizja cyfrowa czy telefonia komórkowa²⁰. Odmasowienie i rozproszenie środków przekazu oznacza, że mamy do czynienia z coraz większą ilością nadawców i z coraz to

¹⁸ K. Olechnicki, P. Załęcki, *Słownik socjologiczny*, Wydawnictwo Graffiti BC, Toruń 1997, s. 218.

¹⁹ A. i H. Toffler, *Wojna i antywojna*, Muza, Warszawa 1997, s. 41.

²⁰ Jak podaje irlandzki serwis badań nad internetem, w kwietniu 1999 roku w światowej sieci komputerowej było ponad 5 milionów stron, Zob.: <http://www.nua.ie>. W kwietniu 1999 roku korzystało z sieci ponad 160 milionów osób, co stanowi prawie 4% wszystkich ludzi, Zob.: http://www.nua.ie/surveys/how_many_online/world.html.

bardziej zróżnicowanym przekazem. Zamiast jednej, wielotematycznej gazety społeczeństwo ma do wyboru setki gazet i czasopism. Zamiast jednego kanału telewizyjnego, można wybrać jeden z dziesiątków czy setek kanałów oferowanych przez telewizję kablową czy satelitarną. Zamiast jednej ogólnokrajowej stacji radiowej - ogromną ilość programów radiowych. Internet oferuje wybór spośród milionów stron WWW zawierających informacje, dźwięk, zdjęcia, a nawet wideo. Każdy z użytkowników internetu, może w ciągu kilkunastu sekund opublikować własne informacje i udostępnić je całemu światu. Interakcje jednostkowe zaspokajane są dzięki prawie powszechnemu już użyciu sieci internet czy telefonów komórkowych. Internet to nie tylko strony WWW, to także szereg możliwości komunikacji z innymi użytkownikami. Proces odmasowienia i upowszechnienia środków przekazu ma kolosalny wpływ na społeczeństwo - ono także uległo odmasowieniu²¹.

Mając powyższe na uwadze, sformułowano listę najistotniejszych zagrożeń i szans (wynikających z obiektywnie istniejących w trendach globalnych wyzwaniach).

ZAGROŻENIA:

1. Terroryzm,
2. Katastrofalne zmiany klimatyczne,
3. Masowe migracje,
4. Problemy surowcowe,
5. Procesy dezintegracji,
6. Przestępczość mafijna i niekontrolowane rozprzestrzenianie broni masowego rażenia,
7. Epidemia chorób nowych,
8. Konflikty w cyberprzestrzeni,
9. Militaryzacja kosmosu,
10. Turbulencyjność i nieprzewidywalność zmian.

SZANSE:

1. Przewaga w technologii informacyjnej,
2. Broń masowych zakłóceń lub inny skuteczny środek zagłuszania strategicznego,
3. Supertechnologie w narzędziach polityki,
4. Zwiększenie udziału w kształtowaniu środowiska,

²¹ Na początku 1999 roku było w Polsce 2,5 miliona użytkowników telefonów komórkowych, ich liczba ciągle wzrasta.

5. Wielostronna, efektywna lokalna współpraca międzynarodowa,
6. Skuteczność w zwalczaniu narkobiznesu, terroryzmu i przestępczości zorganizowanej,
7. Sprawność we wczesnym identyfikowaniu i likwidowaniu zagrożeń kryzysowych,
8. Przewaga i dominacja w perspektywnych dziedzinach produkcji i usług,
9. Działania dla pokoju, porządku publicznego, konsolidacja i aktywność społeczna.

Z powyższych wyzwań, szans i zagrożeń wynikają misja, funkcje i zdolności operacyjne sił zbrojnych RP.

Celem SZ RP jest obrona i ochrona substancji państwa i jego interesów przed zagrożeniami militarnymi. Misja SZ RP jest więc wykładnią dwóch czynników:

- 1) narodowego – bezpieczeństwo państwa,
- 2) sojuszniczego – bezpieczeństwo NATO.

Ze wzajemnych zależności tych czynników wynika:

- a) strategia użycia SZ RP,
- b) strategia działania SZ RP.

1.2.2. Badania potencjałów bezpieczeństwa i zagrożenia bezpieczeństwa państwa

Wyniki badań potencjałów bezpieczeństwa i zagrożenia bezpieczeństwa państwa spowodowały konieczność nowego podziału zagrożeń. Wyróżniono więc zagrożenia pełzające i zagrożenia dynamiczne. Wyniki badań wykazały większą odporność państwa na zagrożenia dynamiczne niż na zagrożenia pełzające. Do zagrożeń pełzających zaliczono zagrożenia: polityczne, gospodarcze, społeczne, ekologiczne, kulturowe, informacyjne. Do zagrożeń dynamicznych zaliczono zaś zagrożenia, których skutki (przeciwnie niż w poprzednim przypadku) bezpośrednio wpływająca na bezpieczeństwo. Obok grupy takich zagrożeń dynamicznych jak: pożar, powódź, skażenie radiologiczne, chemiczne, zakażenie biologiczne do kategorii zagrożeń dynamicznych zaliczono zagrożenia militarne i publiczne.

Dualny podział zagrożeń na pełzające i dynamiczne stanowi najlepszą kategoryzację badanego obszaru i pozwala na obiektywną i ścisłą identyfikację najbardziej reprezentatywnych grup zagrożeń. Podkreślić należy, że zespół autorski nie dokonywał dla celów badawczych próby listowania zagrożeń, wychodząc

z założenia, że jakiegokolwiek tworzenie listy zagrożeń będzie zawsze zbiorem otwartym. Postawiono więc tezę, iż nie istnieje zamknięty zbiór zagrożeń bezpieczeństwa państwa. To z pewnością nowe podejście do kategoryzacji zagrożeń jest weryfikacją dotychczasowych też środowiska AON oraz ich dalszym rozwojem. Dowodzi tego chociażby zaliczenie zagrożeń militarnych do grupy zagrożeń dynamicznych. Wynika to z dotychczasowych badań świadczących o deterministycznej roli zagrożeń względem innych. Kategoryzacja powyższa pozwala na badanie zagrożeń i bezpieczeństwa państwa w oparciu o dualną teorię bytu L. Krzyżanowskiego, o wzajemnych zależnościach rzeczy i oddziaływań. Otóż zagrożenia pełzające rozpatrywać można w kategorii oddziaływań pośrednich a zagrożenia dynamiczne w kategoriach oddziaływań bezpośrednich.²² Oddziaływania te mają różną skalę, charakter, cechy własne. Wśród zagrożeń dynamicznych większość to zagrożenia asymetryczne. Zagrożenia pełzające to w większości oddziaływania głębsze, czasochłonne, jakże często penetrujące stany bezpieczeństwa państwa w celu dalekosiężnej ich zmiany.

1.3. Analiza i ocena stanu zagrożenia i bezpieczeństwa podmiotu

Jej istotą jest określenie strategii (metod, sposobów) przeciwstawienia się zagrożeniom bezpieczeństwa diagnozowanego podmiotu. A więc wypracowania przez zespoły reagowania na centrach zarządzania kryzysowego strategii oraz taktyk przeciwstawiania się cząstkowym zagrożeniom – wykazanim na liście zagrożeń w formularzu 1.

Zrealizowanie tak sformułowanych zadań wymaga **od stałych i czasowych zespołów reagowania i zarządzania** kryzysowego²³ profesjonalnej wiedzy planistyczno-analitycznej oraz prognostycznej. Jest ona niezbędna do opracowania

²² Wyniki badań dotyczące oddziaływań pośrednich i bezpośrednich w reagowaniu kryzysowym opisano w pracach R. Wróblewskiego: *Operacje reagowania kryzysowego wojenne i inne niż wojenne*, AON, Warszawa 2003, M. Wiatra: *Targeting w działaniach połączonych*, AON, Warszawa 2004. W pracach tych, w zespołach badawczych uczestniczył M. Obrusiewicz. Teoretyczne rozważania dotyczące oddziaływań (w tym pośrednich i bezpośrednich) opisał M. Obrusiewicz w swych licznych publikacjach i artykułach o tematyce oddziaływań wojskowo-cywilnych.

²³ Ustawa o stanie klęski żywiołowej oraz rozporządzenie RM w sprawie organizacji zespołów reagowania kryzysowego.

diagnozy stanu bezpieczeństwa podmiotu w odniesieniu do zagrożeń i skutków.

Każdemu cząstkowemu zagrożeniu ΔZ_i podmiot bezpieczeństwa powinien przeciwstawić dysponowany cząstkowy potencjał bezpieczeństwa ΔP_i zgodnie z przyjętą cząstkową strategią ΔS_i . W rezultacie efektywnego działania systemu bezpieczeństwa podmiotu na SB RP – zgodnie ze strategią $S_B(t)$ powinna być spełniona zależność:

$$P_B^{RP}(t) = \sum_{i=1}^I \Delta B_i(t) = P_Z^{RP}(t_z) = \sum_{i=1}^I \Delta P_{zi}(t); \quad t_b = t_z \quad (4.)$$

a więc działania prowadzone przez funkcyjnych w sztabach kryzysowych powinny doprowadzić do równowagi potencjałów bezpieczeństwa i zagrożenia. Każda różnica potencjałów dodatnia będzie korzystna dla kierujących operacją sztabów, jeżeli:

$$P_B(t_b) > P_Z(t_z).$$

$$t_b = t_z$$

gdzie:

t_b – czas pomiaru potencjału bezpieczeństwa podmiotu;

t_z – czas spełnienia zagrożenia i powstania skutków zagrożeń.

Natomiast, gdy:

$$P_B(t_b) < P_Z(t_z) \quad t_b = t_z$$

Będzie świadczyć o braku możliwości przeciwstawienia się przez diagnozowany system bezpieczeństwa podmiotu spełnianym w czasie t_z zagrożeniom.

Dokumentami stanowiącymi wynik analizy i oceny stanu bezpieczeństwa podmiotu powinny być:

- lista cząstkowych strategii przeciwdziałania podmiotu różnym rodzajom (prawdopodobnych) zagrożeń – metody, sposoby, strategia i taktyka oraz oczekiwane efekty działań;
- graficzne odwzorowanie działań podmiotu przeciwko różnym rodzajom zagrożeń (mapa, opis działań);
- ocena cząstkowych i łącznego potencjałów bezpieczeństwa podmiotów (potencjały oraz ich opis).

Ocenę potencjału bezpieczeństwa podmiotu powinno się dokonywać w oparciu o formularz 1. Ocenie może podlegać np. potencjał bezpieczeństwa gminy, powiatu, przed powodzią, województwa przed pożarem, RP przed cyberuderzeniem, RP w sytuacji stanu wyjątkowego na części jej obszaru.

Formularze 1.1 ÷ 1.6 w treści zawierają: pakiety cząstkowych zagrożeń bezpieczeństwa podmiotów, skalę ocen eksperckich bezpieczeństwa podmiotów – 1-10 p; wzory do obliczeń średniej wielkości punktów bezpieczeństwa i zagrożeń; graficzną skalę ocen wartości bezpieczeństwa i zagrożenia w postaci wektorowej.

OCENA POTENCJAŁÓW BEZPIECZEŃSTWA I ZAGROŻENIA PAŃSTWA

POTENCJAŁY BEZPIECZEŃSTWA I ZAGROŻENIA													
PUNKTY	SKALA POMIARÓW (1:10 PUNKTÓW)										PUNKTY		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
ODPORNOŚĆ NA ZAGROŻENIA „PEŁZAJĄCE”	5	POLITYCZNY				↔						5	ZAGROŻENIA „PEŁZAJĄCE”
	4	GOSPODARCZY			↔							6	
	3	SPOŁECZNY										7	
	4	EKOLOGICZNY		↔								6	
	6	KULTUROWY		↔			↔					4	
	3	INFORMACYJNY			↔							7	
	4,2	6 $P_b = \sum_{i=1}^6$				↔						5,8	
ODPORNOŚĆ NA ZAGROŻENIA „DYNAMICZNE”	6	POŻAR					↔					4	ZAGROŻENIA „DYNAMICZNE”
	4	POWÓDŹ			↔							6	
	2	SKAŻENIE RADIOLOGICZNE										8	
	2	SKAŻENIA CHEMICZNE				↔						8	
	1	ZAKAŻENIA BIOLOGICZNE										9	
	6	MILITARNE		↔								4	
	4	PUBLICZNE				↔						6	
	3,6	7 $P_{bd} = \sum_{i=1}^7$			↔							6,4	
	4,4	$P_b = (P_{bp} + P_{bd}) : 2$				↔						5,6	

WSKAŹNIK
BEZPIECZEŃSTWA

Pb = 38%

$$W_b = \frac{P_b \times 100}{10}$$

$$W_z(t) = 10 - W_b(t);$$

WSKAŹNIK
ZAGROŻENIA

Pz = 62%

UWAGA:

Podmiot bezpieczeństwa: PAŃSTWO

W wyniku badań obliczono wskaźnik bezpieczeństwa państwa wynoszący 38% oraz wskaźnik zagrożenia państwa wynoszący aż 62%. W pomiarach uwzględniono oceny cząstkowe poszczególnych potencjałów zagrożenia.

1.3.1. Ocena potencjału zagrożenia politycznego RP

Średnia ocena pierwszego spośród zagrożeń pełzających, zagrożenia politycznego została oszacowana na 50%. Na taki wynik składa się średnia ocena elementów składowych jakimi są czynniki negatywne wpływające na stan bezpieczeństwa wobec rozpatrywanych zagrożeń politycznych. Średnia ocena sześciu takich czynników (formularz 1.1.) oceniona została w skali dziesięciostopniowej od 4 do 6.

Formularz 1.1.

TABELARYCZNA OCENA POTENCJAŁU ZAGROŻENIA POLITYCZNEGO RP

PAŃSTWA

POLITYCZNE

RODZAJ ZAGROŻENIA

CZYNNIKI NEGATYWNE WPŁYWAJĄCE NA STAN BEZPIECZEŃSTWA	OCENA POTENCJAŁU ZAGROŻENIA PODMIOTU W SKALI (1-10)										ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PODMIOTU	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Brak sprawnych mechanizmów władzy politycznej w państwie zdolnych do przeciwstawiania się zagrożeniom wewnętrznym i zewnętrznym.						X						
Brak sprawnych mechanizmów władzy ustawodawczej w państwie zdolnej do budowy i odtwarzania ładu prawnego.				X								
Brak sprawnych mechanizmów władzy sądowniczej w państwie.						X						
Brak woli obywateli do legitymizacji istniejącego ładu i porządku publicznego, konstytucyjnego i powszechnego.				X								
Brak sprawnych mechanizmów informacji społecznej (identyfikujących państwo i społeczeństwo).				X								
Brak koncepcyjnych podstaw zapewnienia bytu i rozwoju państwa oraz sprawnych mechanizmów realizacji strategii politycznej władz.						X						
ŚREDNIA OCEN CZĄSTKOWYCH	$P_b(t) = \frac{\sum_{i=1}^6 \Delta B_i}{6} = \frac{6+4+6+4+4+6}{6} = 5$											
$P_B(t) = (6+4+6+4+4+6) : 6 = 30 : 6 = 5$												

UWAGA:

1. PODMIOTY BEZPIECZEŃSTWA:

- PAŃSTWO

2. RODZAJE BEZPIECZEŃSTWA:

- POLITYCZNE, GOSPODARCZE, SPOŁECZNE, EKOLOGICZNE, KULTUROWE I INFORMACYJNE

Jako największe zagrożenie polityczne uznano, po szczegółowych badaniach, brak sprawnych mechanizmów władzy politycznej, sądowej oraz brak konceptualnych podstaw zapewnienia bytu i rozwoju państwa. Za najłagodniejsze zagrożenia oceniono brak sprawnych mechanizmów legislacyjnych, brak woli do uznania istniejącego ładu i porządku publicznego, brak sprawnych mechanizmów informacji społecznej. Komentarz do przeprowadzonych badań i ich wyników wymaga podkreślenia, że większość z zagrożeń politycznych RP pozostaje spójnych z opisanymi powyżej megatrendami kształtowania się zagrożeń bezpieczeństwa państwa. Zagrożenia polityczne kreowane są przez różne ośrodki, ale i przez samo społeczeństwo wyrazem jego woli, jakże często różnej od woli państwa i woli rządzących.

1.3.2. Ocena potencjału zagrożenia gospodarczego RP

Zagrożenia gospodarcze oceniono aż na 60%, czyli omalże w wymiarze ogólnej skali zagrożeń (62%). Na taką ocenę złożyły się składowe czynniki negatywnych dla stanu bezpieczeństwa państwa (formularz 1.2.).

W skali dziesięciostopniowej ocenę 7 nadano takim czynnikom jak: brak sprawnych mechanizmów gospodarczych, niskie nakłady na inwestycje trwałe i utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia. Najmniejszą ocenę na skali, bo 4 obliczono w badaniach czynnikiem braku efektywnego wykorzystania środków pomocowych UE. Średni poziom zagrożenia dają czynniki braku wzrostu PKB oraz nieefektywna realizacja strategii rozwoju gospodarczego.

Wyniki badań wskazują, że na wysoki poziom zagrożenia bezpieczeństwa państwa w ogóle istotny wpływ mają zagrożenia gospodarcze.

TABELARYCZNA OCENA POTENCJAŁU ZAGROŻENIA GOSPODARCZEGO RP

PAŃSTWA

RODZAJ ZAGROŻENIA

GOSPODARCZE

CZYNNIKI NEGATYWNIE WPŁYWAJĄCE NA STAN BEZPIECZEŃSTWA	OCENA POTENCJAŁÓW ZAGROŻENIA PODMIOTU W SKALI (1-10)										ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PODMIOTU	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Brak sprawnych mechanizmów polityki gospodarczej w wymiarze narodowym i ponadnarodowym.							X					ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PODMIOTU
Brak wzrostu lub niski poziom rozwoju gospodarczego (produkt narodowy brutto).					X							
Brak lub niskie nakłady na inwestycje trwałe (infrastruktura przemysłowa, drogi komunikacyjne, itp.).							X					
Brak efektywnego wykorzystywanie środków pomocowych UE (fundusze infrastrukturalne) dla realizacji inwestycji posiadających charakter ogólnopństwowych.				X								
Niski poziom zatrudnienia (bezrobocie, utrzymanie jego poziomu w wysokości 2 – 3 % zawodowo czynnej populacji).							X					
Brak lub nieefektywna realizacja strategii rozwoju gospodarczego bądź jej realizacji (w wymiarze makro i mikroekonomicznym).						X						
ŚREDNIA OCEN CZĄSTKOWYCH	$P_b(t) = \frac{\sum_{i=1}^n \Delta B_i}{n} = \frac{6}{6} = X$										60%	
$P_B(t) = (7+5+7+4+7+6) : 6 = 36 : 6 = 6$												

UWAGA:

1. PODMIOTY BEZPIECZEŃSTWA:

- PAŃSTWO

2. RODZAJE BEZPIECZEŃSTWA:

- POLITYCZNE, GOSPODARCZE, SPOŁECZNE, EKOLOGICZNE, KULTUROWE I INFORMACYJNE

1.3.3. Ocena potencjału zagrożenia społecznego RP

Zagrożenia społeczne stanowią obok zagrożeń informacyjnych jeden z najbardziej niebezpiecznych obszarów negatywnych oddziaływań pośrednich na państwo. Za katastrofalny uznano poziom rozwoju demograficznego, brak postępu ogólnospołecznego i brak strategii rozwoju społecznego (formularz 1.3.).

Formularz 1.3.

TABELARYCZNA OCENA POTENCJAŁU ZAGROŻENIA SPOŁECZNEGO RP

PAŃSTWA

SPOŁECZNE

RODZAJ ZAGROŻENIA

CZYNNIKI NEGATYWNIE WPŁYWAJĄCE NA STAN BEZPIECZEŃSTWA	OCENA POTENCJAŁÓW ZAGROŻENIA PODMIOTU W SKALI (1-10)										ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PODMIOTU	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Malejący poziom rozwoju demograficznego.											X	
Malejąca koherentność struktur społecznych (rodzina, wspólnota narodowa).					X							
Malejący poziom tożsamości narodowej (brak identyfikacji z polską narodowością).			X									
Zanik więzi społecznych (międzypokoleniowych, ogólnospołecznych).						X						
Brak postępu ogólnospołecznego (cywilizacyjnego).										X		
Brak lub nieefektywne realizowanie strategii rozwoju społecznego.										X		
ŚREDNIA OCEN CZĄSTKOWYCH	$P_b(t) = \frac{\sum_{i=1}^n \Delta B_i}{n} = \frac{6}{10} = 60\%$											
$P_b(t) = (10+5+3+6+9+9):6 = 42:6 = 7$												

UWAGA:

1. PODMIOTY BEZPIECZEŃSTWA:

- PAŃSTWO

2. RODZAJE BEZPIECZEŃSTWA:

- POLITYCZNE, GOSPODARCZE, SPOŁECZNE, EKOLOGICZNE, KULTUROWE I INFORMACYJNE

Najśłabsze oceny potencjałów mają w tym zakresie czynniki poziomu tożsamości narodowej, koherentność struktur społecznych i zanik więzi społecznych. Za największe zagrożenie społeczne dla bezpieczeństwa RP uznać należy brak postępu cywilizacyjnego naszego społeczeństwa. Stajemy się przez to mało

konkurencyjni i wrażliwi na oddziaływania procesów globalnych. Brak nam przy tym potencjału państwa do konsumpcji efektów pozytywnych tych procesów.

1.3.4. Ocena potencjału zagrożenia ekologicznego RP

Zagrożenia ekologiczne oceniono w skali średniej lecz zbliżonej do poziomu ogólnego zagrożę, czyli 62%. Skala zagrożeń ekologicznych wynosi bowiem 60%. Na ten szacunek składa się wysoki poziom czynników negatywnych takich jak: niewystarczające ograniczenie zanieczyszczeń wód, brak równowagi biologicznej, słaba infrastruktura przeciwdziałania zagrożeniom ekologicznym. Wyniki badań przedstawia formularz 1.4.

Formularz 1.4.

TABELARYCZNA OCENA POTENCJAŁU ZAGROŻENIA EKOLOGICZNEGO RP

PAŃSTWA

EKOLOGICZNE

RODZAJ ZAGROŻENIA

CZYNNIKI NEGATYWNIE WPŁYWAJĄCE NA STAN BEZPIECZEŃSTWA	OCENA POTENCJAŁÓW ZAGROŻENIA PODMIOTU W SKALI (1-10)										ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PODMIOTU	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Brak lub niesprawne mechanizmy kształtowania polityki ekologicznej.						X						
Brak lub nie wystarczająca ochrona dziedzictwa ekologicznego (rozwój i odtwarzanie przyrody).				X								
Brak lub nie wystarczające ograniczenie zanieczyszczeń wód, powietrza, gleby.							X					
Brak równowagi przyrodniczej na terenach zamieszkałych przez ludność.							X					
Brak lub niewystarczająca infrastruktura służąca przeciwstawianiu się zagrożeniom ekologicznym (jądrowym, chemicznym, biologicznym).							X					
Brak lub nieefektywne wykorzystanie strategii rozwoju ekologicznego.					X							
ŚREDNIA OCEN CZĄSTKOWYCH	$P_b(t) = \frac{\sum_{i=1}^n \Delta B_i}{n} = \frac{6}{6} = X$										60%	
$P_B(t) = (6+4+7+7+7+5):6 = 36:6 = 6$												

UWAGA:

1. PODMIOTY BEZPIECZEŃSTWA:

- PAŃSTWO

2. RODZAJE BEZPIECZEŃSTWA:

- POLITYCZNE, GOSPODARCZE, SPOŁECZNE, EKOLOGICZNE, KULTUROWE I INFORMACYJNE

1.3.5. Ocena potencjału zagrożenia kulturowego RP

Badania wykazały niski poziom zagrożeń kulturowych, tylko 40% w skali wszystkich grup badanych zagrożeń (formularz 1.5.).

Formularz 1.5.

TABELARYCZNA OCENA POTENCJAŁU ZAGROŻENIA KULTUROWEGO RP

PAŃSTWA

RODZAJ ZAGROŻENIA

KULTUROWE

CZYNNIKI NEGATYWNE WPLYWAJĄCE NA STAN BEZPIECZEŃSTWA	OCENA POTENCJAŁÓW ZAGROŻENIA PODMIOTU W SKALI (1-10)										ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PODMIOTU	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Brak lub niesprawne mechanizmy kształtowania polityki kulturowej (tożsamości narodowej).				X								ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PODMIOTU
Brak lub nieumiejętne kreowanie pożądanych wzorów zachowań kulturowych (w strukturach społecznych).					X							
Brak nowych lub nieefektywne podtrzymywanie dotychczasowych wartości „spajających” struktury społeczne						X						
Brak lub nieumiejętne rozwijanie języka polskiego i jego odmian regionalnych (gwar).	X											
Brak rozwoju, odtwarzania i przywracania (utraconej) substancji kulturowej (dziedzictwa narodowego).				X								
Brak lub nieefektywna realizacja strategii rozwoju kulturowego w wymiarze narodowym i ponadnarodowym.				X								
ŚREDNIA OCEN CZĄSTKOWYCH	$P_b(t) = \frac{\sum_{i=1}^6 \Delta B_i}{6} = \frac{4+5+6+1+4+4}{6} = \frac{26}{6} = 4,33$										40%	
$PB(t) = (4+5+6+1+4+4) : 6 = 26 : 6 = 4,33$												

UWAGA:

1. PODMIOTY BEZPIECZEŃSTWA:

- PAŃSTWO

2. RODZAJE BEZPIECZEŃSTWA:

- POLITYCZNE, GOSPODARCZE, SPOŁECZNE, EKOLOGICZNE, KULTUROWE I INFORMACYJNE

Najmocniejszy wśród czynników negatywnych jest brak nowych wartości spajających struktury społeczne. Pozostajemy w nowych trendach społeczno-kulturowych rozklejania, rozszczepiania spistości kulturowej. Procesu globalne powodują przenikanie kultur i wpływ jednych na inne. Najlepszym przykładem jest

syndrom MC'Donalds. Ta sieć szybkiego żywienia stała się symbolem USA i wtargnęła jako subkultura w głąb społeczności i całych narodów. MC'Donalds pokazywany jest oficjalnie jako symbol USA. Wyparł takie symbole jak godło i flaga narodowa. Jednakże mocne jeszcze w Polsce spoiny kulturowe, zwłaszcza ujawniające się po przystąpieniu Polski do UE, pozwoliły na promocję narodowej kultury, w tym polskiej kultury żywienia i jedzenia.

1.3.6. Ocena potencjału zagrożenia informacyjnego RP

Wysoki poziom zagrożeń informacyjnych, aż 70%, zatrwają. Świadomość bardzo wysokiej oceny negatywnych czynników nieskutecznych mechanizmów ochrony infrastruktury informacyjnej, nieefektywnych przygotowań do przyszłej wojny w cyberprzestrzeni, otwarcia na asymetryczne zagrożenia informacyjne prognozują nawet paraliż państwa. Należy odnieść się po raz kolejny do teorii L. Krzyżanowskiego o dualnej teorii bytu i uświadomić sobie, że o ile oddziaływania są sygnałami i krążą w sieci to tylko sieć może służyć do przeciwdziałania im. Sieć musi być przy tym szczelnie chroniona. Polska takiej ochrony nie posiada. Skalę czynników informacyjnych zagrażających państwu przedstawia formularz 1.6.

Badania wykazały też niski poziom przekazu informacyjnego na potrzeby monitorowania stanu bezpieczeństwa państwa, nieefektywną strategię rozwoju infrastruktury informacyjnej oraz niesprawne mechanizmy polityki informacyjnej państwa.

**TABELARYCZNA OCENA POTENCJAŁU ZAGROŻENIA
INFORMACYJNEGO RP**

PAŃSTWA

RODZAJ ZAGROŻENIA

INFORMACYJNE

CZYNNIKI NEGATYWNIE WPŁYWAJĄCE NA STAN BEZPIECZEŃSTWA	OCENA POTENCJAŁÓW ZAGROŻENIA PODMIOTU W SKALI (1-10)										ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PODMIOTU	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Brak lub istnienie niesprawnych mechanizmów polityki informacyjnej w państwie.				X								ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PODMIOTU
Brak lub niesprawny przekaz informacyjny nt istoty bezpieczeństwa państwa.							X					
Brak stałej kampanii informacyjnej uodparniającej psychologicznie społeczeństwo na negatywne przekazy medialne.								X				
Brak lub nieskuteczne mechanizmy stałej ochrony infrastruktury informacyjnej.									X			
Brak lub ograniczona realizacja przygotowań do ewentualnej „wojny cybernetycznej” zagrażającej infrastrukturze informacyjnej państwa.									X			
Brak lub nieefektywna realizacja strategii rozwoju informacyjnego państwa.					X							
ŚREDNIA OCEN CZĄSTKOWYCH	$P_b(t) = \frac{\sum_{i=1}^6 \Delta B_i}{10} = \frac{4+7+8+9+9+5}{6} = 7$										70%	
$PB(t) = (4+7+8+9+9+5) : 6 = 42 : 6 = 7$												

UWAGA:**1. PODMIOTY BEZPIECZEŃSTWA:**

- PAŃSTWO

2. RODZAJE BEZPIECZEŃSTWA:

- POLITYCZNE, GOSPODARCZE, SPOŁECZNE, EKOLOGICZNE, KULTUROWE I INFORMACYJNE

WNIOSKI

Przeprowadzone oceny potencjałów bezpieczeństwa i zagrożenia bezpieczeństwa państwa, modelowane matematycznie wskazująca konieczność kontynuacji prac badawczych nad modelem systemu reagowania kryzysowego, a w szczególności nad modelem zarządzania państwem w sytuacjach kryzysowych.

Wyniki przedstawionych badań należy zastosować w kreowaniu zmian do strategii bezpieczeństwa RP i strategii „wielkiej” państwa w ogóle. Otóż istotą identyfikacji wskaźnika bezpieczeństwa państwa (38%) oraz wskaźnika zagrożenia (62%) powinno być minimalizowanie ocenionych zagrożeń a maksymalizowanie wskaźnika bezpieczeństwa. W badaniach dokonano dekompozycji poszczególnych zagrożeń i oceniono poziom potencjałów poszczególnych czynników negatywnie oddziałujących na bezpieczeństwo. Wiedza ta pozwala również na wybór priorytetów w celu minimalizowania najmocniejszych czynników negatywnych.

Dla dalszych badań, zaproponowany model może posłużyć do wykorzystania zaprezentowanego wysiłku badawczego do zaprojektowania symulatora zagrożeń i determinowania przez nie stanów bezpieczeństwa. Mając takie narzędzie (symulator) można weryfikować dotychczasowe badania oraz wykorzystać go w dydaktyce, choćby w ćwiczeniach.

ROZDZIAŁ II

DOSKONALENIE SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA RP

2.1. Doskonalenie SB RP obiektywną koniecznością

W ostatnim dziesięcioleciu XX wieku oprócz ewidentnego postępu cywilizacyjnego, jaki dokonał się w naszej ojczyźnie obiektywnie należy odnotować również niepowodzenia, szczególnie w obszarze bezpieczeństwa państwa. Zmiany zapoczątkowane w Polsce w 1989 r. wpisały się znacząco w proces przemian politycznych, ustrojowych, gospodarczych, społecznych w całej Europie Środkowo-Wschodniej. Polska stała się państwem demokratycznym, w którym władza wybierana jest w wolnych wyborach, a gospodarka kieruje się zasadami wolnego rynku. Jednak po 15 latach doświadczeń w nowej rzeczywistości wszyscy odczuwamy radość sukcesu, ale i świadomość słabości i niedoskonałości naszej demokracji oraz **słabość państwa**. Widoczna jest sprawa wyczerpania się możliwości efektywnego wykorzystania środków i pokonania bariery ograniczającej wykorzystanie potencjału społecznego. Z doświadczeń zachodnich demokracji wynika iż kluczem do pełnego wykorzystania dobrodziejstw płynących z systemu demokratycznego jest pełne i właściwe wykorzystanie wszystkich środków, którymi dysponuje państwo demokratyczne. Tak nakazuje jedna z naczelných dyrektyw strategicznych sformułowana przez gen. broni A. Beaufre: **Zadaniem strategii jest osiągnięcie celów przy jak najlepszym wykorzystaniu wszystkich posiadanych środków**. Mam wątpliwości czy w latach kształtowania naszej demokracji kolejne rządy potrafiły spełnić zacytowaną maksymę strategiczną. Widoczne błędy niejednokrotnie narażały państwo na zagrożenia: **polityczne, gospodarcze, społeczne, ekologiczne, kulturowe, informacyjne** oraz inne, które występują w naszej rzeczywistości. Zagrożenia bezpieczeństwa RP w tych obszarach są bardzo groźne gdyż uderzają w polską rację stanu, w bazę cywilizacyjnego jej rozwoju i są bardzo trudne w usuwaniu poniesionych strat. Nasze młode demokratyczne państwo na te rodzaje zagrożeń nie było i nadal nie jest odporne. Nie dysponuje stosownymi systemami przeciwdziałania zagrożeniom tego typu –

umownie nazwanymi dla naszych rozważań **pełzającymi – TYPU-P**. Jest to mankament naszego systemu bezpieczeństwa państwa. Brak w tym zakresie uregulowań prawnych, organizacyjnych i funkcjonalnych rozwiązań systemowych, wykształconej kadry, która potrafiłaby na bieżąco diagnozować i prognozować stan bezpieczeństwa RP czyni **RP nie odporną na zagrożenia XXI wieku**. Jest to obszar działalności władz państwa, która powinna być jak najszybciej skorygowana i zaowocować budową stosownego systemu bezpieczeństwa RP czyniący państwo polskie odporne na te współczesne zagrożenia. Osobiście nie mam wątpliwości, że ze wstąpieniem Polski do UE zagrożenia RP w wyżej zidentyfikowanych obszarach nie zmniejszą się, a wręcz jeszcze nabiorą większego znaczenia. Rywalizacja państw w UE metodami pokojowymi nadal będzie istniała. W niektórych obszarach będzie dochodziło do konfliktowych sytuacji szczególnie politycznych, gospodarczych, społecznych, ekologicznych itp. W pokojowej rywalizacji o rynki zbytu, tanią siłę roboczą, surowce, dostęp do technologii, informacji w dalszym ciągu państwa będą ze sobą konkurowały dążąc do zapewnienia swoim obywatelom jak najlepszych warunków bytu. Zagrożenia TYPU-P będą nabierały szczególnego znaczenia dla RP. Nie jestem pewny czy np. udział naszych sił zbrojnych w Iraku, a więc wybór współpracy z USA a nie z Niemcami, Francją itp. – Europejczykami był politycznie właściwy, czy wyprzedaż naszych najlepszych przedsiębiorstw, banków kluczowych dla gospodarki nie jest zagrożeniem gospodarczym dla RP, czy ewidentna utrata rynków na wschodzie za cenę politycznego wyboru partnerów gospodarczych z zachodu nie stanowi kolejnego gospodarczego zagrożenia dla Polski itp. To tylko niektóre problemy, które współczesny system bezpieczeństwa RP powinien analizować, oceniać oraz proponować decydującym racjonalne rozwiązania.

Oprócz wskazanych wyżej zagrożeń bezpieczeństwa RP wcale nie lepiej wygląda problem jej bezpieczeństwa ze strony innych rodzajów zagrożeń, w tym głównie **wewnętrznych i militarnych**, które mogą również powstawać przez działania różnych organizacji terrorystycznych. Dla celów metodologicznych zagrożenia te nazwiemy **TYPU-D - dynamiczne**. Przyjmiemy, iż będą one ujmowały zagrożenia RP, źródłem których są **siły natury, awarie techniczne, zagrożenia publiczne, konflikty polityczno-militarne, terroryzm oraz wojny**. Czy aktualny system bezpieczeństwa RP jest przygotowany do przeciwstawiania się tym zagrożeniom. Sądzę, iż pod względem zagrożenia RP wojną przez wstąpienie do

NATO możemy przynajmniej na najbliższe lata mieć pewność, że na naszą Ojczyznę nikt nie napadnie.

Natomiast nie ma pewności czy Polska jest bezpieczna na skutki konfliktów zbrojnych z udziałem naszych wojsk w innych państwach. Czy np. RP nie będzie zagrożona na odwetowe uderzenia ze strony terrorystów. Czy w tej sytuacji aktualnie RP dysponuje systemem bezpieczeństwa zdolnym do przeciwstawienia się tym zagrożeniom. Dużym postępowaniem w tej sprawie są ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy SZ RP i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom RP oraz znowelizowana **Ustawa o Powszechnym Obowiązku Obrony** państwa. Mankamentem natomiast jest to, że nie wprowadzono tych ustaw w życie stwarzając warunki do funkcjonowania systemu bezpieczeństwa militarnego RP, w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym (brak rozporządzeń wykonawczych).

Z całą pewnością możemy powiedzieć, że RP nie dysponuje spójnym, dobrze funkcjonującym systemem przeciwdziałania zagrożeniom wewnętrznym państwa. Ostatnie dziesięciolecie dwudziestego wieku, a w szczególności katastrofalna powódź z lipca 1997 r. w najbardziej dramatyczny sposób pokazały, że nasze państwo nie jest przygotowane do radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi. Nie istnieje sprawny system bezpieczeństwa RP. Polskie prawo jest zdecydowanie ukierunkowane na zagrożenia militarne. Istniejąca do tej pory obrona cywilna przez całe lata zajmowała się głównie ochroną zakładów przemysłowych przed ewentualnymi skutkami użycia broni jądrowej. Każda większa katastrofa obnażała nieporadność organizacyjną państwa, słabość jego dotychczasowych struktur, bezsilność centralnego kierowania, brak spójności i małą skuteczność resortowych systemów ratowniczych oraz bezradność formacji OC. Każda sytuacja kryzysowa stawała się trudnym egzaminem i bolesną lekcją dla całego społeczeństwa, zarówno dla poszkodowanych jak i tych, którzy nieśli pomoc.

Podjęte po 1997 r. doraźne regulacje prawne częściowo poprawiły sytuację w tym względzie, jednakże nie stworzyły podwalin pod budowę kompleksowego systemu ratownictwa. Obowiązkiem państwa, w tym głównie administracji rządowej i samorządowej jest posiadanie adekwatnych do każdej sytuacji rozważań systemowych, odpowiedniego prawa oraz struktur i narzędzi pozwalających na sprawne zarządzanie w sytuacjach kryzysowych i stanach nadzwyczajnych.

Reasumując mamy w RP sytuację dotyczącą jej bezpieczeństwa niezadowalającą. Oprócz bezpieczeństwa militarnego, które częściowo gwarantuje NATO pozostałe dwa obszary dotyczące zagrożeń TYPU-P – politycznych, gospodarczych, społecznych, ekologicznych kulturowych i informacyjnych oraz TYPU-D, źródłem których są siły natury, awarie techniczne, zagrożenia publiczne oraz terroryzm czynią Polskę nieodporną na te zagrożenia, ponieważ nie mamy jednolitego, spójnego systemu bezpieczeństwa. Istniejący system prawny, w tym zakresie chociaż nie doskonały – Ustawa zasadnicza, Ustawa o powszechnym obowiązku ... ustawy o stanach nadzwyczajnych oraz stosowne rozporządzenie RM jako dokumenty wykonawcze, ustawy o służbach, strażach, agencjach, inspekcjach pozwalają podjąć próbę zaproponowania jednolitej koncepcji SB RP XXI wieku. Podjęcie tego problemu naukowego wymaga odpowiedniego sformułowania i przedstawienia w ujęciu systemowym.

2.2. Sformułowanie problemu badawczego koncepcji SB RP

Koniec drugiej wojny światowej zamyka okres, w którym cele polityczne w większości przypadków ludzkość osiągała poprzez działania zbrojne „Zimna wojna Wschód-Zachód” w sposób jednoznaczny dowodzą iż konflikty pomiędzy państwami i grupami państw mogą być rozwiązywane sposobami nie tylko zbrojnymi ale politycznymi, gospodarczymi, psychologicznego oddziaływania na przeciwnika, a nawet terrorystycznego nacisku. W tej sytuacji dotychczas stosowana szczególnie w krajach bloku wschodniego **nauka wojenna, sztuka wojenna** oraz z nich wynikające tzw. **nauki wojskowe** mogą mieć swoje zastosowanie tylko w odniesieniu do rozwiązywania konfliktów zbrojnych. Nowe natomiast zagrożenia wymagają innego podejścia naukowego. Przede wszystkim zastosowania do ich rozwiązywania metod naukowych ukształtowanych w różnych dyscyplinach a nawet dziedzinach naukowych. Istnieje więc potrzeba usankcjonowania prawnego nowej interdyscyplinarnej nauki – **nauki o bezpieczeństwie**. Jej teoria i praktyka powinna uwzględniać współczesne uwarunkowania rozwoju cywilizacyjnego państw świata jak i wynikające z nich różne rodzaje zagrożeń. Takie pojęcia jak **system obronny państwa, system obronności państwa**, które do niedawna miały swój merytoryczny sens ponieważ trzonem działań militarnych zawsze były SZ w XXI

wieku, powinny znaleźć swoje miejsce w nauce o bezpieczeństwie jako jej składowe. Powinny one być zastąpione takimi pojęciami, jak: *bezpieczeństwo świata, bezpieczeństwo narodowe (państwa), system bezpieczeństwa świata, system bezpieczeństwa państwa, polityka i strategia bezpieczeństwa świata (państwa)* itp. Ze strategii bezpieczeństwa świata (państwa) powinny wynikać polityki i strategie dziedzinowe świata (państwa). Są to pojęcia nowe każde z nich powinno być zdefiniowane naukowo i merytorycznie „obudowane”. Takie ujęcie rozważanego w niniejszym opracowaniu problemu badawczego wymaga oddzielnego sformułowania. Jego istota sprowadza się do opracowania założeń na system bezpieczeństwa narodowego (państwa) wyrażony w formie koncepcji SB RP. Opracowanie koncepcji SB RP wymaga merytorycznego osadzenia jego elementów w konceptualnym systemie bezpieczeństwa **świata ziemskiego**.

Świat ziemski jako element wszechświata, który tworzą światy innych planet możemy zdefiniować dla potrzeb naszych rozważań następująco: jest to środowisko naturalne, które tworzą: skorupa ziemska lądowa, wody śródlądowe, morza, atmosfera wokółziemska i dolna część stratosfery oraz mieszkańcy tego środowiska: ludzie, flora i fauna. Jest to interesujący autorów podmiot badań. Będziemy się interesować jego bezpieczeństwem oraz zagrożeniami. Na tle tak ogólnie sformułowanego celu badań możemy sprecyzować cel szczegółowy badań, który w niniejszej pracy zamierza się osiągnąć. **Jest nim opracowanie koncepcji SB RP**. W tym przypadku podmiotem badań jest RP oraz jej bezpieczeństwo.

Hipotezą naukową dla obu poziomów badań merytorycznych (świat, państwo) będzie dowód, że dla zapewnienia bezpieczeństwa świata i bezpieczeństwa państwa (RP) możliwe jest zbudowanie odpowiednio systemów bezpieczeństwa świata – (SBŚ) i systemów bezpieczeństwa państwa SBP (RP), które zapewniłyby im bezpieczny, **zrównoważony rozwój**.

Hipotezą przewidzianą do zweryfikowania będzie również to, że świat ziemski będzie bezpieczny, jeżeli jego system bezpieczeństwa zapewni mu odporność na następujące **mega grupy zagrożeń**:

- zagrożenia świata ziemskiego przez inne światy wszechświata;
- zagrożenia świata przez siły natury;
- zagrożenia świata przez szkodliwe dla środowiska ziemskiego i jego mieszkańców działania ludzi.

Pierwszy pakiet zagrożeń z rozważań wykluczam, ponieważ badanie tego obszaru zagrożeń jest poza merytorycznym zasięgiem autora niniejszej pracy.

Drugi pakiet zagrożeń dotyczący zagrożeń świata i państwa przez siły natury będzie przedmiotem rozważań ale tylko w zakresie przygotowania systemów bezpieczeństwa rozpatrywanych podmiotów do łagodzenia skutków działania sił natury a nie wpływu na ich źródła powstawania. Trudno bowiem sobie wyobrazić wpływ ludzi na wyładowania atmosferyczne, opady, trzęsienie ziemi, temperaturę otoczenia, wiatry itp. Człowiek natomiast poprzez przygotowanie się do zagrożeń wynikających z sił natury może złagodzić ich skutki. Opracowane założenia na SB RP będą uwzględniały właśnie tylko w tym kontekście problem przeciwstawiania się światu w tym państwa siłom natury.

Trzeci pakiet zagrożeń dla bezpieczeństwa świata w tym państwa (RP) jest najbardziej z wyżej wymienionych merytorycznie różnorodny. Wśród istotnych rodzajów zagrożeń dla bezpieczeństwa świata (państwa) można wyróżnić następujące:

- z. polityczne,
- z. gospodarcze,
- z. militarne,
- z. publiczne,
- z. społeczne,
- z. ekologiczne,
- z. kulturowe,
- z. informacyjne.

Po zbadaniu odporności świata (państwa) na powyższe – przynajmniej te zagrożenia z dużym prawdopodobieństwem możemy określić stan bezpieczeństwa świata (państwa). Precyzowanie wymagań na SB RP w kontekście tych rodzajów zagrożeń stanowić będzie treść dociekań naukowych podjętych w pracy.

Podstawową metodą badawczą przy rozwiązywaniu problemów dotyczących bezpieczeństwa RP na tle bezpieczeństwa świata jest **metoda symulacji**. Jej istota sprowadza się do budowy modeli podmiotów bezpieczeństwa oraz ich badania przez symulację różnych rodzajów zagrożeń.

Otrzymane wyniki konfrontacji pozwolą ocenić metodą ilościowo jakościową stan bezpieczeństwa podmiotu badań (RP), mocne i słabe jego strony oraz kierunki

doskonalenia systemu, który ten podmiot ma uczynić bezsprzecznym. Przy ilościowo jakościowej ocenie czynników pozytywnie i negatywnie wpływających stan bezpieczeństwa świata (państwa) będzie wykorzystana metoda „burzy mózgów” oraz gier i ćwiczeń.

W toku badań autor IV tomu pracy będzie dążył do znalezienia odpowiedzi na następujące główne pytania.

- Jakie są źródła zagrożeń bezpieczeństwa świata ziemskiego i ich wpływ na bezpieczeństwo narodów i państw w tym RP?
- Jakie wynikają z tych źródeł zagrożenia dla bezpieczeństwa świata (państwa), w tym RP?
- Jakie powinny być systemy bezpieczeństwa świata (państwa), w tym RP aby przeciwstawić się mogły możliwie wszystkim zagrożeniom ich bezpieczeństwa?

Jednak w tak szerokim wachlarzu problemów badawczych nie sposób jest zgłębić je wszystkie. Przyjęte więc zostały następujące ograniczenia w badaniach:

- podmiotowe – bezpieczeństwo RP,
- przedmiotowe - zagrożenia bezpieczeństwa RP,
- czasowe - 2004 – 2025,
- przestrzenne - RP i jej otoczenie
- merytoryczne – koncepcja SB RP.

Rozwiązanie tak sformułowanego problemu badawczego wymaga systemowego podejścia.

Model systemu badawczego uwidoczniony jest w konstrukcji całej pracy, która zawiera:

- uzasadnienie konieczności podjęcia prac nad SB RP,
- sformułowanie problemu badawczego dotyczącego koncepcji SB RP,
- metodykę rozwiązywania problemu,
- źródła i zagrożenia bezpieczeństwa świata (państwa),
- politykę i strategię bezpieczeństwa RP,
- podstawy prawne SB RP,
- koncepcję SB RP w XXI wieku.

Otrzymane wyniki badań stanowić powinny merytoryczną podstawę do opracowania projektu SB RP.

2.3. Idea opracowania koncepcji SB RP XXI wieku

Wyniki sformułowanego problemu badawczego dotyczącego opracowania koncepcji SB RP XXI wieku autorzy zdecydowali się przedstawić w czterech tomach opracowanych oddzielnie (schemat 1).

W pierwszym tomie opisano zagrożenia bezpieczeństwa RP w XXI wieku. Wskazano na ich źródła, ogólną charakterystykę oraz możliwe skutki. **W tomie drugim** przedstawiona została w zarysie polityka i strategia bezpieczeństwa RP w XXI wieku, która powinna być uwzględniona w opracowaniu koncepcji SB RP. **W tomie trzecim** przedstawiono aktualny stan prawny dotyczący przeciwdziałania różnym rodzajom zagrożeń oraz poczynił próbę opracowania założeń na system prawny bezpieczeństwa RP. **W tomie czwartym** studiujący pracę powinni znaleźć odpowiedź na zasadnicze pytanie, **jakim systemem bezpieczeństwa powinna dysponować RP w XXI wieku, aby mogła być bezpieczna, a więc zdolna do efektywnego przeciwstawienia się opisanym wyżej zagrożeniom w różnych sytuacjach, w tym zwyczajnych i nadzwyczajnych?** Jest to problem bardzo złożony tak zresztą jak złożona jest i będzie nadal otaczająca RP rzeczywistość cywilizacyjnej rywalizacji między państwami świata i wynikające z niej zagrożenia. Podzielono je, jak już wcześniej sygnalizowano dla celów metodyki budowy (konstrukcji) SB RP na dwie względnie odosobnione grupy rodzajów zagrożeń. **Grupę zagrożeń TYPU-D dynamicznego**, które, ze względu na ich charakter, skutki, czas przebiegu procesów są bardzo dynamiczne i wymagają natychmiastowej reakcji **podsystemów wykonawczych**, w czasie zbliżonym do rzeczywistego. Nie wymaga szczególnych badań zakwalifikowanie do tego rodzaju zagrożeń przede wszystkim:

- zagrożenia RP ze strony sił natury, które jak wskazuje statystyka przynoszą największe straty i są bardzo dotkliwe dla ludzi, flory, fauny i środowiska w którym żyją,
- zagrożenia RP wynikające z szeroko pojętych awarii technicznych też niosące państwu i ludziom duże straty i cierpienia – w tym katastrofy lądowe, morskie, powietrzne,
- zagrożenia publiczne (wewnętrzne) państwa – wynikające z patologii społecznych i zachowań ludzi sprzecznych w prawem,

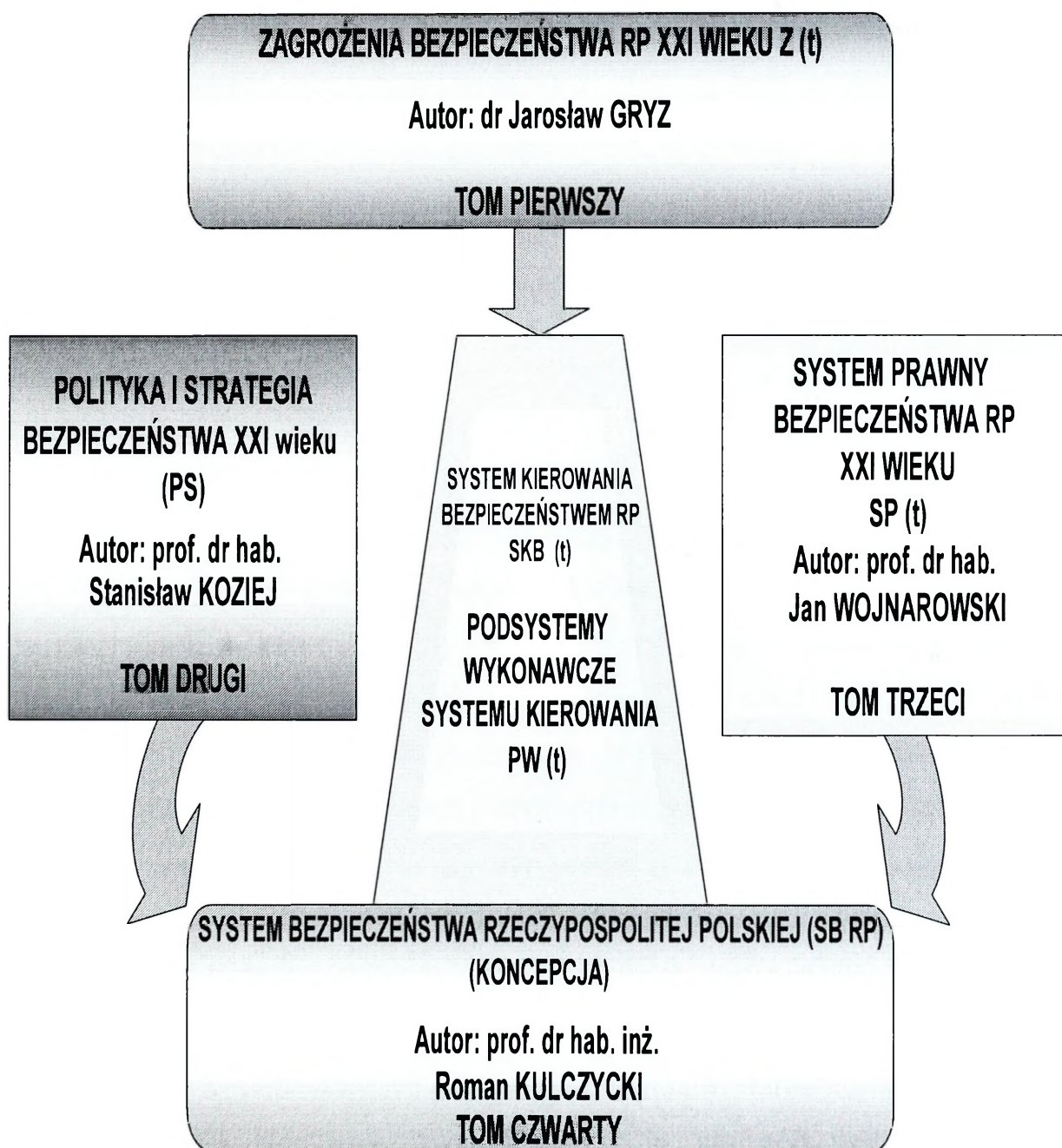
- zagrożenia wynikające z konfliktów polityczno-militarnych oraz działań terrorystycznych. Te ostatnie stanowią dla państw, w tym i RP największe zagrożenie. Przynoszą największe zniszczenia, cierpienia ludzi, stąd też powinny w SB RP zająć szczególne miejsce.

Drugą grupę rodzajów zagrożeń bezpieczeństwa RP też wcześniej sygnalizowaną stanowią zagrożenia TYPU-P (pełzające). Są one mniej dotkliwe dla indywidualnych obywateli, nie powodują cielesnych cierpień ludzi, ale za to są bardzo groźne dla całego państwa, ponieważ niszczą jego tożsamość narodową i bazę cywilizacyjnego rozwoju. Działają podstępnie, powoli (długofalowo) i w rezultacie mogą doprowadzić do wymuszonej przez otoczenie samozagłady państwa.

Do tego rodzaju zagrożeń bezpieczeństwa RP w XXI wieku można zaliczyć następujące rodzaje wzajemnie przenikających się często występujących wspólnie bardzo groźne w skutkach dla narodu i państwa zagrożenia: **polityczne, gospodarcze, społeczne, ekologiczne, kulturowe, informacyjne i inne** (zostały one opisane w tomie pierwszym). Są one nie zawsze natychmiast odczuwalne przez społeczeństwo (państwo), jednak jak się uwidocznia mogą państwu wyrządzić bardzo trudne do przewidzenia często nie odwracalne straty. W rezultacie mogą doprowadzić do **zniszczenia państwa** i to niekoniecznie jak kiedyś poprzez wojny prowadzone siłami zbrojnymi - ZSRR został zniszczony w czasie wojny polityczno-ekonomicznej przez państwa „zachodnie”. Polska więc, aby nie przejść jako państwo do historii, powinna dysponować systemem bezpieczeństwa odpornym na właśnie takie zagrożenia XXI wieku. Jest to przedsięwzięcie bardzo drogie ale konieczne w rzeczywistości, w której żyjemy. Warunkiem przetrwania RP wśród narodów świata ziemskiego jest bezpieczny, zrównoważony jej rozwój. Inna opcja np. RP tylko rozwijająca się w efekcie może spowodować zniknięcie państwa polskiego z mapy świata.

Jakim więc systemem bezpieczeństwa powinna dysponować RP w XXI wieku?

IDEA OPRACOWANIA KONCEPCJI SB RP XXI WIEKU

$$SB RP = F [Z(t), PS(t), SP(t), SKB(t), PW(t)]$$

ROZDZIAŁ III

SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA RP XXI WIEKU – PODMIOT BADAŃ

3.1. Definicja SB RP oraz jej interpretacja

System Bezpieczeństwa RP (SB RP) tworzą: system kierowania bezpieczeństwem RP oraz osiem względnie odosobnionych i jemu podporządkowanych podwykonawczych podsystemów bezpieczeństwa:

- politycznego;
- gospodarczego;
- militarnego;
- społecznego;
- wewnętrznego;
- ekologicznego;
- kulturowego;
- informacyjnego;

Podsystemy bezpieczeństwa **militarnego** i bezpieczeństwa **wewnętrznego** przeznaczone są do **wykrywania, zapobiegania, przeciwdziałania i usuwania skutków zagrożeń**, źródłem których są siły natury, awarie techniczne, zagrożenia publiczne, konflikty polityczno-militarne, terroryzm oraz wojny (zagrożenia TYPU–D). Za organizację i funkcjonowanie tych dwóch podsystemów powinni odpowiadać przy wsparciu naczelnych i centralnych władz RP odpowiednio **minister obrony narodowej** oraz **minister spraw wewnętrznych**. Ministrowie ci powinni w sprawach bezpieczeństwa militarnego i bezpieczeństwa wewnętrznego w stanie zwyczajnym i stanach nadzwyczajnych podlegać Prezydentowi RP.

Za organizację i funkcjonowanie pozostałych podsystemów bezpieczeństwa przed RM – Premierem RP powinni odpowiadać właściwi ministrowie. Podsystemy te powinny być zdolne w stanie zwyczajnym i w stanach nadzwyczajnych do **wykrywania, zapobiegania, przeciwdziałania i usuwania skutków zagrożeń RP** odpowiednio politycznych, gospodarczych, społecznych, ekologicznych, kulturowych, informacyjnych i innych (TYPU–P). Konstytucyjnym organem doradczym **prezydenta** i **premiera** w sprawach bezpieczeństwa RP powinna być Rada Bezpieczeństwa Narodowego (RBN), której przewodniczącym jest Prezydent, a jednym z wice przewodniczących Premier RP.

Prezydent powinien osobiście odpowiadać za stan bezpieczeństwa RP w odniesieniu do zagrożeń TYPU – D, natomiast RM (Premier RP) za stan bezpieczeństwa RP w odniesieniu do zagrożeń TYPU – P. O działalności tej oraz o stanie bezpieczeństwa RP w tych dwóch obszarach okresowo powinni oni informować sejmową i senacką komisję ds. bezpieczeństwa oraz na posiedzeniach Sejmu i Senatu.

Podział zagrożeń RP na dwie grupy: TYPU – D i TYPU – P wskazuje, które ministerstwa (ministrowie) są odpowiedzialne za organizację i funkcjonowanie podsystemów przeciwdziałania tym zagrożeniom, konkretyzuje za jakie rodzaje bezpieczeństwa RP odpowiada prezydent, a za jakie RM (premier) oraz kto ich za tę działalność rozlicza. Czyni więc odpowiedzialność za bezpieczeństwo Polski klarownym i nie burzy ustaleń konstytucyjnych pomiędzy władzą ustawodawczą, sądowniczą i wykonawczą.

Organem sztabowym prezydenta właściwym do organizowania pracy RBN oraz organizacji i funkcjonowania Krajowego Stanowiska Kierowania Bezpieczeństwem RP właściwym w sprawach przeciwdziałania zagrożeniom TYPU – D powinno być BBN, natomiast organem sztabowym RM (premiera) w sprawach organizacji i funkcjonowania podsystemów przeciwdziałania zagrożeniom TYPU - P powinien być Departament Bezpieczeństwa RP w URM. Do jego bieżących zadań powinno należeć diagnozowanie oraz prognozowanie stanu bezpieczeństwa RP na podstawie zbiorczych danych uzyskanych od właściwych ministrów oraz terenowych - wojewódzkich systemów bezpieczeństwa. Tak więc obie te naczelne władze wykonawcze – prezydent i RM (premier) powierzone im zadania powinni realizować przy pomocy podporządkowanych im sztabów (BBN i DB RP) oraz terenowych systemów wykonawczych:

- wojewódzkich systemów bezpieczeństwa – WSB i podporządkowanych im:
 - powiatowych systemów bezpieczeństwa – PSB;
 - gminnych systemów bezpieczeństwa – GSB.

Powinny być one zorganizowane przez władze, odpowiednio, rządowo-samorządowe województw oraz władze samorządowe powiatów i gmin.

Tak zorganizowane hierarchicznie dwa pionki kierowania i odpowiedzialności za bezpieczeństwo RP - prezydenta i premiera powinny funkcjonować w stanie zwyczajnym i w stanach nadzwyczajnych państwa.

Tak więc system bezpieczeństwa RP powinien być zbudowany z systemu kierowania bezpieczeństwem RP (SKB RP) oraz z systemów wykonawczych – przeciwdziałania zagrożeniom RP TYPU-P oraz TYPU-D.

Ze względu na złożoność procesów kierowania w obu tych grupach oraz różnice organizacyjno-funkcjonalne celowe jest rozdzielenie odpowiedzialności za funkcjonowanie SKB RP pomiędzy dwa ośrodki władzy wykonawczej – Prezydenta i RM – wskazując jednocześnie Prezydenta jako jedyny organ odpowiedzialny w RP za całe jej bezpieczeństwo. Ażeby RP była państwem bezpiecznym każdy z tych podsystemów powinien swoim zasięgiem obejmować wszystkie szczeble administrowania państwa w tym **naczelne** i **centralne** oraz terytorialne - **wojewódzkie, powiatowe** oraz **gminne**. Każdy z tych podsystemów SB RP powinien zawsze być gotowy do przeciwstawienia się zagrożeniom TYPU-D i TYPU-P. SYSTEM KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM RP powinien łączyć wszystkie podsystemy w spójną całość. Powinien również spinać w całość wszystkie systemy wykonawcze w jednolity SB RP zapewniając tym samym efektywne wykorzystanie będące w dyspozycji państwa siły i środki do przeciwstawiania się zagrożeniom w różnych sytuacjach.

Poszczególne podrozdziały tego tomu będą stanowiły próbę przedstawienia w formie koncepcji SB RP, w tym model SKB RP oraz modele systemów wykonawczych (przeciwstawiania) się zagrożeniom RP TYPU-P i TYPU-D. Autorzy mają nadzieję iż podjęta praca nad opracowaniem koncepcji w formie założeń na SB RP przyczyni się do innego spojrzenia na problem bezpieczeństwa RP. Nie według zasady, że RP na każde zagrożenie powinna mieć inny system bezpieczeństwa i stosowną ustawę, politykę i strategię bezpieczeństwa (taka droga prowadzi jedynie do niepotrzebnego rozproszenia sił i środków, którymi dysponuje państwo). Natomiast do opracowania kompleksowego systemu bezpieczeństwa RP zdolnego do przeciwstawienia się różnym typom rodzajów zagrożeń. Stosowne pogrupowanie rodzajów zagrożeń umożliwi skupienie wysiłku różnych rodzajów podsystemów wykonawczych w SB RP na najgroźniejsze w danej sytuacji i uczyni je bardziej efektywnymi w realizacji zadań związanych z **wykrywaniem zagrożeń, organizacją i prowadzeniem działań prewencyjnych, organizacją i prowadzeniem działań przeciwstawiania** zagrożeniom oraz **organizacją i prowadzeniem operacji usuwania skutków zagrożeń TYPU-D i TYPU-P.**

Uważam, że nie będzie błędem wyodrębnienie w SB RP trzech grup wykonawczych podsystemów bezpieczeństwa RP.

1. Grupę podsystemów bezpieczeństwa – TYPU-DZ, która specjalizować się powinna w działaniach prewencyjnych, przeciwdziałaniu i usuwaniu skutków zagrożeń spowodowanych siłami natury, awariami technicznymi (w tym spowodowanych uderzeniami terrorystów) oraz zagrożeniami publicznymi państwa. W większości przypadków będą to zagrożenia wewnętrzne państwa. Nie wymaga uzasadnienia iż ta grupa podsystemów wykonawczych SB RP powinna być administrowana przez Min. Spraw Wewnętrznych i Administracji (Min. SWiA) w randze wicepremiera.
2. Grupę wykonawczych podsystemów bezpieczeństwa TYPU-DZ, która powinna specjalizować się w organizacji i prowadzeniu działań zbrojnych na obszarze RP oraz innych państw w ramach kryzysów polityczno-militarnych oraz wojny. Administrowanie tą grupą podsystemów wykonawczych powinno należeć do ministra Obrony Narodowej. Tę grupę podsystemów bezpieczeństwa SB RP możemy zaliczyć do TYPU-DZ, ponieważ systemy te również powinny działać w czasie rzeczywistym a więc dynamicznie i powinny być zdolne głównie do przeciwstawiania się zagrożeniom militarnym - zewnętrznym. Docelowo kierowanie podsystemami TYPU-DW i TYPU-DZ powinno być realizowane przez połączone SK bezpieczeństwem RP.
3. Grupę wykonawczych podsystemów bezpieczeństwa TYPU-PWZ przeznaczonych do prowadzenia działań prewencyjnych, przeciwdziałania i usuwania skutków zagrożeń TYPU-P a więc politycznych, gospodarczych, społecznych, ekologicznych, kulturowych, informacyjnych i innych tego typu. Administrowanie cząstkowe tymi podsystemami bezpieczeństwa powinno się powierzyć właściwym ministrom odpowiedzialnym za te działy zgodnie z ustawą o działach administracji (resortom. ministerstwom) oraz w całości RM - premierowi.

Za właściwą organizację i funkcjonowanie zasygnalizowanych podsystemów wykonawczych oprócz wskazanych wyżej ministrów powinny również odpowiadać naczelne władze wykonawcze – Prezydent RP oraz RM reprezentowana przez Premiera RP. Uważam, że **bezpieczeństwo RP jest na tyle ważną składową**

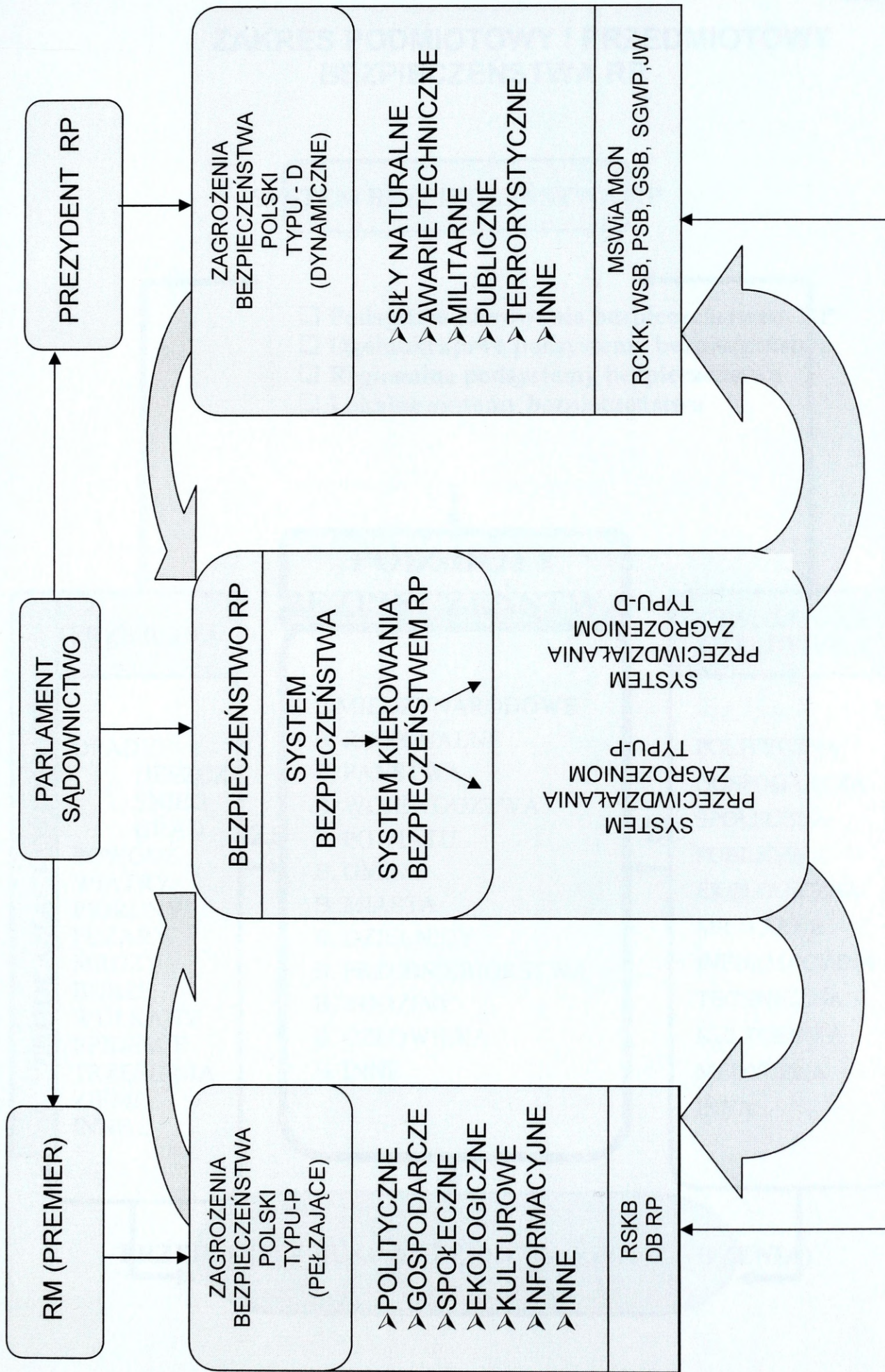
przetwania Polski wśród narodów państw świata, że nie powinno być żadnych nieomówień kto personalnie odpowiada za właściwą organizację i funkcjonowanie poszczególnych podsystemów wykonawczych oraz SB RP w całości. Jestem przekonany, że za kompleksowe bezpieczeństwo RP powinien odpowiadać Prezydent. Powinien on zapewnić sobie do zrealizowania tego zadania stosowny **system prawny, organy doradcze, decyzyjne, wykonawcze oraz kontrolne**. Wszystkie sprawy dotyczące bezpieczeństwa w tym kierowanie bezpieczeństwem RP w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym powinno należeć do władzy wykonawczej reprezentowanej przez Prezydenta, Rada Ministrów RP reprezentowana przez Premiera w sprawach dotyczących bezpieczeństwa Polski bez żadnych zawłości formalno-prawnych powinna być podporządkowana Prezydentowi RP. RM powinna być odpowiedzialna za poprawne funkcjonowanie systemów wykonawczych przeciw zagrożeniom TYPU-P oraz wszystkie sprawy dotyczące rozwoju państwa. Z efektów pracy prezydenta i premiera w zakresie bezpieczeństwa państwa powinien sukcesywnie rozliczać parlament RP. Sądownictwo jako trzecia niezależna naczelna władza państwa powinna kontrolować stan przestrzegania prawa we wszystkich sprawach dotyczących bezpieczeństwa.

Uważam, iż podział odpowiedzialności za bezpieczeństwo w państwie na te dwa główne filary odpowiednio pomiędzy prezydenta i premiera czyni system bezpieczeństwa klarownym. Odpowiedzialność prezydenta za całość bezpieczeństwa RP, w tym szczególnie za organizację i funkcjonowanie systemu w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom TYPU-D a premiera za rozwój państwa, w tym za organizację i funkcjonowanie systemu w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom TYPU-P, jednoznacznie wskazuje obszary działania tym dwóm równorzędnym władzom wykonawczym. Jest to podział odpowiedzialności nie budzący wątpliwości merytorycznych i możliwy do usankcjonowania prawnego w państwie demokratycznym.

Przedstawiona rozszerzona definicja SB RP powinna studiującym ten materiał uzmysłowić zakres podmiotowy i przedmiotowy bezpieczeństwa państwa (RP) oraz rangę problemów związanych z bezpieczeństwem państwa w całości i każdego obywatela z osobna. Idee SB RP, zakres podmiotowy i przedmiotowy bezpieczeństwa RP oraz źródła zagrożeń bezpieczeństwa RP w XXI wieku prezentują schematy 2, 3 i 4.

IDEA SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA RP

Schemat 2

ZAKRES PODMIOTOWY I PRZEDMIOTOWY BEZPIECZEŃSTWA RP

ŹRÓDŁA ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA RP W XXI WIEKU

1. Zróżnicowany cywilizacyjny rozwój państw świata, w tym głównie w dziedzinach technicznych, gospodarczych, społecznych i politycznych - różna zasobność państw.
2. Kształtowanie się regionów kulturowych, w tym wyznaniowych, narodowościowych i cywilizacyjnych.
3. Konkurencja w zdobywaniu rynków zbytu, zasobów energetycznych i taniej siły wytwórczej.
4. Rywalizacja państw (bloków państw) o panowanie nad innymi państwami (blokami państw).
5. Nie kontrolowany rozwój demograficzny narodów w stałych granicach państw.
6. Nasilanie się klęsk żywiołowych w wyniku „efektu cieplarnianego” oraz towarzyszących rozwojowi, coraz bardziej ryzykownych systemów cywilizacyjnych.
7. Skażenia środowiska naturalnego, powodującego zmniejszenie życiodajnych zasobów dla ludzi, flory i fauny.
8. Trudny do ograniczenia rozwój systemów masowego niszczenia, w tym broni chemicznej, bakteriologicznej, termojądrowej.
9. Powstawanie nowych chorób - „cywilizacyjnych” - możliwość wybuchu epidemii.
10. Terroryzm.

3.2. Ogólne założenia a system prawny bezpieczeństwa RP

Polska dysponuje aktualnie ciągle doskonalącym się systemem prawnym bezpieczeństwa państwa. Tworzą go ustawy, rozporządzenia oraz zarządzenia.

Wynikający z nich statyczny obraz SB RP robi wrażenie w miarę klarownego. Dokładniejsza jednak całościowa analiza tych dokumentów prawnych prowadzi do wniosku, iż poszczególne formacje, służby, straże oraz systemy wykonawcze SB RP mają przypisane zadania do wykonania obejmujące swoim zasięgiem głównie tylko zagrożenia wynikające z klęsk żywiołowych i tylko częściowo z awarii technicznych.

Żadna z ustaw na poziomie wykonawczym, ani też rozporządzenie nie zobowiązuje władze naczelne i centralne państwa do odpowiedzialności za zagrożenia **polityczne** RP, gospodarcze, kulturowe, społeczne, informacyjne. W ustawie o działach administracji rządowej z dnia 4 września 1997 r. nie sprecyzowano tych zadań żadnemu organowi administracji rządowej. W tej właśnie ustawie bardzo konkretnie powinny być zapisy, iż np. minister spraw zagranicznych RP oraz jego urząd odpowiada za polityczne bezpieczeństwo RP, minister spraw gospodarczych za gospodarcze bezpieczeństwo RP, minister infrastruktury za informacyjne bezpieczeństwo RP, minister kultury za kulturowe bezpieczeństwo RP, itp.

Poszczególni ministrowie w oparciu o naczelne władze państwa wspólnie z Prezydentem RP i Radą Ministrów RP (Premierem) i ich organami centralnymi powinni opracować stosowne ustawy i rozporządzenia wykonawcze. Ich poziom nie powinien odbiegać od opracowanych pakietów ustaw dotyczących np. bezpieczeństwa wewnętrznego w tym o policji, państwowej straży pożarnej, straży granicznej lub ustaw o państwowym systemie ratownictwa medycznego, (projekt) o powszechnym obowiązku obrony, ochronie środowiska itp.

Jednak i w tych ustawach prawny model SB RP działań prewencyjnych i przeciwdziałania skutkom zagrożeń robi wrażenie poprawnie funkcjonującego, ale tylko w statyce. Natomiast regulacji prawnej uykają zjawiska i procesy dynamiczne, a przecież proces narastania zagrożenia, wystąpienia np. katastrof naturalnych, czy też awarii technicznej oraz przeciwstawienia się ich skutkom jest zjawiskiem o dynamicznym i bardzo trudnym do zaprognozowania w aspekcie rozwijającej się sytuacji kryzysowej.

O ile jest łatwo sprecyzować kompetencje określonych organów władzy w statyce o tyle dynamika procesów dotyczących klęsk żywiołowych i innych zagrożeń powoduje, że przypisane kompetencje do sztywnych struktur nie wystarczają do rozwiązania problemu.

Narastanie skali zagrożenia w szczególności w stanie klęski żywiołowej rodzi nie tylko problem koordynacji działań wszystkich służb i organów administracji publicznej na określonym często rozszerzającym się obszarze działań lecz także problem przechodzenia kompetencji pomiędzy organami administracji publicznej na coraz inne szczeble. Powodzenie działań przez SB RP w swej istocie polega na swoistym rozwijaniu i związaniu układu decyzyjno-koordynującego. Stąd dla prawidłowego, skutecznego funkcjonowania SB RP zasadnicze znaczenie mają procedury uzgadniania działań i przekazywania kompetencji. Właściwe ustawienie tych relacji w czasie przez system prawny SB RP ma fundamentalne znaczenie w działaniu praktycznym realizowanym przez system na wszystkich jego szczeblach.

Analizując dokładniej system prawny SB RP można również stwierdzić, iż zawiera on w treści wiele nadregulacji. Wyrazem tego jest mnożenie ciał kolegialnych pełniących funkcje koordynujące. W funkcjonującym poprawnie SB RP władza decyzyjna powinna być skupiona u jednoosobowego decydenta odpowiedzialnego za decyzje oraz ich skutki. Każda kolektywna decyzja rozmywa tę odpowiedzialność. Nadregulacja prawna przejawia się również w angażowaniu w imię demokracji do podejmowania decyzji równolegle kilku ośrodków władzy lub ciał kolegialnych. Szczególnie jest to widoczne w Konstytucji RP, gdzie prawie wszystkie decyzje związane z bezpieczeństwem muszą być uzgadniane w dwóch ośrodkach władzy wykonawczej – z Prezydentem i RM RP. Nie jest to klarowny podział odpowiedzialności za bezpieczeństwo RP. Proces podejmowania decyzji wydłuża się, a odpowiedzialność za bezpieczeństwo państwa rozmywa pomiędzy dwa ośrodki decyzyjne. Nadregulacja prawa przejawia się także w tym, iż nie wszystkie decyzje muszą być zatwierdzane w sprawie normatywnego działania SB RP przez Prezydenta czy RM. Wtedy gdy system musi działać natychmiast powinny wystarczyć uzgodnienia na poziomie właściwych ministrów, wojewodów, starostów i wójtów. Przykładem nadregulacji między innymi jest np. przepis art.18 w ustawie z dnia 17 lipca 1997 r. o zmianie ustawy o Policji. Zgodnie z decyzją przepisu w razie klęski żywiołowej lub nadzwyczajnego zagrożenia środowiska, gdy siły policji są niewystarczające do wykonania zadań Prezes RM na wniosek ministra spraw

wewnętrznych i administracji uzgodniony z ministrem obrony narodowej, może zarządzić użycie żołnierzy Żandarmerii Wojskowej do udzielenia pomocy policji. Do użycia tych sił z pewnością wystarczyłoby zgodne działanie obu ministrów, a w przypadku jej braku dopiero potrzebne powinny być decyzje RM.

Pożar w Kuźni Raciborskiej w 1996 r. oraz powódź w roku 1997 obnażyła w systemie prawnym SB RP bardzo poważne braki. Analiza tych klęsk żywiołowych wykazała jak trudne jest prognozowanie przebiegu tych zagrożeń i ich skutków. Wcześniej opracowane scenariusze i procedury przeciwdziałania okazały się nieracjonalne. Z faktu tego należy wyciągnąć właściwe wnioski dla twórców prawa. Nie jest właściwą drogą legislacyjną polegająca na mnożeniu struktur i procedur przeciwdziałania zagrożeniom, gdyż prowadzi to do nadmiernej szczegółowej i skomplikowanej regulacji prawnej. Uwaga ta również dotyczy tworzenia prawa szczególnie na potrzeby zagrożeń wynikających z klęski żywiołowej i awarii technicznych. Budowa systemu prawnego dla SB RP powinna zakładać uproszczenie modelu organizacyjnego, opartego na jasnym układzie kompetencji i odpowiedzialności władzy organów administracji publicznej na wszystkich szczeblach władzy.

Dotychczasowy system prawny SB RP charakteryzuje się przewagą resortowych organów decyzyjnych nad terytorialnymi. Kompetencje należą formalnie do organów rządowej administracji ogólnej i samorządu terytorialnego, natomiast zasadnicze służby ratownicze są podporządkowane decydującym władzy centralnej. W kierowaniu tymi służbami podległość resortowa jest o wiele silniejsza niż kompetencje władz terytorialnych. Cechą charakterystyczną jest fakt, że również w czasie klęsk żywiołowych władza resortów wykazuje tendencje centralizacyjne. Zachodzi więc rozbieżność pomiędzy usytuowaniem i podporządkowaniem służb ratowniczych oraz innych sił i środków na wyższych szczeblach władzy, a ich brakiem na poziomie lokalnym (gmina, powiat, województwo).

Taki układ organizacyjny wynikający z prawa SB RP utrudnia natychmiastowe wykorzystanie sił i środków do przeciwdziałania zagrożeniom i ich skutkom.

Podporządkowanie sił i środków ratowniczych centralnym organom władzy (ministrom, komendantom policji, państwowej straży pożarnej, itp.) powoduje, iż klasyczna gmina, a często powiat (miasto) nie dysponuje stosownymi służbami do zwalczania klęsk żywiołowych. Są one potrzebne natychmiast i z tego to powodu wójt czy też starosta (prezydent miasta) powinni być ich dysponentami. Natomiast

województwie, ministrowie powinni dysponować siłami i środkami odwodowymi. O ich użyciu powinny decydować sztaby kryzysowe stosownie do rodzaju zagrożeń i rozmiaru skutków.

System prawny SB RP powinien więc zmierzać do organizacji takiej struktury, w której kompetencja i odpowiedzialność za zwalczanie klęsk żywiołowych i awarii technicznych należeć powinna do organu administracji publicznej sprawującego na danym szczeblu organizacji państwa funkcję władzy administracji ogólnej.

Mając na uwadze powyższe spostrzeżenia możemy w odniesieniu do systemu prawnego SB RP sformułować następujące wymagania:

- kompetencja i odpowiedzialność za przeciwdziałanie zagrożeniom i skutkom klęsk żywiołowych należeć powinna do organu administracji publicznej sprawującego na danym szczeblu organizacji państwa funkcje władzy administracji ogólnej. Organem tym powinien być wojewoda jako przedstawiciel rządu na szczeblu województwa (regionu), starosta w powiecie i wójt w gminie. Organy samorządowe sprawujące, z mocy ustawy, władzę administracji ogólnej na terenie województwa, powiatu i gminy powinny odpowiadać za poprawność funkcjonowania WSB, PSB oraz GSB;
- organ sprawujący władzę administracji ogólnej, winien kierować przeciwdziałaniem zagrożeniom i skutkom klęsk żywiołowych jednostkowo, co nie oznacza, że decydent nie może posługiwać się stosownie do rodzaju zagrożenia sztabami wspomagającymi proces decyzyjny;
- ciała kolegialne o niesprecyzowanych procedurach działania, często powtarzające się w treści, stanowiące w istocie sposób na rozmycie odpowiedzialności powinny ulec likwidacji;
- służby ratownicze działające w skali jednostki podziału terytorialnego kraju powinny być zespalone organizacyjnie z organem sprawującym władzę administracji ogólnej na danym szczeblu;
- budowę systemu ratownictwa i ochrony ludności należy kontynuować na bazie państwowej straży pożarnej, z tym że system powinien być otwarty tzn. mieć możliwość włączenia innych sił i środków do działania w zależności od skali i rodzaju zagrożenia oraz ich skutków;

- standardowo wyposażona jednostka ratownictwa i ochrony ludności powinna funkcjonować w każdej gminie (mieście);
- szczeblem podstawowym w systemie zwalczania klęsk żywiołowych powinien być powiat. Jego potencjał oprócz gminnych sił i środków powinny stanowić wysoce mobilne wyspecjalizowane siły i środki zdolne do wsparcia działań w każdej podległej staroście gminie;
- przeciwdziałanie zagrożeniom i ich skutkom o skali wykraczającej poza powiat powinno należeć do kompetencji wojewody dysponującego oprócz siłami i środkami odwodowymi również służbami specjalistycznymi w tym również siłami i środkami SZ RP oraz OC;
- wymóg sprawnego i szybkiego wprowadzenia SB RP szczebla lokalnego i regionalnego do działań wymusza dokonanie podziału zagrożeń i ich skutków na różne rodzaje. Przede wszystkim należy wyróżnić takie zagrożenia i ich skutki jak : pożar, powódź, skażenia RBC, śnieżyce, wiatry oraz inne miejscowe zagrożenia. Przygotowanie się SB gmin, powiatów i województw do przeciwdziałania tym zagrożeniom oraz ich skutkom przyczyni się do zminimalizowania strat;
- intensywność i skala zagrożenia powinny decydować o funkcjonowaniu SB RP w tym SB gmin, powiatów i województw i wyborze stanu zagrożenia (stan zwyczajny i stan nadzwyczajny);
- kategoryzacja zagrożeń oraz w/w stanów pozwala na rozgraniczenie kompetencji organów powołanych do przeciwdziałania zagrożeniom na organy przeciwdziałające zagrożeniom miejscowym nie wymagające dodatkowego wsparcia przez szczebel nadrzędny i organy przeciwdziałające zagrożeniom o skali przekraczającej możliwości lokalnych i regionalnych SB. Wówczas kierownictwo akcji ratowniczej i ochrony ludności powinni przejść na wyższy szczebel;
- wymagania na model organizacyjno-prawny SB RP powinny dotyczyć uregulowania obowiązków obejmujących obywateli zagrożonych klęską. Świadczenia osobiste i rzeczowe dla celów prowadzenia akcji ratowniczych przez SB gmin, powiatów oraz województw należą do niezbędnych elementów realizowanym w trybie zwyczajnym i nadzwyczajnym w celu przeciwdziałania klęskom żywiołowym.

Uwagi dotyczące systemu prawnego SB RP zawarte w w/w punktach dotyczą części systemu, który powinien przeciwstawić się zagrożeniom i skutkom klęsk żywiołowych. Większość z nich została uwzględniona w ustawie z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej.

Ustawa określa:

- Tryb wprowadzania i zniesienia stanu klęski żywiołowej;
- Zasady działania organów władzy publicznej;
- Zakres ograniczeń wolności praw człowieka i obywatela.

Stan klęski żywiołowej może być wprowadzony:

- Dla zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych;
- Dla usunięcia skutków katastrof naturalnych lub awarii technicznych;

Przez katastrofy naturalne w świetle ustawy należy rozumieć zdarzenia związane z działaniem sił natury, takich jak:

- wyładowania atmosferyczne;
- wstrząsy sejsmiczne;
- silne wiatry;
- intensywne opady atmosferyczne;
- ekstremalne temperatury;
- usuwiska ziemi;
- pożary, susze, powodzie;
- zjawiska lodowe w rzekach, morzu, jeziorach;
- masowe wystąpienie szkodników;
- choroby ludzi, zwierząt i roślin;
- zdarzenia naturalne wywołane działaniami terrorystycznymi.

Przez awarię techniczną należy rozumieć gwałtowne nieprzewidziane uszkodzenia lub zniszczenia:

- obiektu budowlanego;
- urządzenia lub systemu urządzeń technicznych;
- awarie techniczne wywołane działaniami terrorystycznymi.

Ustawa precyzuje również:

Kto może wprowadzić stan klęski żywiołowej – a więc przede wszystkim RM z własnej inicjatywy lub na wniosek właściwego wojewody na obszarze w którym wystąpiła klęska żywiołowa lub mogą wystąpić skutki tej klęski, lecz na czas nie dłuższy jak 30 dni. Stan klęski żywiołowej może zostać przedłużony przez RM po wyrażeniu zgody przez Sejm. Ustawa również odpowiada na pytanie:

Kto i jak informuje społeczeństwo o stanie klęski żywiołowej, czyni to:

- RM w dzienniku ustaw RP;
- Właściwy wojewoda w obwieszczeniu i na plakatach;
- Redaktorzy naczelni dzienników, programów radiowych i TV (nieodpłatnie).

Jest to ustawa która stwarza warunki do zorganizowania na właściwym poziomie Krajowego Systemu Ratownictwa i Ochrony Ludności. Niestety jest to dobrze opracowana podstawa prawna dotycząca tylko części SB RP.

Nie ma podstaw prawnych jak już wcześniej sygnalizowałem do zorganizowania również bardzo istotnych dla bezpieczeństwa RP systemów o charakterze ogólnokrajowym, które chroniłby państwo przed takimi rodzajami zagrożeń jak: polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe, informacyjne i inne. Można oczywiście powiedzieć, iż z tymi zagrożeniami i ich skutkami zajmują się wszystkie organy administracji państwa na wszystkich szczeblach zarządzania i tworzenie dla nich specjalnych systemów bezpieczeństwa jest nie potrzebne i niemożliwe.

Uważam jednak, iż współczesny cywilizacyjny rozwój świata wskazuje nowe źródła zagrożeń dla państw świata. Są one często groźniejsze od wojny, bardziej podstępne i różnorodne w metodach działania. Strategiczne cele, te które kiedyś możliwe były do osiągnięcia metodami militarnymi, z powodzeniem mogą być teraz osiągnięte sposobami pokojowymi głównie politycznymi, gospodarczymi, kulturowymi realizowanymi poprzez systemy informacyjnego oddziaływania jednych państw na drugie, przeważnie silniejszych na słabsze.

W tej sytuacji błędem będzie nie docenianie tych uwag i nie podjęcie przez twórców prawa opracowania oddzielnych ustaw dających podstawę do zaprojektowania i budowy systemów bezpieczeństwa politycznego, gospodarczego, kulturowego, społecznego i informacyjnego i innych tego rodzaju.

Każda z tych ustaw powinna odpowiadać na następujące pytania:

- kto w RP odpowiada za polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe oraz informacyjne bezpieczeństwo?;
- jak powinny być zorganizowane poszczególne systemy bezpieczeństwa, jakimi powinny dysponować siłami i środkami oraz jak powinny funkcjonować w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym?;
- jaka powinna być strategia i taktyka wykorzystania zorganizowanych systemów w działaniach prewencyjnych, przeciwdziałaniu zagrożeniom oraz przy usuwaniu skutków zagrożeń?

Pozostałe ustawy wymagają doskonalenia, jednak już teraz pozwalają zorganizować systemy bezpieczeństwa RP ochraniające państwo przed zagrożeniami militarnymi, ekologicznymi, również przed takimi groźnymi jak skażenia radiologiczne, bakteriologiczne, chemiczne. Dobrze opracowane ustawy Prawo Atomowe, Państwowe Ratownictwo Medyczne, Policji, Straży Granicznej, Ochronie Środowiska sprzyjają przy stosownych nakładach finansowych opracowaniu jednego spójnego systemu bezpieczeństwa RP zdolnego do przeciwstawienia się różnym rodzajom zagrożeń współczesnego świata.

Z rozważań na temat jakim RP powinna dysponować systemem prawnym aby opracować skuteczny System Bezpieczeństwa RP warto zwrócić uwagę na fakt, iż zaprojektowany i zbudowany SB RP powinien w tej samej strukturze organizacyjnej i funkcjonalnej, również skutecznie spełniać swoją pozytywną rolę w czasie wojny.

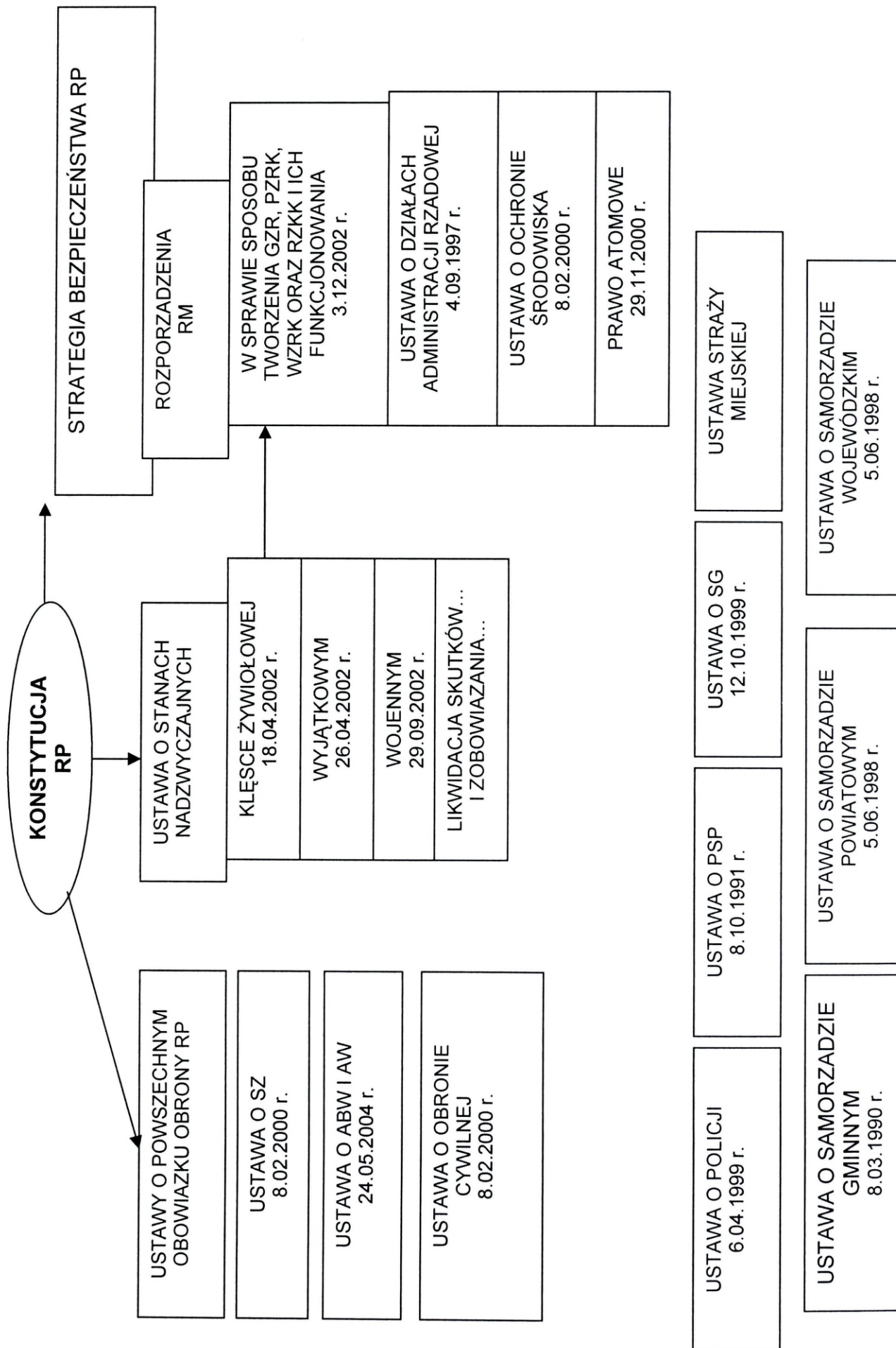
Szczególne znaczenie system prawny odgrywa w SKB RP. Jednak jak na razie jednolitego tekstu aktu prawnego w tej ważnej sprawie nie ma. Fragmenty prawnego rozstrzygnięcia tej kwestii zawarte są w różnych ustawach i rozporządzeniach stosownych władz administracyjnych państwa. Wykaz ustaw i rozporządzeń, w których problem kierowania, w tym różnych kompetencji organów władzy przedstawia schemat 5.

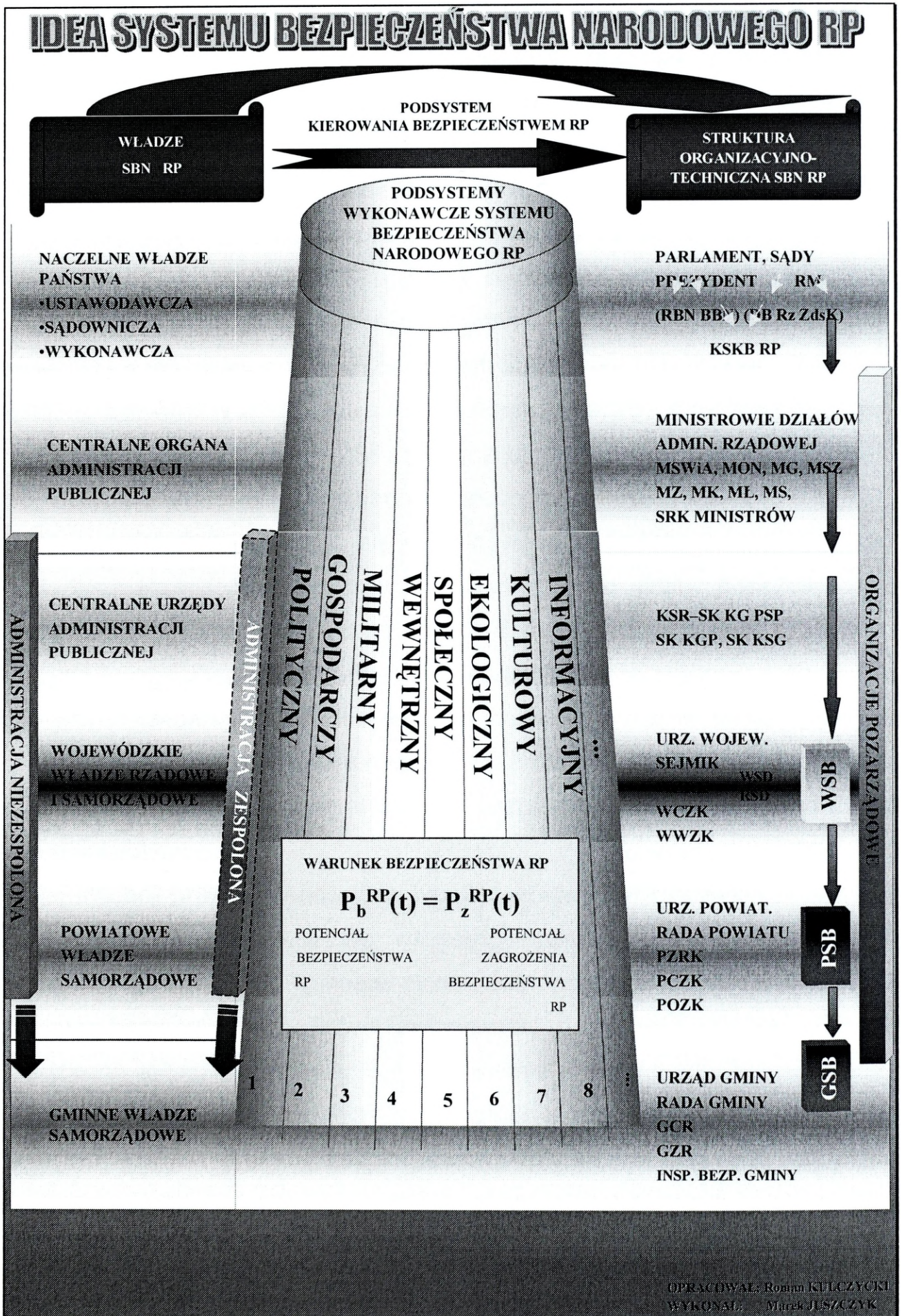
W ustawie zasadniczej - Konstytucji RP rozstrzygnięte zostały w sposób ogólny sfery podziału odpowiedzialności za bezpieczeństwo RP pomiędzy naczelną władzę wykonawczą państwa – Prezydenta i RM (premiera) RP. Podział ten przedstawiony został na schemacie 6.

SYSTEM PRAWNY BEZPIECZEŃSTWA RP

(stan aktualny na 2004 r.)

Schemat 5

Ustawami najbardziej konkretyzującymi problem bezpieczeństwa RP są ustawy o stanach nadzwyczajnych. Szczególnie czyni to ustawa o stanie klęski żywiołowej oraz opracowane dalej rozporządzenie RM w sprawie organizacji centrów zarządzania oraz funkcjonowania na nich zespołów reagowania kryzysowego. Pozostałe ustawy jak na razie nie doczekały się rozporządzeń RM w tej sprawie – które by je uszczegółowiły. Szczególne miejsce w organizacji i funkcjonowaniu powinna zająć ustawa o powszechnym obowiązku obrony państwa. Jednak kilkadziesiąt razy modyfikowana straciła swój pierwotny jak sądzę bardzo dobrze opracowany całościowy charakter. Fragmenty jej zostały wykorzystane w innych ustawach, które rozwiązują jedynie wycinki problemu bezpieczeństwa. W przeciwieństwie do ustaw głównych, w których zawsze są różne usterki dobrze – całościowo opracowane zostały ustawy o służbach, strażach oraz inspekcjach – Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Siłach Zbrojnych RP, Straży Granicznej, Prawo Atomowe, Ochronie Środowiska, Służbach Miejskich itp.

Bardzo trudno jest dopatrzeć się systemowego podejścia w rozwiązywaniu problemów bezpieczeństwa w ustawach o samorządzie gmin, powiatów oraz województw. Oprócz wyszczególnionych zadań dotyczących w jednym przypadku tylko publicznego bezpieczeństwa w innym spraw powodziowych i pożarowych w jeszcze innych obronności w żadnej z ustaw nie ujęto problemu bezpieczeństwa gminy, powiatu czy też województwa całościowo. typowym przykładem jest ustawa i samorządzie województwa, w którym problem bezpieczeństwa województwa został całkowicie pominięty.

W tej sytuacji prawnej w obszarze bezpieczeństwa RP niezwykle trudno jest złączyć w całość porzucane we wszystkich ustawach i rozporządzeniach rozstrzygnięcia organizacyjne i kompetencyjne i zaproponować dla RP w XXI wieku prawny system bezpieczeństwa. Przedstawiona niżej propozycja koncepcji SB RP oparta będzie na aktualnie obowiązującym systemie prawnym jak również wiedzy autora na temat konstruowania racjonalnie funkcjonujących systemów w ogóle, w tym również systemu bezpieczeństwa RP, którym Polska w XXI wieku powinna dysponować.

Przy opracowaniu koncepcji SB RP przyjęto następujące **główne wymagania**:

1. System Bezpieczeństwa RP powinien opierać się na jednolitym systemie prawnym usankcjonowanym przez parlament – ustawie o bezpieczeństwie RP.

2. W ustawie o bezpieczeństwie RP powinien być klarownie przedstawiony system kierowania bezpieczeństwem RP z wyraźnym wskazaniem odpowiedzialności i zadań dla naczelných władz państwa, centralnych organów administracji rządowej oraz terytorialnych władz rządowych i samorządowych.
3. W ustawie w sposób jednoznaczny powinny być sprecyzowane siły i środki którymi poszczególne władze dysponują a podziałem na szczeble terytorialne oraz centralne.
4. Powinny być sprecyzowane zasady współdziałania różnych organów na różnych szczeblach kierowania oraz zarządzania pomiędzy podsystemami wykonawczymi.
5. System powinien być wyposażony w jednolity modułowy sprzęt techniczny, w tym wyposażenia miejsc pracy, zobrazowanie informacji, środki łączności przewodowej i bezprzewodowej, zabezpieczenie informacji niejawných.
6. Na stanowiskach kierowania, koordynacji, centrach zarządzania powinny być wcześniej przygotowane stosowne dokumenty, w tym mapy, plany, schematy itp.

Wymagania szczegółowe:

1. Sprecyzowanie kompetencji i zadań naczelných władz państwa w sprawach bezpieczeństwa.
2. Sprecyzowanie kompetencji i zadań centralnych organów administracji w sprawach bezpieczeństwa.
3. Sprecyzowanie kompetencji i zadań organów samorządowo-rządowych województwa w sprawach bezpieczeństwa.
4. Sprecyzowanie kompetencji i zadań dla organów samorządowych powiatów i gmin w sprawach bezpieczeństwa.
5. Organizacja i funkcjonowanie SB RP na szczeblu naczelných władz państwa.
6. Organizacja i funkcjonowanie SB RO na szczeblu centralnych organów administracji rządowej.
7. Organizacja i funkcjonowanie SB RP na szczeblu wojewódzkim.
8. Organizacja i funkcjonowanie SB RP na szczeblu powiatowym.
9. Organizacja i funkcjonowanie SB RP na szczeblu gminy.
10. Organizacja i funkcjonowanie systemu kierowania bezpieczeństwem państwa w stanie zwyczajnym, w stanach nadzwyczajnych i kryzysowych.

11. Organizacja i funkcjonowanie krajowego systemu ratowniczego.
12. Organizacja i funkcjonowanie podsystemu przeciwdziałania zagrożeniom TYPU-D.
13. Organizacja i funkcjonowanie podsystemu przeciwdziałania zagrożeniom TYPY-P.
14. Zasady współdziałania SB RO z sąsiadami w tym strukturami NATO i UE.
15. Siły i środki służb, straży, inspekcji, formacji OC.
16. Organizacje pozarządowe – udział w SB RP.
17. Zasady udziału SZ RP w SB RP.
18. Zadania w SB RP służb, straży, inspekcji formacji OC w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym oraz sytuacjach kryzysowych.
19. Organizacja i funkcjonowanie SB RP w czasie wojny, klęski żywiołowej oraz w stanie wyjątkowym.
20. Organizacja i funkcjonowanie zespołów reagowania gmin na gminnych centrach reagowania.
21. Organizacja i funkcjonowanie zespołów reagowania kryzysowego powiatów na powiatowych centrach zarządzania kryzysowego.
22. Organizacja i funkcjonowanie zespołów reagowania kryzysowego na wojewódzkich centrach zarządzania kryzysowego.

Wymagane problemy powinny być uwzględnione w proponowanym systemie prawnym dotyczącym bezpieczeństwa RP oraz znaleźć odzwierciedlenie w koncepcji SB RP.

3.3. Założenia organizacyjno-funkcjonalne

Politykę i strategię bezpieczeństwa każde państwo (naród), w tym RP powinno kształtować stosownie do sytuacji społecznej, gospodarczej oraz położenia geopolitycznego, w którym funkcjonuje. Uwzględniać przy tym powinno wpływ uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych z bliższego i dalszego otoczenia. Kierować się nie tylko interesem swojego narodu, ale czynić wszystko, by nieść pomoc w potrzebie innym państwom, których bezpieczeństwo jest zagrożone.

Większość współczesnych zagrożeń i ich skutki dotyczą wszystkich. Stąd też polityka i strategia przeciwstawiania się zagrożeniom bezpieczeństwa państw

świata powinna być wspólna, mieć charakter regionalny, a nawet globalny. Dotychczasowy pogląd – każdy troszczy się o swoje państwo i naród żyjący w jego granicach jest w sprzeczności z globalnym charakterem większości zagrożeń współczesnego świata.

Wykazane w schemacie 1 źródła zagrożeń i ich skutków destabilizują funkcjonowanie państw, w tym przede wszystkim ich bezpieczeństwo i rozwój.

Z analizy rodzajów zagrożeń wyżej wyszczególnionych wynika, że ich lista może być ograniczona do dwóch istotnych grup (pakietów zagrożeń).

Grupa pierwsza – najbardziej nie przewidywalna, tylko częściowo związana bezpośrednio z działalnością ludzi, to grupa zagrożeń i skutków wywołanych siłami natury – katastrofami naturalnymi oraz zagrożenia i skutki wywołane awariami technicznymi, spowodowanymi umyślnie lub przypadkowo przez ludzi – użytkowników urządzeń technicznych, ich projektantów itd.

Grupa druga – to zagrożenia celowe wywoływane przez człowieka, narody, państwa. Ich cechą charakterystyczną jest to, że autorem zawsze jest człowiek pragnący zaszkodzić innemu człowiekowi w imię zapewnienia sobie korzyści materialnych, politycznych itp.

W tych dwóch obszarach zagrożeń jako jedno z państw świata funkcjonuje RP. Podlega ona prawie wszystkim rodzajom zagrożeń i ich skutkom, źródłem których jest przyroda oraz działalność ludzi.

W pierwszej kolejności powinniśmy opracować politykę i strategię oraz system bezpieczeństwa RP w odniesieniu do zagrożeń TYPU - D.

Polityka i strategia bezpieczeństwa RP w zakresie przeciwdziałania klęskom żywiołowym i awariom technicznym (pierwszy pakiet zagrożeń) powinna mieć cechy dokumentu międzynarodowego.

Świat aktualnie jest i coraz bardziej będzie nękany klęskami żywiołowymi oraz awariami technicznymi. Częstość występowania klęsk żywiołowych i awarii technicznych nasila się w różnych regionach świata. Ich skutki są coraz to większe. Skutecznie przyczynia się do tego działalność ludzi, którzy niszczą swoje środowisko, w którym żyją np. (efekt cieplarniany).

Prawem staje się fakt, że mimo iż lista źródeł i skutków klęsk żywiołowych jest znana to państwa niezależnie od ich cywilizacyjnego rozwoju nie są w stanie przeciwstawić się siłom natury. Różnica w ich działaniu jedynie sprowadza się do tego, że państwa bogate są zdolne do szybszego odtworzenia stanu przed

kryzysowego, a państwa (narody) biedne są zdane na długotrwałe usuwanie skutków klęsk żywiołowych.

Zagrożenia bezpieczeństwa państw wywołane siłami natury, mimo włączenia do automatyzacji tych procesów najnowszych technologii oraz metod naukowych są bardzo trudne do zidentyfikowania, opisanie oraz określenia ich miejsca i czasu wystąpienia (trudne do zaprognozowania).

Ten rodzaj zagrożeń i ich skutki stanowią dla RP i narodów świata największe niebezpieczeństwo, ponieważ każde państwo, nawet najbogatsze nie będzie w stanie ustrzec się od szkód, które np. mogą być spowodowane powodziami, pożarami, epidemiami, technicznymi awariami powodującymi skażenia radioaktywne, chemiczne, biologiczne itp. Mogą jedynie zmniejszyć zakres ich skutków.

Systemy ratownicze regionalne i narodowe są bardzo drogie. Ich budowa jest skomplikowana technologicznie i nie każde państwo świata, w tym Polskę będzie stać na ich posiadanie. Renowacja wałów przeciwpowodziowych, budowa nowych, projektowanie i budowanie zbiorników retencyjnych, systemów ostrzegawczych o klęskach żywiołowych, systemów kierowania w stanach zwyczajnych i nadzwyczajnych na szczeblu gmin, powiatów, województw i państwa to tylko część katalogu potrzeb. Państwa na dorobku jak RP oraz państwa biedne nie będą w stanie podjąć tym ogromnym wysiłkom organizacyjnym, technologicznym oraz finansowym. Państwa i narody muszą być przygotowane na najgorsze i czynić wszystko, aby zmniejszyć skutki kataklizmów wywołanych trzęsieniami ziemi, powodziami, opadami, epidemiami chorób ludzi, flory i fauny itp.

W znaczący sposób narody świata mogą zmniejszyć skutki klęsk żywiołowych budując miedzynarodowy system prewencji, przeciwdziałania i likwidacji skutków klęsk żywiołowych. Przedsięwzięcie takie są możliwe do praktycznego zrealizowania w regionach systematycznie nękanych skutkami klęsk żywiołowych.

Państwa bogate uczestniczące w budowie regionalnych systemów bezpieczeństwa przed zagrożeniami i ich skutkami wywołanymi klęskami żywiołowymi mogłyby przy współudziale państw biedniejszych znacznie ograniczyć skutki klęsk żywiołowych, uczynić przez to region bardziej bezpieczny.

Reasumując zmniejszenie skutków klęsk żywiołowych należy upatrywać jedynie poprzez wspólny wysiłek intelektualny, w tym organizacyjny, technologiczny i finansowy państw regionu np. państw UE zmierzający do budowy narodowych

powszechnych systemów ratownictwa i ochrony ludności, stanowiących podsystemy regionalnych systemów ratownictwa i ochrony ludności. Regionalne, wysoce manewrowe i wyspecjalizowane siły wsparcia w znakomity sposób mogłyby zmniejszyć skutki klęsk żywiołowych. Światowe, regionalne i lokalne systemy ostrzegania przed skutkami klęsk przyczyniłyby się do zmniejszenia strat w ludziach oraz strat materialnych. Międzynarodowe regionalne, manewrowe siły ratownicze w usuwaniu skutków klęsk żywiołowych spełniałyby rolę pogotowia ratunkowego w regionie. Byłyby finansowane przez państwa regionu. Ich organizacja, zasady działania powinny być usankcjonowane prawnie przez parlament UE. Sądzę, iż jest to racjonalny kierunek efektywnego przeciwstawienia się skutkom klęsk żywiołowych.

Narodowe wysiłki przeciwdziałania skutkom zagrożeń klęsk żywiołowych oparte jedynie na siłach i środkach własnych i dobrowolnej pomocy sąsiadów, chociaż bardzo cennej z humanitarnego punktu widzenia, są mało efektywne. Potrzebne jest wspólne działanie państw w tym zakresie. Koordynacja wysiłku intelektualnego, w tym głównie organizacyjnego, technicznego oraz finansowego może znacząco przyczynić się do zmniejszenia ciągle narastających negatywnych skutków klęsk żywiołowych.

Polityka i strategia przeciwdziałania zagrożeniom i ich skutkom spowodowanymi **awariami technicznymi** – stanowi drugą obok klęsk żywiołowych względnie odosobnioną grupę źródeł i zagrożeń, którą państwa świata, w tym RP powinny wziąć pod uwagę w trosce o swoje narody i ludzkość w ogóle. Jest to grupa źródeł i rodzajów zagrożeń wynikających z działalności ludzi. W przeciwieństwie do źródeł zagrożeń powodowanych siłami natury grupa ta jest łatwiejszą do zdefiniowania, opisanie i określenia czasu i intensywności ich wystąpienia.

Te źródła zagrożeń, jak i ich skutki są możliwe w przeciwieństwie do klęsk żywiołowych w większości przypadków do przewidzenia.

Cechą charakterystyczną tej grupy zagrożeń i wynikających z nich skutków jest to, że dotyczą określonych względnie odosobnionych działów działalności ludzkiej. Z analizy źródeł zagrożeń wyraźnie można się dopatrzeć podziału na te, które powstają w wyniku:

- Wad konstrukcyjnych;
- Niewłaściwej obsługi urządzeń technicznych;
- Celowych uszkodzeń.

Wady konstrukcyjne wynikające z niedoskonałości działalności ludzi stały się przyczyną wielkich katastrof w minionym wieku – w wieku największych technologicznych osiągnięć, ale również katastrof i awarii technicznych. Lista ich jest długa. Na pewno będą to katastrofy morskie powodujące bardzo duże skażenia środowiska morskiego, ale również lądowego; katastrofy związane z podbojem kosmosu, mającego na celu uzyskanie w swej istocie przewagi strategicznej w obszarze technologii wojskowej nad przeciwnikiem; katastrofy komunikacyjne, w tym lotnicze, kolejowe oraz drogowe; katastrofy w wielkich zakładach przemysłowych powodujące skażenia bakteriologiczne, chemiczne i radiologiczne. Wymienione grupy katastrof spowodowane niedoskonałością projektantów, które stały się jednocześnie przyczyną utraty życia przez wielu ludzi wynikały najczęściej z przerostu fantazji konstruktorów nad możliwościami technologicznymi.

Za wszystkie wymienione wyżej katastrofy oczywiście nie można winić konstruktorów. Znacznie większą liczbę przyczyn ich powstania należy przypisać użytkownikom urządzeń technicznych. Błędy ludzi stały się przyczyną większości awarii technicznych i katastrof w XX wieku.

Do wybaczenia są te błędy ludzi, które powstały przypadkowo w sposób niezamierzony. Nie wiedza oczywiście nie może usprawiedliwiać omyłek, ale jest to mniejsze zło aniżeli celowe powodowanie katastrof i awarii. Rozmyślne działania ludzi zmierzające do spowodowania katastrof czy awarii technicznych zasługuje na miano terrorystycznego działania i w tym miejscu zasługuje na najwyższe potępienie.

Skoro taki jest stan rzeczy jaka więc powinna być polityka i strategia działań prewencyjnych i przeciwstawienia się tego rodzaju zagrożeniom przez państwa świata, w tym RP?

Przede wszystkim trzeba przyjąć jako prawidłowość, że wraz z rozwojem cywilizacyjnym państw świata liczność katastrof i awarii technicznych będzie rosła. Szczególnie w obszarze komunikacji, poszukiwania nowych technologii, źródeł energii, wykorzystywania akwenów morskich oraz zdobywania kosmosu. Bardzo groźne będą eksperymenty z bakteriami, energią jądrową, chemiczne i biologiczne.

W tej sytuacji jak sądzę globalnemu zagrożeniu ludzi zamieszkujących ziemię, w tym RP powinniśmy przeciwstawić podobnie jak przy klęskach żywiołowych globalny system prewencji i przeciwdziałania tym źródłom zagrożeń i ich skutkom. Ze względu na podobne skutki zagrożeń, źródłem których są klęski żywiołowe systemy te powinny być spójne prawie we wszystkich obszarach działania. Stanowiąc jednolity

powszechny system ratownictwa i ochrony ludności zarówno w odniesieniu do skutków zagrożeń sił natury jak również katastrof i awarii technicznych. Jego struktura powinna być wieloszczeblowa np. w odniesieniu do RP obejmować szczebel gminy, powiatu, województwa oraz kraju. Na poziomie regionalnym, państwa regionu powinny dysponować wyspecjalizowanymi manewrowymi siłami ratownictwa i ochrony ludności przed możliwie wszystkimi rodzajami zagrożeń z I i II grupy. Jego działania powinny być koordynowane przez regionalne władze regionu, które powinny być zorganizowane z przedstawicieli państw – uczestników regionalnego systemu. Koszt funkcjonowania tak rozumianego systemu na pewno będzie mniejszy, aniżeli ponoszone koszty likwidacji strat powstałych w wyniku klęsk żywiołowych i awarii technicznych przez każde państwo z osobna.

Podstawą jednak działań prewencyjnych i przeciwstawianie się skutkom zagrożeń I i II grupy powinny być systemy narodowe, wprowadzone do działań prewencyjnych i przeciwstawiania się skutkom zagrożeń w pierwszej kolejności. Systemy regionalne, ponadnarodowe powinny działać na zasadzie wsparcia siłami i środkami specjalistycznymi. W RP te dwie grupy zagrożeń ujęte zostały słusznie jedną ustawą dotyczącą klęsk żywiołowych (z dnia 18 kwietnia 2002 r.) oraz rozporządzeniem RM z dnia 3 grudnia 2002 r. dotyczącym organizacji i funkcjonowania zespołów reagowania kryzysowego na szczeblu gmin, powiatów, województw i państwa.

Polska w swej polityce i strategii działania w odniesieniu do I i II grupy powinna dążyć do zrealizowania zamiarów zaprezentowanych w ustawie o stanie klęski żywiołowej, zaprojektowania i wdrożenia systemu ratownictwa i ochrony ludności w trybie pilnym na wszystkich szczeblach zarządzania. Natomiast będąc w UE powinna zgłosić pod rozwagę jej członkom budowę systemu regionalnego wsparcia systemów narodowych siłami i środkami specjalistycznymi, na które nie każde państwo, w tym RP będzie stać.

W Polsce powinna obowiązywać maksyma - im więcej prewencyjnego działania tym mniejsze będą skutki zagrożeń wynikających z katastrof naturalnych i awarii technicznych. Również taka, że im siły i środki ratownicze oraz decydenci ich użycia będą bliżej potencjalnie zagrożonych ludzi, tym efektywność systemu będzie lepsza. Dyslokacja dysponowanych sił i środków oraz decydentów powinna odpowiadać powierzchni równobocznego trójkąta. Najwięcej sił i środków oraz władzy dotyczącej ich użycia powinno być na szczeblu gminy i powiatu, a więc u jego

podstaw, mniej na szczeblu wojewódzkim i najmniej na szczeblu krajowym (wierzchołek trójkąta). Szczebel wojewódzki oraz krajowy powinien dysponować odwodami, natomiast jeśli chodzi o władzę to powinna ona dotyczyć głównie decyzji w zakresie koordynacji wysiłku oraz wykorzystania odwodów.

Władza dotycząca użycia sił i środków na poszczególnych szczeblach powinna należeć do wójtów, starostów, wojewodów oraz do właściwego ministra ds. bezpieczeństwa wewnętrznego i administracji – Szefów OC. Wymienieni decydenci, stosownie do obszaru za który odpowiadają powinni mieć prawo użycia wszystkich sił i środków znajdujących się na jego obszarze działania. Do zasadniczych sił, którymi powinni dysponować należą siły i środki straży pożarnej, policji, ochrony, siły i środki odwodów OC i OC zakładów pracy, przedsiębiorstw, wyspecjalizowanych służb ratunkowych oraz wojska stacjonującego na obszarze objętym sytuacją kryzysową.

Kierowanie ich użyciem w sytuacjach zwyczajnych i nadzwyczajnych powinno się odbywać przy pomocy sztabów (zespołów) reagowania kryzysowego gmin, powiatów, województw (sztabów terenowych) oraz Rządowego (Sztabu) Zespołu Koordynacji Kryzysowej.

Sztaby kryzysowe – stałe powinny pełnić trzy zmianową służbę na stanowiskach reagowania kryzysowego²⁴ w specjalnie przygotowanych centrach zarządzania kryzysowego.

W stanie nadzwyczajnym i w sytuacjach kryzysowych sztaby kryzysowe powinny być wzmocnione funkcyjnymi czasowo wykonującymi zadania w sytuacjach kryzysowych. Za organizację, wyposażenie oraz efektywne funkcjonowanie stanowisk reagowania kryzysowego, ich centrum zarządzania kryzysowego powinni odpowiadać stosownie do szczebla odpowiednio Szefowie OC – wójt, starosta, wojewoda oraz minister spraw wewnętrznych i administracji. Podlegać on powinien bezpośrednio Prezesowi RM lub jego pełnomocnikowi ds. bezpieczeństwa państwa. Przedstawiony podsystem ratownictwa i ochrony ludności powinien efektywnie funkcjonować w stanie zwyczajnym i w stanach nadzwyczajnych, w tym w sytuacjach kryzysowych. Powinien podlegać zasadom osiągania różnych stanów gotowości do działania.

²⁴ Stanowisko reagowania kryzysowego jest szerszym pojęciem od centrum reagowania kryzysowego – jest ono elementem SRK podobnie jak węzeł łączności, część logistyczna, ochronna.

Sposób funkcjonowania systemu ratownictwa w SB RP powinna określać stosowna ustawa i rozporządzenia wykonawcze RM oraz ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP. Szczegółowe założenia na system określają stosowne rozporządzenia i ustawy: ustawa o stanach nadzwyczajnych, rozporządzenia RM o organizacji zespołów reagowania kryzysowego z dnia 3 grudnia 2002 r., rozporządzenie RM w sprawie obowiązków i zadań Szefów OC z dnia 25 marca 2002 r.

Istotną decyzją RM jest to, że wójtowie, starości, wojewodowie jako Szefowie OC są odpowiedzialni za organizację działań wszystkich służb straży, inspekcji sił ratowniczych oraz organizacji społecznych znajdujących się na ich obszarze. Szefowie OC gmin, powiatów, województw jednoosobowo powinni być odpowiedzialni za organizację i funkcjonowanie systemów bezpieczeństwa na swoich terenach oraz za efektywne ich funkcjonowanie w stanie zwyczajnym, nadzwyczajnym. Za efektywne funkcjonowanie systemu ratownictwa jako całości powinien odpowiadać właściwy Minister SWiA. Powierzone mu zadania powinien realizować za pomocą Zespołu (Sztabu) koordynacji ratownictwa, dyslokacja którego powinna zapewnić względnie odosobnione warunki organizacyjno – techniczne do zarządzania podległymi mu służbami w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym, w tym również w czasie wojny.

Najbardziej istotnymi siłami i środkami, które mu podlegają są:

- PSP;
- Policja;
- SG;
- Straż Miejska;
- Służby, pogotowie ratownicze.

Wymienione siły i środki zorganizowane w względnie odosobnione formacje, na czele których stoją główni komendanci powinny efektywnie działać zgodnie z obowiązującymi ich ustawami:

- Ustawa o PSP;
- Ustawa o Policji;
- Ustawa o SG;
- Ustawa o Straży Miejskiej;

Za koordynację ich działań w czasie funkcjonowania systemu ratownictwa na stosownych szczeblach administracji publicznej powinni odpowiadać Szefowie OC.

Oddzielną grupę podsystemów wykonawczych SB RP, stanowią podsystemy przeciwdziałania zagrożeniom TYPU – P. Założenia ogólne i szczegółowe na te podsystemy wykonawcze zostaną opisane w dalszej części niniejszego opracowania.

3.4. Założenia systemowe

Opis morfologiczny modelu SB RP jest wyrazem ujęcia strukturalnego, w którym wykorzystywane są podstawowe pojęcia systematologii. Będą w nim odwzorowane elementy systemu, powiązania międzyelementowe, najbardziej pożądany skład tworzonego systemu ze względu na określone kryterium efektywności, pożądane wyjaśnienia istotnych cech i relacje międzyelementowe, sposoby wpływu modelowanej struktury na realizowane funkcje oraz kierunki przemian struktury w czasie.

Przy opracowaniu koncepcji SB RP będziemy dążyć do osiągnięcia następujących celów:

- uzyskanie ocen – wypowiedzi wyrażających aprobatę, lub dezaprobatę dla proponowanego stanu przeszłego, bieżącego oraz przyszłego;
- uzyskanie określonych decyzji niezbędnych do zapewnienia stanu systemu pożądanego z uwagi przyjęte kryteria;
- wyjaśnienie istotnych cech (zjawisk) proponowanego systemu.

SB RP będzie przedstawiany w formie opisu językiem naturalnym, w języku logiki głównie merytorycznej oraz graficznie.

Wyróżnione będą dwa podstawowe aspekty systemowych proponowanego SB RP:

- struktury i budowy systemu;
- funkcjonowania – zachowania i działania systemu.

Możemy więc powiedzieć, że proponowana koncepcja SB RP będzie opisana pod względem morfologicznym, funkcjonalnym i rozwojowym.

Wyróżnione aspekty wyrażają także postępujący stopień doskonalenia SB RP.

- Pierwszy stopień wiąże się z poznaniem budowy systemu, jego elementów i powiązań między nimi;
- Drugi stopień – z poznaniem funkcjonowania systemu np. w stanie zwyczajnym lub nadzwyczajnym w tym kryzysowym, a więc realizowanych w nim procesów;
- Trzeci stopień – z poznaniem praw rozwoju systemu, czyli określeniem kierunków przemian jego struktur, funkcji, procesów, itp.
- Zerowy stopień poznania systemu ogranicza się do parametrycznego opisu systemu, a więc specyfikacji cech systemowych.

SB RP należy do **klasy systemów społecznych**, bo tworzą go ludzie, środki materialne, energetyczne i informacyjne realizujące cele społeczne w zakresie bezpieczeństwa.

Stosownie do założeń prawnych i ogólnych wymagań na SB RP, celów i zadań wynikających z strategii bezpieczeństwa RP Polska powinna zbudować oraz utrzymywać w ciągłej gotowości SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA RP o potencjale gwarantującym sprostanie zagrożeniom ich skutkom pochodzącym z wewnątrz państwa oraz bliższego i dalszego otoczenia. System ten powinien zapewniać możliwość aktywnego uczestnictwa w bieżących międzynarodowych działaniach prewencyjno – stabilizacyjnych. W jego skład powinny wejść wszystkie siły i środki RP przeznaczone do realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem państwa. Powinny one być do realizacji tych zadań odpowiednio zorganizowane, utrzymane i przygotowane.

SB RP powinien składać się z podsystemu kierowania bezpieczeństwem RP oraz z podsystemów wykonawczych osadzonych logistycznie, organizacyjnie i funkcjonalnie na obszarze RP oraz poza jej granicami w ramach umów z innymi państwami.

3.5. Podsystem kierowania bezpieczeństwem RP

Realizację decyzji naczelnych organów państwa – parlamentu, władzy wykonawczej oraz sądowniczej w zakresie bezpieczeństwa państwa powinny zapewniać organa kierownicze na wszystkich szczeblach struktury państwowej – centralnym (resortowym) i terenowym (wojewódzkim, powiatowym i gminnym)

zlecając organom kierowniczym na tych szczeblach stosownie do swoich kompetencji zadania, powinny one trybie ciągłym zarządzać podległymi im siłami i środkami. Organy kierownicze powiązane ze sobą informacyjnie poprzez system łączności specjalnej ze swoim aparatem wykonawczym (administracyjnym, sztabowym, organizacyjnym) oraz niezbędną infrastrukturą powinny tworzyć jednolity zabezpieczony kryptograficznie i fizycznie przed znieszczeniem system kierowania podsystemami wykonawczymi ogólnokrajowymi oraz terytorialnymi. Tak zbudowany system powinien być zdolny do niezawodnego funkcjonowania w zwyczajnym, nadzwyczajnym, w tym kryzysowym stanie państwa.

Prezydent RP i RM – jako organy sprawujące władzę wykonawczą powinny być naczelnymi organami kierowania bezpieczeństwem RP i wykonywać swoje zadania w tym zakresie na podstawie Konstytucji RP oraz innych ustaw dotyczących bezpieczeństwa państwa. Zgodnie z Konstytucją Prezydent, stoi na straży bezpieczeństwa państwa. Jego organem doradczym jest **Rada Bezpieczeństwa Narodowego** (RBN). RM prowadzi politykę wewnętrzną i zagraniczną RP, zapewnia jej bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne. Organem doradczym RM – Premiera RP w zakresie bezpieczeństwa państwa jest Rządowy Zespół ds. Bezpieczeństwa RP. Ośrodek decyzyjny Prezydenta i RM (Premiera RP) powinien dysponować KSKB RP oraz pełniącym na nim w trybie ciągłym dyżurnym sztabem. Sztab powinien składać się z **stałego zespołu** oraz z **zespołu zmiennego** tworzonego z przedstawicieli odpowiednio przygotowanych merytorycznie BBN i RzZds.K. Sztab rotacyjnie zmieniających się funkcyjnych na KSKB RP z tych dwóch ośrodków kierowniczych przyczyniłby się do opanowania przez nich trudnych zadań zarządzania (kierowania) bezpieczeństwem RP. Skład sztabu w zależności od rodzaju sytuacji kryzysowej zmieniałby się w jego części zmiennej, natomiast stały Zespół sztabu nie ulegałby zmianie. KSKB RP w szczególnych sytuacjach powinien być zdolny do utworzenia na terytorium RP Wysuniętego KSKB RP. Na wypadek innych kryzysów np. kryzysu militarnego KSKB RP powinno przekształcić się w Krajowe Stanowisko Kierowania Obronnością Państwa – KSKOP obejmujące stanowiska kierowania Prezydenta, Premiera i wyznaczonych przez niego członków RM. W przypadku np. stanu kryzysowego spowodowanego radioaktywnym skażeniem obszaru kraju właściwymi funkcyjnymi w sztabie pracującym na KSKB RP powinni być minister obrony narodowej, Prezes Państwowej Agencji Atomistyki, lekarz, itp. Techniczne środki KSKB RP (KSKOP) powinny być uniwersalne,

umożliwiającej pracę różnych sztabów kryzysowych. Zapewniać łączność multimedialną (fon, wizja, dane) z wszystkimi Centrami Zarządzania Kryzysowego (CZK) w kraju i zagranicą. Na KSKB RP powinny być obrazowane informacje umożliwiające bieżącą koordynację funkcjonowania podsystemów wykonawczych ogólnokrajowych: - bezpieczeństwa politycznego, gospodarczego, militarnego, wewnętrznego, społecznego, ekologicznego, kulturowego, informacyjnego, Krajowego Systemu Ratownictwa oraz podsystemów terytorialnych – WSB, PSB i GSB. Ogólnokrajowe wykonawcze (przedmiotowe) systemy bezpieczeństwa powinny być autonomiczne, posiadać swoją względnie odosobnioną strukturę organizacyjną, siły i środki umożliwiające wykonywanie przez nich zadań. Ich bazą materiałową i merytoryczną powinny stanowić resorty odpowiedzialne za bezpieczeństwo państwa w ich obszarze działania. Obszaru odpowiedzialności za bezpieczeństwo poszczególnych resortów (grup resortów) powinien być sprecyzowany w formie zadań w ustawach o działach administracji państwa.

Każdy z tych podsystemów wykonawczych ma swoją specyfikę, strukturę organizacyjną, która stanowi kolejny szczebel w kierowaniu bezpieczeństwem RP. System kierowania szczebla centralnego w połączeniu z Centrami zarządzania resortów (ministrów) oraz centrami zarządzania województw, powiatów i gmin tworzy system kierowania bezpieczeństwem RP. Tak zbudowany system kierowania bezpieczeństwem RP powinien sprostać wymaganiom stanu zwyczajnego i stanów nadzwyczajnych. Terenowe centra zarządzania wojewódzkie, powiatowe i gminne centra reagowania powinny zapewnić ciągłą pracę zespołów reagowania kryzysowego w różnych sytuacjach kryzysowych w tym w czasie kryzysu militarnego. System kierowania bezpieczeństwem RP powinien być systematycznie przez stosowne organa kontrolowany pod względem efektywności jego funkcjonowania w stanie zwyczajnym i w stanach nadzwyczajnych.

ROZDZIAŁ IV

SYSTEM KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM RP

4.1. Idea systemu kierowania (zarządzania) bezpieczeństwem RP

Stosownie do celów i zadań wyznaczonych w polityce i strategii bezpieczeństwa RP Polska powinna na bieżąco w stosownej gotowości utrzymywać jako jeden z najważniejszych podsystemów SB RP. System kierowania bezpieczeństwem RP (SKB RP). Powinien on skutecznie organizować na wszystkich szczeblach administracji państwa **działania prewencyjne, przeciwdziałanie zagrożeniom i ich skutkom oraz działania kontrolne** utrzymujące siły i środki SB RP w adekwatnej do potrzeb gotowości. SKB RP powinien umożliwiać adekwatnie do obowiązków prawnie usankcjonowanych udział w kierowaniu bezpieczeństwem RP, władzom naczelnym RP (władza ustawodawcza, sądownicza i wykonawcza), adekwatnym do sytuacji centralnym organom władzy wykonawczej (ministerstwa, agencje bezpieczeństwa, służby specjalne itp.) oraz terenowym organom władzy publicznej (wojewódzkim, powiatowym, gminnym).

Realizację decyzji państwa w dziedzinie bezpieczeństwa zapewniać powinny uprawnione organy kierowania na wszystkich wymienionych wyżej szczeblach struktury państwowej, stosownie do ich kompetencji, stawiając zadania podległym jednostkom organizacyjnym (sztabom). **Elementy systemu kierowania bezpieczeństwem RP odpowiadające za realizację zgodnie ze swoimi kompetencjami zadań, powiązane informacyjnie i funkcjonalnie z siłami i środkami wykonawczymi powinny tworzyć względnie odosobniony system kierowania bezpieczeństwem RP w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym.**

System ten powinien funkcjonować w reżimie całodobowym siłami zespołów stałych oraz siłami zespołów zmiennych. Skład zespołów zmiennych wyznaczony powinien być w stosownych dokumentach sztabowych poszczególnych CZK. SKB RP powinien być zdolny do wykonywania zadań również w początkowym (przygotowawczym) okresie wojny.

Prezydent RP i Rada Ministrów - jako organy sprawujące władzę wykonawczą powinny być naczelnymi organami kierowania bezpieczeństwem RP. Powinny wykonywać swoje zadania w tym zakresie na podstawie Konstytucji RP oraz innych ustaw stanowiących sposób ich działania w różnych stanach RP, w tym również w sytuacjach kryzysowych. Organem doradczym Prezydenta RP jest Rada Bezpieczeństwa Narodowego (RBN), a organem doradczym Premiera jest Rządowy Zespół ds. Kryzysowych (RZdsK). Sztabowym organem RBN jest Biuro Bezpieczeństwa Narodowego (BBN) a RM departament bezpieczeństwa (DB RM).

Na szczeblu państwa dla tych dwóch ośrodków władzy wykonawczej powinno funkcjonować w trybie ciągłym – Krajowe Stanowisko Kierowania Bezpieczeństwem RP (KSKB RP), w skład którego powinno wejść RCKK. W początkowym okresie przygotowawczym do wojny KSKB RP powinno pełnić funkcje SKO RP. Jego system łączności zapewnić powinien bezawaryjną, utajnioną multimedialną łączność z wszystkimi abonentami uczestniczącymi w kierowaniu bezpieczeństwem w kraju i zagranicą. W szczególności z Prezydentem, Premierem, Agencjami służb specjalnych, Sztabami NATO, UE, Ministerstwami, Wojewodami, Sztabami SZ RP itp.

Ważnymi elementami SKB RP są ministerstwa odpowiedzialne przed RM RP (Premierem) za organizację i powodzenie działań przeciwko różnym zagrożeniom.

Minister spraw zagranicznych – powinien odpowiadać za organizację działań prewencyjnych oraz przeciwdziałanie i usuwanie skutków zagrożeń **bezpieczeństwa politycznego RP.**

Minister gospodarki – powinien odpowiadać za organizację działań prewencyjnych oraz przeciwdziałanie i usuwanie skutków zagrożeń **bezpieczeństwa gospodarczego RP.**

Minister obrony narodowej – powinien odpowiadać za organizację działań prewencyjnych oraz obronnych i usuwanie skutków **zagrożeń bezpieczeństwa militarnego RP.**

Minister spraw wewnętrznych i administracji – powinien odpowiadać za organizację działań prewencyjnych oraz przeciwdziałanie i usuwanie skutków **zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego RP (publicznego RP).**

Minister ds. zabezpieczenia społecznego – powinien odpowiadać za organizację działań prewencyjnych oraz przeciwdziałanie i usuwanie skutków **zagrożeń bezpieczeństwa społecznego RP.**

Minister ochrony środowiska – powinien odpowiadać za organizację działań prewencyjnych oraz przeciwdziałanie i usuwanie skutków **zagrożeń bezpieczeństwa ekologicznego RP**.

Minister ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – powinien odpowiadać za organizację działań prewencyjnych oraz przeciwdziałanie i usuwanie skutków **zagrożeń bezpieczeństwa kulturowego RP**.

Minister łączności – powinien odpowiadać za organizację działań prewencyjnych oraz przeciwdziałanie i usuwanie skutków **zagrożeń bezpieczeństwa informacyjnego RP**.

Wymienieni ministrowie w swoim zakresie działania powinni być zobowiązani do inicjowania i opracowywania polityki i strategii bezpieczeństwa, projektów aktów normatywnych i prezentowania ich na posiedzeniach Rady Ministrów.

Minister, w zakresie działu, którym kieruje powinien realizować politykę RM i koordynować jej wykonanie przez organy, urzędy, jednostki organizacyjne, sztaby kryzysowe, które jemu podlegają lub przez niego są nadzorowane.

Ministrowie kierujący określonym działem na potrzeby bezpieczeństwa RP powinni współdziałać z innymi członkami RM, Rządowym Centrum Studiów Strategicznych, organizacjami administracji rządowej, państwowymi jednostkami organizacyjnymi, organami samorządu terytorialnego, organami samorządu gospodarczego, zawodowego, związków zawodowych i organizacji pracodawców oraz z innymi organizacjami społecznymi. Ministrowie kierujący działem w zakresie bezpieczeństwa powinni podejmować współpracę zagraniczną przy współudziale Ministra Spraw Zagranicznych.

Wykonywanie przez właściwych ministrów zadań w zakresie bezpieczeństwa RP powinny zapewnić struktury organizacyjno – funkcjonalne ministerstw. Elementem tych struktur powinny być Centra Kryzysowe (CK), na których całodobowo powinni pełnić służbę **Stałe Zespoły Reagowania Kryzysowego**, a w sytuacjach kryzysowych dodatkowo **Zmienne Zespoły Reagowania Kryzysowego (ZZRK)**.

Centra Kierowania poszczególnych resortów powinny na stałe być połączone systemem łączności multimedialnej z KSKB RP, RCKK. W tym samym systemie łączności powinny pracować stanowiska dowodzenia SZ RP, stanowiska kierowania KG PSP, KG SG, KGP, stanowiska kierowania Służb Specjalnych Agencji ABW i AW, stanowiska kierowania Sztabów sąsiadów, w tym państw UE, NATO itp.

Istotnym wymaganiem w stosunku do systemu łączności jest to, że powinien on być odporny na zakłócenia i trudny do fizycznego zniszczenia.

Oprócz CK wymienionych instytucji szczebla centralnego, szczególne miejsce w SKB RP powinny mieć terenowe centra zarządzania – województw, powiatów i gmin (WCZK, PCZK, GCZK). Na centrach tych w trybie ciągłej pracy powinny funkcjonować Stałe Zespoły Reagowania Kryzysowego (SZRK), a w sytuacjach kryzysowych dodatkowo jeszcze ZZRK tworząc WZRK, PZRK, GZRK.

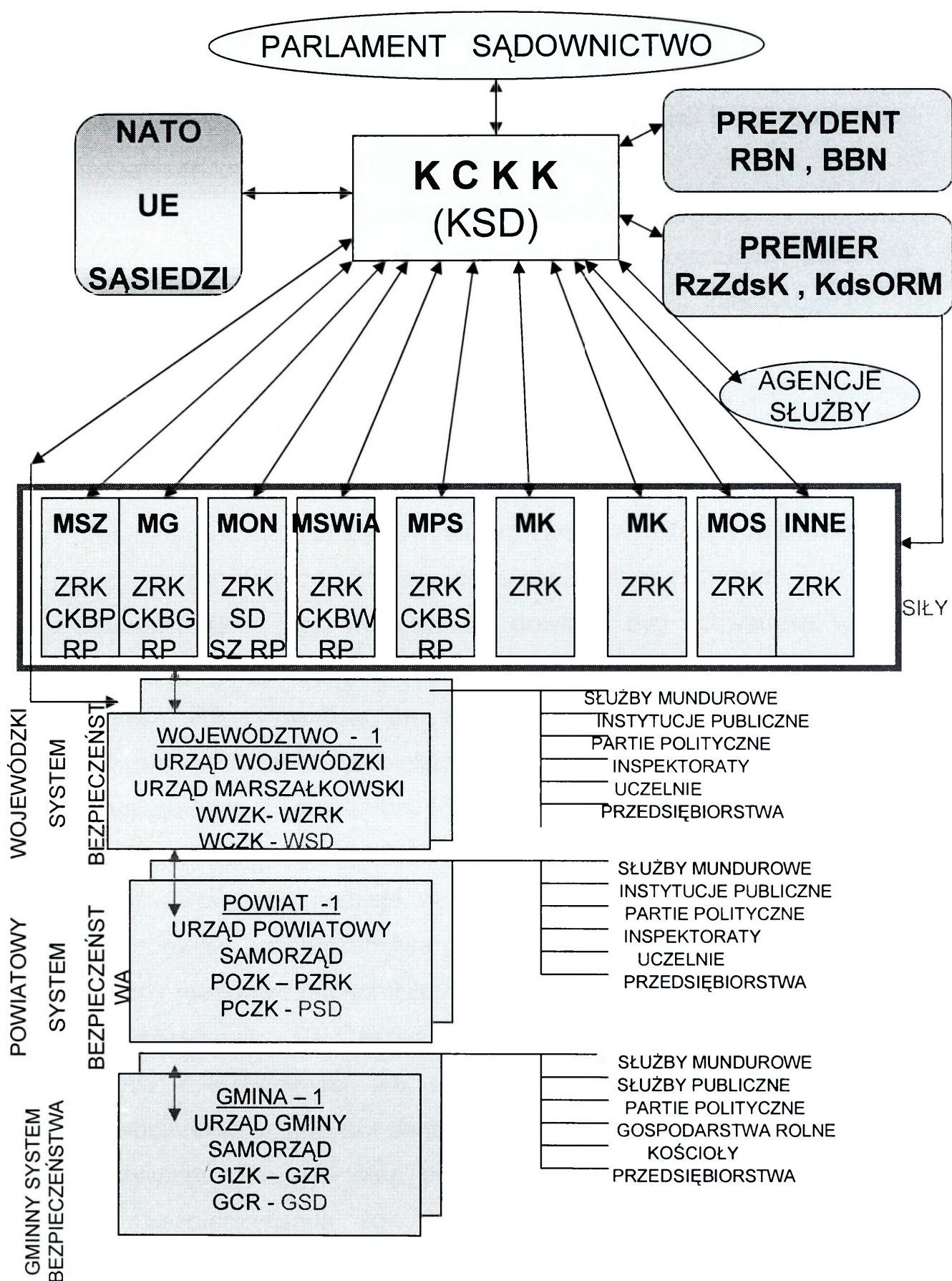
Za kierowanie bezpieczeństwem województw, powiatów oraz gmin zgodnie z ustawą odpowiadają odpowiednio wojewoda, starosta oraz wójt. Oni też zgodnie z ww. ustawą odpowiedzialni są za organizację i funkcjonowanie odpowiednio Wojewódzkich Systemów Bezpieczeństwa (WSB), Powiatowych Systemów Bezpieczeństwa (PSB) oraz Gminnych Systemów Bezpieczeństwa (GSB). W ramach tych systemów na stałe w strukturach urzędów wojewódzkich, powiatowych i gminnych powinny etatowo funkcjonować odpowiednio Wojewódzki Wydział Zarządzania Kryzysowego (WWZK), Powiatowy Oddział Zarządzania Kryzysowego (POZK) oraz Gminny Inspektorat Zarządzania Kryzysowego (GIZK).

Wojewodowie, starostowie oraz wójtowie powinni zgodnie z ustawą o Powszechnej Obronie RP być przygotowani przy współudziale WSzW i WKU (RSzW), do kierowania i organizacji obrony swoich terenów przed przeciwnikiem militarnym.

W sztabach WSB, PSB i GSB powinny być na każdą sytuację przygotowane stosowne dokumenty formalno – prawne ułatwiające realizowanie zadań. Tak zorganizowany SKB RP powinien być systematycznie sprawdzany przez stosowne organy państwa, trenowany w działaniu oraz doskonalony . Na wypadek wojny (kryzysu polityczno – militarnego) SKB RP powinien podjąć zadania związane z kierowaniem obronnością RP do czasu rozwinięcia SD czasu wojny.

Ideę systemu kierowania bezpieczeństwem RP przedstawia schemat 7.

IDEA SYSTEMU KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM RP

4.2. Kierowanie (zarządzanie) bezpieczeństwem RP

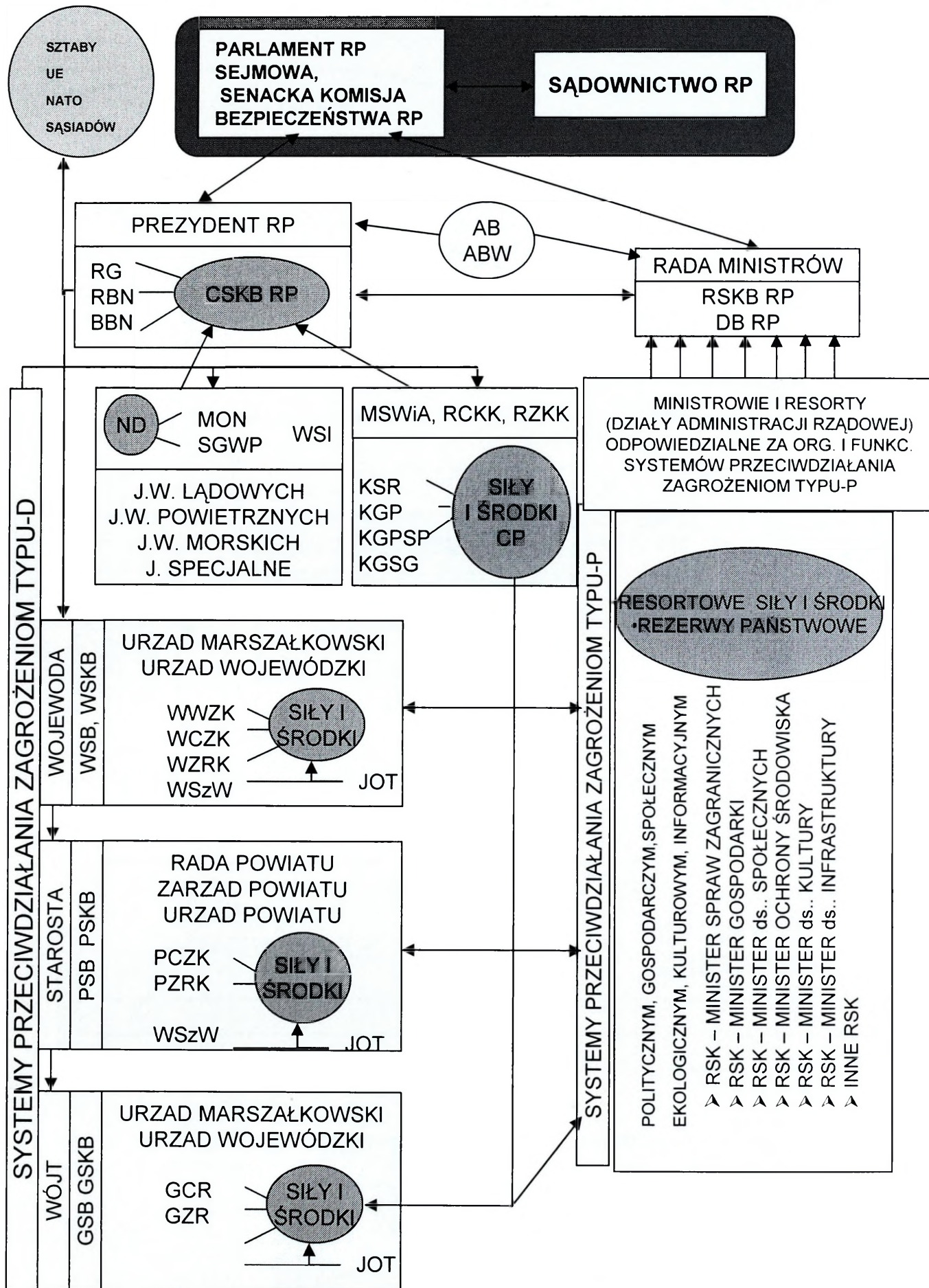
Kierowanie bezpieczeństwem RP w otaczającej nas rzeczywistości jest problemem bardzo trudnym i jak wynika z powyższych rozważań jedynie fragmentarycznie usankcjonowany prawnie. W tej sytuacji proponuję ażeby SKB RP tworzyły następujące względnie odosobnione podsystemy kierowania (schemat 8):

- 1) podsystem kierowania obronnością (obroną) RP,
- 2) podsystem kierowania (koordynacji) i zarządzania bezpieczeństwem RP w sytuacjach kryzysowych,
- 3) resortowe podsystemy kierowania bezpieczeństwem odpowiednio politycznym (schemat 9), gospodarczym (schemat 10), społecznym (schemat 11), ekologicznym (schemat 12), kulturowym (schemat 13), informacyjnym.

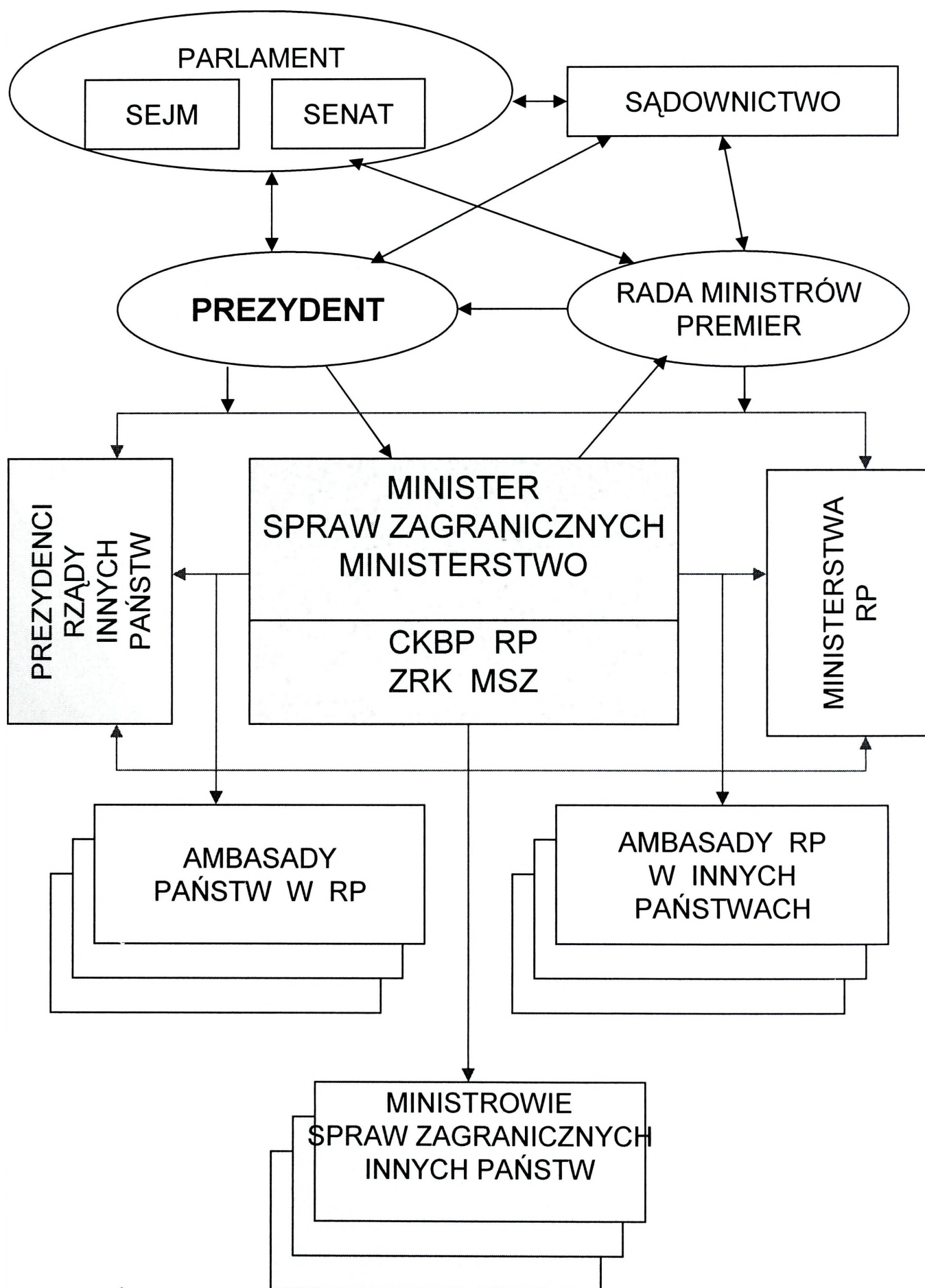
Wymienione wyżej podsystemy kierowania 1.2.3. podlegają odpowiednio naczelnym władzom państwa: **ustawodawczej, sędowniczej, oraz wykonawczej** reprezentowanej przez Prezydenta i RM (Premiera) RP. W systemie tym ranga podejmowanych decyzji w zakresie bezpieczeństwa Polski jest największa ponieważ dotyczy problemów polityki i strategii realizacji zadań wynikających z konstytucji oraz ustaw i rozporządzeń dotyczących bezpieczeństwa całego państwa.

Parlament RP – jego właściwością powinno być uchwalanie cząstkowych okresowo korygowanych ustaw, które łącznie stanowiłyby jednolity system bezpieczeństwa RP. Powinien on zawierać w treści wykładnię prawną do zaprojektowania i wdrożenia kompleksowego SB zdolnego do przeciwstawienia się **możliwie wszystkim** zagrożeniom RP w XXI wieku. Parlament w zakresie bezpieczeństwa RP powinien pełnić funkcję stanowiącą i kontrolną wobec władz wykonawczych. Powołane komisje w Sejmie i Senacie RP powinny całościowo obejmować problemy bezpieczeństwa państwa. W sejmowej komisji oraz senackiej komisji powinny pracować podkomisje, domeną których powinna być bieżąca ocena stanu bezpieczeństwa RP przed różnymi zagrożeniami np. politycznymi, gospodarczymi i kulturowymi ale również militarnymi i wewnętrznymi. Tylko całościowe spojrzenie sejmowej i senackiej komisji na problem bezpieczeństwa RP może obiektywnie ocenić jej stan odporności na zagrożenia. Komisje sejmowa i senacka bezpieczeństwa RP powinny raz na kwartał przedstawiać na posiedzeniach sejmu stan bezpieczeństwa RP w kontekście różnych zagrożeń.

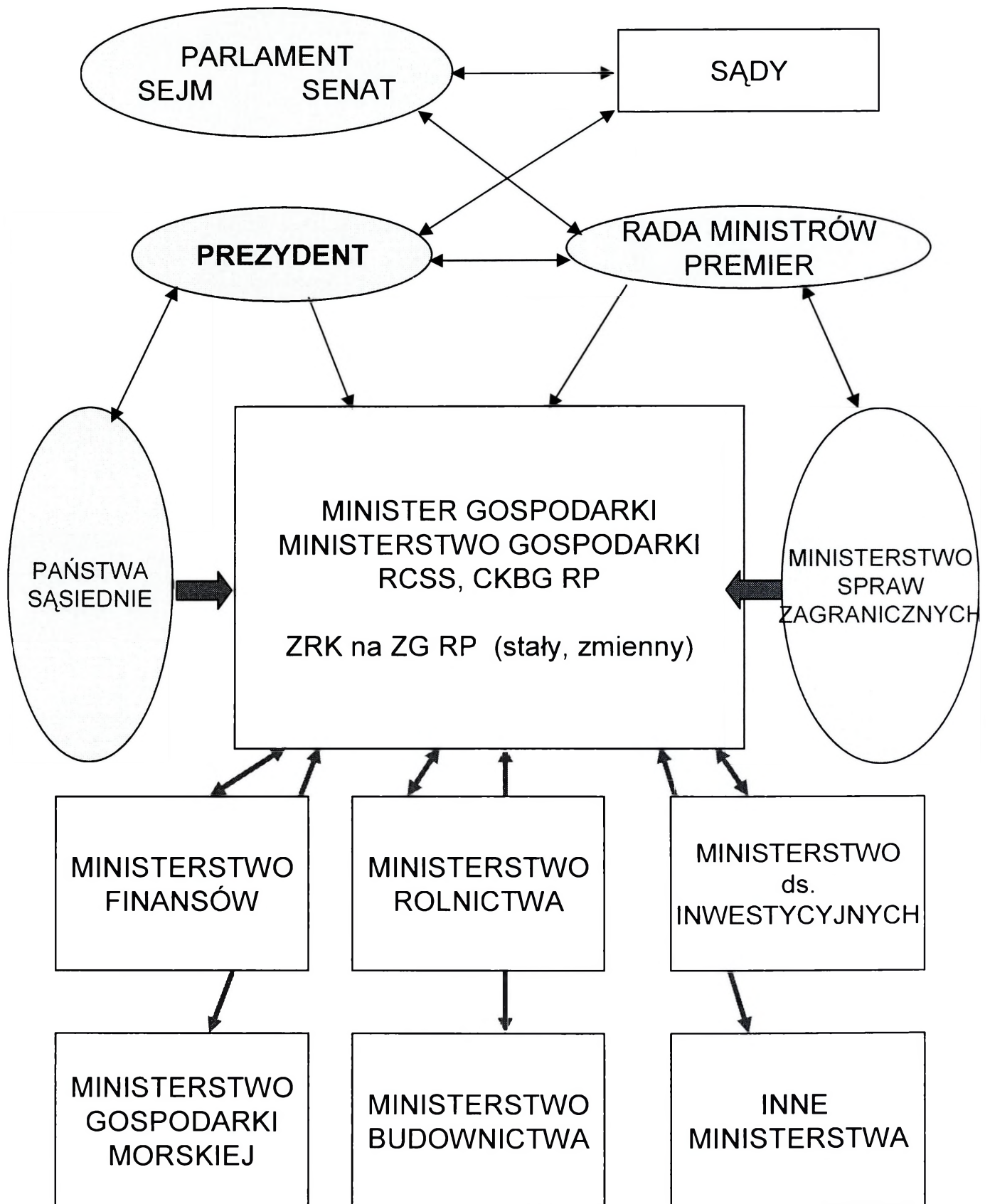
SYSTEM KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM RP

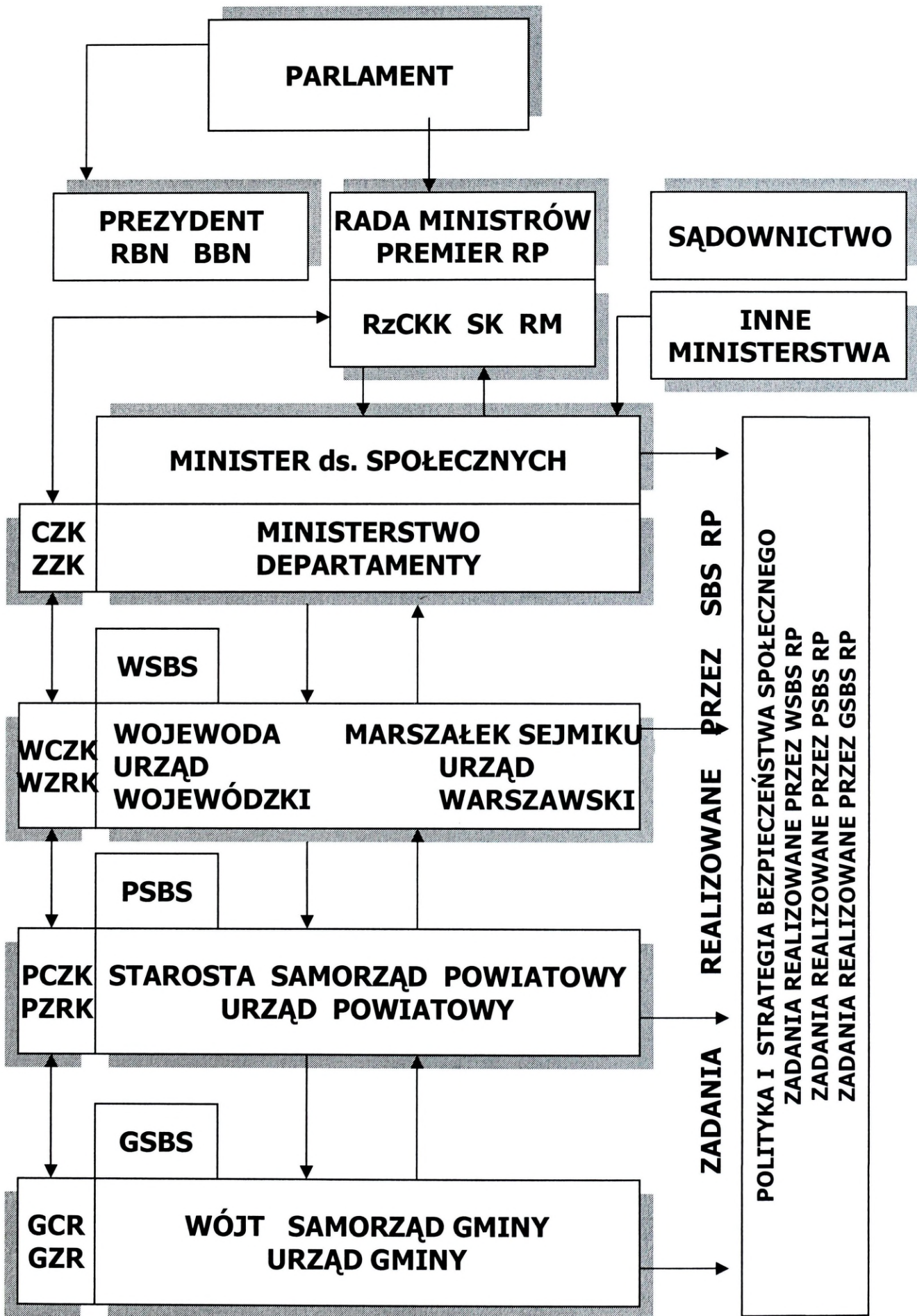
PODSYSTEM BEZPIECZEŃSTWA POLITYCZNEGO RP

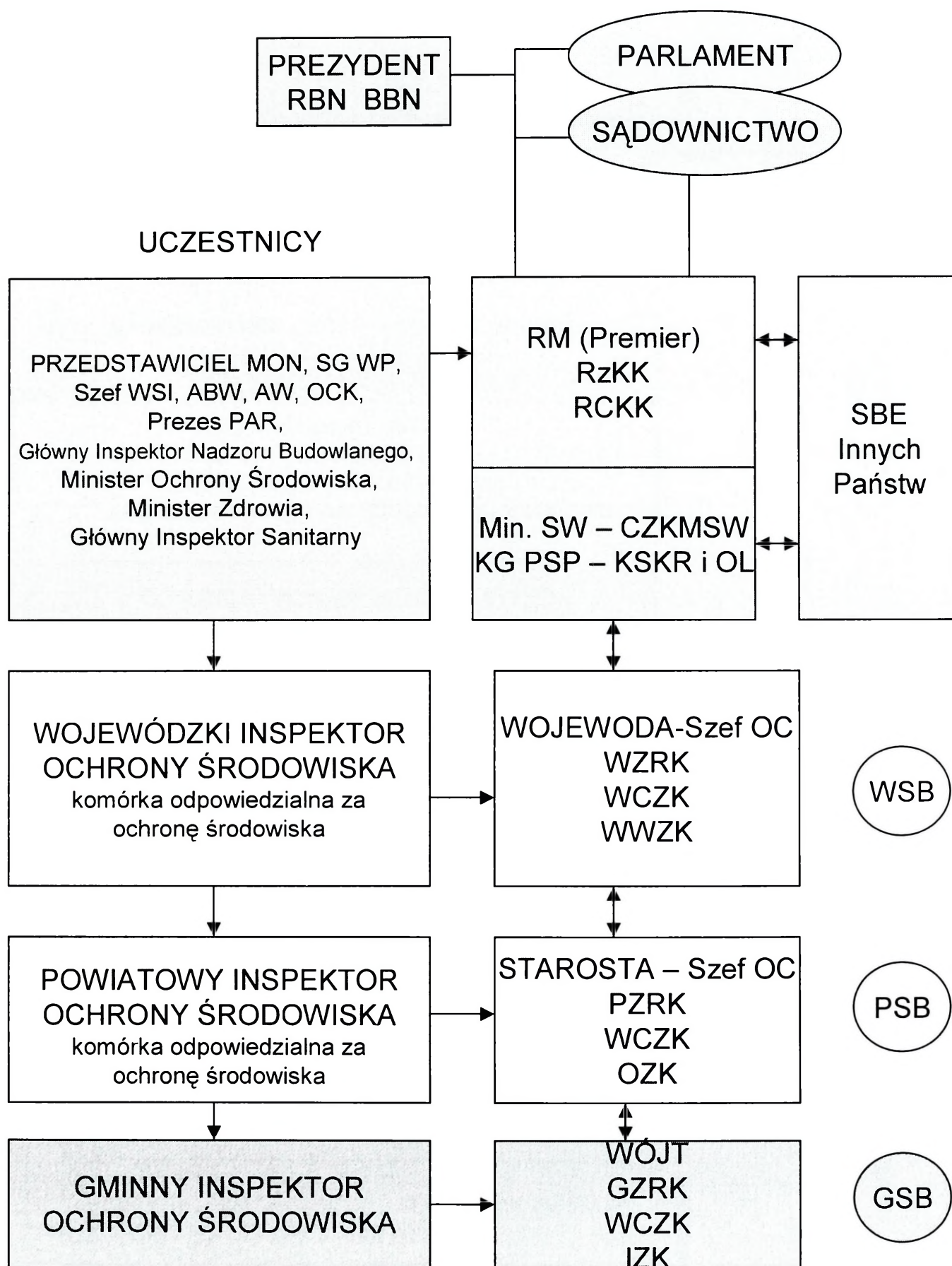
PODSYSTEM BEZPIECZEŃSTWA GOSPODARCZEGO RP

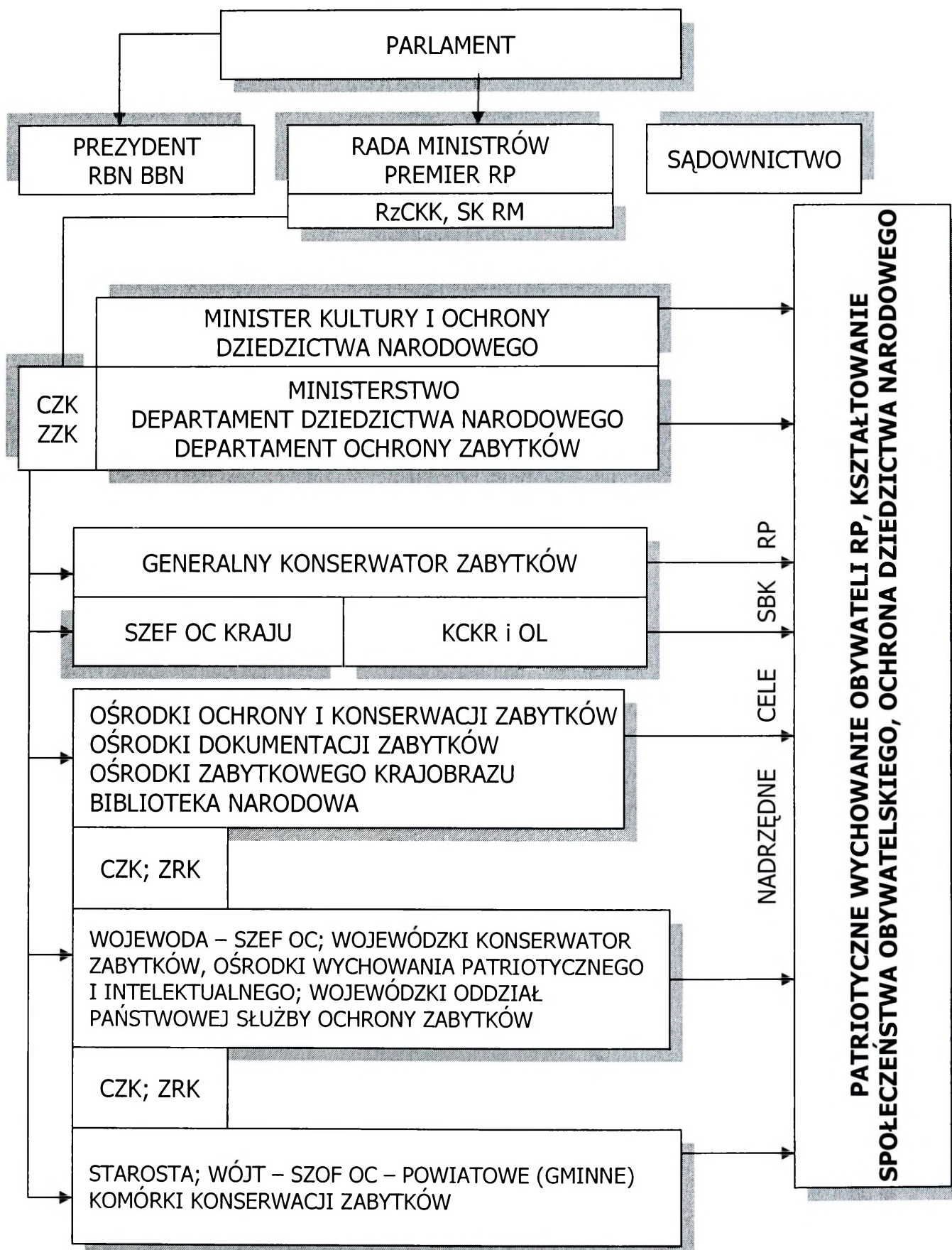
SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA SPOŁECZNEGO RP

PODSYSTEM BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO RP

SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA KULTUROWEGO RP

Czynić to powinny w trybie obowiązującym w stanie zwyczajnym oraz stanach nadzwyczajnych. Takie działanie parlamentu RP wynika z faktu iż bezpieczeństwo Polski obok jej rozwoju powinno mieć rangę najwyższą.

Władza sądownicza – powinna opracowywać akty prawne dotyczące bezpieczeństwa RP, przedstawiać je parlamentowi do uchwalenia i po ich usankcjonowaniu konsekwentnie egzekwować od wszystkich osób odpowiedzialnych za stan bezpieczeństwa RP na wszystkich poziomach administracyjnych. Opracowane prawo powinno być upowszechniane publicznie również w szkolnictwie. Każdy obywatel RP powinien być świadomy swojej odpowiedzialności za stan bezpieczeństwa RP. Uchwalone prawo karne dotyczące bezpieczeństwa państwa powinno być egzekwowane przez kierowników instytucji, komórek organizacyjnych jak również stosowne służby, straże, inspekcje itp. na wszystkich poziomach administracji RP. Takie podejście do problemu bezpieczeństwa przez naczelną władzę państwa jaką jest sądownictwo nabiera szczególnego znaczenia w czasie kiedy państwa i narody świata, w tym RP narażone są na działania terrorystów.

Prezydent RP – jako władza wykonawcza – głowa państwa odpowiedzialna za bezpieczeństwo RP z mocy konstytucji oraz z mocy ustawy o stanie wojennym państwa ponosi szczególną odpowiedzialność za bezpieczeństwo RP. Szczególnie w zakresie bezpieczeństwa zewnętrznego. Z analizy uprawnień konstytucyjnych prezydenta i RM RP w zakresie niebezpieczeństwa wyraźnie wybija się na pierwszy plan gąszcz zawłołości prawnych, które obie te władze muszą pokonać ażeby mogły wprowadzić w życie jakąś decyzję. Ten brak jasności kompetencyjnych i zawłołości prawa nie sprzyja racjonalnemu i sprawnemu podejmowania decyzji w tak ważnej sprawie jaką jest bezpieczeństwo państwa. Na przykład odpowiedzialność prezydenta – personalnie za bezpieczeństwo RP i ta sama odpowiedzialność za bezpieczeństwo RP RM – ciała kolegialnego reprezentowanego przez premiera – budzi wątpliwość. Istnieje pilna potrzeba przy nowelizacji konstytucji jednoznacznego rozstrzygnięcia tego i wielu innych budzących wątpliwość w zakresie kompetencji, poszczególnych organów państwa.

Ustawa o stanie wojennym – wyraźnie wskazuje na odpowiedzialność Prezydenta RP za bezpieczeństwo zewnętrzne Polski. Podkreśla że „w razie zewnętrznego zagrożenia państwa w tym spowodowanego działaniami terrorystycznymi, zbrojnej napaści na terytorium RP lub gdy z umowy

międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji, Prezydent RP może na wniosek RM wprowadzić stan wojenny na części albo na całym terytorium RP. Ponadto jeżeli w czasie stanu wojennego wystąpi konieczność obrony państwa to kieruje nią **Prezydent we współdziałaniu z RM**.

Wyjaśnienia w tym miejscu wymaga czy rzeczywiście domeną działania SZ powinno być zwalczanie terroryzmu a nie np. służb wywiadowczych, służb specjalnych oraz specjalnie przeszkolonych oddziałów policji i jednostek antyterrorystycznych (wnioski z wojny w Iraku, Czeczenii, Izraelsko-Palestyńskiej itp.). Uważam, że zapis dotyczący zwalczania przez wojsko terroryzmu powinien być ograniczony do jego udziału w fazie likwidacji wykrytych sił terroryzmu na zasadzie jedynie sił wsparcia a nie sił głównych służących do likwidacji tego światowego zjawiska. Do wykonania tego trudnego zadania powinny powstać nowe specjalnie wyszkolone formacje a nie doraźnie, pospiesznie przygotowane jednostki wojskowe o całkiem innym przeznaczeniu (lądowe, morskie i powietrzne).

Również doprecyzowania wymaga zapis w ustawie o stanie wojennym (rozdział 2, art. 10.1) „... Prezydent RP obroną RP kieruje we współdziałaniu z RM”. Z wyszczególnionych konkretnie przydzielonych zadań Prezydentowi i RM nie wynika kto właściwie jest głównym decydentem w zakresie bezpieczeństwa RP, w tym obronności państwa. Ustawodawca, jak sądzę, przesadził z demokracją w tak ważnej sprawie, jaką jest bezpieczeństwo ojczyzny. Za bezpieczeństwo Polski w sposób jednoznaczny powinien odpowiadać **jeden organ wykonawczy** reprezentowany personalnie przez Prezydenta RP lub Premiera. Ponieważ, jak już wcześniej podkreśliłem, RM jest ciałem kolegialnym, a premier jest tylko jego reprezentantem to jestem przekonany, że za bezpieczeństwo zewnętrzne RP przed narodem reprezentowanym przez parlament powinien odpowiadać – zresztą zgodnie z przysięgą, którą składa narodowi Prezydent RP. Ażeby jednak Prezydent RP mógł z tego konstytucyjnego zadania się wywiązać powinien posiadać stosowne pełnomocnictwa i organ stanowiący, wykonawczy oraz kontrolny.

Proponuję ażeby w czasie stanu wojennego, wyjątkowego oraz wojny organ doradczy Prezydenta RP jakim jest RBN otrzymał uprawnienia organu stanowiącego w sprawach bezpieczeństwa RP. Natomiast BBN spełniałoby zresztą tak jest obecnie rolę organu sztabowego – wykonawczo-organizacyjnego RBN. W skład RBN – w czasie stanu wojennego, wyjątkowego oraz wojny powinni wchodzić:

- przewodniczący - prezydent RP

- zastępcy:
 - ds. przygotowania RP i prowadzenia działań obronnych – Premier RP,
 - ds. organizacji i prowadzenia działań zbrojnych Naczelny Dowódca SZ,
 - ds. koordynacji realizacji zadań organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego wynikających z zadań dotyczących obrony państwa – Minister Obrony Narodowej
- Członkowie
 - marszałkowie Sejmu i Senatu,
 - minister Spraw Zagranicznych,
 - minister Finansów
 - szef Sztabu Generalnego WP,
 - szef BBN.

Przewodniczący RBN – powinien kierować pracą Rady, podejmować decyzje i inne działania na rzecz bezpieczeństwa państwa. Osoby wchodzące w skład RBN wykonują zadania określone przez radę i jej przewodniczącego wynikające z ustawy „o powszechnym obowiązku ...” oraz z tytułu zajmowanych stanowisk. RBN powinna rozpatrywać sprawy dotyczące bezpieczeństwa RP, podejmować uchwały oraz wydawać wytyczne i zalecenia w sprawach dotyczących bezpieczeństwa państwa, określać terminy i osoby odpowiedzialne za realizację ustalonych zadań oraz ocenia jakość ich wykonania. Uchwały powinny być podejmowane większością głosów. Uchwały podejmowane przez RBN dotyczące afery działania administracji państwowej powinny być kierowane do Rady Ministrów oraz ministrów z zaleceniem ich niezwłocznej realizacji. Rada Bezpieczeństwa Narodowego powinna działać na podstawie swoich konstytucyjnych wzbogaconych o zadania funkcjonowania państwa w czasie stanów nadzwyczajnych.

Powinna je realizować przy pomocy Biura Bezpieczeństwa Narodowego (BBN). Biurem powinien kierować szef BBN. Do podstawowych zadań BBN powinno należeć:

- definiowanie zagrożeń bezpieczeństwa RP oraz opracowanie propozycji przeciwstawienia się im i zmniejszenia ich skutków;
- obsługa merytoryczna i organizacyjna RBN;
- współpraca z agendami parlamentu i rządu w sprawach dotyczących bezpieczeństwa RP;

- nadzorowanie realizacji zadań wynikających z obowiązku obrony i dotyczących pozamilitarnej części systemu obronnego państwa w rozumieniu art. 20 pkt. 2 i 3 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP w szczególności w zakresie:
 - kontroli realizacji zadań,
 - organizacji szkolenia obronnego,
 - opracowania dokumentacji planistyczno-organizacyjnej dotyczącej kierowania obroną państwa na różnych szczeblach administracji państwowej,
 - planowania procesu podwyższania gotowości obronnej państwa i organizacji aparatu państwowego oraz gospodarki narodowej w tych warunkach,
 - opracowania propozycji strategii bezpieczeństwa narodowego, polityczno-strategicznej dyrektywy obronnej RP oraz innych dokumentów wykonawczych RBN po ich przyjęciu powinna przedstawić RM do uzgodnienia i przesłania do parlamentu w celu ich akceptacji.
 - opracowania propozycji ogłoszenia wyższych stanów gotowości obronnej państwa i przedstawienia ich RBN. Przyjęta propozycja powinna być zaakceptowana przez RM oraz na jej wniosek również przez parlament (gdy czas na to pozwala),
 - zbioru od wszystkich organów władzy publicznej administracji rządowej i samorządowej, przedsiębiorstw, kierowników innych jednostek organizacyjnych oraz organizacji społecznych informacji mających znaczenie dla bezpieczeństwa państwa w tym również dla obronności.

Kierowanie obronnością RP powinno powierzyć się prezydentowi RP w tym celu powinien w trybie ciągłej pracy funkcjonować podsystem kierowania obroną RP.

Prezydent RP w oparciu o RBN – która w czasie kryzysów militarnych powinna stanowić NACZELNĄ RADĘ OBRONY RP, BBN, który powinien być sztabem wojennym obrony RP i zorganizować KSKO RP. Tak zorganizowany wojenny sztab prezydenta powinien być odpowiedzialny za politykę i strategię obrony RP przed przeciwnikiem militarnym w ramach NATO lub, gdy zaistnieje taka konieczność, tylko w oparciu o własne siły zbrojne – operacyjne lądowe, morskie i powietrzne oraz jednostki OT. SKO RP powinno funkcjonować w stanie zwyczajnym i w początkowym okresie w stanach nadzwyczajnych w miejscu stałej dyslokacji

(MSD) natomiast w toku trwania wojny na zawczasu przygotowanych zapasowych SKO RP. Skład sztabu wojennego RP powinni tworzyć funkcyjni RBN, RM, specjaliści MON, MSW oraz innych resortów. Sztab wojenny RP funkcjonujący w trybie wielozmianowym powinien współpracować ze sztabami NATO oraz sztabami wojskowymi państw UE. Prezydent ze swoim sztabem przy współpracy z RM swoje zadania obrony państwa powinien realizować przy pomocy bezpośrednio jemu podporządkowanego Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych (ND SZ). Jego organem sztabowym powinien być SG WP (Sztab Obrony Narodowej). Szef Sztabu Generalnego (SzSG) powinien odpowiadać za organizację i przygotowanie do działań organu dowodzenia oraz **stanowiska dowodzenia ND SZ**.

Naczelnemu Dowódcy SZ postawione mu zadania wynikające ze strategii bezpieczeństwa narodowego i strategiczno-politycznej dyrektywy obronnej RP powinien realizować przy pomocy wojsk **operacyjnych, lądowych, morskich i powietrznych** oraz wojsk OT bazujących w każdym województwie. Wojska operacyjne powinny być zdolne do podjęcia zadań bojowych w dowolnych działaniach sojuszniczych, w tym też wspólnie z wojskami NATO na terenie RP. System dowodzenia wojskami operacyjnymi powinien być oparty o stacjonarne SD oraz ruchome SD. W przypadku działań wojennych na obszarze RP system kierowania obronnością państwa powinien ściśle współdziałać z GCR, CZK powiatów województw z komendami policji, straży granicznej, straży pożarnej i innymi służbami, strażami, inspekcjami oraz z formacjami OC. Zasady kierowania obronnością RP w ramach systemu kierowania bezpieczeństwem państwa regulują ustawy i rozporządzenia w tym ustawa o powszechnym obowiązku obrony..., ustawa o stanie wojennym oraz kompetencjach Naczelnego Dowódcy SZ i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom RP. Ważniejsze fragmenty tych ustaw zostały wcześniej cytowane.

Oddzielnego omówienia wymaga organizacja i funkcjonowanie systemu kierowania bezpieczeństwem, RP w sytuacjach kryzysowych spowodowanych siłami natury i awariami technicznymi jak również działaniem terrorystów. Problem kierowania, koordynacji oraz zarządzania bezpieczeństwem RP w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym, w tym stanie klęski żywiołowej reguluje ustawa o stanie klęski żywiołowej z dnia 18 kwietnia 2002 r. oraz rozporządzenie RM z dnia 3 grudnia 2002 r. Z rozporządzenia wynika, iż organizacja i właściwe funkcjonowanie Rządowego Centrum Koordynacji Kryzysowej RCKK oraz obsługującego go

Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej (RZKK) z upoważnienia RM odpowiada wicepremier MSW.

RZKK składa się z szefa, dwóch zastępców: **stałego** i **czasowego** oraz grup roboczych o charakterze stałym i czasowym.

Grupami roboczymi RZKK o charakterze stałym są:

- 1) międzyresortowa grupa polityki bezpieczeństwa i planowania cywilnego,
- 2) grupa bezpieczeństwa powszechnego i porządku publicznego,
- 3) grupa monitorowania, prognoz i analiz.

Grupy robocze 2 i 3 stanowią obsługę RCKK. Są to grupy składające się z komórek organizacyjnych urzędu ministra do spraw wewnętrznych właściwych w sprawach związanych z zapobieganiem skutkom klęsk żywiołowych lub ich usuwaniem.

Grupami roboczymi o charakterze czasowym są:

- 1) grupa planowania wsparcia i analiz zasobów;
- 2) grupa koordynacji działań kryzysowych,
- 3) grupa koordynacji pomocy humanitarnej,
- 4) grupa polityki informacyjnej.

Szefa RZKK wyznacza minister właściwy do spraw wewnętrznych spośród sekretarzy i podsekretarzy stanu w urzędzie obsługującym tego ministra.

Stałego zastępcę szefa RZKK wyznacza minister spraw wewnętrznych i administracji spośród podporządkowanych jemu centralnych organów administracji rządowej wykonujących zadania w dziedzinie zapobiegania klęskom żywiołowym i usuwania ich skutków. W skład grupy roboczej – międzyresortowa grupa polityki bezpieczeństwa i planowania cywilnego wchodzi osoby powołane przez ministra spraw wewnętrznych i administracji na wniosek ministra obrony narodowej oraz ministrów właściwych do spraw:

- zagranicznych,
- administracji publicznej,
- środowiska,
- kultury i ochrony dziedzictwa narodowego,
- oświaty i wychowania,
- gospodarki wodnej,
- finansów publicznych,

- skarbu państwa,
- rolnictwa,
- gospodarki,
- gospodarki morskiej,
- łączności oraz transportu

oraz spośród sekretarzy i podsekretarzy stanu w urzędach obsługujących tych ministrów.

W skład natomiast grupy roboczej – grupa bezpieczeństwa powszechnego i porządku publicznego wchodzi osoby powołane przez ministra właściwego ds. wewnętrznych na wniosek:

- szefa kancelarii prezesa RM,
- szefa WSI,
- szefa ABW,
- prezesa PA,
- Głównego Inspektora Sanitarnego,
- Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego,
- Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad,
- Głównego Dyrektora Transportu Drogowego,
- prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty,
- Głównego Lekarza Weterynarii,
- Głównego Geodetę Kraju,
- Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa

oraz osoby wyznaczone przez ministra właściwego ds. wewnętrznych spośród osób zatrudnionych w urzędzie obsługującym tego ministra w jednostkach organizacyjnych przez niego nadzorowanych w urzędach obsługujących organy podległe temu ministrowi.

W skład grupy roboczej – koordynacji pomocy humanitarnej wchodzi osoby powołane przez właściwego ministra ds. wewnętrznych spośród osób zatrudnionych lub pełniących służbę w urzędzie obsługującym ministra właściwego ds. wewnętrznych.

Czasowego zastępcę szefa RZKK oraz składy grup roboczych jemu podległych wyznacza minister właściwy spośród osób zatrudnionych w urzędzie

obsługującym tego ministra, w jednostkach organizacyjnych przez niego nadzorowanych oraz urzędach obsługujących organy podległe temu ministrowi.

RZKK działa na podstawie planów zatrudnienia zatwierdzonych przez ministra właściwego ds. wewnętrznych. Pracą RZKK kieruje szef oraz jego zastępcy. Do ich zadań należy:

- przygotowanie rocznego planu pracy zespołu,
- opracowanie regulaminu prac zespołu w sytuacjach klęski żywiołowej,
- ustalanie przedmiotu i terminu posiedzeń,
- inicjowanie i organizowanie prac zespołu.

W przypadkach wymagających natychmiastowej analizy i oceny zagrożeń oraz koordynacji działań ratowniczych szef RCKK może zarządzić posiedzenie zespołu w trybie natychmiastowym, obsługę kancelaryjną RCKK zapewnia minister spraw wewnętrznych.

Grupy robocze o charakterze stałym pracują zgodnie z rozkładem czasu pracy obowiązującym w urzędzie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. W czasie stanu klęski żywiołowej zespoły pracują w składzie grup roboczych o charakterze stałym i czasowym w trybie ciągłym z zapewnieniem zmianowej pracy osób wchodzących w ich skład. Dokumentami działań RZKK są:

- roczny plan pracy,
- plany reagowania kryzysowego,
- plany ćwiczeń,
- protokoły posiedzeń zespołu,
- raporty bieżące i okresowe,
- raporty odbudowy.

Plan koordynacji kryzysowej powinien zawierać przedsięwzięcia na wypadek zagrożeń w szczególności:

- zadania w zakresie monitorowania zagrożeń,
- bilans sił i środków niezbędnych do działań w różnych sytuacjach i usuwaniu skutków zagrożeń,
- procedury uruchamiania działań przewidzianych w planie koordynacji działań, w tym sposoby ograniczania strat i usuwania skutków zagrożeń.

Plan koordynacji działań w różnych sytuacjach kryzysowych powinien być zatwierdzony przez ministra spraw wewnętrznych.

Ważnym dokumentem na RCKK prowadzonym przez RZKK jest karta koordynacji zdarzeń. Zawierać ona powinna chronologiczny opis koordynowanych działań oraz decyzji podejmowanych w celu likwidacji zagrożeń, pomocy poszkodowanym, ograniczeniu strat a w szczególności informacji o:

- kolejności koordynowania wysiłku SB RP,
- podmiotach uczestniczących w działaniach antykryzysowych,
- podejmowanych decyzjach w procesie koordynacji działań,
- liczbie poszkodowanych w czasie prowadzonych operacji,
- sposobie udzielania pomocy prowadzącym operacje antykryzysowe,

Innym ważnym dokumentem, który powinien być prowadzony na RZKK jest raport o stanie odbudowy. Powinien on zawierać opis i analizę skutków zaistniałych zdarzeń oraz propozycje działań mających na celu odbudowę stanu przedkryzysowego, w szczególności:

- szczegółowy wykaz strat w infrastrukturze RP mającej strategiczne znaczenie w prowadzeniu operacji,
- ramowy harmonogram odtworzenia stanu przedkryzysowego,
- wstępny bilans potrzeb finansowych w zakresie odbudowy.

RZKK oraz pracujący na nim RZKK powinien być przygotowany do realizacji koordynacji działań w fazie: **zapobiegania, przygotowania, reagowania, odbudowy.**

W fazie koordynacji zapobiegania RZKK powinien podejmować działania, które redukuje lub eliminuje prawdopodobieństwo występowania zagrożenia albo w znacznym stopniu ograniczają jego skutki.

W fazie koordynacji przygotowania RZKK powinien podejmować działania planistyczne dotyczące polityki i strategii reagowania na wystąpienia różnych zagrożeń a także działania mające na celu powiększenie zasobów sił i środków niezbędnych do efektywnego reagowania na niższych szczeblach.

W fazie koordynacji reagowania RZKK powinien podejmować działania polegające na organizacji pomocy poszkodowanym w siły i środki oraz

w zahamowaniu rozwoju występujących zagrożeń oraz ograniczaniu strat i zniszczeń i innych dolegliwości społecznych.

W fazie koordynacji odbudowy RZKK powinien podjąć działania mające na celu przywrócenie zdolności reagowania, odbudowę zasobów ratowniczych oraz odtworzenie kluczowej dla funkcjonowania państwa infrastruktury telekomunikacyjnej, energetycznej, paliwowej, transportowej oraz instytucji administracji resortowych i terenowych.

W celu utrzymania SKB RP we właściwej kondycji organizacyjno-funkcjonalnej minister właściwy ds. wewnętrznych powinien organizować w ciągu roku ogólnokrajowe gry (ćwiczenia) zespołów kryzysowych określając cel główny zadania oraz ich przebieg. Ażeby RZKK mógł spełniać powyższe zadania we właściwy sposób RCKK powinno spełniać odpowiednie warunki i standardy techniczne. Wyposażenie RCKK powinno umożliwiać efektywne wypełnianie zadań RZKK z zachowaniem ciągłości jego działania, wymiany informacji podczas pracy oraz możliwości pracy w przypadku braku zasilania zewnętrznego, wystąpienia awarii lub uszkodzenia systemów łączności. RZKK powinien funkcjonować na RCKK w stosownych pomieszczeniach. Pomieszczenia i ich wyposażenie powinny zapewniać bezpieczne i higieniczne warunki pracy dyspozytorów w zakresie oświetlenia, wymiany powietrza, zabezpieczenia przed wilgocią, niekorzystnymi warunkami cieplnymi, nasłonecznieniem przed drganiem, hałasem itp.

Stanowisko dyspozytorskie, stanowiska pomocnicze, stanowisko pracy właściwego ministra powinny być wyposażone w:

- 1) urządzenia łączności przewodowej i bezprzewodowej z podmiotami SB RP zapewniające ich alarmowanie, dysponowanie i współdziałanie a także zapewniające przekazywanie informacji kierującym działaniami w celu efektywnego przeciwdziałania zagrożeniom w tym np.. skutkom klęski żywiołowej lub innym,
- 2) system teleinformatyczny kompatybilny z systemami funkcjonującymi w każdym z zespołów SB RP,
- 3) specjalistyczne oprzyrządowanie i oprogramowanie systemu, zapewniające możliwości multimedialnej prezentacji danych,

- 4) mapy operacyjne standardowe i cyfrowe oraz specjalistyczne oprogramowanie prognostyczno-planistyczne, a także dokumentację i stosowne do potrzeb RCKK i RZKK procedury,
- 5) awaryjne plany ewakuacji oraz funkcjonowania w miejscach zastępczych,
- 6) system uruchamiania, ostrzegania, alarmowania zespołów reagowania SB RP,
- 7) system rejestracji treści rozmów radiowych i telefonicznych oraz ich archiwizacji;
- 8) awaryjne zasilanie urządzeń końcowych.

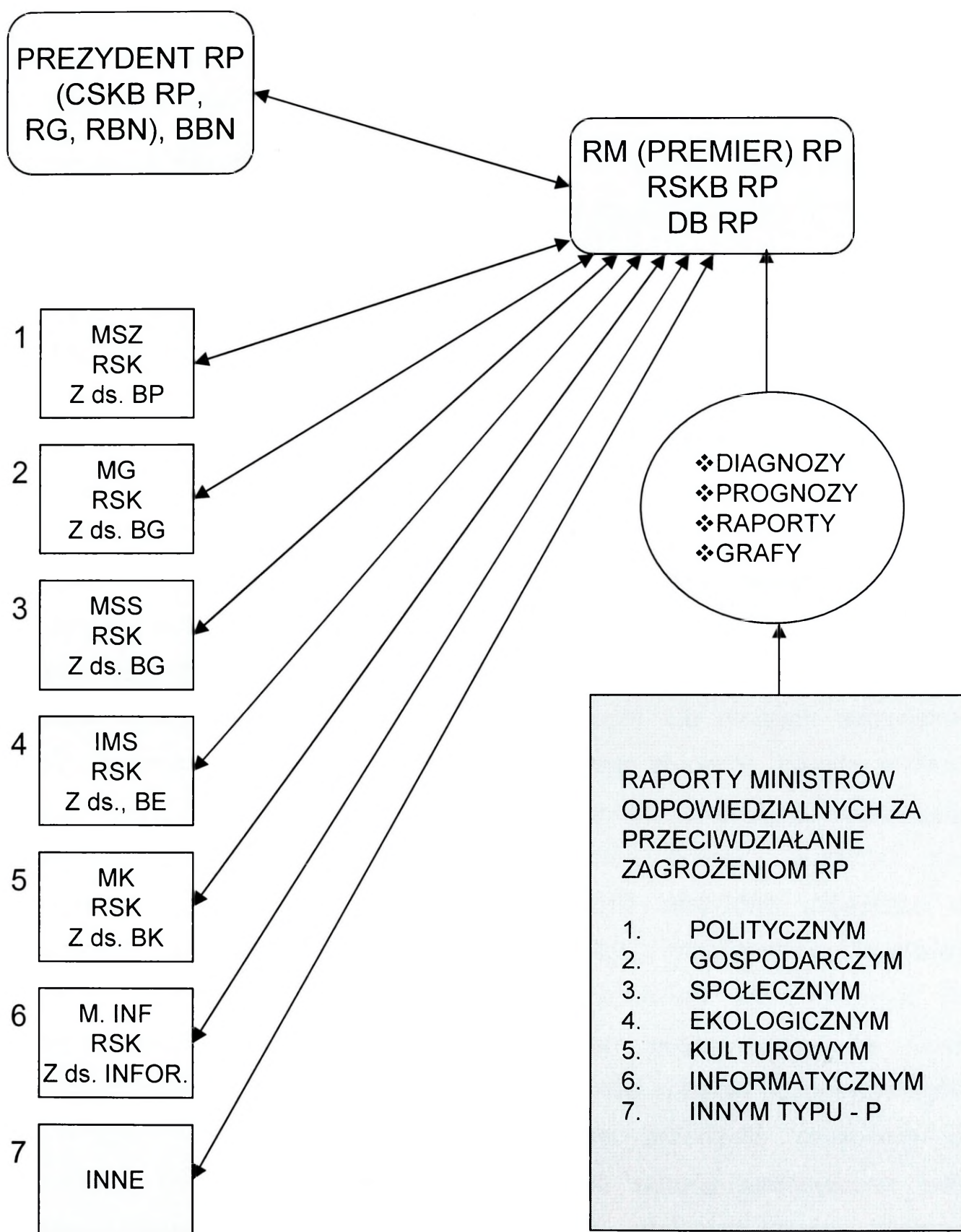
W celu zwiększenia niezawodności kierowania bezpieczeństwem RP oprócz stacjonarnego głównego RCKK i zapasowego RCKK SB RP powinien dysponować ruchomym RCKK. Standard ich nie powinien odbiegać od wyposażenia głównych i zapasowych RCKK.

Zadania inwestycyjne niezbędne do utworzenia i funkcjonowania SKB RP powinny być finansowane ze środków przeznaczonych w budżecie państwa na inwestycje państwowych jednostek budżetowych.

Tak zorganizowany przez ministra spraw wewnętrznych system kierowania bezpieczeństwem RP powinien być spójny z systemem dowodzenia SZ zorganizowanym przez ministra Obrony Narodowej. Te dwa podsystemy kierowania SB RP (MON i MSW) powinny bezpośrednio podlegać prezydentowi RP i stanowić łącznie z KSKB RP system centralnych stanowisk kierowania bezpieczeństwem państwa w stanie zwyczajnym w stanach nadzwyczajnych w tym klęski żywiołowej, wyjątkowym oraz wojny. Są to podsystemy kierowania przeciwdziałaniem przeciwko zagrożeniom TYPU-D.

Obok podsystemu kierowania obronnością RP, kierowania (koordynacji) zarządzania bezpieczeństwem RP w sytuacjach kryzysowych, oddzielnego omówienia wymaga podsystem kierowania odpowiednio bezpieczeństwem politycznym, gospodarczym itp. Są to podsystemy SKB RP, które powinny spinać pod względem organizacyjnym, funkcjonalnym w spójną merytorycznie całość wszystkie systemy wykonawcze przeznaczone do przeciwdziałania różnym rodzajom zagrożeń RP-TYPU-P. A więc przeciwko zagrożeniom (schemat 14):

SYSTEM KIEROWANIA PODSYSTEMAMI PRZECIWDZIAŁANIA ZAGROŻENIOM TYPU-P

- politycznym,
- gospodarczym,
- społecznym,
- ekologicznym,
- kulturowym,
- informacyjnym,
- innym tego typu.

Powinny one być zbudowane w oparciu o resorty (działu administracji). Właściwi ministrowie jako szefowie odpowiedzialni za organizację i funkcjonowanie tych systemów powinni utworzyć w swoich ministerstwach zespoły specjalistów, którzy w oparciu o sukcesywnie zbieraną informację (dane) na bieżąco oceniliby stan zagrożenia RP w obszarach właściwych dla poszczególnych resortów (ministerstw), np. minister spraw zagranicznych RP powinien powołać etatowy zespół ds. bezpieczeństwa politycznego RP, minister gospodarki RP, zespół ds. bezpieczeństwa gospodarczego RP, minister ds. społecznych, zespół ds. bezpieczeństwa społecznego RP itp. zespoły ds. odpowiedniego rodzaju bezpieczeństwa, szefami których powinni być specjaliści analitycy na bieżąco prowadzący analizy, oceny (diagnozy) oraz prognozy dotyczące stanu bezpieczeństwa RP w odniesieniu do różnych rodzajów zagrożeń ze zbioru TYPU-P. Utworzone w stosownych resortach (ministerstwach) lub działach administracji rządowej zespoły powinny sporządzać **miesięczne zbiorcze** raporty o stanie bezpieczeństwa RP w odniesieniu do stosownego zagrożenia oraz **grafy bezpieczeństwa** i zagrożenia RP. Zbiorcze raporty powinny uogólniać stany bezpieczeństwa opracowane przez różne komórki resortowe zajmujące się \częstkowymi zagrożeniami np. w przypadku ministerstwa gospodarki bezpieczeństwem energetycznym RP, bezpieczeństwem ekonomicznym RP, bezpieczeństwem żywnościowym, bezpieczeństwem przemysłowym itp. Ocena przez poszczególnych ekspertów w skali 1-10 punktów pozwala oszacować ogólny (łączy) stan bezpieczeństwa RP w przyjętym przedziale czasowym np. miesięcznym, kwartalnym, rocznym itp. Zbiorcze raporty sporządzone przez resortowe zespoły ds. bezpieczeństwa powinny w ustalonym terminie przysyłać raporty o stanie bezpieczeństwa w swoich obszarach działania na Rządowe Stanowisko Kierowania bezpieczeństwem RP (RSKB RP). Funkcjonujący tam

Rządowy Zespół Bezpieczeństwa RP (RZB RP) opracowałby zbiorcze analizy, systemy diagnozy oraz prognozy stanu bezpieczeństwa RP oraz jego zagrożeń TYPU-P. Z wynikami pracy RZB RP powinna być zapoznawana RM, która po ocenie stanu powinna opracować wnioski i postulaty dotyczące przedsięwzięć i wyniki swoich dociekań przesyłać na KSKB RP gdzie otrzymane wyniki diagnoz i prognoz powinny być zestawione z ocenami stanu bezpieczeństwa RP w odniesieniu do zagrożeń TYPU-D. Uogólnione diagnozy i prognozy dotyczące wszystkich rodzajów bezpieczeństwa RP oraz ich zagrożeń powinny być przedstawiane systematycznie na RBN przez szefa BBN. Wnioski z posiedzeń rady powinny być w trybie pilnym systematycznie przedstawiane stosownym komisjom w parlamencie a w szczególnych przypadkach bezpośrednio na posiedzeniach sejmu i senatu.

Zapewnienie bezpieczeństwa RP od zagrożeń TYPU-P jest nadzwyczajnie ważnym zadaniem dla rządu RP. bezpośrednio odpowiedzialnym za stan bezpieczeństwa Polski w odniesieniu do zagrożeń TYPU-P – Premier RP powinien sukcesywnie składać stosowne raporty Prezydentowi, który przed władzami naczelnymi RP osobiście odpowiadać powinien za bezpieczeństwo państwa w odniesieniu do zagrożeń TYPU-D i TYPU-P. Tak utworzony z trzech pionowych, hierarchicznych podsystemów bezpieczeństwa SKB RP obejmuje swoim zasięgiem organizacyjnie, funkcjonalnie prawie wszystkie obszary (podmioty) bezpieczeństwa państwa czyniąc je odpornymi (przynajmniej częściowo) na większość zagrożeń.

Podział odpowiedzialności pomiędzy stosowne władze państwa odpowiedzialności za organizację i efektywność funkcjonowania poszczególnych podsystemów bezpieczeństwa czyni SKB RP w całości bardziej klarownym, zdolnym do funkcjonowania w trybie ciągłej pracy (wielozmianowej pracy) i właściwego kierowania systemami wykonawczymi, które będą opisane w następujących rozdziałach.

ROZDZIAŁ V

PODSYSTEMY WYKONAWCZE SYSTEMU KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM RP W PRZECIWDZIAŁANIU ZAGROŻENIOM TYPU-P

5.1. Podsystem bezpieczeństwa politycznego RP

Podsystem bezpieczeństwa politycznego RP przeznaczony jest do zapobiegania i przeciwstawiania się możliwie wszystkim zagrożeniom politycznym ze strony innych państw oraz grup państw zorganizowanych w układach, głównie politycznych. Powinien on mieć swoją strukturę organizacyjno – funkcjonalną oraz kadry ją obsługującą w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym, w tym również w sytuacjach kryzysowych.

Strukturę organizacyjno – funkcjonalną SBP RP powinny tworzyć następujące elementy – odpowiedzialne w SB RP za bezpieczeństwo polityczne państwa polskiego:

- Parlament jako naczelna władza państwa – odpowiedzialna za właściwe ustawodawstwo dotyczące bezpieczeństwa politycznego RP;
- Sądy jako naczelna władza państwa – odpowiedzialna za przestrzeganie prawa RP, w tym również prawa dotyczącego bezpieczeństwa politycznego państwa;
- Prezydent, Rada Ministrów z Premierem – powinny odpowiadać przed władzą ustawodawczą (parlamentem RP) – za realizację zadań dotyczących bezpieczeństwa politycznego państwa, wynikające z Konstytucji RP, doktryny, polityki i strategii bezpieczeństwa RP, zadań sprecyzowanych w ustawie o działach administracji rządowej oraz w innych dokumentach formalno-prawnych dotyczących bezpieczeństwa politycznego obowiązujących w państwie.

Podsystem BP RP jako dobro narodowe powinien w trybie całodobowym funkcjonować w SB RP. Być zawsze gotowym do podejmowania zadań politycznych dotyczących bezpieczeństwa politycznego państwa. Zadania polityczne w obszarze bezpieczeństwa powinni podejmować poślowie, Prezydent, Rada Ministrów oraz przede wszystkim w trybie ciągłej pracy minister spraw zagranicznych. Jego domenę działania oprócz innych istotnych problemów dotyczących polityki zagranicznej RP

powinno stanowić bezpieczeństwo polityczne państwa. W strukturze organizacyjnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych powinna funkcjonować komórka na bieżąco analizująca bezpieczeństwo polityczne RP. Czynić to powinna wykorzystując do zbioru informacji ambasady innych państw w Polsce oraz ambasady polskie w innych państwach, które powinny pilnie analizować, diagnozować oraz prognozować zjawiska, procesy w bliższym i dalszym otoczeniu RP, które mogłyby wpłynąć negatywnie na stan bezpieczeństwa politycznego państwa. Minister spraw zagranicznych na bazie tych danych oraz danych ze służb specjalnych na bieżąco powinien prowadzić graf (mapę) zagrożeń bezpieczeństwa politycznego RP oraz prognozę możliwych skutków. W sytuacjach przed kryzysowych, a nie dopiero po zaistnieniu zagrażającego RP zdarzenia politycznego informować stosowne władze o niebezpieczeństwie politycznym państwa.

Minister SZ RP powinien dysponować zespołem – komórka analizy i prognozy zagrożeń bezpieczeństwa politycznego RP na stałe funkcjonująca w strukturze MSZ, która w połączeniu organizacyjno-funkcjonalnym z centralnymi organami władzy publicznej powinna nie tylko informować rząd o możliwym zagrożeniu politycznym RP, ale również wypracować propozycje dotyczące działań prewencyjnych oraz usuwania skutków zagrożeń bezpieczeństwa politycznego RP w terenie.

W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej art. 32.1 dział sprawy zagraniczne obejmuje następujące sprawy:

- Stosunków RP z innymi państwami, organizacjami międzynarodowymi;
- Reprezentowanie i ochrona interesów RP i jej obywateli oraz polskich osób prawnych za granicą;
- Współpraca z Polakami zamieszkałymi za granicą, w tym wspieranie polskich instytucji kulturalnych i oświatowych za granicą;
- Promocja RP i języka polskiego za granicą, w tym działalności gospodarczej, naukowej, kulturalnej i sportowej;

Jak sądzę w dziale sprawy zagraniczne powinien się również znaleźć oddzielny zapis dotyczący właśnie bezpieczeństwa politycznego RP – sprawy bezpieczeństwa politycznego RP.

Odpowiedzialnym za realizację powyższych spraw w świetle powyższej ustawy jest minister spraw zagranicznych. Do jego zadań szczegółowych w świetle tej ustawy należy, cytując:

- Minister właściwy do spraw zagranicznych koordynuje z zastrzeżeniem zadań i kompetencji Komitetu Integracji Europejskiej określonych w przepisach odrębnych, działalność innych organów i instytucji państwowych w dziedzinie stosunków z zagranicą;
- Minister właściwy do spraw zagranicznych ustala organizację i kieruje działalnością przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych.

Uważam, że do głównych zadań ministra spraw zagranicznych powinno należeć również kreowanie polityki i strategii zagranicznej RP i bieżące przedstawianie Radzie Ministrów wniosków dotyczących jej realizacji, w tym również polityki i strategii bezpieczeństwa politycznego RP.

Bezpieczeństwo polityczne RP nie jest problemem nowym. W dziejach Polski nie raz mieliśmy do czynienia z błędną, często nie odpowiedzialną polityką rządu i jego przedstawicieli. Również obecnie polityka zagraniczna uprawiana przez wszystkie ośrodki władzy, bez jej koordynacji przez jeden ośrodek niesie zagrożenie bezpieczeństwa Polski. Uprawianie właściwej polityki przez rząd RP, w tym polityki w domenie bezpieczeństwa politycznego, jest problemem samym w sobie, wymagającym specjalnych predyspozycji, w tym głębokiej wiedzy z prawa międzynarodowego, stosunków międzynarodowych, z dyplomacji, z komunikowania społecznego oraz umiejętności biegłego posługiwania się językami. Szczególne predyspozycje powinni mieć również politycy zajmujący się bezpieczeństwem politycznym państwa. Niezbędna jest tu wiedza dotycząca rodzajów zagrożeń bezpieczeństwa politycznego państwa, umiejętność ich ilościowego i jakościowego oceniania i przeciwstawiania określonym wielkościom potencjałów zagrożeń politycznych i potencjałów systemu bezpieczeństwa politycznego RP.

XXI wiek będzie się charakteryzował intensywną polityką państw w różnych obszarach. Głównie dotyczyć będzie poszukiwania stref wpływów na kurczące się surowce, malejące zasoby energetyczne i żywnościowe. Uprawianiu w tej sytuacji polityki bezpieczeństwa towarzyszyć będą zagrożenia wynikające z potrzeb terytorialnych narodów, nie załatwione jak na razie problemy konkurujących ze sobą religii, problemy wynikające z nierównomiernego rozwoju cywilizacyjnego państw i narodów oraz upowszechniający się w świecie terrorizm. Uprawianie w tych warunkach politycznego bezpieczeństwa RP staje się obiektywną koniecznością i działem wiedzy na poziomie co najmniej specjalności naukowej. Wiedza ta

powinna stanowić przedmiot powszechnego nauczania na wszystkich uczelniach uczących problemów bezpieczeństwa, w tym szczególnie w AON.

Polityka i strategia bezpieczeństwa RP powinna kłaść nacisk na potrzebę zacieśniania współpracy międzynarodowej, wzmacniania roli prawa międzynarodowego i instytucji wielostronnych. SBP powinien dostosowywać swoje metody działania do nowych zagrożeń politycznych. Szczególne znaczenie powinna mieć adaptacja Sojuszu Północnoatlantyckiego do wypełnienia zadań niezbędnych do stabilizacji politycznej RP. Należy mieć przy tym na uwadze, że sprawność instytucji międzynarodowych i ich zdolność do podejmowania nowych wyzwań wpływać będzie korzystnie na bezpieczeństwo RP. Polska powinna w XXI wieku kontynuować politykę aktywnego zaangażowania w sprawy utrzymania międzynarodowego bezpieczeństwa, zarówno w skali regionalnej jak i globalnej.

Skuteczność naszej polityki i strategii w obszarze bezpieczeństwa politycznego zależeć będzie od harmonijnego współdziałania wszystkich instytucji państwowych, organów władzy i administracji państwowej zgodnie z uprawnieniami i zadaniami wynikającymi z Konstytucji RP.

Celem poprawnego funkcjonowania SBP RP powinno być w XXI wieku kształtowanie korzystnego środowiska międzynarodowego w tym środowiska bezpieczeństwa Polski. Do jej najważniejszych zadań w tym zakresie należeć powinno: dbanie o sprawność mechanizmów sojuszniczych, skuteczność instytucji międzynarodowych prawa międzynarodowego, przyjazne stosunki z partnerami, w tym z państwami sąsiednimi, wspieranie procesów transformacji w Europie Wschodniej i Południowej, udział w umacnianiu mechanizmów kontrolnych w dziedzinie nie rozprzestrzeniania się broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia, gotowość do uczestnictwa w akcjach zapobiegania konfliktom zbrojnym, zaangażowanie w międzynarodowe wysiłki na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz udział na rzecz promocji demokracji i poszanowania praw człowieka.

Tak sformułowane problemy polityki i strategii bezpieczeństwa RP mogą być skutecznie realizowane jedynie przez proponowany SBP RP.

Jego budowa i poprawne funkcjonowanie w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym decydować będą o skuteczności realizacji zadań wynikających z polityki bezpieczeństwa RP. Idea systemu bezpieczeństwa politycznego RP przedstawiona została na schemacie 9.

5.2. Podsystem bezpieczeństwa gospodarczego RP

Podsystem bezpieczeństwa gospodarczego RP przeznaczony jest do zapobiegania i przeciwdziałania oraz usuwania skutków możliwie wszystkich zagrożeń gospodarczych państwa. W dobie postępującej obiektywnie globalizacji we wszystkich dziedzinach działalności ludzi Ziemi, charakteryzującej się dużym stopniem wzajemnych powiązań ekonomicznych, gospodarka w coraz większym stopniu wpływa na kwestie związane z bezpieczeństwem ekonomicznym państwa. Oddziaływanie potencjalnych przeciwników RP na jej gospodarkę stanowi więc pośrednio atak na państwo. Wynika z tej przyczyny konieczność budowy Systemu Bezpieczeństwa Gospodarczego RP. Powinien on chronić potencjał gospodarczy państwa, jego stabilność makroekonomiczną i finansową oraz zdolność przemysłu obronnego do bieżącego rozwoju. Stabilność i przewidywalność zachowań państw ze środowiska gospodarczego RP w tym szczególnie sąsiadujących z Polską jest czynnikiem bezpośrednio wpływającym na bezpieczeństwo gospodarcze państwa. W związku z powyższym SBG RP powinien wspierać w miarę swoich możliwości, procesy transformacji gospodarczej w regionie oraz przemiany demokratyczne w świecie. Dążyć też do utrzymania stabilności i przejrzystości w międzynarodowych stosunkach gospodarczych, w tym szczególnie w odniesieniu do państw sąsiednich i wybranych państw, z którymi kontakty gospodarcze należą do tradycyjnych.

Ważnym elementem SBG RP jest zapewnienie państwu bezpieczeństwa energetycznego. Wymaga to dywersyfikacji i ochrony źródeł oraz kanałów zaopatrzenia kraju w najróżniejsze importowane nośniki energii, jak ropa naftowa i gaz ziemny. SBG RP powinien zapewnić gwarantowane wieloletnie dostawy surowców energetycznych dla kraju, jak również poszukiwanie ich zarówno w państwach sojusznicych, w kraju oraz równolegle u innych partnerów. System powinien również podjąć działania mające na celu stworzenie zdolności do magazynowania paliw płynnych, gazu ziemnego na poziomie określonym normami obowiązującymi w UE. Do zakresu działania SBG RP powinny również należeć sprawy współpracy gospodarczej z zagranicą w zakresie certyfikacji, przemysłu, działalności gospodarczej oraz współpracy z organizacjami samorządowymi. Powinny w szczególności dotyczyć:

- funkcjonowania krajowych systemów energetycznych, z uwzględnieniem zasad racjonalnej gospodarki i potrzeb bezpieczeństwa energetycznego kraju;

- działalności związanej z wykorzystaniem energii atomowej na potrzeby społeczno – gospodarcze kraju;
- kontroli obrotu z zagranicą towarami i technologiami w związku z porozumieniami i zobowiązaniami międzynarodowymi;
- utrzymanie taryf celnych, kontyngentów oraz wprowadzenia zakazów przewozu i wywozu towarów i technologii.

Za organizację oraz funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa gospodarczego RP powinien odpowiadać **minister gospodarki**. Jako wicepremier powinien być głównym kreatorem polityki i strategii gospodarki RP. Odpowiadać za jej realizację, koordynować w ścisłej współpracy z ministrami finansów, gospodarki wodnej, gospodarki morskiej oraz innymi właściwymi ministrami mającej związek z gospodarką całokształt polityki i strategii bezpieczeństwa gospodarczego RP.

Demokratyczna stabilność i bezpieczeństwo RP muszą mieć solidne podstawy gospodarcze. Budżet i finanse publiczne muszą zapewnić niezbędny poziom i stabilność nakładów na wydatki związane z bezpieczeństwem gospodarczym RP. Działania SBG RP powinny zmierzać do zapewnienia korzystnego stanu finansów publicznych, w tym zwłaszcza do utrzymywania zrównoważonego budżetu oraz zadłużenia krajowego i zagranicznego Skarbu Państwa na poziomie nie przekraczającym norm bezpieczeństwa, a także do zapewnienia racjonalnych i stabilnych nakładów na dziedziny związane z obronnością państwa. Powinien także sprzyjać warunkom zapewniającym bezpieczeństwo i stabilność obrotów płatniczych z zagranicą, dotyczących w szczególności osiągnięcia i utrzymania stałej równowagi bilansu płatniczego, zaangażowania stałego napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich do Polski oraz dysponowania rezerwami dewizowymi.

Właściwie funkcjonujący SBG RP powinien zapewnić realizację zadań w zakresie: finansowych aspektów bezpieczeństwa RP, trwałego wzrostu gospodarczego, dostosowania przepisów prawa gospodarczego RP do systemu prawnego UE, zapewnienia dyscypliny finansów publicznych, efektywnego wykorzystywania środków publicznych, odpowiedniej regulacji obrotów płatniczych z zagranicą, ujawnianie funduszy pochodzących ze źródeł przestępczych.

SBG RP powinien umożliwić także właściwe wykorzystanie członkostwa RP w międzynarodowych instytucjach finansowych i gospodarczych, prowadzenie prac analitycznych zapewniających monitoring zjawisk mających wpływ na budżet

państwa i stan finansów publicznych oraz wczesne ostrzeżenie przed gospodarczymi zjawiskami kryzysowymi. Zapewnić również stosowanie szerokiej praktyki i profilaktyki bezpieczeństwa gospodarczego poprzez ciągłe doskonalenie przepisów prawa nie tylko w zakresie dyscypliny finansów publicznych, ale także w zakresie zapobiegania popełnianiu przestępstw finansowo-skarbowych.

Do istotnych zadań SBG RP powinno należeć również doskonalenie prawnego i organizacyjnego systemu przeciwdziałania wprowadzaniu do legalnego obrotu środków finansowych pochodzących z działalności przestępczej, a także przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu. Istotnymi elementami gospodarczej sfery państwa są również obrót towarami i usługami o znaczeniu strategicznym, kierunek rozwoju przemysłu obronnego oraz bezpieczeństwa energetycznego, a także zapewnienie bezpieczeństwa technologicznego.

SBG RP powinien rozwijać wewnętrzny system kontroli eksportu towarów, technologii i usług o znaczeniu strategicznym. Sprawność i skuteczność tego systemu wymaga ścisłego współdziałania wszystkich właściwych urzędów, agencji i służb państwowych oraz współpracy i wymiany informacji pomiędzy zainteresowanymi przedsiębiorstwami a administracją rządową. Niezbędne jest przy tym przestrzeganie standardów i wymogów stawianych w tym zakresie przez UE. Szczególne miejsce w SBG RP powinien zajmować przemysł obronny stanowiący jeden z podstawowych obok SZ RP czynników zapewniających niezawisłość państwa oraz niezbędną przesłankę realizacji jego strategii bezpieczeństwa w ogóle.

SBG RP powinien być zatem odporny na następujące zagrożenia ekonomiczno-gospodarcze wynikające z następujących źródeł:

- pogłębianie się dysproporcji w rozwoju ekonomicznym państw, regionów w świecie;
- bezwzględne dążenie ludzi, organizacji, państw do maksymalizacji zysków;
- wyrównywanie niedostatków rozwoju ekonomicznego przez nakręcanie koniunktury w przemysłach zbrojeniowych;
- eskalacja sprzeczności między ponadnarodowymi instytucjami ekonomicznymi a polityką narodową niektórych państw;
- opracowanie najnowocześniejszych technologii przez jedynie wąską grupę państw;

- egoizm ekonomiczny najbardziej rozwiniętych państw świata w stosunku do najbiedniejszych;
- stawianie kryteriów ekonomicznych nad humanitarnymi przy rozwiązywaniu problemów społecznych;
- pojawianie się obszarów niezadowolenia społecznego na tle upadających gospodarczo państw;
- możliwość występowania stref głodu i epidemii w państwach słabo gospodarczo rozwiniętych;
- handel bronią jako sposób na wzrost gospodarczy;
- stosowanie broni ekonomicznej do osiągnięcia celów gospodarczych;
- działanie mające na celu wywołanie negatywnych skutków w gospodarkach wybranych państw.

SBG RP powinien funkcjonować w trybie ciągłym. Struktura organizacyjno-funkcjonalna powinna obejmować władze naczelne państwa, centralne urzędy administracji publicznej mającej związek z gospodarką RP oraz terenowe organy władzy samorządowej. Ministerstwo Gospodarki powinno dysponować systemem ściśle współpracującym, szczególnie z instytucjami państwa mającymi bezpośredni związek z gospodarką, w tym przede wszystkim:

- Ministerstwem Finansów;
- Ministerstwem ds. Gospodarki Morskiej;
- Ministerstwem ds. Gospodarki Wodnej;
- Ministerstwem Rolnictwa;
- Ministerstwem ds. Inwestycyjnych;
- Ministerstwem ds. Zagranicznych.

Integrującym merytorycznie wszystkie elementy gospodarcze w RP powinno być Rządowe Centrum Studiów Strategicznych (RZCSS). Powinno ono być połączone z systemem łączności multimedialnej z wszystkimi komórkami w Ministerstwach mającymi wpływ na efektywność gospodarki RP. Na podstawie sukcesywnie napływających informacji o stanie gospodarki w różnych obszarach RzCSS powinno analizować sytuację gospodarczą w kraju, diagnozować jej stan oraz prognozować kierunki zmian. Na tej podstawie przedstawiać RM tygodniowy raport o stanie bezpieczeństwa gospodarczego RP i jego zagrożenia w najbliższej (miesięcznej) i dalszej (półrocznej) perspektywie.

W strukturze organizacyjnej RCSS powinna na stałe funkcjonować Centrum Koordynacji Bezpieczeństwa Gospodarczego RP (CKBG RP) a w nim stałe i zmienne podzespoły tworzące łącznie Zespół Reagowania Kryzysowego na zagrożenia gospodarcze RP (ZRKnaZG RP).

Stały zespół pełniący całodobową służbę dyżurną na CKBG RP na bieżąco zbierałby meldunki o stanie gospodarczym i prowadziłby stosowną dokumentację. Zebrane dane z różnych ośrodków gospodarczych RP stanowić powinny bazę informacyjną dalszych prac diagnostycznych, prognostycznych oraz planistycznych w RzCSS. Tak zorganizowany na potrzeby gospodarki RP SBG pozwoliłby również na bieżąco określać potencjał bezpieczeństwa gospodarczego RP oraz potencjał jego zagrożenia. Bieżące studiowanie stanu bezpieczeństwa gospodarczego przez SBG RP w tym głównie w RzCSS znacznie ochroniłby Polskę przed zagrożeniami gospodarczymi (ekonomicznymi) ze strony gospodarek innych państw z najbliższego i dalszego otoczenia. Utrzymując taki system w ciągłej gotowości do działania w sposób znaczący przyczyniłby się do zapewnienia RP ogólnego bezpieczeństwa.

Idea systemu bezpieczeństwa gospodarczego RP przedstawiona została na schemacie 10.

5.3. Podsystem bezpieczeństwa społecznego RP

Przeznaczony powinien być do organizacji i planowania działalności państwa i występujących w jego imieniu organizacji administracji publicznej zapewniającej jak najlepsze warunki rozwoju obywateli społeczeństwa polskiego. W szczególności do zapewnienia wzrostu stopy życiowej i jej korzystnej przemiany strukturalnej w kierunku właściwych warunków pracy i wypoczynku. SBS RP powinien łagodzić skutki przemian ekonomicznych, technicznych i organizacyjnych wyrażających się w kurczeniu miejsc pracy, niskim poziomie płac prymitywnymi warunkami bytowania większości społeczeństwa, dużym jego rozwarstwieniem społecznym grożącym w rezultacie konfliktami społecznymi.

System powinien zapewniać rządowi realizowanie racjonalnej polityki socjalnej, prowadzenie działalności polegającej na podejmowaniu umiarkowanych reform ekonomiczno-społecznych mających na celu łagodzenie konfliktów i antagonizmów na linii rząd, pracodawcy oraz pracownicy. W funkcjonowaniu

system powinien wykorzystywać doświadczenia innych państw w przewyżnianiu trudności społeczno-ekonomicznych, jak również posługiwać się naukowymi metodami rozwiązywania powstałych trudności w polityce społecznej RP. Czasowo występujące słabości funkcjonowania aktualnego SBS RP należy eliminować w poprawnie funkcjonującym systemie w przyszłości bez naruszania zasad ustroju demokratycznego RP oraz podstaw polityki ekonomicznej i socjalnej państwa. Prognozowany system powinien zapewnić systematyczne podnoszenie poziomu życia obywateli państwa poprzez inne dziedziny działalności państwa zwłaszcza **politykę ekonomiczną**, która stwarza materialne podstawy wzrostu poziomu życia i coraz pełniejszego zaspokajania potrzeb indywidualnych i społecznych. **Polityka socjalna** realizowana w SBS RP powinna natomiast umieć właściwie wykorzystać osiągnięcia polityki ekonomicznej.

To wzajemne uzupełnianie się sfery gospodarczej i społecznej stanowić powinno istotę funkcjonowania SBS RP. Powinno to znaleźć odzwierciedlenie w szczegółowych politykach i strategiach funkcjonującego systemu w zaspokojeniu potrzeb pojedynczych ludzi i społeczeństwa w całości dotyczących głównie polityki i strategii:

- ludnościowej,
- rodzinnej,
- zatrudnienia i kształtowania dochodów,
- struktury wydatków,
- mieszkaniowej,
- kulturalnej,
- ochrony pracy,
- zabezpieczenia społecznego,
- ochrony zdrowia,
- organizacji wypoczynku, turystyki,
- walki z patologią społeczną.

Prognozowany SBS RP powinien być przygotowany do realizowania następujących głównych funkcji badawczych:

- **funkcji poznawczej** – umożliwiającej prowadzenie badań i analizowanie ich wyników, które stanowiłyby podstawę w podejmowaniu racjonalnych

decyzji w zakresie budżetów rodzinnych odzwierciedlających strukturę wydatków ludności;

- **funkcji postulatywno-interwencyjnej** – dzięki tym badaniom można wysunąć odpowiednie postulaty oraz podejmować działania łagodzące skutki zdarzeń losowych lub przychodzić z pomocą w wypadkach występowania dysproporcji między potrzebami i możliwościami ich zaspokojenia z własnych dochodów;
- **funkcji egalitaryzującej** – mającej na celu łagodzenie dysproporcji społecznych oraz wyrównywanie szans rozmaitych grup ludności głównie w zakresie edukacji, korzystania z dóbr i usług kulturalnych, społecznych i rekreacyjnych;
- **funkcji integracyjnej** – wiąże się z nią kształtowanie stosunków międzyludzkich w środowisku pracy i zamieszkania;
- **funkcji zabezpieczenia społecznego** obejmującego sprawy:
 - ubezpieczeń społecznych i zaopatrzenia społecznego,
 - świadczeń społecznych,
 - funduszy emerytalnych,
 - świadczeń społecznych,
 - pomocy społecznej i świadczeń na rzecz rodziny,
 - zatrudnienia,
 - rehabilitacji osób niepełnosprawnych,
 - kombatantów i osób represjonowanych;
- **funkcji koordynacji funkcjonowania SBS RP.**

Zapewnienie przez SBS RP stałego wzrostu jakości realizacji poszczególnych funkcji w zakresie materialnym i duchowym powinno stanowić fundament polityki i strategii bezpieczeństwa społecznego RP.

Organizatorem oraz głównym kierownikiem SBS RP powinien być minister ds. spraw społecznych. Do jego kompetencji powinno należeć zorganizowanie SBS RP tak aby mógł on realizować w różnych sytuacjach wcześniej omówione funkcje społeczne. Minister ds. społecznych zobowiązany jest do ingerowania i opracowywania polityki RM w stosunku do działu, w którym kieruje oraz do przekładania w tym zakresie inicjatyw i projektów aktów normatywnych na posiedzenia RM. W zakresie działań, w którym kieruje minister ds. społecznych

powinien wykonywać politykę RM i koordynować jej wykonanie przez organy, urzędy i jednostki organizacyjne, które jemu podlegają lub są przez niego nadzorowane. Zadania i kompetencje ministra ds. społecznych oraz kierowników jednostek organizacyjnych powinny być szczegółowo opracowane przyjęte przez RM w formie dokumentów formalnoprawnych. Minister ds. społecznych, powierzone jemu zadania, powinien realizować przy współpracy z innymi ministrami, organami administracji rządowej, państwowymi jednostkami organizacyjnymi, organami samorządu terytorialnego, jak również organami samorządu gospodarczego, zawodowego, związków zawodowych organizacji pracodawców, organizacji społecznych oraz organami środowisk zawodowych i twórczych.

Minister ds. społecznych w zakresie swoich obowiązków powinien współpracować z przedstawicielami zagranicznymi dążąc do wymiany poglądów na tematy związane z organizacją i funkcjonowaniem SBS w różnych sytuacjach.

Idea budowy SBS RP w aktualnych i prognozowanych warunkach gospodarczych, politycznych i społecznych powinna uwzględniać potrzebę poszukiwania kompromisu między państwem opiekuńczym z okresu realnego socjalizmu a państwem o ustroju kapitalistycznym. W istniejących warunkach istnieje potrzeba poszukiwania rozwiązań, które nie osłabiają motywacji działania i nie ograniczają inicjatyw zaangażowania jednostek w aktywnym kierowaniu swego bytu i przyszłości. W konstrukcji SBS RP dążyć należy do równowagi, która polegać powinna na umiejętnym łączeniu swobody określania jednostki i grup społecznych ze wzrastającą odpowiedzialnością za podejmowaną aktywność.

Podstawowe cele ogólne polityki społecznej RP, które powinny być uwzględnione w systemie zostały sprecyzowane w Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. Gwarantuje ona między innymi prawa:

- do zabezpieczenia społecznego (art. 67);
- do ochrony zdrowia (art. 68);
- do nauki (art. 70).

Państwo ażeby sprawnie realizować założenia polityki społecznej powinno dysponować względnie odosobnionym, opartym na organach administracji publicznej SBS RP. Powinien on zapewnić realizację polityki społecznej RP, którą można zdefiniować: Polityka społeczna to działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzających do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-

-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie SBS RP realizując właściwie tak pojętą politykę społeczną powinien sprostać możliwie wszystkim zagrożeniom społecznym państwa, w tym głównie takim jak:

- bezrobocie,
- choroby,
- patologie,
- bezdomność,
- strajki,
- zubożenie ludności,
- zmniejszenie populacji ludności RP,
- migracje i emigracje,
- obniżenie liczby uczących się,
- rozwarstwienie społeczne,
- brak środków na wypoczynek,
- rozpad rodzin,
- rozpad więzi społecznych, itp.

Przeciwstawienie się tym zagrożeniom powinien podjąć SBS RP na wszystkich szczeblach władzy w trzech głównych jego podsystemach wykonawczych:

- w podsystemie publicznym – obejmującym działalność realizowaną przez instytucje rządowe oraz samorządy lokalne;
- w podsystemie nieformalnym – obejmującym wsparcie społeczne i wymianę świadczeń oraz usług pomiędzy rodziną, przyjaciółmi, sąsiadami;
- w podsystemie ochotniczym – opartym na idei samopomocy wykorzystującym inicjatywy społeczności lokalnych;
- w podsystemie usług i świadczeń mających charakter rynkowy – opartym na transakcjach kupna i sprzedaży usług głównie w zakresie zdrowia, opieki nad starymi ludźmi, emerytur itp.;
- w podsystemie działalności socjalnej podmiotów gospodarczych – rozwijające różne formy działalności socjalno-bytowej załóg.

SBS RP powinny tworzyć naczelne władze państwa organy administracji publicznej szczebla centralnego oraz terytorialnego – wojewódzkie, powiatowe oraz gminne.

Parlament poprzez komisje powinien inicjować ustawy, opracowywać dezyderaty pod adresem rządu RP.

W Sejmie:

Powinny prowadzić działalność legislacyjną w zakresie polityki społecznej następujące komisje:

- Polityki Społecznej i Rodziny,
- Edukacji, Nauki i Młodzieży,
- Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej,
- Zdrowia,
- Mniejszości Narodowej,
- Łączności z Polakami za Granicą.

W Senacie:

- Polityki Społecznej i Zdrowia,
- Nauki i Edukacji i Sportu,
- Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej.

Komisje sejmowe i senackie powinny, każda w swoim zakresie, określone inspirować pod adresem rządu RP ustawy mające na celu tworzenie przesłanek do prac organizacyjno-funkcjonalnych nad SBS RP.

Szczególną rolę w SBS RP odgrywają podsystemy wykonawcze parlamentu: Prezydent oraz Premier RP. **Prezydent** powinien być gwarantem ciągłości władzy również w zakresie polityki społecznej, a więc funkcjonowania SBS RP, czuwać nad przestrzeganiem konstytucji w punktach dotyczących polityki społecznej państwa. **Premier** jako przedstawiciel RM określać powinien podstawowe kierunki i mechanizmy polityki społecznej, koordynować działania strategiczne i programy zmian w ramach instytucji rządowych, definiować podstawowy zakres świadczeń, określać standardy jakości świadczeń, monitorować działania szczebli rządowych, terytorialnych w ramach koordynacji polityki, prowadzić sprawozdawczość i badania reprezentacyjne dotyczące przebiegu procesów społecznych i gospodarczych oraz nadzorować i kontrolować sektor publiczny.

Swoje zadania systemowe powinien realizować poprzez:

- Ministerstwo Gospodarki,
- Ministerstwo Polityki Społecznej,
- terenowe organy polityki społecznej,
- terenową administrację specjalną,
- Ministerstwo Edukacji i jego terenową administrację specjalną,
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- Ministerstwo Finansów,
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Rządowe Centrum Studiów Strategicznych,
- Główny Urząd Statystyczny.

System powinien spełniać funkcje kontrolne wobec administracji rządowej i samorządowej. W tym kontrolować realizację zadań ustrojowych przez państwo w obszarze polityki społecznej, w tym w zakresie realizacji działalności prewencyjnej, diagnostycznej, kontrolnej i kreującej. Kontrolować działania państwa w obszarze ochrony dzieci przed przemocą, okrucieństwem, brakiem opieki, wyzyskiem, demoralizacją, zaniedbaniem oraz złym traktowaniem. System powinien również podejmować działania konkretne w zakresie przestrzegania przez zakłady prawa pracy, analizy przyczyn wypadków w pracy, chorób zawodowych, opiniowania projektów aktów prawnych z zakresu prawa pracy oraz inicjowanie prac legislacyjnych w tej dziedzinie. Funkcje ochronne wobec organów zajmujących się w państwie problemami polityki społecznej, w tym bezpieczeństwa społecznego powinny również sprawować sądy, poprzez sądy pracy, ubezpieczeń społecznych i sądy rodzinno-opiekuńcze.

Szczególne znaczenie w SBS RP powinny odgrywać szczeble terytorialne, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne.

Powinny one w SBS RP spełniać funkcje uzupełniające w zakresie polityki bezpieczeństwa społecznego. W ramach kompetencji samorządów powinny być kreowane programy polityki społecznej finansowane z własnych funduszy, które uwzględniałyby współpracę z sektorem niepublicznym, interwencyjne działania w sytuacji pojawienia się trudnych kwestii socjalnych, nadzorowanie oraz kontrolę całej działalności społecznej w województwie.

Również ważne znaczenie w SBS RP powinny odgrywać **organizacje pozarządowe**, w tym głównie takie jak:

- Caritas,
- Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci,
- Monar,
- Polska Agencja Humanitarna,
- Polski Czerwony Krzyż,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej,
- Towarzystwo Pomocy im. Brata Alberta,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci.

Powinny one spełniać funkcję komplementarną względem państwa. Wpływać na tworzenie miejsc pracy, aktywizację postaw obywatelskich, kreowanie modelu życia osób niepełnosprawnych, obronę interesów obywatelskich względem instytucji państwowych, obronę socjalną i praw człowieka, uczestnictwo w tworzeniu i realizacji różnorodnych strategii rozwoju w skali regionalnej i lokalnej, propagowaniu ducha solidarności ze słabszymi, chorymi i niepełnosprawnymi, biednymi i wyłączonego ze społeczeństwa.

SBS RP powinien w swoim funkcjonowaniu uwzględniać elementy **nieformalnego działania**, a więc pomocne działania rodzin bogatszych na rzecz biedniejszych, nieformalne działania grup społecznych oraz klubów towarzyskich. Powinny one tworzyć sieci wsparcia społecznego zapewniające jednostce i biedniejszym grupom społecznym wsparcie materialne, duchowe, organizacyjne itp.

SBS RP powinien realizować się poprzez wykonywanie przez poszczególne szczeble władz państwowych i samorządowych zadań ujętych w ustawie z 29 listopada 1990 r.

Wynikają z niej konkretne zadania, które powinny być realizowane w ramach SBS RP na poszczególnych szczeblach zarządzania.

Do zadań SBS RP na szczeblu gminy powinno należeć:

- prowadzenie domów pomocy społecznej i ośrodków opiekuńczych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, zaspokajających niezbędne potrzeby bytowe;
- przyznawanie pomocy rzeczowej;

- wypłacanie zasiłków pieniężnych na usamodzielnienie;
- udzielanie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;
- pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne;
- udzielanie zasiłku na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzeń losowych;
- zapewnienie środków na wynagradzanie dla pracowników i warunków realizacji wymienionych zadań.

Gmina powinna być również przygotowana do realizacji w ramach SBS RP zadań zleconych, takich jak:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych i przysługujących do nich dodatków;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne za osoby pobierające zasiłek stały oraz osoby pobierające gwarantowany zasiłek okresowy;
- świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych na podstawie przepisów o ochronie zdrowia psychicznego;
- organizowanie i prowadzenie środowiskowych domów samopomocy.

Do zadań SBS RP na **szczeblu powiatowym** własnych i zleconych w zakresie pomocy społecznej, realizowanej w ramach polityki społecznej państwa, powinno należeć:

- opracowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych;
- organizowanie specjalistycznego pośrednictwa;
- udzielanie schronienia, posiłków, niezbędnego ubrania, sprawianie pogrzebu bezdomnym;
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- zapewnienie szkolenia zawodowego kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- pomoc osobom opuszczającym niektóre rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych w integracji ze środowiskiem.

Do zadań zleconych dla powiatu przez administrację rządową powinno należeć:

- przyznanie oraz wypłacenie ustawowych świadczeń osobom bezdomnym, przebywającym na terenie powiatu, które zerwały trwały związek z gminą na terenie której miało zdarzenie powodujące bezdomność;
- organizowanie i zapewnienie funkcjonowania powiatowych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych;
- pomoc uchodźcom;
- organizowanie i prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- utworzenie, utrzymanie powiatowego centrum pomocy rodzinie i zapewnienie środków na wynagrodzenie pracowników realizujących zadania zlecone;
- prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej (świadczenie specjalnych usług zwłaszcza psychologicznych, prawnych, hotelowych osobom, rodzinom i społecznościom będącym ofiarami przemocy lub znajdującymi się w sytuacji kryzysowej).

Do zadań SBS RP na szczeblu województwa²⁵ w zakresie pomocy społecznej powinno należeć:

- opracowanie strategii organizacji i funkcjonowania Wojewódzkiego Systemu Bezpieczeństwa Społecznego (WSBS);
- opracowanie programów współpracy w tym wspomaganie gmin i powiatów w realizacji ich zadań w zakresie bezpieczeństwa społecznego;
- sporządzanie bilansu potrzeb i środków w zakresie pomocy społecznej we współpracy z gminami i powiatami oraz opracowanie strategii rozwoju;
- opracowanie i wdrożenie celowych programów służących realizacji zadań pomocy społecznej;
- identyfikowanie przyczyny ubóstwa oraz wspieranie działań na rzecz wyrównywania poziomu życia mieszkańców województwa;
- inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie polityki społecznej.

Z przedstawionych wyżej zadań realizowanych przez GSBS, PSBS oraz WSBS wynika, że **województwo** jako największa jednostka samorządowo-rządowa wykonuje zadania najbardziej ogólne, strategiczne i mające na uwadze realizowanie

²⁵ Na podstawie Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie wojewódzkim, art. 14.

polityki społecznej państwa. **Powiat** wykonuje zadania o charakterze specjalistycznym, a **gmina** usługi podstawowe.

Opisane założenie na SBS RP jest więc systemem wieloszczeblowym, dziedzinowo rozwiązującym problemy bezpieczeństwa społecznego w RP. Szczebel naczelných władz państwa oraz centralnych organów władzy spełniać powinien podsystem koordynacji i kierowania polityką i strategią bezpieczeństwa społecznego RP. Szczeble województw, powiatów i gmin jako podsystemy wykonawcze powinny realizować zadania specjalistyczno-usługowe.

SBS RP powinien funkcjonować w systemie zwyczajnym oraz nadzwyczajnym. W obu tych stanach stanowić jeden z najważniejszych dla społeczeństwa podsystemów SB RP.

5.4. Podsystem bezpieczeństwa ekologicznego RP

Bezpieczeństwo ekologiczne często nazywanym bezpieczeństwem środowiskowym jak sama nazwa wskazuje dotyczy bezpieczeństwa środowiska w którym żyją ludzie, fauna oraz flora. Jego istota sprowadza się do tego aby nie naruszony został ukształtowany od wieków system ekologiczny, rozumiany jako relacje pomiędzy poszczególnymi elementami ekosystemu. Tworzą go elementy środowiska takie przede wszystkim jak skorupa ziemska, wody śródlądowe, morza, atmosfera ziemska oraz jego mieszkańcy: ludzie, fauna i flora. Pomiedzy elementami ekosystemu przez wieki ukształtowały się stosowne relacje, naruszenie których niszczy ekosystem powodując szkody w całym łańcuchu powiązań międzyelementarnych. Zniszczenie jednego elementu w łańcuchu ekologicznym bezpośrednio odbija się negatywnie na innych jego ogniwach np. wycinanie lasów pozbawia ekosystem tlenu, a środowiska leśnego w wody, itp.

Naczelnym więc zadaniem systemu bezpieczeństwa ekologicznego jest przeciwstawianie się zagrożeniom i skutkom całego ekosystemu a nie jego pojedynczych ogniw.

Innym problemem istotnym dla projektowania SBE RP jest uświadomienie sobie faktu, że bezpieczeństwo ekologiczne nie może być traktowane tylko jako zjawisko środowiskowe o ograniczonej powierzchni. Ekosystem dotyczy całego

świata ziemskiego i jego bezpieczeństwo powinno być rozpatrywane kompleksowo. Powinno znaleźć to swój wyraz w międzynarodowym prawie o ochronie środowiska oraz w budowaniu międzynarodowego (światowego) SBE. Elementami tak rozumianego SBE świata powinny być SBE państw (regionów). Bezpieczeństwo ekologiczne świata w tym jego elementów (państw) jest zjawiskiem powszechnym dotyczącym całego środowiska naturalnego i jego ochrona przed zagrożeniami musi być kompleksowo zorganizowana.

Reasumując tę część rozważań możemy stwierdzić, że aby zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne świata i jego państwom, czynić to należy poprzez budowę światowego systemu bezpieczeństwa ekologicznego (SSBE), którego podsystemami – elementami wykonawczymi powinny być SBE państw w tym np. RP.

Kolejną cechą projektowania założeń SSBE oraz SBE państw jest to, że poszczególne państwa w zależności od tego w jakim regionie (części) świata się znajdują powinny specjalizować się w metodach oraz sposobach ochrony środowiska. Państwa śródlądowe czynić powinny starania aby chronić środowisko lądowe i atmosferyczne będące nad tym lądem od zagrożeń bezpieczeństwa środowiska możliwych do powstania właśnie tylko w tym obszarze. Państwa nadmorskie (wyspiarskie) powinny specjalizować się w metodach i sposobach przeciwstawiania się zagrożeniom bezpieczeństwa ekologicznego w środowisku lądowo-morskim. Państwa rolnicze powinny być ekspertami w zakresie ochrony środowiska na obszarach ziemskich, a państwa (regiony) przemysłowe w zakresie ochrony środowiska przed skutkami awarii technicznych. Ich działalność, obok działań prewencyjnych, przeciwdziałania skutkom powinna również polegać na organizowaniu badań naukowych w tym zakresie.

Reasumując SSBE oraz jego elementy SBE państw powinny w ramach podziału wysiłku intelektualnego, finansowego i organizacyjnego dokonać podziału zadań w zakresie badań nad problemami budowy SSBE oraz SBE państw.

Trzecim ważnym zadaniem przy budowie SSBE i SBE państw jest klarowność prawa w zakresie bezpieczeństwa. Prawo światowe powinno jednoznacznie zobowiązywać kraje świata do przestrzegania nakazów i zakazów dotyczących bezpieczeństwa ekologicznego. Prawo światowe powinno stanowić wykładnię do opracowania prawa wykonawczego dla SBE państw w tym RP. System prawny dotyczący bezpieczeństwa powinien być klarowny, spójny, umożliwiający zbudowanie SSBE i SBE w państwach.

Najważniejszym założeniem w projektowaniu SSBE i SBE państw jest uświadomienie sobie źródeł zagrożeń ekosystemu i jakie z nich wypływają zagrożenia oraz skutki.

Źródła zagrożeń ekosystemu świata ziemskiego można zdefiniować następująco:

- zagrożenia źródłem, których są siły natury (przyrody);
- zagrożenia źródłem, których są awarie techniczne;
- zagrożenia źródłem, których jest szkodliwa działalność ludzi.

Skutkiem zagrożeń sił natury, które destrukcyjnie mogą wpływać na ekosystem są między innymi zjawiska przyrody takie jak:

- nagłe zmiany temperatury (susze, mrozy);
- wyładowania atmosferyczne (pożary);
- zjawiska sejsmiczne (trzęsienia ziemi, powodzie);
- wiatry, huragany, burze piaskowe (powodzie w państwach nadmorskich, pożary, awarie techniczne, skażenia, itp.);
- opady (grad niszczący florę i faunę, powodzie niszczące faunę i florę, awarie techniczne, itp.).

Skutkiem zagrożeń awarii technicznych przypadkowych i planowanych (terroryzm) mogą być:

- skutki awarii urządzeń technicznych lądowych wywołujących skażenia radioaktywne, chemiczne, bakteriologiczne, itp. niszczące środowisko naturalne w tym florę, faunę i ludzi, skorupę ziemską, życie w wodach śródlądowych oraz w morzu;
- skutki awarii technicznych aparatów latających (niszczenie środowiska atmosfery w tym zanieczyszczenie stratosfery, latający złom kosmiczny, itp.).

Skutki szkodliwej działalności ludzi na ekosystem powodują największe szkody. Szkodliwość działalności ludzi w największym stopniu wpływa na środowisko naturalne. Wyraża się to przede wszystkim:

- w rozwoju przemysłu powodującego zniszczenia w ekosystemie (zapylenie atmosfery, szkodliwe substancje gazowe niszczące przyrodę, zatrucia wód, itp.);

- złą gospodarkę zasobami leśnymi (zanik flory, fauny, brak tlenu, choroby ludzi, itd.);
- złą gospodarkę zasobami wody (niszczenie przyrody, choroby ludzi, itp.);
- wywoływanie wojen (skutki niszczenia w sposób kompleksowy środowiska);

Wymienione wyżej, tylko główne, zagrożenia i ich skutki niszczące ekosystemu wymuszają na ludziach konieczność budowy SSBE i SBE państw. – ludzie muszą walczyć o przetrwanie.

Jego głównymi elementami składowymi powinny być:

- system monitoringu zagrożeń bezpieczeństwa ekologicznego świata i każdego państwa;
- światowy (państwowy) zespół planowania działań prewencyjnych, przeciwdziałania i usuwania skutków zagrożeń ekosystemu;
- światowe (państwowe) zasoby – siły i środki zdolne do natychmiastowej reakcji na zagrożenia i skutki degradacji ekosystemu.

Podstawowymi elementami SSBE powinny być SBE poszczególnych państw.

Każde państwo w tym RP powinno dysponować swoim systemem bezpieczeństwa ekologicznego. Jego ranga wśród innych systemów bezpieczeństwa RP należeć powinna do priorytetowych. Skażenie gleby, powietrza i wody w wyniku umyślnych działań ludzi (terroryzm) lub też w wyniku głupoty ludzi może być przyczyną samozagłady.

Odpowiedzialnym za organizację i funkcjonowanie SBE RP powinny być naczelne i centralne organy administracji państwowej. Pełnić one powinny rolę koordynatora wysiłków podsystemów wykonawczych systemu bezpieczeństwa ekologicznego RP, którymi powinny być: WSBE, PSBE, oraz GSBE stanowiące integralną część administracji publicznej tych instytucji.

Organizatorami działań, związanych z ochroną środowiska na tych obszarach, powinny być osoby do tego merytorycznie przygotowane (np. inspektorzy ochrony środowiska). Natomiast administracyjną odpowiedzialność za ochronę środowiska na obszarze województw, powiatów oraz gmin powinni sprawować odpowiednio: Wojewoda, Starosta i Wójt. SBE RP powinien funkcjonować w państwie jako

podsystem bezpieczeństwa ekologicznego w SB RP. Powinien być włączony do systemu kierowania SB RP oraz do jego podsystemu wykonawczego KSKR i OL.

Merytorycznie za efektywne funkcjonowanie SBE RP powinien odpowiadać Minister Ochrony Środowiska. Powinien on opracować politykę i strategię bezpieczeństwa ekologicznego RP i przedstawić ją do zaakceptowania RM RP. Do współpracy wynikającej z ustawy o ochronie środowiska powinni być włączeni właściwi ministrowie. Generalnie jednak powinna obowiązywać zasada „o środowisko dbają wszyscy”.

W przypadku zagrożenia ekosystemu powinien być włączony KSKR i OL, a w ramach jego działania powinny być realizowane zadania związane z bezpieczeństwem ekologicznym RP.

Do realizacji zadań związanych z ochroną środowiska mogą być wykorzystane wszystkie siły i środki KSKR i OL. Przede wszystkim siły i środki PSP, Policji, PSG, OC, Wojska, rezerwy i odwodowe siły państwa.

Idea systemu bezpieczeństwa ekologicznego przedstawiona jest na schemacie 12.

5.5. Podsystem bezpieczeństwa kulturowego RP

Przeznaczony jest do analizowania, oceny i prognozowania rozwoju kulturowego RP oraz ochrony przed zagrożeniami dziedzictwa narodowego. PBK RP swoim działaniem powinien obejmować wszystkie sprawy rozwoju i opieki nad materialnym i niematerialnym, w tym intelektualnym, dziedzictwem narodowym oraz sprawy działalności kulturalnej. W tym mecenatu państwowego nad działalnością szczególnie w zakresie:

- podtrzymywania i rozpowszechniania tradycji narodowej i państwowej;
- ochrony dóbr kultury i muzeów;
- miejsc pamięci narodowej, grobów i cmentarzy wojennych, pomników zagłady i stref ochronnych;
- działalności twórczej, artystycznej, kultury ludowej i rękodzieła artystycznego oraz ich ochrony;
- wydawnictw, księgarstwa, bibliotek i czytelnictwa;
- edukacji kulturalnej;

- wystaw artystycznych;
- polityki audiowizualnej;
- amatorskiego ruchu artystycznego, organizacji i stowarzyszeń regionalnych oraz społeczno-kulturowych;
- wymiany kulturalnej z zagranicą;
- działalności widowiskowej i rozrywkowej;
- kształtowania przywiązania obywateli do kultury narodowej oraz jej propagowania za granicą.

Za organizację i właściwe funkcjonowanie SBK RP powinien odpowiadać minister do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Powierzone jemu w ustawach zadania powinien realizować poprzez:

- Komitet Kinematografii;
- Archiwa Państwowe;
- Konserwatoria Zabytków;
- Radę Ochrony Pomocy i Męczeństwa.

Minister ds. kultury jest zobowiązany do inicjowania i opracowywania polityki Rady Ministrów z zakresu działu, za który odpowiada przed Prezesem RM. Zobowiązany jest również do przedkładania RM projektów oraz aktów normatywnych sprzyjających rozwojowi kultury.

W zakresie działu, którym kieruje powinien realizować politykę RM oraz koordynować jej wykonanie przez organy, urzędy i jednostki organizacyjne, które mu podlegają lub przez niego są nadzorowane. W celu powierzonych mu zadań powinien na bieżąco współpracować z innymi członkami RM oraz podejmować działania w zakresie współpracy z zagranicą. Minister powinien zorganizować oraz kierować jego funkcjonowaniem.

SBK RP powinien opierać się na założeniach ujętych w aktach prawnych RP. W aktualnej Konstytucji RP sprawy kultury zakorzenione są w chrześcijańskim dziedzictwie narodu i wymienione są jako jego największa wartość. Konstytucja czyni państwo odpowiedzialnym za ochronę kultury polskiej również za jedną z naczelných powinności w tworzeniu warunków upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury. Kulturę narodu zalicza do źródeł tożsamości państwa, jego trwania i rozwoju.

Bezpieczeństwo kulturowe zostało wpisane do „Strategii Bezpieczeństwa RP”. Wśród celów strategicznych wymienia się stworzenie dla kultury narodowej jak

najlepszych warunków do *wszechstronnego i stabilnego społecznego jej rozwoju, a także do zachowania **dziedzictwa narodowego i rozwoju tożsamości narodowej***. Cel ten również ujmowany jest w szerszej płaszczyźnie współpracy z państwami UE, gdzie bezpieczeństwo, dobrobyt i sprzyjające warunki rozwoju kulturowego i zachowania tożsamości narodowej stanowią wspólne i niepodzielne dobro jednoczącego się kontynentu.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i tożsamości powinno być strategicznym dobrem i celem narodowej polityki bezpieczeństwa, gdzie kultura jest spoiwem, które umacnia i konsoliduje naród z państwem. Ważnym elementem dla SBK RP są akty wykonawcze ustaw głównych. Należy do nich ustawa wielokrotnie nowelizowana **o ochronie dóbr kultury**. Wynikają z niej obowiązki nakładane na organy państwowe i samorządowe, które z kolei są zobowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony dóbr kultury. Ustawa formułuje również cel ochrony dóbr kultury, w tym precyzuje, że ochrona dóbr kultury polega na *zabezpieczeniu ich przed zniszczeniem, uszkodzeniem, dewastacją, zaginięciem lub wywozem za granicę itp.*

Ważnym aktem prawnym mającym znaczenie na założenia SBK RP jest ustawa o języku polskim (7 października 1999 r.). Uwypukla ona znaczenie języka w szerzeniu kultury RP w kraju i zagranicą.

Akty prawne dotyczące kultury bezpośrednio powinny mieć przełożenie na założenia na SBK RP. Powinny go tworzyć następujące organy:

- minister do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- Generalny Konserwator Zabytków;
- wojewodowie;
- wojewódzki konserwator zabytków;
- Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków;
- dyrektorzy muzeów;
- dyrektorzy Ośrodków Dokumentacji Zabytków;
- starostowie i podporządkowane im organy;
- wójtowie i podporządkowane im organy.

Dążenie społeczeństwa polskiego do utrzymania wśród narodów świata tożsamości narodowej oraz poczucia bezpieczeństwa w swojej ojczyźnie każdego obywatela.

Kształtowanie tych wartości przez SBK RP będzie możliwe jeżeli uwzględnimy w nim także elementy bezpieczeństwa kulturowego, jak:

- patriotyczne wychowanie;
- umocnienie więzi społecznych;
- kultywowanie tradycji narodowych;
- znaczenie społeczeństwa obywatelskiego;
- wzrost intelektualny społeczeństwa;
- wartości chrześcijaństwa.

Będzie możliwe do osiągnięcia jeżeli w SBK RP będzie realizowana właściwa polityka kulturowa, stanowiąca spoiwo systemu – polityka kulturowa państwa rozumiana jako świadome, zgodne z założonymi celami i wartościami, wpływanie na procesy kulturowe w celu pobudzenia uczestnictwa w kulturze i jej demokratyzacji, tworzenia korzystnych warunków dla twórczości zachowania duchowego i materialnego dorobku pokoleń, przygotowania – przygotowania przez edukację – nowych pokoleń do dziedziczenia tego dorobku, czyli przekazu kanonu kultury danej społeczności oraz sprzyjania jej udziałowi w komunikacji między kulturami.

Organem wykonawczym ministra do spraw kultury i dziedzictwa narodowego jest Ministerstwo Kultury, które działa zgodnie z jego zarządzeniami i wytycznymi. Minister kieruje Ministerstwem przy pomocy sekretarza stanu, podsekretarzy, dyrektorów generalnych departamentów. W Ministerstwie Kultury wiodącą rolę w upowszechnianiu kultury w RP odgrywają: Departament Dziedzictwa Narodowego i Departament Ochrony Zabytków. Bezpośredni nadzór nad dobrami kultury sprawuje Generalny Konserwator Zabytków. Bezpośrednia odpowiedzialność za organizację przygotowania i aktualizację planów odnowy i zabezpieczenia dóbr kultury spoczywa na szczeblu rządowym na Generalnym Konserwatorze zabytków, natomiast na szczeblach terytorialnych – województwach, powiatach, gminach na wojewodach starostach oraz wójtach – szefach OC.

W przypadku powstania zagrożeń np. klęsk żywiołowych, wojny bezpośrednio opieka nad dobrami kultury spoczywa na dyrektorach i kierownikach oraz właścicielach dóbr kultury.

Na poziomie województwa za ochronę dóbr kultury odpowiadają:

- wojewoda,
- Wojewódzki Konserwator Zabytków,

- dyrektor Oddziału Państwowej Służby Ochrony Zabytków,
- Wojewódzki Inspektor Obrony Cywilnej.

W powiatach i gminach (miastach) za ochronę zabytków powinni odpowiadać władze samorządowe. Zadania przez nich ustalone powinny realizować powiatowe i gminne komórki konserwatorskie ochrony zabytków pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

SBK RP obejmować powinien również swoim zasięgiem działania ochronne dóbr kultury realizowane również przez inne resorty. Specjalne znaczenie i miejsce w SBK RP powinna zajmować Biblioteka Narodowa – pełniąca funkcję Książnicy Narodowej gromadząc piśmiennictwo polskie i dotyczące Polski na użytek obecnego i przyszłych pokoleń.

Organizacja ochrony dziedzictwa kulturowego narodu należy do ustawowych obowiązków państwa, stąd funkcjonowanie w strukturze administracji państwowej SBK RP, jako elementu wspomagającego tę działalność, czyni ją bardziej zorganizowaną i efektywną.

Oprócz ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego SBK RP powinien w zakresie obszaru swojego działania uwzględniać aspekt społeczny kultury. Dziedzictwo kulturowe i tożsamość narodowa dotyczą żywotnych interesów narodu. Oprócz materialnych aspektów kultury. SBK RP powinien uwzględniać elementy kształtujące świadomość narodową, patriotyczne wychowanie, pielęgnowanie tradycji narodowych.

Reasumując SBK RP w zakresie swojego działania powinien pełnić funkcję wspomagającą zarządzanie bezpieczeństwem kulturowym państwa w następujących obszarach:

- ewidencji, ochrony dóbr kultury,
- ochrony dziedzictwa narodowego,
- ochrony tożsamości kulturowej,
- racjonalizacji finansowania działalności kulturowej państwa,
- decentralizacji zarządzania działalnością kulturową,
- budowy społeczeństwa obywatelskiego,
- kształtowania patriotyzmu obywateli,
- budowy społeczeństwa obywatelskiego,
- promocji osiągnięć kultury polskiej w kraju i zagranicą,

- opracowania projektów planów ochrony dóbr kultury,
- oceny stanu dóbr kultury oraz polityki uprawianej na szczeblu państwa oraz województw, powiatów oraz gmin,
- prowadzenia nadzoru i kontroli realizacji zadań związanych z realizacją polityki kulturalnej w państwie,
- kierowania działalnością upowszechniania dóbr kultury na szczeblach administracji rządowej i samorządowej,
- oceniania zagrożeń bezpieczeństwa kulturowego państwa,

Zbudowanie SBK RP, spełniającego powyższe wymagania, uczyni Polskę odporną na zagrożenia i ich skutki – skutki, które mogą aktualnie i docelowo wyrządzić szkody bardzo trudne do usunięcia, ponieważ dotyczyć będą sfery intelektualnej społeczeństwa.

Ideę systemu bezpieczeństwa kulturowego SBK RP przedstawia schemat 13.

5.6. Podsystem bezpieczeństwa informacyjnego RP

Budowa społeczeństwa informacyjnego w Polsce, wzrost ceny na informacje jako towaru, bezcenne znaczenie informacji we wszystkich dziedzinach funkcjonowania państw narodów oraz pojedynczych ludzi Świata Ziemskiego wymusza działalność związaną z bezpieczeństwem informacyjnym państw. Bezpieczeństwo informacyjne państwa powinno stanowić jeden z ważniejszych elementów każdej instytucji. Ochrona informacji w państwie objęta powinna być systemem prawnym i dotyczyć wszystkich szczebli administracji państwem. System prawny powinien w sposób jednoznaczny opisać treści informacji **jawnych, poufnych, tajnych** oraz te, które należy objąć najwyższą klauzulą niejawności – **specjalnego znaczenia**.

W instytucjach za obieg informacji powinny odpowiadać w ramach nadzoru osoby specjalnie w tym kierunku przeszkolone. Natomiast każdy pracownik instytucji powinien indywidualnie odpowiadać za właściwe – zgodne z ogólnym prawem o przestrzeganiu tajemnicy państwowej przestrzeganie informacji o informacjach niejawnych w swoim miejscu pracy. Istotne znaczenie w SBI RP odgrywają nośniki informacji. Powinny one być również jednoznacznie opisane i zakwalifikowane do

różnego typu metod i sposobów przesyłania (przekazywania) informacji w ogóle, w tym niejawnych.

Standaryzacją **źródeł** informacji, jej **nośników**, **form przekazywania** oraz **odbiorców** stanowić powinno jeden z głównych atutów racjonalnie funkcjonującego SBI RP.

Źródła informacji – to elementy systemu, które na każdym szczeblu administracji państwowej mogą z powodzeniem być określone i zdefiniowane. Jest to jednak tylko pozorne i potoczne myślenie. W swej istocie w problemie tym należy rozróżniać źródło informacji – jako techniczny element systemu oraz źródło informacji, która została uwarunkowana z systemem. Podstawowym źródłem informacji (pierwotnym) jest zawsze **człowiek**, który różnymi sposobami może informacje (dane) przekazywać otoczeniu. Istotne jest to, aby wśród informacji jawnych pracownik instytucji nie ujawniał otoczeniu informacji niejawnych. Jeżeli to jest nieodzowne w jego działaniu powinien w tym celu umieć je przekazywać odbiorcom zgodnie z obowiązującymi w prawie normami i sposobami.

Nośniki informacji – to bardzo istotny element SBI RP. Jakość nośnika informacji, sposób zapisania na nim informacji, przechowywania go stanowi kolejny obok źródła informacji bardzo istotny element SBI RP. Do popularnych stosowanych prawie na całym świecie nośników informacji – technicznych możemy zaliczyć:

- nośniki umożliwiające zapisywanie informacji alfa – numerycznych na papierze – typ P;
- nośniki umożliwiające zapisywanie informacji w formie elektronicznej – typ E.

Oczywiście najogólniej i najbardziej powszechnym nośnikiem informacji jest sam człowiek. Powinien on być jednak zasadniczym nośnikiem do przekazywania informacji jawnych. Informacje niejawne należy przyjąć jako zasadę powinny być lokalizowane na nośnikach typu P i E.

Forma przekazywania – to jeden z elementów SBI RP najmniej odporny na wpływ informacji z systemu. Informacje mogą być przekazywane w relacjach:

- człowiek – człowiek,
- urządzenie – techniczne z udziałem człowieka,
- poczta z udziałem instytucji, w tym ludzi.

Każda z tych form przekazywania informacji ma swoje zalety i wady i stanowi odrębny bardzo skomplikowany podsystem SBI RP. Prawo powinno jednoznacznie precyzować organizację i funkcjonowanie tych podsystemów.

Odbiorcy informacji – elementy SBI RP, które powinny być dokładnie zdefiniowane i zkatalogowane. Nadawcy informacji i ich odbiorcy powinni w jednakowej skali odpowiedzialności odpowiadać za uwolnienie informacji niejawnych z systemu. Odbiorcą informacji podobnie jak w przypadku źródeł informacji powinien być człowiek.

Przekazywanie informacji między nadawcą i odbiorcą może być realizowane na małych odległościach (w ramach jednego obiektu – urzędu) oraz na dużych odległościach, w których zasadnicze znaczenie będą odgrywać systemy telekomunikacyjne automatyczne i zautomatyzowane. Powinny one być objęte największą opieką państwa ponieważ umożliwiają w największym stopniu wypływ informacji z systemu. System telekomunikacyjny państwa w tym RP bez żadnej przesady można powiedzieć stanowi spoiwo wszystkich instytucji państwa. Każde niedociągnięcie w systemie wprost proporcjonalnie odbija się na organizacji i funkcjonowaniu państwa. W systemie tym przepływa informacja dotycząca wszystkich dziedzin życia państwa jak również jego kontaktów ze światem.

Stąd też dalsze założenia dotyczące SBI RP będą głównie dotyczyły systemu telekomunikacyjnego oraz wpływu różnych typów zagrożeń na poprawność i niezawodność jego funkcjonowania.

W RP powinien funkcjonować system telekomunikacyjny **siatkowy, cyfrowy oparty na transmisji kablowej i radiowej**. Tego typu system telekomunikacyjny powinien składać się z węzłów (urządzenia komutacyjne i stacyjne) i linii (trakty międzywęzłowe i trakt abonencki). Na końcu traktatu abonenckiego powinien być podłączony **terminal abonencki** (zespół urządzeń umożliwiający realizację transmisji mowy, obrazu, danych) np. telefon, fax, komputer z modemem liniowym, komputer z faxmodemem. Tak zbudowany w RP system łączności powinien mieć strategiczne znaczenie dla państwa, stanowić jego dobro i własność wyrażającą się tym, że wpływ na jakość i zasady jego funkcjonowania wyłącznie powinno należeć do rządu – jako głównego operatora systemu.

Niedopuszczalny jest udział w zarządzaniu systemem narodowym innych operatorów szczególnie z innych państw. **Narodowy System Łączności (NSŁ)** powinien być obsługiwany przez grupę specjalistów dopuszczonych do posługiwania

się informacją niejawną. Stanowić w ten sposób jego wstępną bezpośrednią ochroną. NSŁ powinien być chroniony przez specjalne służby cywilne i wojskowe. Podlegać ochronie na wszystkich szczeblach zarządzania państwem.

Każdy z elementów NSŁ narażony jest na zniszczenie wskutek działania zewnętrznego.

W czasie zwyczajnym system telekomunikacyjny może być niszczony (poza naturalnymi uszkodzeniami technicznymi wynikającymi z niedoskonałości sprzętu) siłami natury takimi, jak:

- powódzie spowodowane opadami lub awariami technicznymi,
- pożary wywołane siłami natury lub też podpaleniami umyślnymi,
- trzęsienia ziemi, w tym tąpnięcia,
- środki chemiczne szkodliwe dla techniki telekomunikacyjnej,
- wyładowania atmosferyczne,
- uszkodzenia sieci energetycznych,
- uszkodzenia elektrowni powodujących impuls elektromagnetyczny,
- błędy personelu technicznego obsługującego urządzenia techniczne systemu,
- nieumyślne spowodowania dekonspiracji systemu.

Każde z tych zagrożeń w większym lub mniejszym stopniu wpływa na jakość funkcjonowania NSŁ a więc na organizację i funkcjonowanie całego państwa. Państwo powinno być zawsze przygotowane na sporne likwidowanie skutków zagrożeń.

Sytuację jeszcze bardziej komplikuje się w przypadku zagrożeń wywołanych działaniami **celowymi ludzi**.

Funkcjonowanie NSŁ w sytuacjach (warunkach) celowego niszczenia elementów systemu jest bardzo groźne. Celowe niszczenie systemu może się przejawiać:

- dywersyjnym, fizycznym oddziaływaniem na lokalne elementy systemu,
- radioelektroniczne uszkodzenie sieci poprzez niszczenie oprogramowania komputerów,
- rozpakowanie zabezpieczeń systemowych,
- nielegalne wykorzystywanie danych w bazach systemu,
- podsłuch w sieciach telekomunikacyjnych,

- oddziaływanie zdalne bronią niszczącą newralgiczne elementy systemu,
- chemiczne, biologiczne oraz fizyczne niszczenie obsługi systemu,
- niszczenie elementów sieci impulsem elektromagnetycznym.

Wykazane wyżej zagrożenia NSŁ wskazują na konieczność zapewnienia jemu pożądanego stopnia niezawodności i żywotności. Uodpornienie NSŁ na różne zagrożenia nie jest aktem jednorazowym, lecz procesem ciągłym, realizowanym systematycznie w toku jego budowy, doskonalenia i rozbudowy.

Budowa i rozbudowa i doskonalenie NSŁ powinna mieć charakter planowy. Plany powinny mieć rangę państwowych i obejmować następujące fazy:

- wyspecjalizowane organa resortu łączności powinny określić wymagania techniczno-organizacyjno-projektowe na rozwój w państwie sieci telekomunikacyjnej użytku publicznego przede wszystkim z punktu widzenia potrzeb okresu pokojowego z uwzględnieniem uwarunkowań międzynarodowych, zakładanego rozwoju przestrzenno-gospodarczego państwa oraz przewidywanego postępu naukowo-technicznego i produkcyjnego w dziedzinie sprzętu telekomunikacyjnego,
- wyspecjalizowane organa Sztabu Generalnego WP, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Infrastruktury oraz Ministerstwa Finansów na opracowaną wyżej prognozą rozwoju NSŁ powinni nałożyć swoje potrzeby,
- na podstawie prognoz rozwojowych, potrzeb państwa w zakresie łączności oraz środków powinny być opracowane plany budowy, doskonalenia NSŁ,
- szczególne znaczenie na etapie opracowania planów doskonalenia NSŁ powinny mieć prace i środki związane z uodpornieniem ogniw sieci łączności, zapewniając im stopień pożądanego stopień żywotności w warunkach przewidywanego oddziaływania na przeciwnika,
- w planach dotyczących uodpornienia elementów NSŁ na zagrożenia szczególne miejsce powinny znaleźć następujące elementy:
 - stacje wzmacniakowe,
 - okablowanie poza sieciowe miast,
 - budynki techniczne,
 - wybrane składowe sieci.

Uodpornienie wszystkich elementów składowych sieci ze względu na znaczne koszty jest niemożliwe. W związku z tym zachodzi potrzeba działania selektywnego to znaczy uodpornienia tylko wybranych najważniejszych elementów składowych sieci. Analizą roli i znaczenia poszczególnych składowych sieci telekomunikacyjnych wykazuje, że należy dążyć do zachowania ciągłości działania szczególnie **międzymiastowej sieci pierwotnej** (sieci stacjonarnej kablowej), ponieważ zawarty jest w niej potencjał łączy dalekosiężnych oraz radiofonii ultrakrótkofalowej. Ponadto jest to środek masowego przekazu wiadomości najbardziej predysponowany do zachowania ciągłości emisji, a także dlatego, że umożliwia wykorzystanie go w sytuacjach awaryjnych.

Na bazie NSŁ zapewniającego funkcjonowanie państwa w sytuacjach zwyczajnych i nadzwyczajnych powinien w kraju funkcjonować jako względnie odosobniony Krajowy System Łączności Specjalnej (KSŁS). Powinien on być zbudowany na własnych łączach oraz ogólnodostępnych szczególnie zabezpieczonych NSŁ. Powinna tworzyć wieloboczną sieć łączności na terenie całego kraju składającą się co najmniej 3-8 samorządnych magistral telekomunikacyjnych WSCHÓD-ZACHÓD i 5-6 magistral rokadowych PÓŁNOC-POŁUDNIE, przestrzennie między sobą oddalonych i powiązanych z ogólnymi ośrodkami państwa. Taka konfiguracja linii kablowych i kierunków radiowych utworzą na bazie NSŁ typu SIATKA lub KRATA zapewni większą żywotność systemu łączności w kraju aniżeli sieć typu GWIAŹDZISTEGO. Punkty przecięcia się magistral i rokad powinny być zlokalizowane w rejonach dużych obiektów (ośrodków administracyjnych) co umożliwi doprowadzenie do nich niezbędnej liczby łączy dalekosiężnych. Taka konfiguracja NSŁ, a w nim KSŁS umożliwia podział dużych centrów komunikacyjnych na mniejsze łącznice cyfrowe i sprzęganie ich traktami międzywęzłowymi na każdym poziomie sieci:

- międzynarodowym,
- krajowym,
- wojewódzkim,
- powiatowym (miejskim),
- gminnym.

Takie rozwiązanie staje się uniwersalne, odporne na utratę łączności między abonamentami. Zbudowanie sieci w oparciu o trakty światłowodowe jeszcze bardziej

uczyni NSŁ, w tym KSŁS odporny na różne zagrożenia zewnętrzne jak i wewnętrzne systemowe. Drogi połączeń w tak zbudowanych systemach są wybrane automatycznie czyni to system żywotnym. Żywotność i niezawodność systemu można zwiększyć poprzez połączenie każdego węzła komunikacyjnego większą liczbą traktów. Węzły komunikacyjne jako **elementy punktowe** wymagają szczególnej ochrony. Powinny być lokalizowane w zagłębionych budynkach technicznie oprzyrządowanych, o wzmocnionej konstrukcji budowlanej, hermetyzowanych zdolnych do wielodobowego samodzielnego funkcjonowania.

Elementy elektroniczne w NSŁ, a w szczególności WKSŁS powinny być chronione przez:

- ekranowanie linii transmisji sygnałów,
- ekranowanie linii zasilających,
- uziemnienia ekranów,
- stosowania układów przepięciowych,
- ekranowanie całych urządzeń,
- stosowanie specjalnych sposobów doprowadzenia linii zasilających i transmisyjnych do obiektów.

Węzły powinny dysponować swoimi środkami energii.

Szczególne znaczenie ma ochrona NSŁ i KSŁS na tzw. **uodpornienia liniowe**. Ma ono na celu zapewnienie pożądanego stopnia żywotności linii dalekosiężnych, kablowych i radiowych. Osiągać się to powinno przez wybór odpowiedniej trasy przebiegu linii z uwzględnieniem budowy tych linii wzdłuż dróg drugorzędnych. Wykonywanie rokad na przejściach rzecznych, omijanie w odpowiedniej odległości terenów miejskich i ważnych obiektów, układanie linii na odpowiednich głębokościach (1-1,2 m). Powinno się je zabezpieczać przed uszkodzeniami mechanicznymi oraz wyładowaniami atmosferycznymi lub impulsem elektromagnetycznym. Można to uzyskać przez zastosowanie osłon odgromowych. Stosowanie kabli światłowodowych uodporniających w dużym stopniu na celowe próby podsłuchu i pozyskiwanie danych z podsłuchu.

NSŁ i utworzony na jego bazie KSŁS powinien być chroniony poprzez właściwą jego eksploatacją.

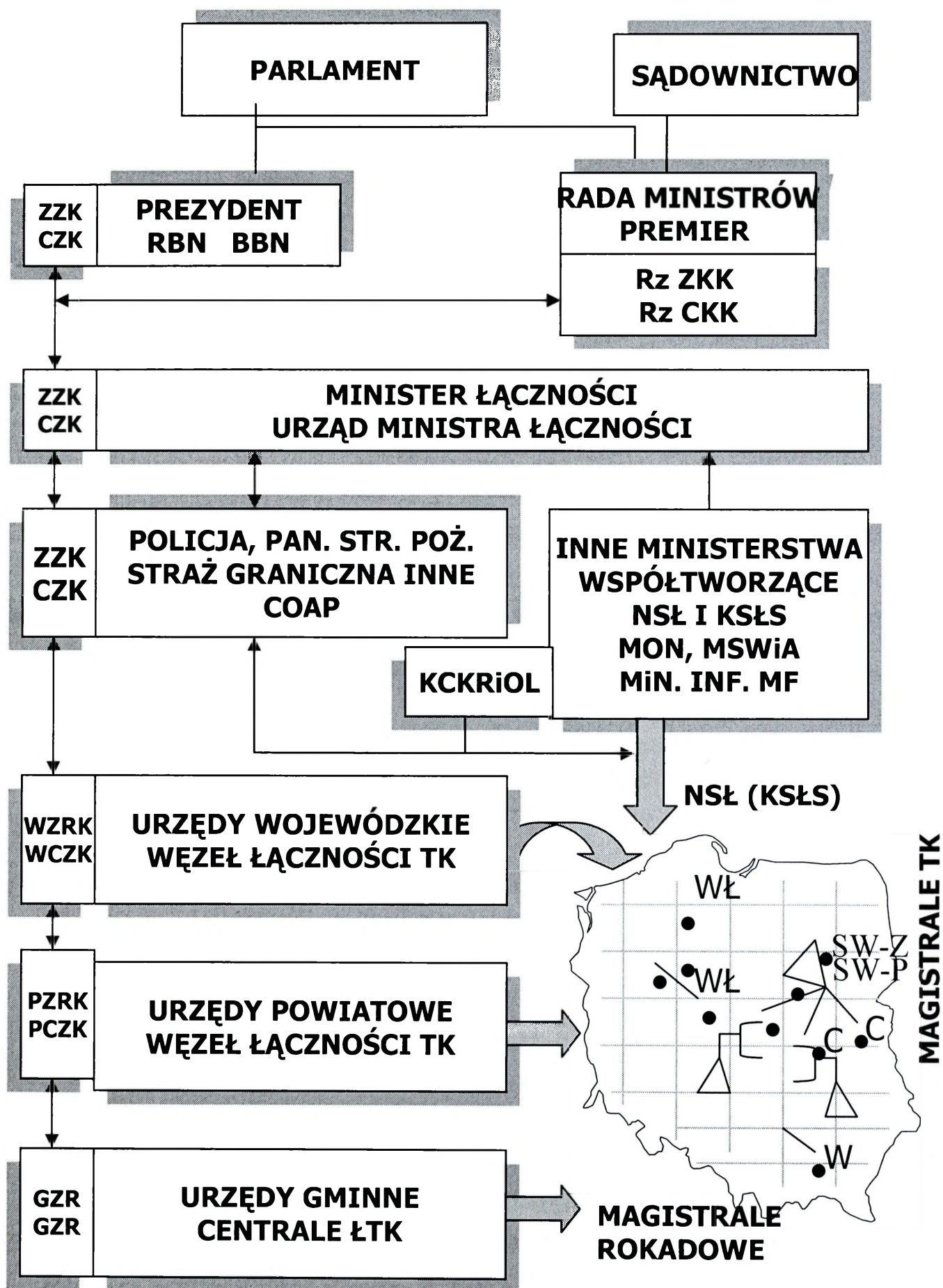
Ochrona (uodpornienie) eksploatacyjne powinno polegać w szczególności na:

- umiejętnym zastępowaniu uszkodzonego elementu innym,
- równocześnie stosowanie uodpornienia punktowego, eksploatacyjnego i lokalizacyjnego,
- wcześniejsze przygotowanie i utrzymanie w gotowości do uruchomienia zapasowych składników, sieci komunikacyjnej powinny one tworzyć odwód resortu łączności,
- wyposażenie w stanie zwyczajnym państwa przedsiębiorstw oraz jednostek specjalnych MON i MSWiA w urządzenia materiały łączności gromadzone w ramach rezerw państwowych, np. kable, urządzenia teletransmisyjne i komunikacyjne, przeważnie urządzenia łączności – radiostacje KF, stacje radiofoniczne UKF-FM, stacje radioliniowe, samochodowe, centrale telefoniczne i telegraficzne, aparatownie łączności dalekosiężnej itp.

Zbudowanie tak funkcjonującego NSŁ, a na jego bazie KSŁS leży w kompetencjach rządu RP. Politykę oraz strategię w tym zakresie powinien uprawiać minister łączności. Opracowywać projekty ustaw oraz projekty planu budowy, rozbudowy i doskonalenia systemu łączności na potrzeby RP. Czynić to powinien w porozumieniu i szerokiej współpracy z MON, MSWiA, MF oraz MIFR. Głównym operatorem NSŁ powinien być MŁ, a KSŁS MSWiA. W czasie wojny KSŁS powinien być podporządkowany MON. Idea NSŁ oraz KSŁS przedstawia schemat 15.

Oddzielne bardzo istotne znaczenie w SBI RP odgrywają ABW, AW, WSI oraz terenowe organa tych służb. Ich rola i znaczenia dla bezpieczeństwa informacyjnego została sprecyzowana w stosownych ustawach.

GŁÓWNI ABONENCI NSŁ I KSŁS I ICH POWIĄZANIA

ROZDZIAŁ VI

PODSYSTEMY WYKONAWCZE SYSTEMU KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM W PRZECIWDZIAŁANIU ZAGROŻENIOM TYPU-D

W rozdziale IV stosownie do opisanych w rozdziale III podsystemów kierowania opisane zostały podsystemy wykonawcze z podziałem na :

1. podsystem wykonawczy – przeciwdziałania zagrożeniom militarnym państwa.
2. podsystem wykonawczy – przeciwdziałania zagrożeniom wewnętrznym państwa.

Opisane w rozdziale podsystemy wykonawcze systemu kierowania bezpieczeństwem RP w treści zawierają ogólną koncepcję tych systemów wyrażonych w postaci założeń. Zwrócono w nich uwagę głównie na organizację funkcjonowania w tym na odpowiedzialność w świetle prawa osób funkcyjnych. Dotychczas obowiązujący w RP system prawny ujmuje problemy bezpieczeństwa w odniesieniu do zagrożeń TYPU-D. Pomija natomiast problematykę bezpieczeństwa RP w odniesieniu do zagrożeń TYPU-P. W celu nadania rangi tej problematyce zostały one opisane oddzielnie w rozdziale V.

6.1. Podsystem bezpieczeństwa militarnego RP (SBM RP)

Podsystem bezpieczeństwa militarnego RP przeznaczony jest do zapobiegania i przeciwstawiania się możliwie wszystkim rodzajom zagrożeń militarnych RP. Polska leży na styku NATO oraz Rosji, Ukrainy i Białorusi, stosunki sojuszu z tymi państwami mają kluczowe znaczenie dla militarnego bezpieczeństwa europejskiego.

Geograficzne położenie Polski w centrum Europy, na przewężeniu między Bałtykiem a Karpatami powoduje, że z militarnego punktu widzenia terytorium RP stanowi obszar o specjalnym znaczeniu strategicznym na europejskiej linii Wschód – Zachód. Stąd też celem strategicznym RP w dziedzinie bezpieczeństwa militarnego (obronności RP) jest zapewnienie jej bezpiecznych warunków realizacji interesów narodowych poprzez ich obronę przed zewnętrznymi, wewnętrznymi, w tym

terrorystycznym i zagrożeniami militarnymi w sytuacjach kryzysowych oraz w stanie wojennym. Oznacza to w szczególności obronę terytorium RP przed agresją zbrojną, w tym zapewnienie nienaruszalności polskiej przestrzeni powietrznej, morskiej oraz granic lądowych, ochronę i obronę wszystkich obywateli RP, a także udział we wspólnej obronie terytoriów państw członkowskich NATO. Ponadto zadaniem SBM RP powinno być wspieranie akcji instytucji i organizacji międzynarodowych w reagowaniu kryzysowym i polityczno-militarnych działaniach stabilizujących.

Do realizacji tych zadań niezbędnym jest zbudowanie oraz utrzymywanie w różnych stopniach gotowości bojowej (zależy od sytuacji) systemu obronności RP rozumianego jako SBM RP.

Powinien on spełniać następujące główne wymagania strategiczno – operacyjne, organizacyjne i funkcjonalne:

- spełniać wymagania ustanowione w strategii bezpieczeństwa RP w tym strategii obronności RP - wojskowej, z których wynikać powinna konieczność skorygowania ich zgodności z podstawowymi zasadami obowiązującymi w strategii militarnej NATO;
- posiadać cechy odpowiedzialności za bezpieczeństwo narodowe i spełniać warunek powszechności obrony RP. Przy czym obronność RP traktować powinno się jako sprawę narodową, a uczestnictwo w sojuszach i koalicjach stanowić powinno czynnik wspomagający i pomnażający zdolności obronne Polski;
- SBM RP powinien spełniać warunek solidarności z sojusznikami, co powinno się wyrażać w uczestniczeniu w realizacji zadań sojuszniczych;
- SBM RP powinien zapewniać wiarygodną współpracę i partnerstwo z armiami sojuszniczymi. Równoległe z integracją z NATO Polska powinna uczestniczyć aktywnie w Europejskiej Polityce Bezpieczeństwa, w tym w operacjach reagowania kryzysowego UE wykorzystując siły przewidziane do operacji w ramach NATO;
- SBM RP powinien zapewniać warunki do umacniania zaufania i regionalnej stabilności militarnej. Polska, w tym celu powinna dążyć do utrzymywania swojego potencjału obronnego, a zwłaszcza sił zbrojnych na takim poziomie jakościowym i ilościowym, aby zapewniał on niezbędne odstraszanie strategiczne

w stosunku do potencjalnych przeciwników militarnych i jednocześnie gwarantował jej oczekiwaną wiarygodność obronną w gronie sojuszników;

- SBM RP powinien gwarantować elastyczność reagowania obronnego. Skład, organizacja i zasady funkcjonowania SBM RP powinny być kształtowane tak, aby możliwe było podejmowanie działań odpowiednich do konkretnego zagrożenia militarnego, w tym również w ramach zobowiązań sojuszniczych;
- SBM RP umożliwiać powinien współpracę cywilno-wojskową. Wyrażać się ona powinna w ścisłym współdziałaniu organów cywilnych i wojskowych, w skutecznych działaniach w stanie zwyczajnym państwa, stanach nadzwyczajnych państwa, w tym w szczególności w sytuacjach kryzysowych oraz w czasie wojny;
- SBM RP stosownie do trzech stanów bezpieczeństwa RP, pokoju, kryzysu i wojny powinien być przygotowany do prowadzenia następujących rodzajów działań: prewencyjno-stabilizacyjnych, reagowania kryzysowego oraz do działań wojennych;
- budowa, organizacja oraz funkcjonowanie SBM RP powinno wynikać z bilansowania zagrożeń, potrzeb obronnych oraz możliwości RP.

SBM RP w ramach działań prewencyjno-stabilizacyjnych powinien na bieżąco analizować, diagnozować oraz prognozować rozwój sytuacji polityczno-militarnych w świecie. Adekwatnie do powstałej sytuacji proponować sposób reagowania, w tym udział SZ RP.

Reagowanie kryzysowe SBM RP powinno sprowadzać się do jak najszybszego opanowania sytuacji kryzysowej i przywrócenia stanu przed kryzysowego. RP powinna na stałe utrzymywać struktury i siły niezbędne do udziału w międzynarodowym reagowaniu na sytuacje kryzysowe.

Główne działania przewidziane w sytuacjach kryzysowych to: uruchomienie przedsięwzięć pogotowia obronnego, w tym uruchomienie Narodowego Systemu Pogotowia Obronnego (NSPO) kompatybilnego z Systemem Pogotowia NATO.

Powinien on obejmować trzy grupy środków i przedsięwzięć:

- podwyższenie gotowości obronnej RP;
- podejmowanie działań pozwalających uniknąć zaskoczenia;

- rozwinięcie strategiczne (mobilizacyjne i operacyjne) określonych komponentów sił zbrojnych zapewniające ich gotowość do użycia potencjału agresorowi.

Ponadto: zapewnić osłonę terytorium RP przed bezpośrednim zagrożeniem oraz pośrednimi skutkami w sytuacji kryzysowej poprzez prowadzenie operacji osłonowej, zapewnienie warunków do przyjęcia na terytorium Polski sojuszniczych Sił prewencyjnego wzmocnienia poprzez realizację przez państwo gospodarza wyznaczonych mu zadań wsparcia militarnego i pozamilitarnego, udział w osłonie terytorium innego państwa sojuszniczego – poprzez wydzielenie przerzutu, rozwinięcie własnych sił na kierunku zagrożenia.

SBM RP ma szczególną rolę do odegrania w czasie wojny. Powinien być przygotowany do funkcjonowania w czasie wojny na dużą skalę, gdzie będzie zaangażowane całe państwo oraz w czasie lokalnego konfliktu zbrojnego – ograniczonego do części zaangażowanych sił, czasu oraz przestrzeni. W jednym i drugim przypadku może działać w składzie sił sojuszniczych albo samotnie.

Największy wysiłek SBM RP musiałby ponosić w czasie wojny obronnej na własnym terytorium i własnymi siłami. Biorąc pod uwagę graniczne usytuowanie Polski w obszarze NATO Siły Zbrojne RP jako uczestnik pierwszego rzutu strategicznego sił sojuszniczych muszą być zdolne do natychmiastowego zareagowania na każde naruszenie terytorium RP i przede wszystkim do obrony przed uderzeniami powietrznymi lotnictwa i rakiet.

Obrona terytorium Polski powinna obejmować realizację zadań ujętych w narodowych planach obrony oraz przewidzianych w sojuszniczych wspólnych planach operacyjnych.

Do realizacji sprecyzowanych głównych zadań, które powinny być wykonane samodzielnie przez RP oraz w ramach działań sojuszniczych, powinien być utrzymywany w ciągłej gotowości bojowej SBM RP (system Obronności Państwa). System ten powinny stanowić wszystkie siły i środki przeznaczone do realizacji zadań obronnych. Tworzyć go powinny trzy główne podsystemy: kierowania oraz dwa wykonawcze – siły zbrojne i pozamilitarne ogniwa obronne.

Podsystem kierowania obronnością powinien zapewniać bieżącą realizację decyzji państwa w dziedzinie obronności. Czynić to powinny organy kierowania na wszystkich szczeblach struktury państwowej – centralnym (resortowym) i terenowym, w tym organy dowodzenia sił zbrojnych.

System ten przygotowany w czasie pokoju powinien być zdolny do stosownego rozwinięcia na czas zagrożenia bezpieczeństwa militarnego państwa, w tym wojny.

Prezydent RP i RM jako organy sprawujące władzę wykonawczą powinny być naczelnymi organami kierowania i realizować swoje zadania w tym zakresie na podstawie Konstytucji RP i innych ustaw. Zgodnie z Konstytucją Prezydent stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium. Jest on też Najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych RP. Jego organem doradczym w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego jest **Rada Bezpieczeństwa Narodowego (RBN)**. Rada Ministrów powinna prowadzić politykę wewnętrzną i zagraniczną RP, zapewniać jej bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne oraz sprawować ogólne kierownictwo w dziedzinie obronności. Zapis ten wymaga uszczegółowienia w ustawach niższego rzędu i dokładnego podziału zadań oraz kompetencji.

Minister obrony narodowej kieruje resortem obrony narodowej, w tym przede wszystkim całokształtem działalności SZ RP. Przygotowuje projekty założeń obronnych państwa oraz sprawuje ogólne kierownictwo w sprawach wykonywania powszechnego obowiązku obrony. Koordynuje i sprawuje ogólny nadzór, w zakresie powierzonym przez Radę Ministrów, nad realizacją zadań obronnych przez organy administracji publicznej, samorządy, instytucje, podmioty gospodarcze (przedsiębiorców) i inne jednostki organizacyjne. Rada Ministrów kieruje obronnością w czasie pokoju współdziałając z Prezydentem RP w ramach prowadzenia polityki wewnętrznej i zagranicznej.

Organem opiniodawczo – doradczym RM w tym zakresie jest Komitet Spraw Obronnych RM (KSO RM).

W czasie pokoju całością SZ łącznie z żołnierzami i jednostkami organizacyjnymi wydzielanymi do struktur sojuszniczych kieruje minister obrony narodowej przy pomocy Ministerstwa Obrony Narodowej (MON).

Zasadniczym organem planowania strategicznego SZ RP jest Sztab Generalny WP (SZ WP). Dowództwa Rodzajów Sił Zbrojnych dowodzą wszystkimi podległymi wojskami i ponoszą odpowiedzialność za całokształt pokojowej działalności podległych wojsk oraz za przygotowanie ich do działań w czasie kryzysu i wojny. Współpracują z dowództwami sojuszniczymi, w których podporządkowani wydzielają swe wojska w czasie kryzysu i wojny.

Szczególne rozwiązania organizacyjne i funkcjonalne SBM RP powinny dotyczyć stanu wojny. W warunkach wojennych jeżeli Sejm RP nie może się zebrać na posiedzenie, funkcję organu ustawodawczego sprawuje Prezydent RP. Na wniosek RM wydaje on rozporządzenia z mocą ustawy, w tym również w zakresie prowadzenia działań wojennych. Prezes RM zapewnia realizację polityki RM w zakresie obrony Państwa. Na czas wojny powinno być uruchomione Centralne stanowisko Kierowania Obroną Państwa (CSKOP). Obejmuje on stanowisko kierowania Prezydenta, Prezesa RM i wyznaczonych przez niego członków. W czasie wojny siłami zbrojnymi dowodzi Naczelnny Dowódca SZ RP mianowany przez Prezydenta RP na wniosek Prezesa RM. Dla zapewnienia bezkolizyjnego rozwijania SZ RP oraz kierowania nimi w czasie wojny powinien być utworzony wojenny system dowodzenia. Powinno się go zorganizować już w czasie pokoju. System powinien zapewnić sprawne dowodzenie SZ w warunkach współdziałania z siłami sojuszniczymi.

System narodowy zapewniać powinien dowodzenie siłami zbrojnymi nie wydzielonymi do struktur NATO oraz dowodzenie poza operacyjne wojskami wydzielonymi do zgrupowań sojuszniczych.

Dowództwa narodowe po przekazaniu sił własnych dowództwom sojuszniczym powinny nadal odpowiadać za szkolenie rezerw oraz uzupełnienie i wsparcie logistyczne przekazanych wojsk, a także zapewniać warunki do przyjęcia sił wzmocnienia na terytorium kraju. Naczelnny Dowódca SZ dowodzi siłami zbrojnymi pozostającymi w narodowym podporządkowaniu. Całością wojsk wydzielonych do Sił Zbrojnych NATO dowodzą operacyjnie wielonarodowe dowództwa sojusznicze, na których decyzje władze polskie mogą wpływać poprzez polityczno-wojskowe organy kierownicze NATO.

Siły Zbrojne RP powinny być przygotowane do wykonywania zadań sojuszniczych NATO, jak i zadań reagowania kryzysowego. Powinny być zdolne już w strukturach pokojowych do szybkiego reagowania na każdy rodzaj militarnego zagrożenia, w tym zwłaszcza do natychmiastowego odparcia agresji na terytorium RP oraz do wsparcia i kontynuowania działań już prowadzonych po krótkim okresie przygotowań w ramach mobilizacyjnego rozwinięcia. We wszystkich rodzajach SZ powinny być przygotowane siły operacyjne gotowe do wydzielenia w podporządkowanie dowództw NATO oraz do obrony terytorialnej pozostające pod dowództwem narodowym. W strefie bezpośrednich działań formacje wojsk OT mogą

także być czasowo podporządkowane operacyjnie dowództwom sojuszniczym. W składzie wojsk należy dążyć do tego, aby wojska operacyjne bazowały na żołnierzach zawodowych, natomiast wojska OT w 70 % powinny być organizowane z żołnierzy poborowych.

Wojska Lądowe – przeznaczone powinny być do zapewnienia obrony przed atakiem lądowo – powietrznym w dowolnym rejonie kraju. Struktura ich powinna być oparta na związkach taktycznych, oddziałach i pododdziałach zorganizowanych w korpusy narodowe i wielonarodowe z utrzymaniem niezbędnej liczby jednostek centralnej dyspozycji. W systemie terytorialnym powinny być utrzymywane jednostki OT zorganizowane w bataliony OT oraz okręgi OT. Wojska OT powinny mieć swój system dowodzenia oraz szkolnictwo.

Siły Powietrzne – przeznaczone powinny być do obrony przestrzeni powietrznej RP i stanowić fundament Systemu Obrony Powietrznej Państwa. System ten funkcjonalnie związany z Systemem Obrony Powietrznej NATO powinien utrzymywany być w stałej gotowości do przeciwdziałania naruszeniom przestrzeni powietrznej, odparcia agresji przeciwnika powietrznego i osłabienia jego potencjału. W czasie działań bojowych system powinien zapewnić wsparcie Wojskom Lądowym i Marynarce Wojennej.

Strukturę systemu powinny tworzyć: formacje lotnictwa taktycznego, raket obrony przeciwlotniczej, radiotechniczne oraz jednostki zabezpieczenia.

Marynarka Wojenna – powinna być przeznaczona do obrony granicy morskiej państwa i strefy odpowiedzialności sojuszniczej, ochrony żeglugi i interesów gospodarczych Polski na akwenach morskich oraz obrony wybrzeża przy współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych. W skład sił MW wchodzi flotylnie oraz oddziały rodzajów wojsk i służb. MW część swoich sił powinna wydzielić do dyspozycji wojsk sojusznicznych.

Wojska Specjalne – stanowić powinny samodzielne oddziały i pododdziały złożone z wyselekcjonowanych, specjalnie wyszkolonych i wyposażonych żołnierzy. Wojska te powinny być przygotowane do wykonywania zadań o znaczeniu strategicznym lub operacyjnym w czasie pokoju, kryzysu lub wojny.

W czasie pokoju SZ RP powinny utrzymywać odpowiedni system mobilizacyjny, system logistyczny, system rozpoznania wojskowego, skuteczność rażenia, żywotności wojsk oraz dysponować systemem szkolnictwa wojskowego na poziomie wyższym zawodowym.

Ważną rolę w SBM RP powinny odgrywać pozamilitarne ogniwa obronne.

Do zadań ich należy:

- Ochrona ludności i zapewnienie materialnych, informacyjnych i duchowych podstaw egzystencji ludności w warunkach zagrożenia, kryzysu i wojny;
- Zasilanie zasobami ludzkimi i materialnymi i materialnymi SZ;
- Pozamilitarne wsparcie wojsk własnych, sojusznicznych prowadzących działania na terytorium RP.

Za organizację i przygotowanie do funkcjonowania SBM RP powinien być odpowiedzialny minister obrony narodowej RP.

Reasumując w XXI wieku SZ RP powinny składać się z dwóch komponentów:

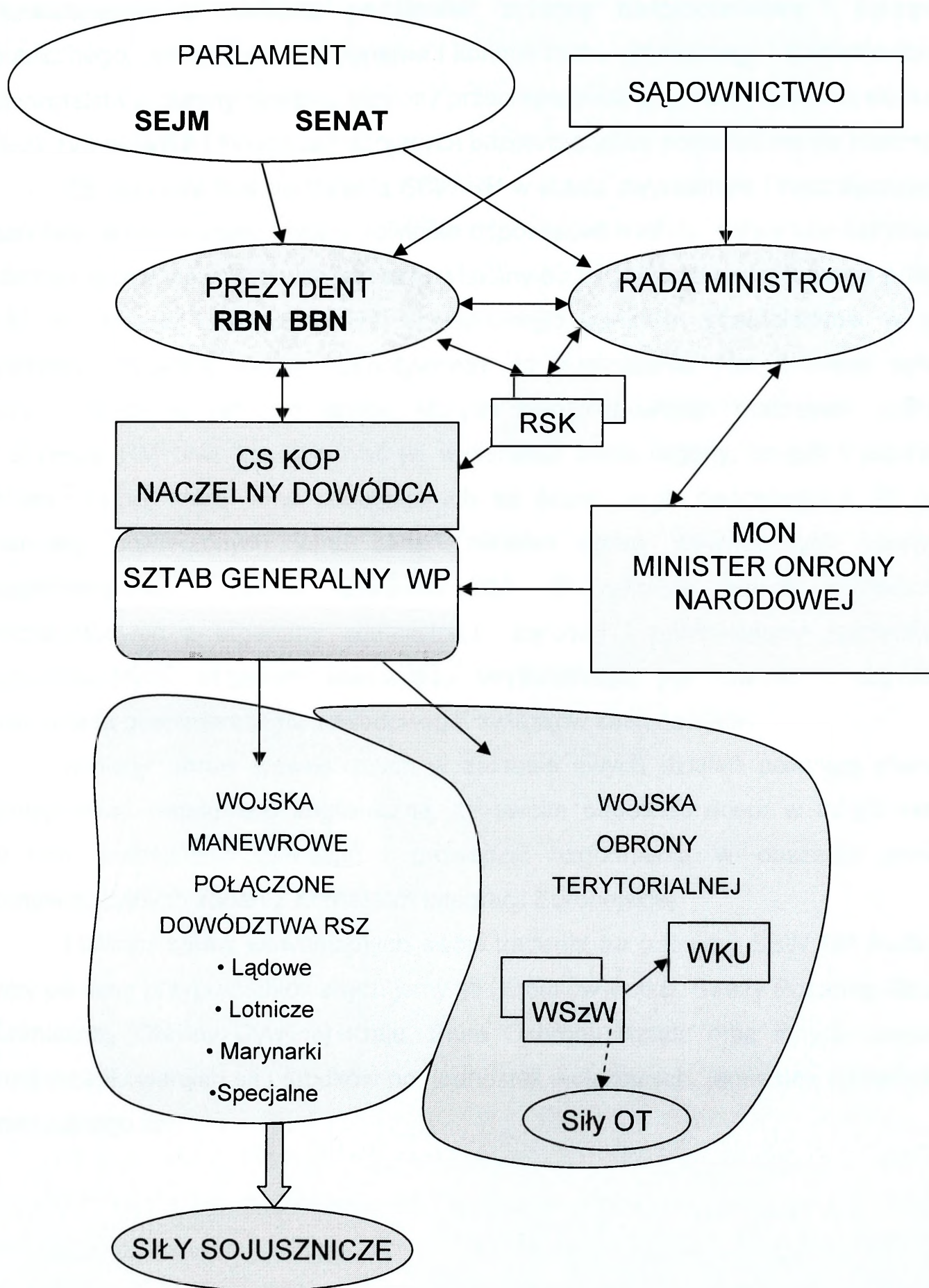
- Wojsk manewrowych (ekspedycyjnych) zdolnych w krótkim okresie czasu przystąpić do działań bojowych na dowolnym obszarze RP oraz częścią tych sił w każdym rejonie działań sił sojusznicznych.
- Wojsk terytorialnych równomiernie bazujących na całym obszarze RP zdolnych do prowadzenia działań bojowych głównie na obszarze województwa oraz stworzenia szeroko rozumianej bazy logistycznej dla wojsk manewrowych.

Skład i siła tych wojsk powinny być ustalone w doktrynie politycznej RP w postaci strategii bezpieczeństwa RP, w tym strategii wojskowej.

System szkolnictwa wojskowego powinien być dwu stopniowy: wyższy zawodowy oraz wyższy II – stopnia (magisterski) w AON.

Idea systemu bezpieczeństwa militarnego RP przedstawiona została na schemacie 16.

PODSYSTEM BEZPIECZEŃSTWA MILITARNEGO RP

6.2. Podsystem bezpieczeństwa wewnętrznego RP

Podsystem bezpieczeństwa wewnętrznego RP przeznaczony powinien być do rozwiązywania w państwie problemów: ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, ochrony granicy państwa i kontroli ruchu granicznego i cudzoziemców, obywatelstwa, obrony cywilnej, ochrony przeciwpożarowej, przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych i innych zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu zdarzeń.

Za właściwe funkcjonowanie SBW RP w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym państwa, w tym kryzysu i wojny powinien odpowiadać minister spraw wewnętrznych. Minister spraw wewnętrznych jest zobowiązany do inicjowania i opracowania polityki RM w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, przedkładania w tym zakresie projektów aktów normatywnych na posiedzeniu RM. Minister spraw wewnętrznych w zakresie spraw, którymi kieruje powinien realizować politykę i strategię RM oraz koordynować jej wykonanie przez organy, urzędy i jednostki organizacyjne, które jemu podlegają lub są przez niego nadzorowane. W celu realizacji powierzonych jemu zadań minister spraw wewnętrznych powinien współpracować z innymi członkami RM. W zakresie swoich kompetencji współpracować z organami administracji rządowej i państwowymi jednostkami organizacyjnymi, organami samorządu terytorialnego, jak również z organami samorządu gospodarczego, zawodowego, związków zawodowych.

Minister spraw wewnętrznych w zakresie swych działań powinien również podejmować współpracę zagraniczną, ze swoim odpowiednikiem w innym kraju, w tym szczególnie nawiązać i prowadzić uzgodnienia w obszarze swoich kompetencyjnych zadań z Komitetem Integracji Europejskiej.

Minister spraw wewnętrznych swoje zadania na potrzeby SBW RP realizuje przy pomocy przyporządkowanych jemu sił i środków Policji, Straży Pożarnej, Straży Granicznej, Obrony Cywilnej Kraju, Biura Ochrony Rządu oraz innych czasowo podporządkowanych sił i środków np. jednostek wojskowych, jednostek ratownictwa medycznego itp.

6.2.1. Policja

Policja jako umundurowana i uzbrojona formacja służąca społeczeństwu do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywania porządku publicznego powinna być przygotowana do realizacji w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym państwa, w tym w sytuacjach kryzysowych i wojny następujących zadań:

1. Ochrony życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
2. Ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienia spokoju w miejscach publicznych oraz środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i wodach powszechnego korzystania;
3. Inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;
4. Wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców;
5. Nadzór nad strażami gminnymi (miejskimi) oraz nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami;
6. Kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych,
7. Współdziałanie z policjami innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi na podstawie umów i porozumień międzynarodowych;
8. Współpraca z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnej w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych.

Policję powinny tworzyć następujące główne rodzaje służb: **kryminalna**, **prewencyjna**, **wspomagająca** (logistyczno-techniczna) oraz policja **sądowa**.

W skład Policji również wchodzi: Szkolnictwo policyjne, wyodrębnione oddziały prewencji i pododdziały antyterrorystyczne oraz jednostki badawczo-rozwojowe.

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego jest **Komendant Główny Policji** (KGP). Natomiast organami administracji rządowej na **obszarze województwa** w sprawach bezpieczeństwa publicznego i ochrony ludności są:

- Wojewoda;
- Komendant Wojewódzkiej Policji (KWP);
- Komendant Powiatowy (miejski) Policji (KPP);
- Komendant komisariatu Policji (KKP).

W postępowaniu administracyjnym w sprawach związanych z wykonywaniem zadań i kompetencji:

- KKP podlega KPP;
- KPP podlega KWP;
- KWP podlega KGP

Komendanta Powiatowego (miejskiego) Policji powołuje Komendant Wojewódzkiej Policji w porozumieniu ze starostą, natomiast Komendanta Wojewódzkiej Policji powołuje Minister SW na wniosek Komendanta Głównego Policji za zgodą Wojewody.

Komendanta Komisariatu Policji (KKP) powołuje Komendant Powiatowy (miejski) Policji po zasięgnięciu opinii Wójta (Burmistrza, Prezydenta Miasta).

Komendant Wojewódzkiej Policji oraz Komendant Powiatowy (miejski) Policji są przełożonymi policjantów na terenie swojego działania.

KGP, KWP, KPP (m) i KKP wykonują swoje zadania przy pomocy podległych im **Komend Policji**. KWP w porozumieniu z KGP może tworzyć w razie potrzeby Komisariat kolejowy (KK) i Komisariat Wodny (KW). Komendanci komisariatów specjalistycznych podlegają terytorialnie KWP. KPP może tworzyć Rewiry Dzielnicowe Policji (RDP) oraz Posterunki Policji (PP). Kierownika Rewiru oraz Kierownika Posterunku mianuje i zwalnia ze stanowiska KPP, po zasięgnięciu opinii Wójta (Burmistrza lub Prezydenta). Komendanci Policji składają roczne lub na żądanie sprawozdania ze swojej działalności, a także informacje o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego właściwym Wojewodom, Starostom, Wójtom (Burmistrzom lub Prezydentom Miast), a także radom powiatu i radom gmin.

6.2.2. Państwowa Straż Pożarna

Państwowa Straż Pożarna, jako zawodowa umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja, przeznaczona powinna być do działań prewencyjnych przeciwdziałania i usuwania skutków pożarów, klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń.

Do podstawowych zadań PSP powinno należeć:

- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych i likwidacji miejscowych zagrożeń;
- wykonywanie pomocniczych, specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych i likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze;
- kształcenie kadr dla potrzeb PSP i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności;
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych;
- prowadzenie prac naukowo – badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności.

Jednostkami organizacyjnymi PSP zapewniającym ww. zadania są:

- Komenda Główna (KG PSP);
- Komenda Wojewódzka (KW PSP);
- Komenda Powiatowa (miejska) – (KP(M) PSP);
- Szkoła Główna Służby Pożarniczej i szkoły oraz ośrodki szkolenia;
- Jednostki badawczo-rozwojowe;
- Centralne Muzeum Pożarnictwa.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz ochrony przeciwpożarowej jest Komendant Główny PSP (KG PSP) podległy ministrowi spraw wewnętrznych. Komendanta Głównego PSP powołuje i odwołuje na wniosek ministra SW Prezes RM RP. Komendant Główny PSP kontroluje działania organów i jednostek organizacyjnych PSP, jest przełożonym wszystkich strażaków.

Zadania i kompetencje PSP na obszarze województwa wykonują:

- Wojewoda przy pomocy Komendanta Wojewódzkiego PSP (KW PSP), jako kierownika straży wchodzącej w skład zespolonej administracji rządowej w województwie;
- Komendant Powiatowy (Miejski) PSP (KP(M) PSP).
- KG PSP podlega ministrowi spraw wewnętrznych;
- KG PSP podlega KW PSP
- KW PSP podlega KP PSP

Do zadań Komendanta Głównego PSP powinno należeć:

1. kierowanie pracą Komendy Głównej PSP;
2. kierowanie Krajowym Systemem Ratowniczo-Gaśniczym (KS RG), w tym:
 - dysponowanie jednostkami KSRG na obszarze kraju poprzez swoje stanowisko kierowania;
 - ustalenie zbiorowego planu sieci jednostek KSRG;
 - dysponowanie odwodami operacyjnymi i kierowanie ich siłami;
 - kierowanie działaniami ratowniczymi, których rozmiar lub zasięg przekracza możliwość sił ratowniczych województwa;
 - organizowanie i kierowanie centralnymi odwodami operacyjnymi;
 - analizowanie działań ratowniczych prowadzonych przez jednostki organizacyjne KSRG;
3. analizowanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
4. inicjowanie oraz przygotowanie projektów aktów normatywnych dotyczących ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa;
5. organizowanie i określenie zasad kształcenia zawodowego;
6. wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa;
7. współdziałanie z Zarządem Głównym Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP;
8. prowadzenie wspólnej międzynarodowej polityki w zakresie swojej właściwości;
9. sprawowanie nadzoru nad szkolnictwem PSP i Muzeum PSP.

Do zadań Komendanta Wojewódzkiego PSP powinno należeć:

1. kierowanie Komendą Wojewódzką PSP (KW PSP);
2. opracowanie planów ratowniczych na obszarze województwa;
3. organizowanie KSRG, w tym odwodów operacyjnych na obszarze województwa;
4. dysponowanie oraz kierowanie siłami i środkami KSRG na obszarze województwa poprzez swoje stanowiska kierowania, a w szczególności zarządzanie działaniami ratowniczymi, których rozmiar i zasięg przekracza możliwości sił ratowniczych powiatu;
5. kontrola uzgadniania projektów budowlanych pod względem ochrony przeciwpożarowej;

6. kontrolowanie organów i jednostek organizacyjnych PSP działających na obszarze województwa;
7. analizowanie stanu bezpieczeństwa województwa w zakresie zadań realizowanych przez PSP;
8. wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie ochrony przeciwpożarowej;
9. współdziałanie z Zarządem Wojewódzkim Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP.

Do zadań Komendanta Powiatowego PSP powinno należeć:

1. kierowanie Komendą Powiatową (Miejską) PSP – KP (M) PSP;
2. organizowanie jednostek ratowniczo – gaśniczych;
3. organizowanie na obszarze powiatu KSRG;
4. dysponowanie oraz kierowanie siłami i środkami KSRG na obszarze powiatu;
5. organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych;
6. współdziałanie z Komendantem Gminnym ochrony przeciwpożarowej;
7. rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
8. opracowanie planów ratowniczych na obszarze powiatu;
9. nadzorowanie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych;
10. wykonywanie zadań z zakresu ratownictwa;
11. wstępne ustalanie przyczyny oraz okoliczności powstania i rozprzestrzeniania się pożaru oraz mniejszego zagrożenia;
12. organizowanie szkolenia i doskonalenia pożarowego;
13. szkolenie członków Ochotniczej straży Pożarnej (OSP);
14. współdziałanie z zarządem (oddziałem) Państwowego Związku Ochotniczej Straży Pożarnej RP.

Komendanci powinni wykonywać swoje zadania przy pomocy komend. Komendantom może być wydane polecenie na podjęcie działań w zakresie właściwości PSP przez przewodniczącego gminy lub powiatu zmierzających do usunięcia skutków zagrożeń. Polecenia jednak nie mogą dotyczyć sposobów wykonywania konkretnych czynności.

6.2.3. Straż Graniczna

Straż Graniczna jako jednolita formacja umundurowana i uzbrojona przeznaczona powinna być do ochrony granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz do kontroli ruchu granicznego.

Do zadań straży granicznej powinno należeć:

1. ochrona granicy państwowej;
2. organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego;
3. wydawanie zezwoleń na przekroczenie granicy państwowej, w tym wiz;
4. rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw, wykroczeń oraz ściganie ich sprawców w zakresie właściwości SG, a w szczególności:
 - przestępstw i wykroczeń dotyczących zgodności przekraczania granicy państwowej z przepisami;
 - przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych;
 - przestępstw i wykroczeń związanych z przekraczaniem granicy, przewożenia towarów oraz przedmiotów, w tym broni, amunicji, dóbr kultury, środków narkotyzujących się itp.;
 - zapewnienie bezpieczeństwa komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego w zasięgu **terytorium przejścia granicznego**, a także w **strefie nadgranicznej**;
 - osadzanie i utrzymywanie znaków granicznych oraz aktualizacja i przechowywanie dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej;
 - gromadzenie i przetwarzanie informacji z zakresu ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego;
 - nadzór nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez statki przepisów obowiązujących w tych obszarach;
 - ochrona granicy państwowej w przestrzeni powietrznej RP poprzez obserwację przelotów statków powietrznych;
 - zapobieganie transportowaniu bez zezwolenia szkodliwych substancji chemicznych, materiałów jądrowych oraz innych niebezpiecznych dla zdrowia ludzi i zwierząt substancji biologicznych;
 - prowadzenie postępowania w sprawach rozpoznania, zapobiegania i wykrywania przestępstw określonych w kodeksie karnym.

Straż Graniczna w zakresie ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego powinna ściśle współdziałać z organami ochrony granic innych państw. Powinna również współpracować z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych (KCIK). Ustawowa działalność SG powinna być wspierana na zasadzie współdziałania przez organy administracji rządowej, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne służby i formacje funkcjonujące w RP.

Przedstawione zadania SG powinna realizować przy pomocy funkcjonującego w trybie ciągłym **Systemu SG RP**. Jego elementami powinny być:

- Komendant Główny Straży Granicznej (KG SG), którego powołuje i odwołuje minister spraw wewnętrznych. Minister SW jest jego bezpośrednim przełożonym. Siedzibą Komendanta Głównego SG jest Komenda Główna Straży Granicznej;
- Komendanci Oddziałów Straży Granicznej (KO SG). KO SG powołuje i odwołuje minister SW na wniosek KG SG. Siedzibą KO SG jest Komenda Oddziału SG;
- Komendanci Strażnic Granicznych, Placówek Kontrolnych i Dywizjonów Straży Granicznej. Powołuje i odwołuje ich KG SG na wniosek Komendanta Oddziału Straży Granicznej. Ich siedzibami są odpowiednio Strażnice, Graniczne Placówki kontrolne, Dywizjony Straży Granicznej.

Do zakresu działania KG SG powinno należeć:

- kierowanie prowadzonymi przez Straż Graniczną działaniami w zakresie ochrony granicy państwowej oraz kontroli ruchu granicznego;
- analizowanie zagrożeń bezpieczeństwa granicy państwowej;
- nadawanie regulaminów organizacyjnych Komendantom Oddziałów SG oraz jednostkom organizacyjnym KG SG, a także nadawanie statutów ośrodkom szkolenia SG;
- organizowanie i określenie zasad szkolenia zawodowego funkcjonariuszy oraz pracowników SG;
- sprawowanie nadzoru nad terenowymi organami SG oraz nad ośrodkami szkolenia SG;
- współdziałanie w zakresie realizowanych zadań z właściwymi organami państwowymi, jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami społecznymi,

- prowadzenie współpracy międzynarodowej z organizacjami i instytucjami właściwymi w sprawach ochrony granic państwowych.

Komendanci oddziałów, strażnic, granicznych placówek kontrolnych oraz dywizjonów wykonywać powinni swoje zadania przy pomocy podległych im urzędów, komend oddziałów, strażnic, granicznych placówek kontrolnych i dywizjonów.

6.2.4. Obrona Cywilna Kraju

Obrona Cywilna Kraju ma na celu ochronę ludności, zakładów pracy i urzędów użyteczności publicznej, dóbr kultury, ratowania i udzielania pomocy poszkodowanym w czasie wojny oraz współdziałania w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwaniu ich skutków.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach OCK jest Szef OCK. Szefa OCK powołuje Prezes RM na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych. Do podstawowych jego obowiązków należy:

- inicjowanie, przygotowanie, wydawanie i opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących OCK;
- uzgadnianie projektu planu OCK z ministrem obrony narodowej oraz innymi ministrami;
- określanie założeń do planów obrony cywilnej województw, powiatów, gmin i przedsiębiorców;
- opracowanie założeń programowych oraz kierunków kształcenia i szkolenia pracowników, ratowników i ludności w zakresie OC;
- dokonywanie oceny stanu przygotowań OC województw, powiatów i gmin;
- planowanie potrzeb w zakresie środków finansowych i materiałowych niezbędnych do realizacji zadań własnych w zakresie OC;
- określanie założeń dotyczących ewakuacji ludności i mienia na wypadek masowego zagrożenia;
- inicjowanie działalności naukowo-badawczej dotyczącej OC, a także udział w pracach unifikacyjno-normatywnych w tej dziedzinie;
- opracowanie na potrzeby Ministra SW i Prezesa RM informacji dotyczących OC;
- organizowanie i koordynowanie ćwiczeń w zakresie OCK;

- kontrolowanie warunków do odbywania zasadniczej służby w OC;
- ustalanie normatywów w zakresie zaopatrywania organów i formacji OC w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań OC.

Terenowymi organami OC są wojewodowie, starostowie, wójtowie i burmistrzowie (prezydenci miast). Do zakresu działania na ich obszarze powinno należeć:

- dokonywanie oceny przygotowań OC;
- opracowanie i opiniowanie planów OC;
- opracowanie i uzgadnianie planów działania;
- organizowanie i koordynowanie szkoleń oraz ćwiczeń OC;
- organizowanie szkolenia ludności w zakresie OC;
- przygotowanie i zapewnienie działania systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania zagrożeń;
- tworzenie i przygotowania do działań jednostek organizacyjnych OC;
- przygotowanie i organizowanie ewakuacji ludności na wypadek powstania masowego zagrożenia dla życia i zdrowia na znacznym obszarze;
- planowanie i zapewnienie środków transportowych, warunków bytowych oraz pomocy przedmedycznej, medycznej i społecznej dla ewakuowanej ludności;
- planowanie i zapewnienie ochrony pól rolnych i zwierząt gospodarskich oraz produktów żywnościowych i pasz, a także ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożeń zniszczeniem;
- planowanie i zapewnienie ochrony oraz ewakuacji dóbr kultury i innego mienia na wypadek zagrożenia zniszczeniem;
- wyznaczenie zakładów opieki zdrowotnej zobowiązanych do udzielenia pomocy medycznej poszkodowanym w wyniku masowego zagrożenia życia i zdrowia ludności oraz nadzorowanie przygotowania tych zakładów do niesienia tej pomocy;
- zapewnienie dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urządzeń specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych;
- zaopatrywanie organów i formacji OC w sprzęt i środki techniczne oraz umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań OC, a także zapewnienie

- odpowiednich warunków przechowywania, konserwacji, eksploatacji, remontu i wymiany tego sprzętu, środków technicznych oraz umundurowania;
- integrowanie sił OC oraz innych służb, w tym sanitarno – epidemiologicznych i społecznych organizacji ratowniczych do prowadzenia akcji ratunkowych oraz likwidacji skutków klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska;
 - opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego dotyczących OC mających wpływ na realizację zadań OC;
 - inicjowanie działalności naukowo-badawczej i standaryzacyjnej dotyczącej OC;
 - współpraca z terenowymi organami administracji wojskowej;
 - zapewnienie warunków do odbywania zasadniczej służby w obronie cywilnej;
 - opracowanie informacji dotyczącej realizacji zadań i ich przedstawianie przełożonym;
 - współpraca z pełnomocnikami wojewodów do spraw ratownictwa medycznego i z terenowymi organami administracji wojskowej w zakresie dotyczącym nadzorowania zadań;
 - kontrolowanie przygotowania formacji OC i ratowników do prowadzenia działań ratowniczych;
 - ustalanie wykazu instytucji państwowych, przedsiębiorstw i innych jednostek organizacyjnych oraz społecznych organizacji ratowniczych, funkcjonujących na ich terenie, przewidzianych do prowadzenia przygotowań i realizacji przedsięwzięć w zakresie OC;
 - organizowanie i prowadzenie szkolenia ratowników, odbywających zasadniczą służbę w OC;
 - przygotowanie i zapewnienie niezbędnych sił do doraźnej pomocy w grzebaniu zmarłych.

Za realizację powyższych zadań osobiście powinni być odpowiedzialni Szefowie OC. Są oni odpowiedzialni za kolejność realizacji zadań, kierowania działalnością przygotowania i realizacji przedsięwzięć OC.

- Szef OC Kraju jest przełożonym Szefów OC województw;
- Szef OC województwa – Szefów OC powiatów;
- Szef OC powiatu – Szefów OC gmin;
- Szef OC gmin – Szefów OC w instytucjach, przedsiębiorstwach, społecznych organizacjach ratowniczych i innych jednostkach organizacyjnych działających na obszarze gminy.

Poszczególni Szefowie OC powinni opracowywać wieloletnie i roczne plany działania w zakresie OC i uzgadniać je z odpowiednimi przełożonymi OC. Powinni również składać im okresowe meldunki o swojej działalności planistycznej, jak również na bieżąco w sytuacjach nadzwyczajnych, w tym kryzysowych.

Szefowie OC powinni również koordynować przygotowanie i realizację przedsięwzięć OC przedsiębiorstw, dla których minister ON jest organem założycielskim oraz jednostek organizacyjnych podległych ministrowi spraw i administracji lub przez niego nadzorowanych.

Całość sił i środków OCK powinna funkcjonować w Systemie OC Kraju (SOCK), a ten powinien stanowić jeden z podsystemów Systemu Ratownictwa i Ochrony Ludności RP (SRiOL RP).

6.2.5 Państwowe Ratownictwo Medyczne

System Państwowe Ratownictwo Medyczne przeznaczone powinno być do zapewnienia sprawnej i efektywnej realizacji zadań państwa w zakresie medycznych działań ratowniczych wobec każdej osoby znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia życia i zdrowia. System powinien być w ciągłej gotowości do wykonywania zadań w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym państwa. SPRM powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań:

- zapewniać możliwość natychmiastowego wezwania pomocy przy użyciu środków łączności;
- zapewniać niezwłoczne podjęcie, na miejscu zdarzenia, medycznych działań ratowniczych;
- przetransportowanie poszkodowanego do miejsca dalszego leczenia;
- zapewnienie niezwłocznego przyjęcia do najbliższego szpitala, oddziału ratunkowego lub oddziału szpitalnego.

Organami administracji publicznej właściwymi do wykonywania zadań SPRM powinni być:

- minister zdrowia;
- Wojewoda;
- Starosta.

Organy te powinny zorganizować system i zapewnić jego nieprzerwaną gotowość.

Do zadań ministra zdrowia powinno należeć:

- Sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem systemu;
- Uzgadnianie i zatwierdzanie wojewódzkich planów zabezpieczenia medycznych działań ratowniczych oraz wojewódzkich programów w zakresie ratownictwa medycznego;
- Przygotowanie i aktualizacja przynajmniej raz w roku krajowego planu zabezpieczenia medycznych działań ratowniczych;
- Organizacja transportu medycznego z zagranicy obywateli polskich nie posiadających uprawnień do leczenia poza granicami RP wymagających transportu ze względu na stan zagrożenia życia oraz finansowanie tego transportu wyłącznie w granicach kraju o ile umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej;
- Finansowanie lotniczych służb ratowniczych w zakresie MDR;
- Prowadzenie rejestru jednostek lotniczych służb ratowniczych (JLSR);
- Monitorowanie zagrożeń dla życia i zdrowia na obszarze kraju;
- Inicjowanie programów badawczych i naukowych z zakresu medycyny ratunkowej i ratownictwa medycznego;
- Wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie pogłębiania wiedzy o medycynie ratunkowej i ratownictwie medycznym;
- Współpraca z organami właściwymi w zakresie ratownictwa medycznego i innych państw oraz z organizacjami międzynarodowymi;
- Udział w finansowaniu kosztów inwestycyjnych związanych z SPRM.

Minister zdrowia powinien mieć prawo żądania od wojewodów i starostów niezbędnych informacji i danych dotyczących organizacji i funkcjonowania systemu odpowiednio na obszarze województwa lub powiatu.

Do zadań wojewody dotyczących SPRM w szczególności powinno należeć:

1. określenie liczby i rozmieszczenie Centrów Powiadamiania Ratunkowego (CPR), Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych (SOR) oraz Zespołów Ratownictwa Medycznego (ZRM);
2. przeprowadzenie konkursu ofert na świadczenie usług z zakresu świadczeń zdrowotnych przedszpitalnych;

3. zawieranie umów o udzielanie świadczeń zdrowotnych przedszpitalnych z dysponentami jednostek (zespołów ratownictwa medycznego);
4. sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem systemu w obszarze województwa;
5. prowadzenie rejestru jednostek systemu oraz ośrodków nauczających w zakresie kwalifikacji ratownictwa medycznego;
6. uzgadnianie i zatwierdzanie rocznych powiatowych planów ZMDR;
7. przygotowanie i aktualizacja przynajmniej raz w roku wojewódzkiego planu ZMDR i wojewódzkiego programu ratownictwa medycznego;
8. określenie szczegółowych zadań dla jednostek SPRM funkcjonujących na obszarze województwa;
9. przesłanie Ministrowi Zdrowia informacji i danych dotyczących organizacji i funkcjonowania systemu na obszarze województwa;
10. monitorowanie zagrożeń dla życia lub zdrowia na obszarze województwa oraz ścisłe współpracowanie w tym zakresie z Wojewódzkim Zespołem Reagowania Kryzysowego (WZRK);
11. wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie pogłębiania wiedzy o ratownictwie medycznym.

Wojewoda ma prawo żądania od starostów wykonywania zadań realizowanych przez SPRM na obszarze powiatu.

Do zadań starosty w zakresie zadań systemu w szczególności powinno należeć:

1. zarządzanie systemem na obszarze powiatu;
2. organizacja i finansowanie bieżącej działalności Powiatowego Centrum Powiadamiania Ratunkowego (PCPR);
3. przygotowanie i aktualizacja przynajmniej raz w roku powiatowego planu ZMDR oraz przedstawienie go wojewodzie;
4. przygotowanie planów ratowniczych;
5. współdziałanie z organami gmin leżących na obszarze powiatu i starostami powiatów sąsiadujących w celu zawarcia porozumień i powierzenia zadań w zakresie ratownictwa medycznego;
6. przesłanie Ministrowi Zdrowia i wojewodzie informacji i danych dotyczących organizacji i funkcjonowania systemu na obszarze powiatu;

7. rozpoznawanie i monitorowanie zagrożeń dla życia i zdrowia na obszarze powiatu oraz ścisła współpraca w tym zakresie z PCZK;
8. zapewnienie finansowania dyspozytorów medycznych;
9. wspieranie inicjatyw społecznych.

Wykonywanie zadań i kompetencji z zakresu ratownictwa medycznego starosta może powierzyć powoływanemu i odwoływanemu przez siebie pełnomocnikowi ds. ratownictwa medycznego. W przypadku wystąpienia nagłego zagrożenia życia lub zdrowia o skali przekraczającej możliwości organizacyjne starosty, wojewoda koordynuje funkcjonowanie systemu na obszarze województwa. W szczególności w celu podjęcia i przeprowadzenia oraz zapewnienia kierowania medycznymi działaniami ratowniczymi, wydaje polecenia starostom. Starosta powierzane mu zadania powinien wykonywać przy pomocy Centrum Powiadamiania Ratunkowego (CPR). CPR jest zintegrowanym stanowiskiem dyspozytorskim usytuowanym w strukturze powiatowej administracji zespolonej, działającym w ramach Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego (PCZK). Na podstawie porozumienia między powiatami CPR może obejmować zasięgiem działania obszar powiatu oraz część innego powiatu.

Do zadań Centrum Powiadamiania Ratunkowego w szczególności powinno należeć:

1. przyjmowanie powiadomień o stanach nagłego zagrożenia życia i zdrowia, ustalanie priorytetów i niezwłoczne dysponowanie jednostkami systemu;
2. przekazywanie niezbędnych informacji osobom udzielającym pierwszej pomocy w szczególności przed przybyciem zespołu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia;
3. przekazywanie kierującemu działaniami ratowniczymi niezbędnych informacji ułatwiających podejmowanie rozstrzygnięć na miejscu zdarzenia;
4. przekazywanie niezbędnych informacji o stanach zagrożenia życia lub zdrowia innym jednostkom wykonującym zadania w zakresie ratownictwa medycznego;
5. koordynacja medycznych działań ratowniczych podejmowanych przez poszczególne jednostki systemu, a także działań podejmowanych przez inne jednostki uczestniczące w działaniach ratowniczych;
6. monitorowanie i analiza działań ratowniczych;

W Centrum Powiadamiania Ratunkowego stały dyżur powinien pełnić dyspozytor medyczny, a w gotowości do pracy w zakresie koordynacji medycznych działań ratowniczych pozostaje lekarz – koordynator medyczny.

Do SPRM mogą być włączane jednostki ratownictwa medycznego ministra ON na drodze porozumienia. Do realizacji zadań powinno się wykorzystywać publiczną sieć telekomunikacyjną.

SPRM powinien ściśle współpracować z KSRIOL na wszystkich szczeblach administracji publicznej. Wykonywać zadania KSRIOL w sytuacjach zwyczajnych i nadzwyczajnych.

6.2.6. Biuro Ochrony Rządu

Biuro Ochrony Rządu jako jednolita, umundurowana, uzbrojona formacja przeznaczona jest do ochrony ściśle określonych osób, obiektów i urzędzeń.

Do zadań szczegółowych BOR należy:

1. ochrona Prezydenta RP, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa RM, wice Prezesa RM, ministra ds. wewnętrznych i ministra ds. zagranicznych oraz innych osób ze względu na dobro państwa;
2. byłych prezydentów RP oraz ich obiektów;
3. delegacji państw obcych przebywających na terytorium RP;
4. polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych oraz przedstawicielstw przy organizacjach międzynarodowych poza granicami RP;
5. obiektów i urzędzeń o szczególnym znaczeniu oraz zapewnienie ich funkcjonowania;
6. prowadzenie rozpoznania pirotechniczno-radiologicznego obiektów Sejmu i Senatu.

Minister ds. wewnętrznych jest odpowiedzialny za podejmowanie decyzji zgodnie z przepisami o ochronie informacji niejawnych w sprawach rozpoznania oraz ochrony osób i obiektów.

Organy administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz państwowe inne jednostki organizacyjne powinny BOR zapewnić niezbędne warunki do wykonywania zadań na ich obszarze.

Organizację BOR stanowią:

- Szef BOR, który podlega ministrowi spraw wewnętrznych i może być na to stanowisko powoływany i odwoływany przez Prezesa RM;
- Funkcjonariusze BOR, których przełożonym jest Szef BOR;
- Zastępcy Szefa BOR, którzy mogą być na to stanowisko powoływani i odwoływani na wniosek Szefa BOR przez ministra SW.

Szef BOR kieruje BOR i zapewnia sprawne oraz efektywne wykonywanie jego zadań w szczególności w zakresie: organizowania ochrony, prowadzenia polityki kadrowej, określenia oraz realizacji programu szkolenia funkcjonariuszy oraz współdziałania z centralnymi organami administracji rządowej i samorządu terytorialnego. W celu zapewnienia właściwej realizacji zadań BOR planuje zabezpieczenie osób, obiektów i urządzeń, rozpatruje i analizuje potencjalne zagrożenia, zapobiega powstawaniu zagrożeń, koordynuje realizację działań ochronnych, wykonuje bezpośrednią ochronę, zabezpiecza obiekty i urządzenia oraz doskonali metody pracy.

Formacja BOR w Systemie Bezpieczeństwa Wewnętrznego stanowi istotną formację przyczyniającą się do właściwego funkcjonowania systemu w stanie zwyczajnym oraz nadzwyczajnym państwa.

6.2.7. System kierowania bezpieczeństwem wewnętrznym RP

Omówione w skrócie w oparciu o ustawy o Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Granicznej, Obrony Cywilnej Kraju, Państwowym Ratownictwie Medycznym oraz Biurze Ochrony Rządu formacje powinny być elementami wykonawczymi SKBW RP. System ten w oparciu o siły i środki tych formacji powinien być zdolny do realizacji zadań wynikających z potrzeb SB RP funkcjonującego w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym. Formacje te w stanie zwyczajnym, i nadzwyczajnym powinny działać zgodnie z zakresem obowiązków funkcyjnych przewidzianych ustawami oraz w regulaminach i statutach tych służb.

SB RP ma szczególną rolę do odegrania w stanie nadzwyczajnym państwa. W tym głównie w sytuacjach wynikających z ustawy o stanie klęski żywiołowej, o stanie wyjątkowym oraz o stanie wojennym. We wszystkich tych stanach pracujący w trybie ciągłym SB RP powinien być na bieżąco wspomagany przez SBW RP. Jego

zakres działania w tych stanach powinien się pokrywać z zadaniami wcześniej omówionymi przy opisie założeń na poszczególne formacje.

Konstrukcja SBW RP w tym KSRIOL powinna być oparta na elementach SB RP. Powinien on stanowić jego uzupełnienie w sprawach dotyczących bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.

SB RP z definicji tworzą względnie odosobnione podsystemy bezpieczeństwa, w tym jeden z ośmiu podsystemów – bezpieczeństwa wewnętrznego RP. Powinien obejmować on swoim zakresem działania szczebel władz naczelnych RP, centralne organa rządowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Na szczeblu władzy naczelnej państwa powinno być zorganizowane Rządowe Centrum Koordynacji Kryzysowej RM (RzCKK RM). W stanie zwyczajnym państwa powinna być pełniona na nim w trybie całodobowym służba dyżurna przez grupę roboczą o charakterze stałym (GRS) a w sytuacjach nadzwyczajnych w tym kryzysowych (GRS) powinna być uzupełniana grupami roboczymi o charakterze czasowym. W ten sposób zorganizowane na RzCKK RM Rządowy Zespół Koordynacji Kryzysowej (RzZKK) powinien być zarządzany przez Szefa oraz dwóch zastępców.

Grupami roboczymi RzZKK o charakterze stałym powinny być:

- Międzyresortowa grupa polityki bezpieczeństwa i planowania cywilnego;
- Grupa bezpieczeństwa powszechnego i porządku publicznego;
- Grupa monitorowania prognoz i analiz.

Grupami roboczymi o charakterze czasowym powinny być:

- Grupa Planowania Wsparcia i Analizy Zasobów;
- Grupa Koordynacji Działań Kryzysowych;
- Grupa Koordynacji Pomocy Humanitarnej;
- Grupa Polityki Informacyjnej;

Szefa RzZKK wyznacza minister ds. SW spośród sekretarzy i podsekretarzy stanu w jego urzędzie. Stałego zastępcę Szefa RzZKK powinien również wyznaczyć minister ds. SW spośród podporządkowanych mu Centralnych organów administracji rządowej wykonujących zadania w dziedzinie zapobiegania klęskom żywiołowym i usuwania skutków. W skład międzyresortowej grupy bezpieczeństwa i planowania cywilnego o charakterze stałym powinny być powołane przez ministra ds. SW osoby rekomendowane przez:

- ministra ds. SW;
- ministra ON;
- ministra ds. zagranicznych;
- ministra administracji publicznej;
- ministra zdrowia;
- ministra zabezpieczenia społecznego;
- ministra środowiska;
- ministra kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- ministra oświaty i wychowania;
- ministra gospodarki wodnej;
- ministra finansów publicznych;
- ministra skarbu państwa;
- ministra gospodarki;
- ministra gospodarki morskiej;
- ministra łączności oraz transportu.

oraz spośród sekretarzy i podsekretarzy stanów w urzędach obsługujących tych ministrów.

Również w skład stałej grupy roboczej bezpieczeństwa powszechnego i porządku publicznego powinny wejść osoby powołane przez ministra ds. SW na wniosek:

- Szefa Kancelarii Prezesa RM;
- Szefa WSI;
- Szefa ABW;
- Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki;
- Głównego Inspektora Sanitarnego;
- Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego;
- Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad;
- Głównego Dyrektora Transportu Drogowego;
- Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty;
- Głównego Lekarza Weterynarii;
- Głównego Geodetę Kraju;
- Głównego Inspektora Ochrony Środowiska;
- Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa

oraz osoby wyznaczone przez ministra ds. SW spośród osób zatrudnionych w urzędzie obsługującym tego ministra w jednostkach organizacyjnych przez niego nadzorowanych oraz w urzędach obsługujących orany podległe temu ministrowi.

Natomiast skład stałej grupy roboczej monitorowania, prognoz i analiz stanowić powinien obsługę RzCKK pracującą w trybie ciągłym. Tworzą go komórki organizacyjne urzędu zapewniające obsługę ministra ds. SW. W sprawach realizacji zadań SBW RP w tym związanych z zapobieganiem skutkom klęsk żywiołowych lub ich usuwaniem oraz przeciwstawianiem się innym zagrożeniom spowodowanych różnymi innymi przyczynami np. terroryzmem.

Właściwe wykorzystanie podległych ministrowi SW omówionych wyżej formacji – Policji, PSP, SG, OCK, BOR oraz sił i środków czasowo podporządkowanych innym jednostek np. wojskowych, ratownictwa specjalnego w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym państwa stanowi problem wielce skomplikowany. Wymaga zaprojektowania i wdrożenia nowoczesnego Systemu Kierowania Bezpieczeństwem państwa. Powinien on swoim zasięgiem obejmować całe jego terytorium oraz najbliższe otoczenie. Umożliwiać niczym nie ograniczone działanie wszystkich formacji MSW zgodnie z ustawami z jednej strony oraz kompleksowe ich wykorzystanie do realizacji zadań wspólnych. SKBW RP ażeby sprostać współczesnym zagrożeniom bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i efektywnie uczestniczyć w SB RP powinien spełniać następujące kryteria:

- Właściwe merytoryczne przygotowanie kadr kierowniczych i wykonawczych;
- Kompleksowość i wieloszczeblowość struktur organów kierowania;
- Właściwa rozpiętość kierowania na poszczególnych szczeblach organizacyjnych państwa;
- Kompletność w automatyzacji stanowisk kierowania i ich niezawodność w funkcjonowaniu w różnych sytuacjach;
- Modułowość elementów wyposażenia stanowisk kierowania i ich zdolność do adaptacji dla różnych szczebli organizacyjnych;
- Właściwy poziom zgrania i przygotowania zespołów reagowania w różnych sytuacjach;
- Zdolność do współpracy z sąsiednimi państwami.

Wykorzystując aktualny stan SKBW RP oparty na obowiązujących ustawach oraz wiedzę o tego typu systemach innych państw wydaje się celowe ażeby minister SW, osobiście odpowiedzialny przed RM, za bezpieczeństwo wewnętrzne RP dysponował swoim Centrum Zarządzania Kryzysowego (CZK MSW) swoim Zespołem Reagowania Kryzysowego w tym stałą grupą operacyjną w skład której wchodzi dyżurny KCKRiOL, KGP, KG SG, dyżurny wydziału operacyjnego i inne osoby stosownie do sytuacji. Pełniony całodobowo dyżur przez tę grupę w każdej chwili powinien umożliwiać uruchomienie całego systemu w tym potrzebnych sił i środków formacji podporządkowanych ministrowi. Celowo wydaje się usytuowanie CZK MSW przy Krajowym Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności (KCKRiOL) organizatorem którego powinien być KG PSP. System łączności tak zorganizowanego ośrodka kierowania bezpieczeństwem RP powinien zapewnić multimedialną łączność z Centrami Zarządzania Kryzysowego władz naczelnych, ministerstw, centralnych organów administracji oraz województw.

Na każdym Centrum Zarządzania Kryzysowego (CZK) powinny pełnić dyżur całodobowy stałe grupy operacyjne (służby dyżurne). Stałe grupy operacyjne w każdej chwili powinny być zdolne do uruchomienia grup operacyjnych o charakterze czasowym. W zależności od szczebla organizacyjnego SBW RP skład stały grup operacyjnych (służb dyżurnych) oraz grup operacyjnych o charakterze czasowym ze względu na zakres zadań będzie różny. Jednak zawsze ze względu na treść podobna a często identyczna.

Służby dyżurne (Stałe Grupy Operacyjne) pełniące dyżur w trybie całodobowym na wojewódzkich centrach zarządzania kryzysowego (WCZK), na powiatowych centrach zarządzania kryzysowego (PCZK), oraz gminnych centrach zarządzania kryzysowego (GCZK) :

- Grupa planowania cywilnego;
- Grupa monitorowania prognoz i analiz;
- Grupa bezpieczeństwa powszechnego i porządku publicznego (tylko na WCZK).

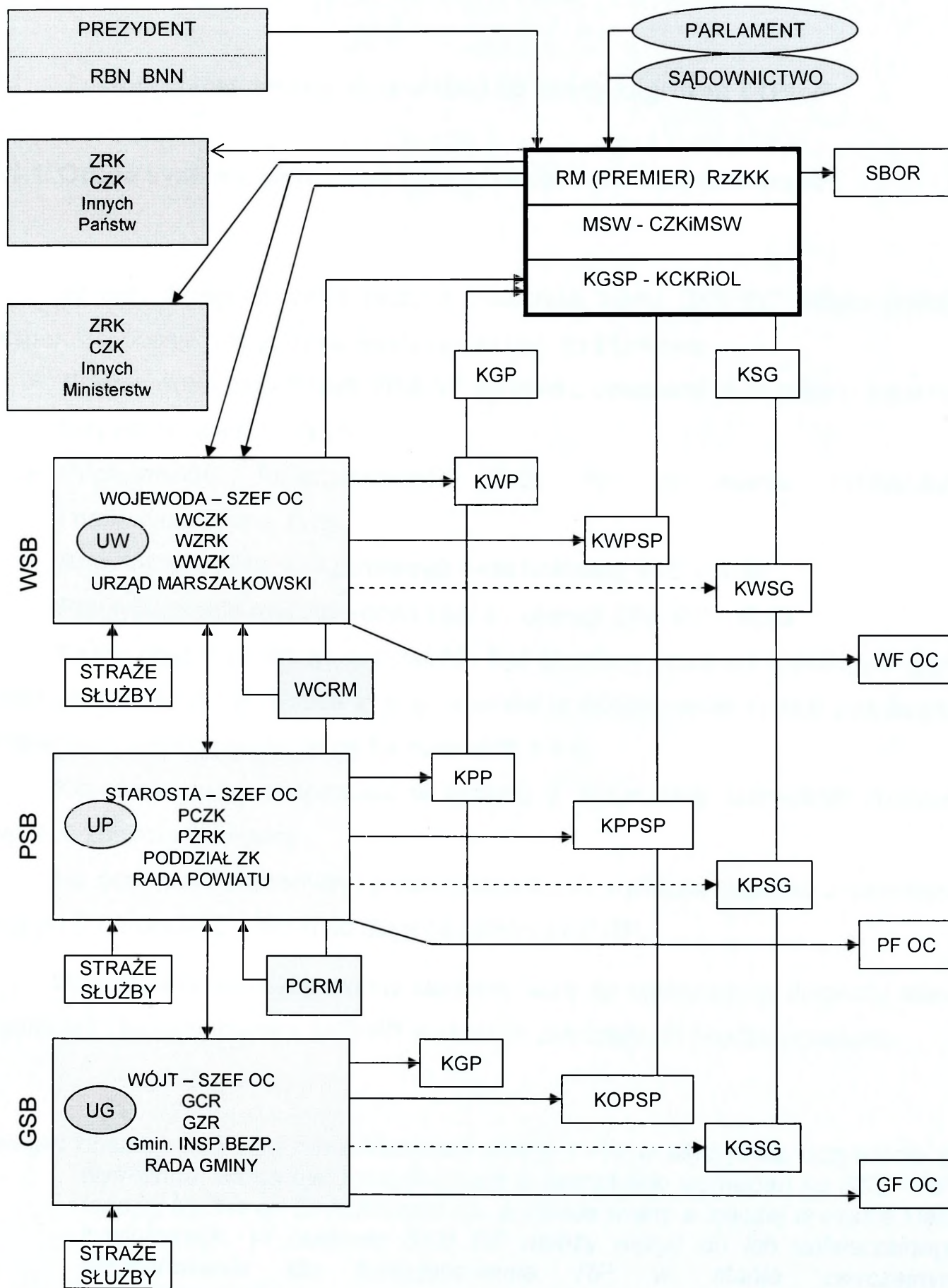
Grupami operacyjnymi o charakterze czasowym funkcjonującymi na tych centrach z zasady będą:

- Grupa operacji i organizacji działań;
- Grupa zabezpieczenia logistycznego;

- Grupa opieki zdrowotnej i pomocy socjalno-bytowej.

W sytuacjach kryzysowych stałe i czasowe grupy robocze wykonują zadania wspólnie – tworząc stosowne do szczebla organizacyjnego SBW RP Wojewódzkie Zespoły Reagowania Kryzysowego (WZRK), Powiatowe Zespoły Reagowania Kryzysowego (PZRK) oraz Gminne Zespoły Reagowania Kryzysowego (GZRK). Idea systemu bezpieczeństwa wewnętrznego RP przedstawiona została na schemacie 17.

PODSYSTEM KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM WEWNĘTRZNYM RP

ROZDZIAŁ VII

ZASTOSOWANIE METODY EKSPERCKIEJ I BURZY MÓZGÓW DO DIAGNOZOWANIA BEZPIECZEŃSTWA RP

7.1. Zastosowanie metody eksperckiej do oceny zagrożeń TYPU-P

7.1.1. Ocena systemu kierowania (zarządzania) bezpieczeństwem RP

W celu zdiagnozowania metodą ekspercką stanu SKB RP należy poddać eksperckiej ocenie następujące wybrane obszary problemowe:

- **Poprawność organizacji** SKB RP zgodnie z ustawami (o ile takie w państwie były opracowane) – $O_i(t)$.
- **Poprawność funkcjonowania** SKB RP w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym – $F_i(t)$.
- **Stan infrastruktury organizacyjno-technicznej** SKB – $T_i(t)$.
- **Przygotowanie merytoryczne** kadr do obsługi SKB RP – $K_i(t)$.

Każdy obszar problemowy powinien być oceniany przez oddzielnie pracujące grupy eksperckie A i B. Każda z grup powinna w odosobnieniu ocenić podobszary problemowe wyszczególnione na formularzach 1 ÷ 5.

Kierownik grupy eksperckiej w oparciu o wypełnione formularze powinien wypełnić zbiorczy formularz.

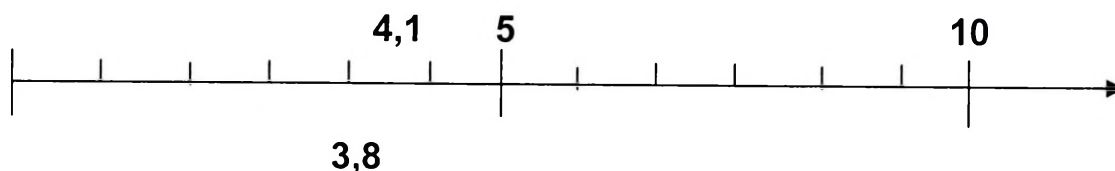
Na podstawie zebranych i przeanalizowanych wyników wspólnie z członkami grup A i B opracować wnioski do diagnozy stanu SKB RP.

Opracowane wnioski powinny stanowić bazę do opracowania diagnozy stanu organizacji i funkcjonowania SKB RP w stanach zwyczajnych i nadzwyczajnych.

Uwaga: obszary 1÷5 oraz ich podobszary oceny 1÷10 w algorytmie oczywiście są wymienne. Mogą być modyfikowane w kontekście wymagań na SKB - RP. Inaczej będzie on funkcjonował np. w czasie wojny a inaczej w czasie klęsk żywiołowych. W budowie SKB RP należy dążyć do ich uniwersalnego przygotowania do funkcjonowania RP w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym.

7.1.2. OCENA ORGANIZACJI I FUNKCJONOWANIA SB RP – $O_i(t)$
W stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym
wypełnia podgrupa A (B)

i	OCENIANY PODOBSZAR PROBLEMOWY - i	OCENA 1-10 p
1	Czy SKP RP ma usankcjonowana prawnie strukturę organizacyjną i obejmuje wszystkie istotne zagrożenia bezpieczeństwa państwa	$\frac{2}{3}$
2	Struktura SKP RP szczebla centralnego oraz zakres zadań (czy odpowiada potrzebom, siły i środki)	$\frac{3}{3}$
3	Struktura organizacyjna szczebla SKP wojewódzkiego oraz zakres zadań (czy odpowiada potrzebom, siły i środki)	$\frac{4}{3}$
4	Struktura organizacyjna szczebla SKP powiatowego oraz zakres zadań (czy odpowiada potrzebom, siły i środki)	$\frac{4}{3}$
5	Struktura organizacyjna szczebla SKP gminnego oraz zakres zadań (czy odpowiada potrzebom, siły i środki)	$\frac{4}{3}$
6	Klarowność organizacji oraz zadań Rządowego Centrum Koordynacji Kryzysowej (RzCKK)	$\frac{5}{4}$
7	Klarowność organizacji oraz zadań resortowych stanowisk reagowania kryzysowego (RSRK)	$\frac{2}{1}$
8	Klarowność organizacji oraz zadań wojewódzkich centrów zarządzania kryzysowego (WCZK)	$\frac{7}{6}$
9	Klarowność organizacji i zadań powiatowych centrów zarządzania kryzysowego (PCZK)	$\frac{6}{5}$
10	Klarowność organizacji i zadań gminnych centrów zarządzania kryzysowego (PCZK)	$\frac{4}{4}$
		$O_i(t) = \sum_{i=1}^{10} O_i : 10$
		$\frac{4,1}{3,5}$
		ŚREDNIA
		3,8

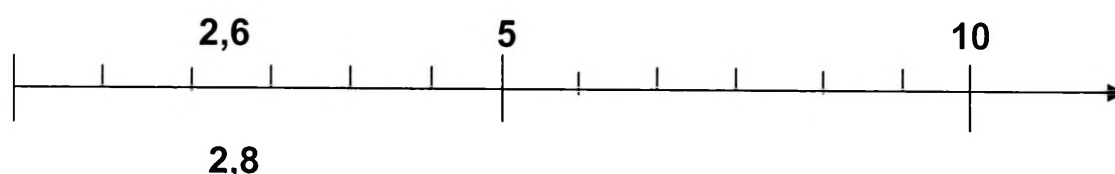
Uwaga:

- w liczniku oceny grupy A
- w mianowniku oceny grupy B

Wnioski opracować na podstawie formularza

7.1.3. OCENA STANU ORGANIZACJI SKB RP – $F_i(t)$
W stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym
wypełnia podgrupa A (B)

i	OCENIANY PODOBSZAR PROBLEMOWY - i	OCENA 1-10 p
1	Skład, zadania oraz działanie RzZKK na RzCKK w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym	3 4
2	Skład, zadania oraz działanie RSRK na RSRK w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym	2 1
3	Skład, zadania oraz działanie WZRK na WCZK w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym	5 4
4	Skład, zadania oraz działanie PZRK na PCZK w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym	4 5
5	Skład, zadania oraz działanie GZR na GCR w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym	3 2
6	Ustalenia prawne oraz współpraca zespołów RK z organizacjami samorządowymi	1 2
7	Ustalenia prawne oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi	2 3
8	Ustalenia prawne oraz współpraca z organizacjami społecznymi	4 4
9	System prawny oraz funkcjonowanie SKP RP w czasie kryzysów politycznych, gospodarczych, militarnych	1 2
10	System prawny, organizacja oraz funkcjonowanie SKP RP w stanie wyjątkowym i wojennym	1 1
$F_i(t) = \sum_{i=1}^{10} F_i : 10$ ŚREDNIA		<u>2,6</u> 2,8 2,7

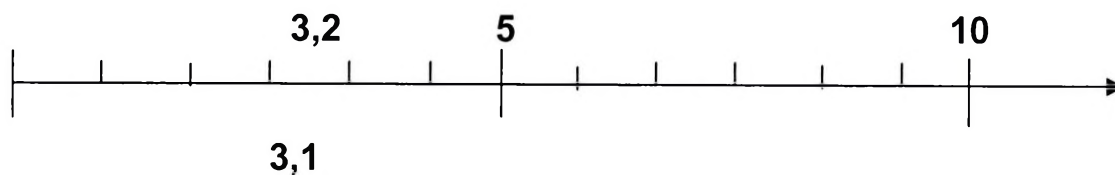

Uwaga:

- w liczniku oceny grupy A
- w mianowniku oceny grupy B

**7.1.5. OCENA STANU PRZYGOTOWANIA MERYTORYCZNEGO KADR
DO OBSŁUGI SKB RP – K_i (t)
w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym
wypełnia podgrupa A (B)**

i	OCENIANY PODOBSZAR PROBLEMOWY - i	OCENA 1-10 p
1	Przygotowanie merytoryczne w zakresie kierowania bezpieczeństwem RP członków Rz ds. KRM	2 3
2	Przygotowanie merytoryczne członków RzZKK w zakresie kierowania SB RP	3 2
3	Przygotowanie merytoryczne członków RZK w zakresie kierowania bezpieczeństwem w resorcie	2 2
4	Przygotowanie merytoryczne członków WZRK w zakresie kierowania bezpieczeństwem w województwie	4 3
5	Przygotowanie merytoryczne członków PZPR w zakresie kierowania bezpieczeństwem w powiecie	4 3
6	Przygotowanie merytoryczne członków GZRK w zakresie kierowania bezpieczeństwem w gminie	1 1
7	Wykształcenie kadr w zakresie kierowania bezpieczeństwem RP	4 4
8	Udział kadr kierowniczych szczebla centralnego, wojewódzkiego, powiatowego, gminnego w ćwiczeniach lokalnych i ogólnokrajowych	3 3
9	Kształcenie funkcjonariuszy organizacji zespołowych w zakresie kierowania bezpieczeństwem	5 6
10	Kształcenie funkcjonariuszy organizacji pozarządowych w zakresie prowadzenia działań w sytuacjach kryzysowych	4 3
$F_i(t) = \sum_{i=7}^{10} f_i : 10$		3,2 3,0
ŚREDNIA		3,1

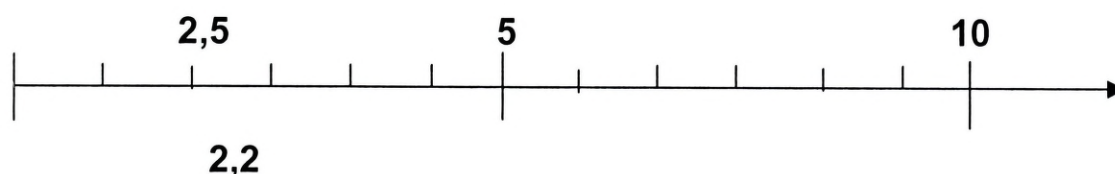
Uwaga:

- w liczniku oceny grupy A
- w mianowniku oceny grupy B

**7.1.6. OCENA STANU ODPORNOŚCI SKB RP NA DESTRUKCYJNE
DZIAŁANIA PRZYRODY ORAZ LUDZI – $D_i(t)$**
wypełnia podgrupa A (B)

i	OCENIANY PODOBSZAR PROBLEMU - i	OCENA 1-10 p
1	Odporność SKB RP na destrukcyjne działanie przyrody	1 1
2	Odporność SKB RP na cyberuderzenia	1 2
3	Odporność SKB RP na brak zaopatrzenia w wodę pitną	3 2
4	Odporność SKB RP na brak dostaw energii elektrycznej	1 1
5	Odporność SKB RP na skażenia promieniotwórcze, biologiczne i chemiczne	1 1
6	Odporność SKB RP na fizyczne uszkodzenia CZK	3 2
7	Przygotowanie SKB RP do odtwarzania strat w celu zapewnienia ciągłości kierowania	1 2
8	Odporność SKB RP na utratę łączności pomiędzy CZK sąsiednich państw	2 3
9	Ochrona CZK SKB RP	4 4
10	Drogi dojazdowe do CZK SKB RP	5 7
		<u>2,2</u> 2,5
		ŚREDNIA 2,3

$$D_i(t) = \sum_{i=1}^{10} d_i : 10$$

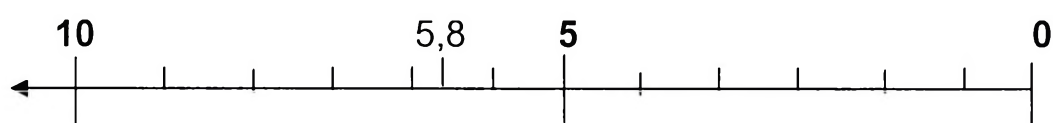

Uwaga:

- w liczniku oceny grupy A
- w mianowniku oceny grupy B

**7.1.7. OCENA GLOBALNA POTENCJAŁU ZAGROŻENIA RP
DIAGNOZA (PROGNOZA) NA 2005**

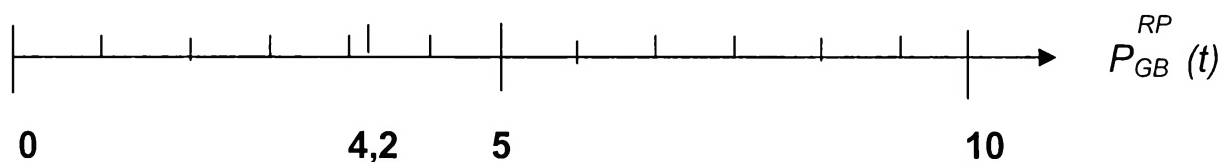
j	SEKTOROWE OCENY POTENCJAŁÓW ZAGROŻENIA	WAGA ω_j	OCENA Δ_j^{GZ}
1	Zagrożenie bezpieczeństwa politycznego	1	3
2	Zagrożenie bezpieczeństwa gospodarczego, w tym ekonomicznego, żywnościowego, przemysłowego, energetycznego	1	6
3	Zagrożenie bezpieczeństwa militarnego, w tym terroryzmem zbrojnym	1	4
4	Zagrożenie bezpieczeństwa wewnętrznego, w tym siłami natury, awariami technicznymi, szkodliwą działalnością ludzi (poparzenia, rozboje, kradzieże, patologie, naruszenia granic, itp.)	1	6
5	Zagrożenia społeczne	1	7
6	Zagrożenie ekologiczne	1	6
7	Zagrożenie kulturowe	1	4
8	Zagrożenie informacyjne	1	7
9	Zagrożenia krajowego systemu ratownictwa i ochrony ludności	1	7
10	Zagrożenia krajowego systemu zarządzania bezpieczeństwem z uwzględnieniem naczelnych, centralnych i terenowych władz państwa	1	6
GLOBALNY POTENCJAŁ ZAGROŻENIA RP $P_Z^{RP}(t) = \sum_{j=1}^J \Delta Z_j : J$		1	5,8

$$0,1 \leq \omega_j \leq 1 ; 1 \leq \Delta Z_j \leq 10 p$$

**7.1.8. OCENA GLOBALNA POTENCJAŁU BEZPIECZEŃSTWA RP
DIAGNOZA (PROGNOZA) NA 2005**

j	SEKTOROWE OCENY POTENCJAŁÓW BEZPIECZEŃSTWA	WAGA ω_i	OCENA Δ^B_i
1	Bezpieczeństwo polityczne	1	5
2	Bezpieczeństwo gospodarcze, w tym ekonomiczne, żywnościowego, przemysłowe, energetyczne	1	4
3	Bezpieczeństwo militarne, w tym odporność na terroryzm zbrojny	1	6
4	Bezpieczeństwo wewnętrzne, w tym ocena stanu Policji, Straży Pożarnej, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, służb i straży specjalnych	1	4
5	Bezpieczeństwo społeczne	1	3
6	Bezpieczeństwo ekologiczne	1	4
7	Bezpieczeństwo kulturowe	1	6
8	Bezpieczeństwo informacyjne	1	3
9	Potencjał krajowego systemu ratownictwa i ochrony ludności	1	3
10	Potencjał krajowego systemu zarządzania bezpieczeństwem z uwzględnieniem naczelnych, centralnych i terenowych władz państwa	1	4
GLOBALNY POTENCJAŁ BEZPIECZEŃSTWA RP		$P_{GB}^{RP}(t) = \sum_{i=1}^I \Delta^B_i : I$	4,2

$$0,1 \leq \omega_i \leq 1 ; 1 \leq \Delta^B_i \leq 10 p$$

ZAKOŃCZENIE

Otrzymane wyniki badań z podstawowych obszarów bezpieczeństwa pozwoliły zaproponować koncepcję SB RP XXI wieku.

Do podstawowych cech SB RP zaproponowanego w koncepcji można zaliczyć:

1. Budowa SB RP została ukierunkowana na zagrożenia, z którymi Polska może się zetknąć w XXI wieku.
2. W koncepcji budowy SB RP uwzględnione zostały czynniki wynikające z polityki i strategii bezpieczeństwa RP, które pozytywnie wpłynęłyby w XXI wieku na skuteczne przeciwstawienie się spodziewanym zagrożeniom TYPU-P i TYPU-D.
3. Do przeciwdziałania zagrożeniom Polski zaproponowano jednolity System Bezpieczeństwa RP składający się z dwóch względnie odosobnionych podsystemów SB RP:
 - podsystem przeciwdziałania zagrożeniom RP TYPU-D, w którym głównym decydentem byłby ośrodek władzy prezydenckiej a wykonawcami sztaba resortów MON i MSW, województw, powiatów oraz gmin (miast).
 - podsystem przeciwdziałania zagrożeniom TYPU-P, którym w trybie ciągłej pracy w stanie zwyczajnym państwa kierowałaby RM – Premier RP a wykonawcami samorządy z udziałem specjalistów z urzędów wojewódzkich, powiatowych i gminnych.
4. Koncepcję SB RP zaproponowano ażeby nie burzyć aktualnego systemu bezpieczeństwa RP na bazie systemu prawnego obowiązującego obecnie w Polsce oraz na systemie prawnym udoskonalonym na potrzeby SB RP XXI wieku – docelowym. Pozwoli to na płynne przejście od aktualnego stanu bezpieczeństwa RP do postulowanego w koncepcji.
5. W zaproponowanej koncepcji SB RP XXI wieku zaprojektowano jednolite wyposażenie techniczne stanowisk pracy funkcyjnych, dokumentacje na stanowiskach kierowania, zarządzania i koordynacji oraz system łączności zapewniające niezawodną łączność pomiędzy decydentami na różnych szczeblach władzy publicznej w państwie.

6. W sposób jednoznaczny przydzielone zostały zadania oraz sfery odpowiedzialności za ich efektywne wykonanie w stanie zwyczajnym i stanach nadzwyczajnych RP.

W koncepcji nie oszacowane zostały koszty budowy SB RP XXI wieku. Wymaga to oddzielnego wysiłku intelektualnego oraz o wiele szerszego ujęcia problemu. Kolejnym metodologicznym krokiem w budowie SB RP XXI wieku powinna być ilościowo-jakościowa weryfikacja przyjętych w koncepcji rozwiązań.

Autorzy TOMÓW I, II, III i IV taką próbę podejmą w pracy pt. *Ilościowo-jakościowe wartościowanie SB RP*.

Oprócz cech 1-6 SB RP, który został zaproponowany w koncepcji z badań nad jej opracowaniem wynikają następujące konstruktywne wnioski i postulaty:

Wnioski:

1. Należy w XXI wieku wyraźnie odejść od tendencji budowania systemu bezpieczeństwa RP kierując się oddzielnie zagrożeniami należącymi do właściwości MON i MSW, należy je traktować globalnie jako zagrożenia bezpieczeństwa państwa i rozwiązywać na różnych szczeblach przy pomocy połączonych sztabów bezpieczeństwa.
2. SB RP XXI wieku powinien uwzględniać możliwie wszystkie zagrożenia RP w tym TYPY-P i TYPY-D kompleksowo,
3. Zagrożenia TYPY-P (pełzające) a więc zagrożenia polityczne, gospodarcze, społeczne, ekologiczne, kulturowe, informacyjne i inne tego typu należy uwzględniać w odniesieniu do całego państwa, w tym również w odniesieniu do jego części terytorialnych - województw, powiatów oraz gmin.
4. Do przeciwdziałania zagrożeniom TYPY-D (dynamicznym) źródłem, których są siły natury, awarie techniczne, działania obywateli niezgodnie z prawem, terroryzm, konflikty polityczno-militarne i wojny powinien być wcześniej przygotowany podsystem SB RP, który funkcjonowałby całodobowo na wszystkich szczeblach władzy od naczelnej do terytorialnej i obejmował swoim zasięgiem wszystkie zagrożenia łącznie.

5. Za efektywne funkcjonowanie podsystemu SB RP w przeciwdziałaniu zagrożeniom TYPU-P powinna być odpowiedzialna RM – Premier RP a na szczeblach władzy terytorialnej – władze samorządowe przy współudziale komórek specjalistycznych z urzędów wojewódzkich, powiatowych i gminnych.
6. Za bezpieczeństwo RP przed parlamentem RP powinien być odpowiedzialny jeden ośrodek władzy wykonawczej – Prezydent RP – jako głowa państwa.
7. Za rozwój RP współudział w organizacji w funkcjonowaniu SB RP w tym szczególnie w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom TYPU-P powinna być odpowiedzialna RM – Premier RP.
8. Zrównoważone bezpieczeństwo i rozwój Polski to warunek jej przetrwania wśród państw świata w XXI wieku.

Postulaty:

1. Prace naukowe nad organizacją i funkcjonowaniem SB RP XXI wieku powinny w AON należeć do priorytetowych.
2. W AON powinien powstać **Instytut Bezpieczeństwa Narodowego**, który poprzez swoją merytoryczną działalność naukowo-badawczą stanowiłby zaplecze dydaktyczne studiów dziennych, wieczorowych, podyplomowych oraz doktorskich na kierunku bezpieczeństwo narodowe. Zakłady instytutu powinny zajmować się badaniem źródeł zagrożeń, diagnozowaniem oraz prognozowaniem zagrożeń bezpieczeństwa świata, w tym dla RP, polityką oraz strategią bezpieczeństwa RP, systemem bezpieczeństwa RP oraz zarządzaniem bezpieczeństwem RP, w tym w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym państwa.
3. Prace naukowo-badawcze prowadzone w AON powinny być weryfikowane przez uczestników w zespołach badawczych praktyków, polityków jak również pracowników naukowych z innych ośrodków naukowych krajowych i zagranicznych.
4. Kompleksowość występowania zagrożeń współczesnego świata, źródłami których są siły natury, awarie techniczne ale również różnice między

państwami polityczne, społeczne i gospodarcze wymuszać będą również kompleksowe przeciwdziałania tym zagrożeniom państw świata, w tym RP. W tej sytuacji oddzielne działania poszczególnych resortów przeciwko występującym kompleksowo zagrożeniom wymaga radykalnych zmian. Dotychczasowe działania tych resortów MON, MSW, innych i ich sił oddzielnie w sytuacjach kryzysowych wymaga skomplikowanych uregulowań prawnych oraz stwarza trudności w efektywnym **przygotowaniu działań, prewencji, przeciwdziałaniu** oraz usuwaniu skutków zagrożeń. Jest to niepotrzebne rozproszenie wysiłku. Celowe w tej sytuacji wydaje się tworzenie na wszystkich szczeblach kierowania (zarządzania) wspólnych sztabów kryzysowych. tym bardziej, że we wszystkich kryzysach siły obu tych resortów przeważnie zawsze uczestniczą. Stąd też w SKB RP powinny być zorganizowane i funkcjonować w trybie ciągłej pracy Krajowe Stanowisko Kierowania Bezpieczeństwem RP (KSKB RP), na szczeblu województw WSKB, na szczeblu powiatów PSKB oraz na szczeblu gmin GSKB z udziałem sił i środków obecnie należących do MON i MSW. W RP powinien funkcjonować jednolity SB RP kompleksowo zarządzany przez Krajowy Sztab Bezpieczeństwa RP. Do jego właściwości powinno należeć przeciwdziałanie przeciwko wszystkim zagrożeniom Polski kompleksowo a nie częściowo przez MON, MSW, ABW, AW i inne organy władzy. Opracowana koncepcja SB RP XXI wieku w tomie IV oraz towarzyszące jej obszerne badania, przedstawiane w tomach I, II, III stanowią dobrą jak sądzę podstawę merytoryczną do dalszych prac nad doskonaleniem SB RP.

BIBLIOGRAFIA SELEKTYWNA:

1. *A Dictionary of the Social Sciences*, London 1964.
2. Ansoff H.I., *Zarządzanie strategiczne PWE*, Warszawa 1985.
3. Aron R., *Pokój i wojna między narodami*, Warszawa 1995.
4. Arrow K.J., *Eseje z teorii ryzyka*, Warszawa 1979.
5. Aster W., Overholt W.H., *Strategic Planning and Forecasting*, Wiley – Interscience, New York 1983.
6. Auleytner J., Głąbicka K., *Polskie kwestie socjalne na przełomie wieków*, Warszawa 2001.
7. Auleytner J., Głąbicka K., *Polskie kwestie socjalne na przełomie wieków*, Warszawa 2001.
8. Balcerowicz B. (red.), *Gospodarcze podstawy bezpieczeństwa państwa wobec wyzwań rozwojowych świata na początku XXI wieku*, Warszawa 2002.
9. Balcerowicz B., *Obrona narodowa a zobowiązania sojusznicze*, AON, Warszawa 1997, cz. II.
10. Balcerowicz B., *Obrona państwa średniego*, Warszawa 1997.
11. Balcerowicz B., *Pokój i nie-pokój*, Warszawa 2002.
12. Balcerowicz B., *Sojusz a obrona narodowa*, Warszawa 1999.
13. Balcerowicz B., *Strategia obronna państwa średniej wielkości*, Warszawa 1994.
14. Banaszak B., *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 1999.
15. Bankowicz M., *Fenomen demokracji*, Kraków 1999.
16. Bankowicz M., Tkaczyński J.W., *Oblicza współczesnego państwa*, Toruń 2003.
17. Barber B.R., *Dżihad kontra McŚwiat*, Warszawa 2000.
18. Barcz J., *Akt integracyjny Polski z Unią Europejską w świetle Konstytucji RP*, Państwo i Prawo, 4/1998.
19. Bauman Z., *Globalizacja*, Warszawa 2000.
20. Baylis J., Rengger N. (ed.), *Dilemmas of World Politics. International Issues in Changing World*, Oxford 1992.
21. Bednarek W., Pikulski S. (red.), *Prawne i administracyjne aspekty bezpieczeństwa osób i porządku publicznego w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej*, Olsztyn 2000.
22. Beetham D., *Legitymizacja władzy*, [w:] *Władza i społeczeństwo*, wybór i opracowanie J. Szczupaczyński, Warszawa 1995.
23. Beggs J.M., "Leadership – The NASA Approach." *Long – Range Planning*, vol. 17, no. 2, 1984
24. *Bezpieczeństwo ekonomiczne. Teoria i praktyka*, red. nauk. Z. Kołodziejak, Łódź 1986.
25. *Bezpieczeństwo gospodarcze*, red. nauk. T. Kamiński, AON, Warszawa 1995.
26. *Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2002.
27. Białek W., *Ochrona dóbr kultury w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny*, Warszawa 1996.
28. Bobrow B., Haliżak E., Zięba R. (red.), *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, Warszawa 1997.
29. Bocheński J., *Sto zabobonów. Krótki filozoficzny słownik zabobonów*, Kraków 1994.

30. Bolechów B., *Terroryzm w świecie podwubiegunowym. Przewartościowania i kontynuacje*, Toruń 2002.
31. Bolesta S., *Charakter i zakres prawny działalności Milicji*, Zeszyty Naukowe ASW 1975, nr 9.
32. Bolesta S., *Pojęcie porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Studia Prawnicze 1983, nr I.
33. Bolesta S., *Pozycja prawna MO w systemie organów PRL*, Warszawa 1972.
34. Brzeziński Z., *Wielka szachownica*, Warszawa 1998.
35. Cackowski Z., *Sprawy edukacji. Szkoła, oświata, wychowanie*, „Edukacja Filozoficzna” 1999.
36. Capra F., *Punkt zwrotny - nauka, społeczeństwo, nowa kultura*, Warszawa 1987.
37. Chmielewski W., *Policja w systemie bezpieczeństwa publicznego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1998 (praca niepublikowana).
38. Chociłowski J., *Życie w cieniu katastrofy*, Warszawa 1990.
39. Clausewitz C., *O wojnie*, Lublin 1995.
40. Collins J.C., *Defense Planning. A Critique*, Boulder, Colorado: Westview Press, 1982,
41. Czaja J., *Bezpieczeństwo kulturowe Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2003.
42. Czapska J., Wójtowicz J., *Policja w społeczeństwie obywatelskim*, Zakamycze 1999.
43. Czaputowicz J., *System czy nieład?*, Warszawa 1998.
44. Dawidczyk A., *Bezpieczeństwo Polski w świetle nowych wyzwań, zagrożeń i szans*, Warszawa 2001.
45. Dawidczyk A., *Nowe wyzwania, zagrożenia i szanse dla bezpieczeństwa Polski u progu XXI w.*, Warszawa 2001.
46. Dębski S., Górki-Wintera B., *Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa*, Warszawa 2003.
47. Dekret z dnia 23 kwietnia o świadczeniu w celu zwalczania klęsk żywiołowych (DzU z dnia 24 kwietnia 1953 r. nr 23, poz. 93 ze zm.).
48. Denek K., *Aksjologiczne aspekty edukacji szkolnej*, Toruń, 1999.
49. Dennelly Ch.N., *Nowy kształt europejskich sił zbrojnych u progu XX w.*, Warszawa 1999.
50. Dobroczyński M., Stefanowicz J., *Polityka zagraniczna*, Warszawa 1984.
51. Drucker P.F., *Spółeczeństwo pokapitalistyczne*, Warszawa 1999.
52. Dumala A., *Mechanizmy decyzyjne w demokracji konstytucyjnej*, Lublin 1998.
53. Dworecki S., *Od konfliktu do wojny*, Warszawa 1996.
54. Dworecki S., *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 1994.
55. *Elementy teorii socjologicznych*, (tłum. W. Dereczyński, A. Jasińska-Kania, J. Szacki), Warszawa 1975.
56. *Encyklopedia naukowa PWN*, Warszawa 1985.
57. *Encyklopedia powszechna PWN*, t. 2, Warszawa 1984.
58. *Encyklopedia PWN*, Warszawa 2003.
59. *Environmental Politics in the International Area. Movements, Parties, Organizations and Policy*, New York 1993.
60. Fiebig J., Grodzki B., *Reorganizacja Policji*, Przegląd Policyjny 1992, nr I.
61. Fiebig J., *Miejsce policji w zapobieganiu przestępczości*, referat wygłoszony na konferencji „Bezpieczeństwo człowieka w środowisku lokalnym – diagnozy i rozwiązania”, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Olsztyn, 24-25.05.1999 r.

62. Fiołna Z., Szaliłow M., Organizacyjno-prawne aspekty ochrony systemów łączności i informacji w nich przesyłanej, praca studyjna AON, Warszawa 2001.
63. Frejtag-Mika E., Kołodziejak Z., Putkiewicz W., *Bezpieczeństwo ekonomiczne we współczesnym świecie*, Radom 1996.
64. Fromm E., *Zdrowe społeczeństwo*, Warszawa 1996.
65. Galbraith J.K., *Godne społeczeństwo. Program troski o ludzkość*, Warszawa 1999.
66. Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne*, Warszawa 1998.
67. Garlicki L., *Sądowa ochrona konstytucji w państwach burżuazyjnych*, Gazeta Prawnicza 1983, nr 6.
68. Garlicki L., *Sądownictwo konstytucyjne w Europie Zachodniej*, Warszawa 1987.
69. Gąska M., *Kompetencje organów władzy wykonawczej w dziedzinie obronności państwa i sił zbrojnych*, Warszawa 2002.
70. Gasparski W., *Między auto- i heteronomią*, [w:] *Człowiek jako obywatel*, praca pod red. M. Szyszkowskiej, Warszawa 1995.
71. Gasparski W., *Problemy metodologii projektowania*, Warszawa 1977.
72. Gasparski W., *Projektowanie. Konceptyjne przygotowanie działań*, Warszawa 1978
73. Gaston James C. (ed.), *Grand Strategy and the Decisionmaking Process*, wyd. National Defense University Press, Washington D.C., 1992.
74. *Gdy osobowość horyzontem wychowania*, praca pod red. J. Homplewicza, Rzeszów 1997.
75. *Geografia bezpieczeństwa państw rejonu środkowoeuropejskiego*, Sztab Gen. Warszawa 2002.
76. Glaser S., *Polskie prawo karne w zarysie*, Kraków 1933.
77. Goettel M., Płowucha S., *Status prawny Policji i policjanta*, Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 1995.
78. *Gospodarcze podstawy bezpieczeństwa państwa wobec wyzwań rozwojowych świata na początku XXI wieku. Cz. 1. Identyfikacja gospodarczych podstaw bezpieczeństwa państwa oraz wyzwań rozwojowych świata na początku XXI wieku*, red. nauk. B. Balcerowicz, Warszawa 2002.
79. Gryz J., *Środki budowy zaufania w regionie Morza Bałtyckiego*, Warszawa 1998.
80. Gwiazda A., *Globalizacja i regionalizacja gospodarki światowej*, Toruń 2000.
81. Halizak E., Kuźniar R. (red.), *Stosunki międzynarodowe geneza struktura dynamika*, Warszawa 2000.
82. Hanausek T., *Ustawa o Policji. Komentarz*, Kraków 1996.
83. Hegel G., *Wykłady z filozofii dziejów*, t.1, tłum. J. Grabowski i A. Landman, Warszawa 1958.
84. Hitch C.J., McKean R.N., *Ekonomika obrony w erze jądrowej*, Warszawa 1965.
85. Howard M., *Wojna w dziejach Europy*, Wrocław 1990.
86. Huntington P., *Zderzenie cywilizacji*, Warszawa 1997.
87. Huntington S.P., *Zderzenie cywilizacji*, Warszawa 2001.
88. Jasiński J., *Spojrzenie na przestępczość w europejskich państwach postkomunistycznych*, Państwo i Prawo 1997, nr 8 (618).
89. Jaźwiński J., Ważyńska-Fiok K., *Bezpieczeństwo systemów*, Warszawa 1993.
90. Junne G., Nour S., *Internationale Abhängigkeiten*, Frankfurt a Main 1974.

91. Kaczmarek J., *Problemy współczesnego świata*, Wrocław 1999.
92. Kaczmarek J., *Unia Europejska. Rozwój i zagrożenia*, Wrocław 2001.
93. Kaczmarek W., Ścibiorek Z., *Przyszła wojna – jaka?*, Wrocław 1995.
94. Kaczmarek, J. Skowroński A., *Bezpieczeństwo. Świat – Europa – Polska*. Wrocław 1998
95. Kamiński S., *Nauka i metoda*, Lublin 1972.
96. Kawka W., *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym*, Wilno 1939.
97. Keegan J., *Historia wojen*, Warszawa 1998.
98. Kiciński K., Kurczewski J., *Poglądy etyczne młodego pokolenia Polaków*, Warszawa 1997.
99. King A., Schneider B., *Pierwsza rewolucja globalna. Raport Rady Klubu Rzymskiego*, Warszawa 1992.
100. Kitler W., *Obrona narodowa III RP. Pojęcie. Organizacja. System*, rozprawa habilitacyjna, Warszawa 2002.
101. Kitler W., *Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych*, Warszawa 2001.
102. Kitler W., Wiśniewski B., Prońko J., *Problemy zarządzania kryzysowego w państwie*, Warszawa 2000.
103. Klimowicz J., *Zadania Straży Granicznej*, [w:] Świat Elit 2003, nr 6-8.
104. Kłoskowska A., *Kultura masowa*, Warszawa 1983.
105. Komosa A., *Szkolny słownik ekonomiczny*, Radom 1992.
106. *Kondycja moralna społeczeństwa polskiego*, praca pod red. Janusza Mariańskiego, Kraków 2002.
107. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (DzU nr 78, poz. 483).
108. *Kontrola zbrojeń. Rozbrojenie u progu XXI wieku* (pod red. A. D. Rotfelda). PISM, Warszawa 2002
109. Kornai J., *Anti-Equilibrium. Teoria systemów gospodarczych*, PWE, Warszawa 1977.
110. Kossak J., *Podstawy polityki kulturalnej PZPR*, Warszawa 1977.
111. Kostyrko T., Czerwiński M. (red.), *Kultura polska w dekadzie przemian*, Warszawa.
112. Kotarbiński T., *Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk*, Warszawa 1986.
113. Kowalczyk S., *Człowiek a społeczność. Zarys filozofii społecznej*, Lublin 1994.
114. Koziej S., *Bezpieczeństwo narodowe i obronność RP*, Toruń 1996.
115. Koziej S., *Kierowanie obroną narodową Rzeczypospolitej Polskiej*, Toruń 1996;
116. Koziej S., *Kierowanie obroną narodową*, Toruń 1997.
117. Koziej S., *Podstawowe problemy strategii i systemu obronności na przełomie*.
118. Koziej S., *Podstawowe problemy strategii i systemu obronności na przełomie XX i XXI wieku*, Warszawa 2001.
119. Koziej S., *Podstawowe założenia strategii obronności RP*, Warszawa 2000.
120. Koziej S., *Polska w zmieniających się strukturach bezpieczeństwa*, „Przegląd Środkowoeuropejski” 2002, nr 2 – 3.
121. Koziej S., *Rozważania o przyszłej strategii NATO oraz strategii bezpieczeństwa i obronności Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1999.
122. Koziej S., *Strategia i potencjał obronny Polski w warunkach członkostwa w NATO*, Warszawa 2001.

123. Koziej S., *Strategia i potencjał obrony Polski w warunkach uczestnictwa w NATO*, Warszawa 2000.
124. Koziej S., *Szkic do dyskusji o przyszłej strategii poszerzonego NATO (Spojrzenie z polskiej perspektywy)*, Warszawa 1998.
125. Koziej S., *Teoria sztuki wojennej*, Warszawa 1993.
126. Koziej S., *Tezy i komentarze do prac nad strategią bezpieczeństwa i obronności Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1998.
127. Koziej S., *Współczesne problemy bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego*, Warszawa 2003.
128. Koziński J., *O człowieku wielowymiarowym. Eseje psychologiczne*, Warszawa 1988.
129. Kozyr-Kowalski S., *Socjologia, społeczeństwo obywatelskie i państwo*, Poznań 2000.
130. Krajowy System Ratowniczo – Gaśniczy, Komenda Główna PSP, Warszawa 1994.
131. Krawczyk K., *Wspólnota narodowa*, [w:] *Socjologia polska*, praca pod red. Z. Krawczyka, Warszawa 1990.
132. Kronenberg P.S., *Planning U.S. Security*, Washington D.C., National Defense University Press 1981.
133. *Kronika Emigracji Polskiej*, Paryż 1937.
134. Krzysztofek K., Szczepański M.S., Ziemiński A., *Kultura a modernizacja społeczna*, Warszawa 1993.
135. Krzyżanowski L., *O podstawach kierowania organizacjami inaczej*, PWN, Warszawa 1999.
136. Książkowski M., *Polityka społeczna. Wybrane problemy porównań międzynarodowych*, Katowice 1999.
137. Książkowski M., *Polityka społeczna. Wybrane problemy porównań międzynarodowych*, Katowice 1999.
138. Kukułka J., *Kształtowanie nowego ładu międzynarodowego*, Warszawa 1997.
139. Kukułka J., Łukaszuk L., *Od konfliktów do partnerskiej współpracy*, Warszawa 1997.
140. Kukułka J., *Narodziny nowej koncepcji bezpieczeństwa*, Warszawa 1998.
141. Kulczycki R., *System bezpieczeństwa RP (ogólne założenia)*, Warszawa 1993.
142. Kulpińska J., *Człowiek jako istota społeczna*, [w:] *Socjologia ogólna – wykłady dla studentów*, praca pod red. Z. Krawczyk, W. Morawski, Warszawa 1990.
143. Kunikowski J. (red.), *Wybrane problemy socjologii wojska*, Warszawa 1999.
144. Kupiecki R., *NATO u progu XXI wieku*. Warszawa 2000.
145. Kurek S., *Bezpieczeństwo ekonomiczne państwa*, [w:] *Ekonomika bezpieczeństwa państwa średniej wielkości. Teoria i praktyka*, red. nauk. S. Kurinia, M. Krč, AON–VA, Warszawa–Brno 2000.
146. Kurek S., *Identyfikacja gospodarczych podstaw bezpieczeństwa państwa*, [w:] *Podstawy, mechanizmy i procedury kształtowania bezpieczeństwa ekonomicznego Polski z punktu widzenia narodowej i sojuszniczej strategii obronnej. Cz. 1. Metodologia i model badań bezpieczeństwa ekonomicznego kraju*, red. nauk. Z. Stachowiak, Warszawa 2001.
147. Kurinia S., Krč M., red. nauk., *Ekonomika bezpieczeństwa państwa średniej wielkości. Teoria i praktyka*, Warszawa–Brno 2000.
148. Kuźniar R. (red.), *Polska polityka bezpieczeństwa 1989-2000*, Warszawa 2001.

149. Lange O., *Ekonomia polityczna*, t. 1 i 2, Warszawa 1978.
150. Lange O., *Teoria programowania, Dzieła t.6*, Warszawa 1977.
151. Lasok D., *Konstytucja a członkostwo Wspólnoty Unii Europejskiej*, Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny 1995, nr 2.
152. Łastawski K., *Racja stanu Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2000.
153. Legutko R., *Tolerancja. Rzecz o surowym państwie, prawie natury, miłości i sumieniu*, Kraków 1997.
154. Lelental S., Zajder M., *Kryminalistyczne i prawne problemy współczesnej przestępczości. Studia i materiały*, Szczytno 1995.
155. Lewandowski Cz., *Międzynarodowe stosunki kulturalne. Wybór dokumentów i literatury*, Wrocław 2001.
156. Liddel Hart B. H., *Strategia. Działania pośrednie*. Warszawa 1959.
157. Lipset S. M., *Homo Politicus. Społeczne podstawy polityki*, Warszawa 1995.
158. Lisiecki M., Kwiatkowska-Basałaj B., *Pojęcie bezpieczeństwa oraz prognostyczny model jego zapewnienia*, [w:] (red.) P. Tyrała, *Zarządzanie bezpieczeństwem. Międzynarodowa konferencja Naukowa Kraków 11-13 maja 2000*, Profesjonalna Szkoła Biznesu, Kraków 2000.
159. Lityniecki B.; *O przewidywaniu zjawisk przyrody*, Warszawa 1989.
160. Lizak W., Śliwka E., Halizak E., Łukaszuk L., *Problemy społeczno-religijne świata na progu trzeciego tysiąclecia*, Warszawa – Krynica Morska 2002.
161. Loranty K., *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2003.
162. Łukaszuk L, Śmiałek W., Drewniacki D. (red.), *Międzynarodowe konflikty zbrojne a ustalenia haskie konwencji o ochronie dóbr kultury*, Warszawa 1997.
163. Luttwak E. N., *Strategy: The Logic of War and Peace*, Cambridge: Harvard University Press, 1987.
164. Majchrzak F., *Bezpieczeństwo ekonomiczne a teoria wojny gospodarczej*, [w:] *Bezpieczeństwo ekonomiczne. Teoria i praktyka*, red. nauk. Z. Kołodziejak, Łódź 1986.
165. *Mała Encyklopedia Wojskowa*, t.1, Warszawa 1967.
166. Malak K., *Bezpieczeństwo i obronność państwa*, Warszawa 1998.
167. *Mały słownik cybernetyczny*, Warszawa 1973.
168. Marczak J., Pawłowski J., *O obronie militarnej Polski przełomu XX i XXI wieku*, Warszawa 1995.
169. Marczak J., *Samoorganizacja społeczeństwa na rzecz bezpieczeństwa powszechnego*, Warszawa 2000.
170. Marody M. (red.), *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku*, Warszawa 2002.
171. Marschall V. C., *Major Chemical Hazard; Ellis Horowood Series in Chemical Engineering*, Chichaster 1987.
172. Marszałek T., *Ekonomiczne zagadnienia gospodarstwa leśnego*, Warszawa 1981.
173. Mastyka M., *Bezpieczeństwo kulturowe Polski w warunkach globalizacji procesów społecznych*, Warszawa 2003.
174. McNichols T. J., *Executive Policy and Strategic Planning*, McGraw – Hill, New York 1983,
175. Michałowski S., *Bezpieczeństwo ekonomiczne w stosunkach Wschód–Zachód*, Warszawa 1990.
176. *Między polityką a strategią* (pod red. R. Kuźniara), Warszawa 1994.
177. *Międzynarodowe bezpieczeństwo ekologiczne*, Lublin 1991.

178. Mikołajewska B. (red.), *Zjawisko wspólnoty. Wybór tekstów*, Warszawa 1989.
179. Mikuli P., *Zdekoncentrowana kontrola konstytucyjności prawa*, Kraków 2002.
180. Milewski J., W. Lizak (red.), *Stosunki międzynarodowe w Afryce*. Warszawa 2002.
181. Milk C. (red.), *Konstytucyjnoprawne bariery przystąpienia Polski do Unii Europejskiej*, [w:] *Polska w Unii Europejskiej. Perspektywy, szanse, zagrożenia*, Toruń 1997.
182. Milk C., *Zasady ustrojowe europejskiego prawa wspólnotowego a polski porządek konstytucyjny*, Państwo i Prawo 1998, nr 1.
183. Miller D., *Zainteresowanie refleksyjnych praktyków metodologią projektowania*, *Prakseologia* 141/2002
184. Misiuk A., *Policja państwowa 1919-1939*, Warszawa 1996.
185. Nowak A., Wysocka E., *Problemy i zagrożenia społeczne we współczesnym świecie*, Katowice 2001.
186. Nowak L., *U podstaw marksistowskiej aksjologii*, Warszawa 1974.
187. Nowak L., *Wstęp do idealizacyjnej teorii nauki*, Warszawa 1975.
188. Nowak L., *Zasady marksistowskiej filozofii nauki*, Warszawa 1974.
189. Nowak S., *Metodologia badań socjologicznych*, Warszawa 1970.
190. Okólski M., *Przemiany ludnościowe we współczesnej Polsce w perspektywie minionego stulecia*, [w:] *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku*, praca pod red. M. Marody, Warszawa 2002.
191. Osiatyński W., *Twoja Konstytucja*, Warszawa 1997.
192. Osica O., *Wspólna europejska polityka bezpieczeństwa i obrony (CESDP) w perspektywie Polski*, Warszawa 2001.
193. Otachel M., *System zarządzania kryzysowego w Unii Europejskiej*, materiał informacyjny opracowany w Departamencie Bezpieczeństwa Powszechnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Warszawa 2002.
194. Otachel M., *System zarządzania kryzysowego we Włoszech*, materiał informacyjny opracowany w Departamencie Bezpieczeństwa Powszechnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Warszawa 2002.
195. P Berger. L., Luckmann T., *Spółeczne tworzenie rzeczywistości*, Warszawa 1983.
196. Pawłowski J. (red), *Terroryzm we współczesnym świecie*, Warszawa 2001.
197. Pietraś M., *Bezpieczeństwo ekologiczne w Europie*, Lublin 1996.
198. Pietrowiak G., *Perspektywy samozagłady. Człowiek przeciwko sobie*, Warszawa 1996.
199. Pikulski S., *Kamomaterialne i kryminologiczne aspekty bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 1996.
200. Pikulski S., *Podstawowe zagadnienia bezpieczeństwa publicznego*, [w:] *Bezpieczeństwo to wspólna sprawa. Ochrona bezpieczeństwa publicznego – rozwiązania systemowe w skali kraju i regionu – materiały poseminaryjne*, (red.) Fiebiga J., Roga M., Tyburskiej A., Szczytno 2002.
201. Pływaczewski E., *Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego*, Toruń 1985.
202. Pływaczewski W., *Kradzieże samochodów. Studium kryminologiczne*, Szczytno 1996.
203. Pływaczewski W., Świerczewski J. (red), *Policja polska wobec przestępczości zorganizowanej*, Szczytno 1997.

204. Podleś D., *Działania Policji Państwowej w II Rzeczypospolitej na wypadek „Z”*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – Biuro Spraw Obronnych, Informator 2002, nr 4 (14).
205. Podleś D., *Zagrożenia w ruchu drogowym*, [w:] (red.) W. Bednarek, S. Pikulski, *Prawne i administracyjne aspekty bezpieczeństwa osób i porządku publicznego w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej*, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn 2000.
206. Podnieśński A., *Podstawowe problemy ochrony środowiska w Polsce*, Warszawa 1979.
207. Pokruszyński W., *System bezpieczeństwa Polski „Bezpieczeństwo*, Warszawa 1994.
208. Polak E., *Przemiany cywilizacji współczesnej w sferze kultury materialnej*, Gdańsk 1996.
209. Poleszczuk J., *Czym jest społeczeństwo?*, [w:] *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku*, praca pod red. M. Marody, Warszawa 2002.
210. *Polityczne aspekty członkostwa Polski w NATO*. Kraków 1998.
211. *Polityka społeczna samorządu terytorialnego*, praca pod red. A. Grzybowski, Warszawa 2002.
212. *Polska polityka bezpieczeństwa 1989-2000* (pod red. R. Kuźniara), Warszawa 2001
213. Popper K., *Spółeczeństwo otwarte i jego wrogowie*, Warszawa 1993.
214. Pruszyński J., *Dziedzictwo kultury Polskiej*, Kraków 2001.
215. *Przestępczość w Polsce 1989-2000*, Komenda Główna Policji – Wydział Analiz i Statystyki Policijnej, Warszawa 2001.
216. Przyborowska-Klimczak A., Skrzydło-Tefalska E., *Dokumenty europejskie*, t. III, Morpol, Lublin 1999.
217. Przybyła S., *Informator*, Warszawa 1998.
218. *Przygotowanie na wypadek katastrof i łagodzenie ich skutków. Kompendium wiedzy*, tłumaczenie z jęz. angielskiego, Warszawa 1993.
219. *Raport na temat rezultatów negocjacji o członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej*, Rada Ministrów, Warszawa 2002.
220. Robełek M., *Bezpieczeństwo w zmieniającej się Europie*, Warszawa 1994.
221. *Rocznik polskiej polityki zagranicznej*, Warszawa 1998.
222. Rosa R., *Filozofia bezpieczeństwa*, Warszawa 1995.
223. Rotfeld A.D., *Europejski system bezpieczeństwa in statu nascendi*, Warszawa 1990.
224. Rozporządzenie MSWiA z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego przeciwpożarowej (DzU nr 111, poz. 1311 ze zm.).
225. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 marca 1997 r. w sprawie ochrony przed powodzią (DzU z dnia 31 marca 1997 r. nr 10, poz. 39 ze zm.).
226. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 1953 r. w sprawie wykonania art. 5 dekretu o świadczeniach w celu zwalczania klęsk żywiołowych (DzU z dnia 7 sierpnia 1953 r.).
227. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania. (DzU nr 215, poz. 1818).

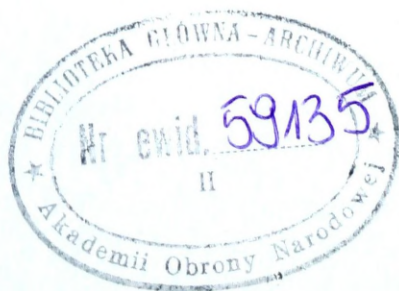
228. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 czerwca 1999 r. w sprawie zasad oraz trybu ustalania i wypłaty odszkodowań za szkody poniesione w związku z akcjami zwalczania klęsk żywiołowych (DzU z dnia 22 czerwca 1999 r.).
229. Rudniański J., *Kompromis i walka*, Warszawa 1989.
230. Rybiński R. (red.), *Kultura polska w zintegrowanej Europie – szanse czy zagrożenia?*, Toruń 2003.
231. Sabak Z., Królikowski J., *Ocena zagrożeń bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2002.
232. Sarkisow I. Z., *Bakteryjna wajna*, Moskwa 1940.
233. Schneigert Z., *Broń i strategia nuklearna*, Warszawa 1984.
234. Schweitzer P., *Victory, czyli zwycięstwo*, Warszawa 1994.
235. Skrzyp J., *Środkowoeuropejski region strategiczny jako element przestrzeni Euroatlantyckiej*, Warszawa 2001.
236. Śladkowski S., *Bezpieczeństwo ekologiczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2003.
237. *Słownik ekonomiczny i finansowy*, red. Bernard & Colli, Warszawa 1995.
238. *Słownik języka polskiego*, t. 1, red. nauk. M. Szymczak, Warszawa 1978.
239. *Słownik podstawowych terminów dotyczących bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 1994.
240. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 1996.
241. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2002.
242. Stachowiak Z., *Ekonomia. Cz. 1. Prolegomena*, Warszawa 1996.
243. Stachowiak Z., *Filozofia postrzegania i identyfikowania gospodarczych podstaw bezpieczeństwa państwa*, [w:] *Gospodarcze podstawy bezpieczeństwa państwa wobec wyzwań rozwojowych świata na początku XXI wieku. Cz. 1. Identyfikacja gospodarczych podstaw bezpieczeństwa państwa oraz wyzwań rozwojowych świata na początku XXI wieku*, red. nauk. B. Balcerowicz, Warszawa 2002.
244. Stachowiak Z., Kurek S., Kurek S., *Bezpieczeństwo ekonomiczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2003.
245. Stańczyk J., *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Warszawa 1996.
246. Stankiewicz W., red. nauk., *Ekonomika obrony*, Warszawa 1994.
247. Stankiewicz W., *Wystąpienie w dyskusji panelowej*, [w:] *Gospodarka obronna w warunkach transformacji systemowej*, Warszawa 1993.
248. Stankiewicz W., *Zagadnienia bezpieczeństwa ekonomicznego a gospodarka obronna*, [w:] *Bezpieczeństwo ekonomiczne. Teoria i praktyka*, red. nauk. Z. Kołodziejak, Łódź 1986.
249. Stefanowicz J., *Ład międzynarodowy. Doświadczenie i przyszłość*, Warszawa 1996.
250. Stefanowicz J., *Polska w Europie na przełomie wieków*, Warszawa 1997.
251. Stefanowicz J., *Rzeczypospolitej pole bezpieczeństwa*, Warszawa 1993.
252. *Strategia bezpieczeństwa RP* (projekt) 08.09.2003 r.
253. *Strategia działań Policji 2003-2007. Po pierwsze – bezpieczny obywatel*. Wdrożona 5 marca 2003 roku przez Komendanta Głównego Policji do realizacji przez jednostki organizacyjne Policji.
254. *Strategia obronności RP*, MSZ, Warszawa 2003.
255. *Strategia wojskowa* (projekt), Sztab Gen. WP, Warszawa 2003.
256. Sun Tzu, *Sztuka wojny*, Warszawa 1994.
257. Świda-Ziemba H., *Obraz świata i bycia w świecie*, Warszawa 2000.

258. Świniarski J., *O naturze bezpieczeństwa. Prolegomena do zagadnień ogólnych*, Warszawa-Pruszków 1997.
259. *System bezpieczeństwa Polski, część IV, Bezpieczeństwo psychospołeczne*, praca pod red. K. Kicińskiego, Warszawa 1995.
260. Szczupaczyński J. (red.), *Władza i społeczeństwo*, Warszawa 1998.
261. Teichman J., Evans K.C., *Filozofia*, Warszawa 1995.
262. Toffler A., *Trzecia fala*, Warszawa 1985.
263. Toffler A., *Wojna i antywojna*, Warszawa 1997.
264. Tokarczyk R., *Współczesne doktryny polityczne*, Lublin 1987.
265. Turnowiecki W., *Polityka społeczna*, Gdańsk 2002.
266. Turowski J., *Socjologia. Małe struktury społeczne*, Lublin 1993.
267. Turowski J., *Socjologia. Wielkie struktury społeczne*, Lublin 2000.
268. Tymanowski J. (red.), *Współczesne problemy globalne a bezpieczeństwo europejskie*, Toruń 2001.
269. Tyrała P., *Zarządzanie kryzysowe*, Toruń 2001.
270. *Unia Europejska a ochrona środowiska*, Instytut na Rzecz Ekorozwoju 2000.
271. Ustawa o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (DzU nr 77, poz. 335).
272. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1986 r. Prawo atomowe (DzU nr 12, poz. 70 ze zm.).
273. Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej.
274. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej.
275. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (DzU z 2001r. nr 115, poz. 1229).
276. Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (DzU nr 77, poz. 335).
277. Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym.
278. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony.
279. Ustawa z dnia 21.06.2002 r. o stanie wojennym (Dz.U. nr 113, poz. 985).
280. Ustawa z dnia 23.08.2001 r. o organizowaniu zadań na rzecz obronności państwa (Dz.U. nr 112, poz. 1320).
281. Ustawa z dnia 24 października 1974 r. Prawo wodne (DzU z 1980 r. nr 3, poz. 6 ze zm.).
282. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (DzU z dnia 11 września 1991 r. nr 81, poz. 351 ze zm.).
283. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej.
284. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej.
285. Ustawa z dnia 24.07.1998 r. o wprowadzeniu trójstopniowego zasadniczego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. nr 96, poz. 603).
286. Ustawa z dnia 25 lipca 2001 r. o państwowym ratownictwie medycznym.
287. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (DzU z dnia 20 czerwca 2001 r. nr 62, poz. 627), wchodzi w życie na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo o ochronie środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (DzU z 2001 r. nr 100, poz. 1085).
288. Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej.
289. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.
290. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.
291. Ustawa z dnia 5.06.1998 r. o administracji rządowej w województwie (Dz.U. nr 91, z 18.07.1998 r., poz. 577).
292. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.

293. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
294. *Vademecum NATO*. Warszawa 1999.
295. W. von Bredow, *Turbulente Weltordnung – Internationale Politik am Ende des 20. Jahrhunderts*, Berlin 1994.
296. Weinberger G., Schweizer P., *Następna wojna światowa*, Warszawa 1998,
297. Wells A., *Picture – tube Imperialism? The impact of US. Television on Latin America*, Orbis Books, Maryland, New York 1972.
298. White L.A., *The Science of Culture. A Study of Man and Civilization*, New York 1949.
299. Whittaker J.B., *Strategic Planning In Rapidly Changing Environment*, Lexington, Massachusetts: Heath and Co., 1978
300. Wilson E.O., *O naturze ludzkiej*, Warszawa 1998.
301. Winczorek P., *Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2003.
302. Wiśniewski A., *Problematyka organizacji Policji RP*, Przegląd Policyjny 1994, nr 2-3.
303. Wiśniewski B., *Ogólna charakterystyka zasadniczych sił resortu spraw wewnętrznych i administracji w świetle obowiązujących aktów prawnych*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – Biuro Spraw Obronnych, Informator nr 2(4), Warszawa 2000.
304. Wiśniewski B., Zalewski S., Podleś D., Kozłowska K., *Bezpieczeństwo wewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2003.
305. Witkowski L., *Edukacja wobec sporów o (po)nowoczesność*, Warszawa 1998.
306. Wojnarowski J., Babula J., *Bezpieczeństwo militarne RP*, Warszawa 2003.
307. Wojnarowski J., *Interpretacja zadań administracji publicznej na rzecz obronności*, Warszawa 2002.
308. Wosińska W., *Psychologiczna legenda o tragedii bliźniaczych wież*, [w:] „Charaktery” 2001, nr 11.
309. Wróblewski J., *Z zagadnień pojęcia i ideologii demokratycznego państwa prawnego*, Państwo i Prawo 1990, nr 6.
310. Wróblewski R., *Państwo w kryzysie*, Warszawa 2001.
311. Wróblewski R., *Podstawowe pojęcia z dziedziny polityki bezpieczeństwa, strategii i sztuki wojennej*, Warszawa 1993.
312. *Wybrane problemy ekonomiki bezpieczeństwa*, red. nauk. Z. Stachowiak, J. Płaczek, Warszawa 2002.
313. *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku*, praca pod red. M. Marody, Warszawa 2002.
314. *Wypadki drogowe w Polsce w 2002 roku*, Komenda Główna Policji, Warszawa 2003.
315. Wyrozumska A., *Skuteczność norm prawa międzynarodowego w prawie wewnętrznym w świetle nowej Konstytucji*, Państwo i Prawo 1998, nr 4.
316. *Wystarczalność obronna*. Warszawa 1996.
317. Wyszczelski L., *Historia myśli wojskowej*, Warszawa.
318. Zaborowski J., *Administracyjno-prawne ujęcie pojęć „bezpieczeństwo publiczne” i „porządek publiczny”. Niektóre uwagi w świetle unormowań prawnych 1983-1984*, Zeszyty Naukowe ASW 1985, nr 41.
319. Zacher L., *Bezpieczeństwo ekologiczne – wymiary polityczne, międzynarodowe i globalne*, Lublin 1991.
320. Zalewski S., *Ewolucja modelu polskich służb specjalnych 1990-2002*, Warszawa 2002.

321. Zalewski S., *Polityka bezpieczeństwa państwa a edukacja obronna*, Warszawa 2001.
322. Zięba M., *Korupcja przeciw wolności*, „Rzeczpospolita” z 1.03.2001 r.
323. Zięba R., *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX w.*, Warszawa 1998.
324. Zięba R., *Europejska tożsamość bezpieczeństwa i obrony*, Warszawa 1999.
325. Zięba R., *Kategorie bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 1997.
326. Zieliński R., *Alokacja zasobów w gospodarowaniu obronnym. Studium teoretyczne*, Łódź 1997.
327. Zieliński R., *Kierowanie gospodarką socjalistyczną w świetle teorii bezpieczeństwa ekonomicznego*, [w:] *Bezpieczeństwo ekonomiczne. Teoria i praktyka*, red. nauk. Z. Kolodziejak, Łódź 1986.
328. Zieliński R., *Wybór systemu kierowania w gospodarowaniu socjalistycznym. Zarys projektu reformy gospodarczej*, Łódź 1987.
329. Ziemiński Z., *Wartości konstytucyjne*, Warszawa 1993.
330. Ziemiński Z., Wronkowska S., *Państwo i inne struktury społeczne*, [w:] *Kompendium wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie*, Warszawa-Poznań 1993.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

S/6354
18,30